

KOTIPESÄNÄ POHJANMAA

Etelä-Pohjanmaan muuttajat ja kotiseudulla pysyneet

Timo Itäpuisto

Siiirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan
aluekeskuksen tutkimuksia No2, 1999

**Kotipesänä Pohjanmaa –
Etelä-Pohjanmaan muuttajat
ja kotiseudulla pysyneet**

ISBN 951-9266-63-1

ISSN 1455-5042

Vammalan Kirjapaino Oy
Vammala 1999

Timo Itäpuisto

Kotipesänä Pohjanmaa – Etelä-Pohjanmaan muuttajat ja kotiseudulla pysyneet

Esipuhe

Vuonna 1998 kunnasta toiseen muutti 256 370 ihmistä. Suomen sisäinen muuttoliike on saavuttanut lähes vuoden 1974 huipun, jolloin kunnasta toiseen muuttajia oli 276 000. Muuttovoiton saajina ovat entistä selvemmin pääkaupunki-seutu sekä suurimmat korkeakoulukaupungit.

Vuosituhanen lopun muuttoliike on liittynyt ennen kaikkea maaseudun rakennemuutokseen ja maatalouden ongelmiin EU-Suomessa. Muuttovoittokeskuksissa vuokra- ja omistusasuntojen hinnat ovat nousseet, ja vastaavasti lähtöalueilla jää rakennuksia tyhjilleen. Lähes 100 peruskoulua on suljettu vuosittain haja-asutusalueilla kun taas muuttovoittoalueilla joudutaan perustamaan uusia kouluja ja lastentarhoja sekä hankkimaan terveys- ja sosiaalipalveluja. Vastaa- vasti palvelut heikkenevät syrjäseutujen vähälukuisalla ja ikääntyvällä väestöllä. Siirtolaisuusinstituutti on kiinnittänyt huomiota rajuun valtakunnan sisäiseen muuttoliikkeeseen. Suomen väestön keskittymisen yhtenä syynä on ollut se, ettei muuttajien vaihtoehtona ole enää Ruotsi ja muut ulkomaat, kuten edellisen suuren muuttoaalton aikana 25 vuotta sitten.

Nyt julkistettavaa tutkimusta edelsi Siirtolaisuusinstituutin v. 1997 tekemä tilast selvitys Pohjanmaan muuttoliikkeen luonteesta. Sille luonteva jatko oli syventävä keskittyminen Etelä-Pohjanmaahan. Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksen ja Tampereen yliopiston Seinäjoella olevan täydennyskoulutuskeskuksen (TYT) tutkimus- ja koulutushankkeen tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa Etelä-Pohjanmaan muuttoliikkeestä, sekä muuttamisen että paikallaan pysymisen syistä erityisesti kuntien ja yritysten käyttöön. Samalla pyrittiin löytämään keinoja, joilla muuttotappiota voidaan torjua ja lieventää negatiivisia vaikutuksia. Projekti oli kaksiosainen: Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksen tutkija Timo Itäpuisto on suorittanut postikyselytutkimuksen muuttoliikkeen syistä ja ihmisten viihtyvyydestä Etelä-Pohjanmaalla. Suunnittelija Timo Särkijärvi TYT:sta on koordinoanut hankkeeseen liittynyttä koulutustoimintaa. Esitän Timoille Itäpuisto ja Särkijärvi parhaat kiitokset hyvin suoritetusta työstä. Kiitän myös projektin ohjausryhmään kuuluneita henkilöitä: Maria-Terttu Hautanen-Jokela, Länsi-Suomen lääninhallitus, Marjatta Jokisuu, TYT, Seppo Rinta-Hoiska, Etelä-Pohjanmaan liitto ja Markku Sotarauta, TAY, Sente. Hankkeen rahoituksesta esitän lämpimät kiitokset Tampereen yliopistolle ja Euroopan Sosiaalirahastolle (ESR).

Nyt valmistunut tutkimus vastaa eräisiin kysymyksiin, mutta herättää samalla uusia. Jatkossa tarvittaisiin vielä syvällisempää tutkimusta Etelä-Pohjanmaan osalta

ennen kaikkea työllisyyden ja muuttoliikkeen välisestä näkökulmasta. Myös Keski-Pohjanmaan ja ruotsinkielisen rannikkoseudun muuttoliikkeistä tarvittaisiin ajan tasolla olevaa tietoa. Tällaisilla tutkimuksilla olisi myös laajempaa valtakunnallista ja Euroopan Unionin kehitykseen liittyvää merkitystä. Tämä olisi haaste tutkimusyhteistyölle ennen kaikkea Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen kanssa. Toivottavasti tälläkin alueella pohjalaiset voisivat näyttää suuntaa muulle Suomelle.

Turussa 28. päivänä kesäkuuta 1999

Olavi Koivukangas
Siirtolaisuusinstituutin johtaja

Alkusanat

Maan sisäinen muuttoliike kokee tutkimuskohteena eräänlaisen renessanssin muutaman vuoden välein. Etenkin tämä näkyy käytännön sovelluksiin pyrkivissä tutkimuksissa. Muuttoliikkeen vilkastuessa kunnissa, maakunnissa ja ministeriöissä nousee tarve ymmärtää ilmiötä paremmin. Sitä kautta viranomaistahot pyrkivät varautumaan seurauksiin, joita nopeista muutoksista tapahtuu. Valitettavasti tuon tarpeen koetaan hiipuvan muuttoliikkeen vaimentuessa, vaikka edellisen huippukauden vaikutukset heijastuvat monien vuosien päähän. Kaikkia vaikutuksia ei kuitenkaan pystytä ennakoimaan etukäteen. Siksi muuttoliikkeen saralla pitäisi tehdä nykyistä enemmän pitkäaikaistutkimuksia, joita toistettaisiin säännöllisin väliajoin. Tällä tavoin tutkijayhteisö voisi entistä paremmin auttaa omalla osaamisellaan alueen kehittämistä vastaavia viranomaisia.

Tämä tutkimus on seurausta Pohjanmaalla virinneestä halusta tietää enemmän 1990 -luvun alun jälkeisen muuttoliikkeen luonteesta. Kiinnostuksen myötä käynnistettiin harvinaislaatuinen projekti, joka on nimeltään Kotipesäksi Pohjanmaa. Projekti on koostunut koulutusosioista ja tutkimuksesta, jotka ovat koko hankkeen ajan kulkeneet limittäin. Sitä mukaan, kun tutkimuksesta on uusia asioita selvinnyt, on tietoa jaettu Etelä-Pohjanmaan kuntapäätäjille. Uusi toimintamuoto oli tutkijalle hyvin haastava, mutta samalla hedelmällinen. Koulutuspäivillä käydyt keskustelut valottivat niitä ongelmia, joihin kunnissa ollaan muuttoliikkeen vilkastumisen myötä törmätty.

Jatkossa samantyyppisesti toteutettavat hankkeet tuntuvat kannatettavilta, joskin tutkijalle ne täsmälleen nyt toteutetussa muodossa ovat ongelmallisia. Keskeisin ongelmista aiheutui koulutusten aikataulusta ja osin näkökulmista, jotka lyötiin lukkoon jo hankkeen alussa. Heinäkuun alusta alkaneen, alun perin vuoden mittaisen hankkeen koulutuspäivät oli tarkoitus toteuttaa syys-toukokuun välisenä aikana useissa eri vaiheissa. Tutkimustyö ei kuitenkaan etene kuin juna vaan nopeita pyrähdyksiä seuraa suvantovaiheita, joiden aikana asioita täytyy mielessään sulatella. Sen vuoksi koulutuspäivien ajankohta ei aina ollut tutkimuksellisesti parhaana ajankohtana. Suurempi ongelma oli kuitenkin ensimmäisten koulutuspäivien järjestäminen heti projektin alkuvaiheessa. Niiden aikana ei tutkimuksesta ollut olemassa kuin kasa luita, joista oli mahdotonta päätellä koko luurangon muotoa. Itse tutkimus lähtikin kulkemaan varsin eri suuntaan kuin mitä ennakolta sovittujen koulutuspäivien sisältö oli. Sinällään tutkimuksen kannalta on tietysti mukavaa, ettei sen tulokset ole yleisessä tiedossa jo paljon ennen julkistamistilaisuutta. Kuitenkin jatkossa olisi syytä pohtia koulutusjaksojen pai-

nottamista ajallisesti projektien loppuosaan, jolloin tutkija välttyisi kahden työn yhtä aikaiselta tekemiseltä.

Kuten jo aiemmin mainitsin, oli projektin toteutustapa esittämistäni parannusehdotuksista huolimatta varsin mielekäs. Toteutetun kaltaiseen hankkeeseen ei varmaan olisi päädytty ellei Etelä-Pohjanmaan liitossa olisi niin vahvasti uskottu tutkimuksen tarpeellisuuteen. Tätä tutkimusta edeltänyt, vuonna 1997 julkaistu tilastaselvitys, koski Etelä- ja Keski-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan liiton alueita. Myös jatkoa suunniteltiin samalle pohjalle, mutta se osoittautui pitkissä rahoitusneuvotteluissa lopulta mahdottomaksi. Etelä-Pohjanmaan liiton taholta aiheelle vilkutettiin kuitenkin koko ajan vihreää valoa. Lopulta Seppo Rinta-Hoiskan ja Raimo Alasen avulla löytyi muoto, jolla hanketta voitiin ryhtyä ajamaan. Yhteistyökumppaniksi Siirtolaisuusinstituutille ja samalla myös hankkeen päävetäjäksi tuli Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen Seinäjoen yksikkö (TYT), josta hankkeen suunnittelun osallistui vahvasti Marjatta Jokisuu. Opetusministeriön edustajana hankkeen rahoituskuvioiden järjestelyihin osallistui Maria-Terttu Hautanen-Jokela. Kaikille mainituille iso kiitos. Erityinen kiitokseni tässä asiassa menee kuitenkin instituutin entiselle tutkimuspäällikölle Kalevi Korpelalle, joka jaksoi sitkeästi selvittää rahoituskuvioita, vaikka moni ovi ehti prosessin aikana sulkeutua edestämme.

Projektin koulutusosuuksien järjestelyistä vastasi TYT:n Timo Särkijärvi, jonka ansiosta saatoin aina tulla valmiiseen pöytään kalvo- ja monistenippuineni. Hänen vankan pohjatyönsä ansiosta pystyin mahdollisimman paljon keskittymään tutkimuksen tekemiseen. Koulutusosuiden varsinaisena johtajana toimi Vaasan yliopiston tutkimuslaitoksella työskentelevä Hannu Katajamäki, jonka laajasta kokemuksesta oli suuri apu yhteisillä koulutuspäivillä.

TYT osoittautui kokonaisuudessaan ihanteelliseksi yhteistyökumppaniksi. Asioista sovittiin joustavasti ja koko yksiköstä oli huomattava apu tutkimuksen tekemisen kannalta. Yksikkö otti hoitaakseen muun muassa vastausten syötön tietokoneelle, vaikkei siitä oltu etukäteen sovittu. Tehtävän hoiti ripeästi ja huolellisesti toimistos sihteeri Pirkko Saunamäki.

Siirtolaisuusinstituutin Turun toimipisteestä sain apua useilta eri henkilöiltä. Etenkin Jouni Korkiasaari jaksoi neuvoa nuorta tutkijaa monissa tutkimuksen käytännön asioissa. Kiitos myös Olavi Koivukankaalle, Maija-Liisa Kalhamalle, Elli Heikkilälle, Mirva Havukolle, Anne Virtaselle ja Taimi Sainiolle, jotka auttoivat ja tukivat monissa asioissa.

Siirtolaisuusinstituutin pieni, mutta pippurinen Pohjanmaan aluekeskus sijaitsee Peräseinäjoella. Kunta on jaksanut uskoa instituutin toimintaan ja tulevaisuuteen, mistä iso kiitos. Aluekeskus on hyvä esimerkki siitä, ettei kaikkien kulttuuri- ja tutkimuskeskuksien tarvitse sijaita suuremmissa asutuskeskuksissa. Aluekeskus oli miellyttävä työyhteisö. Virkavapaalla olevan aluesihtööri Mari Niemen, vs.

aluesihteri Tuula Koskimies-Hautaniemen ja hankkeen loppuvaiheessa taloon tulleen projektivastaava Tanja Välipakan kanssa oli ilo työskennellä. Koskaan ei ollut niin raskasta, etteikö työnteosta olisi löytynyt myös hauskoja piirteitä. Muiden käynnissä olleiden hankkeiden seuraaminen auttoi välillä irrottamaan ajatuksia omasta työstä, mikä oli mielestäni tärkeä asia tutkimuksen kypsymselle.

Kaukana kodista ollut työ vei minut usein pois kotoa. Vaimoni Maritta joutui raskauden aikana ja sen jälkeenkin pitämään huusholliamme pystyssä. Kiitos hänelle ja loppuvaiheen kirjoitustyön kirittäjälle ”Lupulle”, jonka ansiosta tutkimuksen viimeistelyvaihe oli kaksin kerroin tavallista raskaampaa, mutta monin kerroin tavallista antoisampaa.

Tekijä

Sisällysluettelo

Esipuhe

Alkusanat

Tiivistelmä

Johdanto	17
”Vapaa” nykyihminen muuttajana	17
Muuttoliike: ongelma vai ei?	20
Kysymyksenasettelu ja menetelmät	23
Muuttoliikkeen kehityksen yleispiirteitä 1970-luvulta lähtien	25
Eräitä selitystekijöitä viime vuosien muuttoliikkeen vilkastumiselle	27
Tutkimusalue	30
Etelä-Pohjanmaan yleispiirteitä	30
Etelä-Pohjanmaan muuttoliikkeen kehitys vuosina 1988–1997	32
Muuttoliike tutkimuskohteena	35
Muuton määritelmä	35
Muuttoliike tutkimuksessa	35
Kyselyiden toteutus ja tutkimusaineisto	40
Postikyselyiden toteutus ja edustavuus	40
Kyselyiden katoanalyysi	42
Vastaajat	47
Muuton harkinta ja motiivit	51
Kaikki muuttaneet	51
Maakunnasta pois muuttaneet	54
Työsytyt	55

Opiskelusyyt	56
Asumissyyt	58
Perhesuhteiden muuttumiseen liittyvät syyt	59
Maakunnan sisällä muuttaneet	60
Työsyyt	61
Opiskelusyyt	62
Asumissyyt	63
Perhesuhteiden muuttumiseen liittyvät syyt	65
Muuttajatyypit	66
Muuttajatyypit	66
Muuttajien ominaisuuksia	69
Päätöksestä toimeksi	75
Kunnan vaikutusmahdollisuuksiin ei uskottu	75
Muuttajaryhmittäinen tarkastelu	75
Muuton seuraukset	80
Muutolla positiivisia vaikutuksia	80
Muuttajaryhmittäinen tarkastelu	84
Tyytyväisyys uuden kotikunnan palveluihin	92
Palvelutaso nousi	93
Muuttajaryhmittäinen tarkastelu	94
Muuttaneiden uudelleenmuuttohalukkuus	106
Muuttoa entiseen kotikuntaan harkitaan	106
Muuttajaryhmittäinen tarkastelu	107
Kotiseudulla pysyneet	113
Kotiseudulla pysymisen motiivit	113
Työsyyt	114
Opiskelusyyt	115

Asumissytyt	116
Perhesuhteiden vuoksi kotiseudulla pysyneet	117
Kotiseudulla pysyneiden ryhmät	118
Kotiseudulla pysyneiden tyytyväisyys kotikuntaan	122
Liikuntapalvelut hyvätasoisia	122
Kotiseudulla pysyneet ryhmittäin	124
Kotiseudulla pysyneiden muuttohalukkuus... ..	131
Työsytyt vetävät seuduille, joilla on tarjota paljon mahdollisuuksia	131
Kotiseudulla pysyneet ryhmittäin	133
Johtopäätöksiä	138
Maakunnasta pois muuttaneisiin panostettava	138
Pohdintaa ja toimenpide-ehdotuksia	140
Muuttotappiokuntien palvelutarve pienenee	145
Lähteet	147
Liitteet	149

Tiivistelmä

Etelä-Pohjanmaan muuttotappio kasvoi taloudellisen laman taituttua nopeasti: vuosien 1993–1995 välisenä aikana muuttotappio moninkertaistui. Viime vuodet tappio on pysytellyt selvästi yli 1 000 hengessä vuosittain. Tilanteen seurauksena maakunnan väkimäärä on vähentynyt jo useana vuotena peräkkäin. Muuttotappion kasvusta huolimatta poismuutto maakunnasta on suhteellisen vähäistä. Ongelmalliseksi tilanteen tekee se, että tulijoita on suhteellisesti laskien vielä selkeästi vähemmän.

Tämä tutkimus perustuu syksyllä 1998 toteutettuihin postikyselyihin. Toinen niistä suunnattiin viidelle prosentille vuosina 1996–1997 Etelä-Pohjanmaalle, maakunnasta pois tai maakunnan sisällä muuttaneille. Toisen kyselyn kohteena olivat 16–34 -vuotiaat eteläpohjalaiset, jotka ovat pysyneet kotiseudullaan.

Tutkimuksessa muuttajista ja kotiseudulla pysyneistä muodostettiin ryhmiä, joiden kautta selvitettiin muun muassa muuton/muuttamattomuuden syitä, tyytyväisyyttä kotikuntaan ja sen palvelutasoon sekä muutto/uudelleenmuuttohalukkuutta. Erilaisia muuttajaryhmiä löytyi kaikkiaan kolmesta ja kotiseudulla pysyneiden ryhmiä seitsemän.

Pääosa Etelä-Pohjanmaan muuttotappiosta syntyy ryhmistä, jotka tässä tutkimuksessa nimettiin opiskelijoiksi, työelämään tulijoiksi, työttömiksi, uramuuttajiksi, työpaikan vaihtajiksi ja lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat. Osassa ryhmiä muutot suuntautuvat sekä pois maakunnasta että muualle maakuntaan. Tällaisia ryhmiä olivat asuntopakkomuuttajat, palveluiden vuoksi muuttavat ja erilleen muuttavat. Selkeästi maakunnan sisällä muuttivat omistusasunnon hankkijat, muut asunnonvaihtajat ja asuinympäristömuuttajat.

Moni maakunnasta poismuuttanut piti paluuta entiseen kotikuntaan mahdollisena. Maakunnan sisällä muuttaneet eivät tuollaista mahdollisuutta nähneet olevan olemassa. Keino, jolla lähtijöitä voitaisiin saada palaamaan oli työpaikkojen luominen. Etelä-Pohjanmaan kuntien mahdollisuudet vaikuttaa muuttamiseen syntyivätkin pääasiassa vasta muuton jälkeen, sillä varsin pieni osa muuttajista näki, että entinen kotikunta olisi muuton suunnitteluvaiheessa voinut vaikuttaa heidän päätökseensä. Ne, joiden mielestä kunnalla olisi ollut jotain tehtävissä, olivat pääosin maakunnasta poismuuttaneiden ryhmissä. Keino, jolla osa heistä olisi saatu jäämään olisi ollut sopiva työpaikka.

Muuton seuraukset olivat pääasiassa positiivisia, sillä muuttajat kokivat hyvinvointinsa nousseen muuttoja edeltävästä ajasta. Yksi tärkeä tekijä hyvinvoinnin paranemisessa oli uuden kotikunnan korkeampi palvelutaso. Etenkin maakun-

nasta poismuuttaneiden mukaan palvelutaso nykyisessä kotikunnassa oli selkeästi parempi kuin vanhassa kotikunnassa.

Kotiseudulla pysyneistä löytyi ryhmiä, joissa muuttohalukkuus oli selkeästi korkeampaa kuin muissa. Tällaisia ryhmiä olivat vanhempien luona asuneet ja kodista irtaantuneet opiskelijat. Tiukasti kotikuntaan sitoutuneita olivat puolestaan yrittäjät, kotiseutuun kiintyneet ja elämäntilanteeseensa tyytyväiset. Muuttohalukkaat eivät uskoneet, että heidän nykyinen kotikuntansa voisi vaikuttaa muuttopäätökseen. Mieluisampina muuton kohteina muuttohalukkaat pitivät Tampereen seutua ja muuta Pohjanmaata.

Myös kotiseudulla pysyneet olivat pääosin tyytyväisiä kotikuntansa palvelutasoon, vaikka palvelutaso hyvänä pitävien osuus oli pienempi kuin muuttajilla. Vähiten palvelutaso tyydytti ryhmiä, joissa muuttohalukkuus oli suurinta. Tyytyväisimpiä kotiseudulla pysyneet olivat liikuntapalveluihin. Parannusta puolestaan toivottiin useimmin kotikunnan työllisyystilanteeseen ja julkiseen liikenteeseen.

Johdanto

”Vapaa” nykyihminen muuttajana

Nykyihminen on vapaa monista menneinä vuosikymmeninä päivittäiseen elämään vaikuttaneista siteistä. Identifioituminen perheeseen, sukuun, kylään tai sosiaaliseen luokkaan on menettänyt merkitystä henkilökohtaisen vapauden korostuksen lisääntyttyä. Vaikka sosiaalisella taustalla on edelleen merkitystä, on nykyihmisen aiempaa helpompaa ylittää rajoja, jotka ennen olivat rikkomattomat. Ulkoisen kontrollin vähennyttyä yhä merkittävämpään asemaan onkin noussut ihmisen sisäinen kontrolli, jolla jokainen meistä ohjaa toimintaansa.

Kontrollin painopisteen muuttuminen yhä enemmän yksilökeskeiseksi on luonnollisesti tapahtunut samanaikaisesti koko muun yhteiskunnan muuttumisen kanssa. Suomalainen yhteiskunta onkin läpikäynyt suuren rakenteellisen muutoksen. Tällä vuosisadalla on siirrytty maatalousperusteisesta yhteiskunnasta palvelu- ja tietoyhteiskuntaan. Kehityksen myötä sitoutuminen maahan ja siitä saatavaan elantoon on menettänyt merkitystään. Suku- ja kyläyhteisön tilalle on tullut erilaisia perhemuotoja ja harrastusten kautta syntyviä tuttavuussuhteita sekä palkkatyö.

Viime vuosikymmenien aikana yksi yhteiskuntamme kehitystrendi on ollut eri alueiden ja paikkakuntien välisten henkisten, kulttuuristen ja taloudellisten erojen pieneminen. Tiedotusvälineiden nopeuttaman tiedonvälityksen ja parantuneiden liikenneyhteyksien johdosta maailma on ”pienentynyt”. Uudet aatteet ja muodit leviävät entistä nopeammin. Ihmisen elämänmuoto ei välttämättä enää suuresti riipu siitä, asuuko hän kaupungissa vai maaseudulla. Tekniikan kehittymisen myötä moni työ pystytään nykypäivänä, ainakin periaatteessa, tekemään missä päin Suomea tahansa.

Kuinka koko Suomen yhteiskunnan, kulttuurin ja viime kädessä myös ihmisen omakuvan muuttuminen on vaikuttanut ihmisten muuttopäätöksiin? Ei liene väärin sanoa, että hyvin vähän. On toki myönnettävä, että maamme historiasa on ollut poikkeuksellisia tilanteita, jolloin suuret massat ovat joutuneet muuttamaan eri asteisen pakon edessä. Tällaisista ajanjaksoista ja tapahtumista voidaan mainita esimerkkinä vaikkapa 1860-luvun suuret nälkävuodet, jolloin poikkeuksellisen kovat katovuodet ajoivat ihmisiä lähtemään ruuan perään. Tällä vuosisadalla selkeä pakkomuuttajaryhmä olivat karjalaiset, jotka uudisasutettiin jatkosodan jälkeen. Nämä ilmiöt ja tapahtumat olivat kuitenkin poikkeuksellisia eikä niiden kaltaisten toistuminen näytä tällä hetkellä todennäköiseltä. Näitä poikkeuksia lukuunottamatta voidaan sanoa, että pääosa menneinä aikoina muuttaneista

haki muutollaan jonkinlaista parannusta elämäänsä. Tämä sama tavoite on varmasti pääosalla nykypäivän muuttajiakin.

Kun ihmisiltä kysytään, miksi he muuttavat, korostuu vastauksissa helposti näkemys kyvystä hallita omaa elämäänsä. Yhteiskunnallisen kehityksen ja muuton välistä syy-yhteyttä on yksittäisen ihmisen monesti vaikea havaita. Siksi muuttaminen usein nähdään puhtaasti muuttajan omasta näkökulmasta käsin. Tätä näkemystä omasta mahdollisuudesta päättää elämäntilanteen muutoksista voidaan kutsua J. P. Roosin käyttämällä termillä elämän ulkoinen hallinta. Sillä Roos tarkoittaa tilannetta, jossa ihminen suurin piirtein pystyy ohjaamaan elämäänsä ilman, että kovin monet ulkopuoliset tekijät olisivat siihen vaikuttaneet (Roos 1988, 206–208). Voidaankin olettaa, että yhtä hyvin vuosisadan vaihteessa Etelä-Pohjanmaalta Amerikkaan siirtolaiseksi lähtenyt kuin tämän päivän Etelä-Suomen kasvukeskuksiin suuntaava nuori näkee muuttopäätöksensä omasta päätöksestä johtuvana.

Tietyissä mielessä molemmat ovatkin näkemyksessään oikeassa. Voidaan kuitenkin kysyä, missä määrin kummallakaan oli/on mahdollisuutta kokonaisvaltaiseen elämän ulkoiseen hallintaan. Etelä-Pohjanmaalla oli vuosisadan vaihteessa liikaa väestöä tai vastavuoroisesti liian vähän vapaata maata. Tämä tekijä vaikutti usein huomattavassa määrin koko muuttoajatuksen syntyyn (muuton syytä oli tietysti muitakin, mutta tämä lienee ollut perustava ongelma). Aivan samalla lailla on nykypäivänä helppo huomata, että yksittäisen ihmisen elämän ulkoinen hallinta onkin eräänlaista illuusiota. Ihmisten muuttomotiivit eivät vaihtele muuttaman vuoden jaksoissa, kuten muuttoliike. Mikäli ihmisillä olisi todellisuudessa ulkoinen elämänhallinta täysin omissa käsissään, ei nykyisen kaltaisia vaihteluita muuttajien määrissä todennäköisesti olisi. Yhteiskunnallisessa tilanteessa tapahtuvat muutokset vaikuttavat huomattavasti muuttojen toteutumiseen, usein riippumatta muuttohalukkuuden voimakkuudesta. Parin viime vuosikymmenen aikana uudelleen kiihtyneen globalisoitumiskehityksen myötä yhteiskunnalliseen kehitykseen vaikuttavat yhä moninaisemmat ja maantieteellisesti kaukaisemmat tekijät. Muuttopäätöksen käynnistävä prosessi saattaa nykyisin lähteä liikkeelle yrityksen saneeraus- tai laajentamispäätöksestä, joka tehdään toisella puolella maapalloa. Yhteiskunnan monimutkaistuesssa voidaan jopa sanoa, että elämän ulkoinen hallinta on käynyt entistä vaikeammaksi.

Vaikka pakkomuuttamisen dramaattisimmat muodot ovat näillä näkymin suomalaisten osalta historiaa, joutuu osa ihmisistä edelleen muuttamaan eriasteisen pakon edessä. Tällaista pakkomuuttoa voi tapahtua esimerkiksi asunnosta tai työpaikasta irtisanomisen seurauksena. Etenkin tällöin muutto vaatii ihmiseltä vahvaa sisäistä elämänhallintaa. Sisäisellä elämänhallinnalla Roos tarkoittaa sitä, että ihminen kykenee sopeutumaan eli ”katsomaan asioita parhain päin” riippumatta siitä, mitä hänen elämässään tapahtuu (mt., 206–208). Sisäisen elä-

mänhallinnan tasosta riippuu se, kuinka hyvin muuttaja sopeutuu uuteen asuinympäristöönsä. Tämä koskee erityisesti pakkomuuttajaa, mutta myös sellaista ihmistä, joka tavoittelee muutollaan parannusta elämäänsä. Ulkoisen ympäristön muuttuminen vaati amerikansiirtolaiselta paljon sopeutumista, mutta ”pienentyneessäkin” maailmassa sopeutuminen voi osoittautua huomattavan vaikeaksi.

Toisaalta sisäisen elämänhallinnan sisältö on muuttunut ja muuttumassa. Tänä päivänä kysymys on Roosin (mt., 206–208) mukaan yhä vähemmän sopeutumisesta ja yhä enemmän julkisivusta, elämänhallinnan imagosta, jonka täytyy olla mahdollisimman eheä. Tämän päivän eteläpohjalaisen muuttajan kohdalla tähän imagoon tulee ristiriita, jos hän haluaa palata kotiseudulle. Muuttoikää lähestyville nuorille tarjotaan tällä hetkellä julkisuudessa arvoja, joita ilmentää esimerkiksi MTV 3:n Jyrki -ohjelma. Tällä ”jyrkiläisyydellä” tarkoitan urbaanisuurta, trendikkyyttä sekä elämän hektisyyttä ja ”hyvää meininkiä”. Samalla maaseudun nuorille tarjoamia mahdollisuuksia vähätellään niin kaupungeissa kuin myös maaseudullakin. Olipa paluun takana kotiseuturakkaus tai sopeutumattomuus kasvukeskusten ilmapiiriin, vaatii se jossain määrin poikkeamista siitä, mitä nykynuorelta odotetaan. Kuinka selittää kunniaakkaasti paluumuutto ystäväpiirissä, joka helposti pitää paluuta epäonnistumisena ja pakenemisena. Sama selityskierros toistuu herkästi myös muuton jälkeen, kun maakuntaan on saavutettu.

Kaiken kaikkiaan voidaankin kysyä, onko nykyihminen ainakaan muuttamisen suhteen vapaampi kuin esimerkiksi viime vuosisadalla Pohjois-Amerikkaan lähtenyt maata omistamaton nuori, jolle Suomi ei elantoa tarjonnut. Fyysisesti siirtyminen paikasta toiseen on huomattavasti aiempaa helpompaa, mutta yksittäinen ihminen ei yksilökeskeisyyden korostamisesta huolimatta ole nykyisin yhtään irrallisempi muusta yhteiskunnasta kuin vuosisadan vaihteessakaan. Nykypäivän siteitä on vain yhtä vaikea huomata kuin vuosisadan vaihteessakin.

Mikäli hyväksytään se näkemys, että ihminen pyrkii muutollaan parantamaan elämänlaatuaan, voidaan lopuksi kysyä, onko ihmisten muuttomotiiveissa tapahtunut todellisia muutoksia aikojen myötä. Ehkäpä motiivit ovatkin ”aina” olemassa, mutta yhteiskunnallinen tilanne vaikuttaa niiden toteuttamismahdollisuuksiin. Pelkästään ihmisten muuttomotiiveihin keskittyvällä muuttoliiketutkimuksilla ei sen vuoksi välttämättä kyetä antamaan kovin monipuolista kuvaa ihmisten muuttamiseen vaikuttavista tekijöistä. Yksi keino syventää näkemystä on hahmotella erilaisia muuttajaryhmiä, jolloin muuton syyt saadaan sidottua ihmisen elämäntilanteeseen. Tämä on tärkeää, koska muuttajilla on erilainen elämäkokemus ja -tilanne sekä arvomaailma, jotka osittain ovat syntyneet yhteiskunnassamme tapahtuvien muutosten kautta. Niinpä ryhmien kautta voidaan hahmotella myös yhteiskunnassamme vaikuttavia tekijöitä, jotka vaikuttavat muutto-liikkeeseen. Toisaalta pelkkiä muuttoja tuijotettaessa unohtuu usein vielä tär-

keämpi asia. Muuttipa ihminen tai ei, keskeistä lienee kuitenkin se, kuinka hyvin hän on sopusoinnussa itsensä ja ympäristönsä kanssa.

Muuttoliike: ongelma vai ei ?

Maan sisäisen muuttoliikkeen vaikutuksia voidaan tarkastella usealla eri tasolla. Yksittäisen ihmisen näkökulman lisäksi voidaan pohtia muuttamisen seurauksia muun muassa valtion tai kuntien tasolla. Tällöin esille nousevat kysymykset kuten: mitä vaikutuksia muuttoliikkeellä on, ovatko ne hyviä vai huonoja ja pitäisikö muuttamiseen jotenkin vaikuttaa.

Vuoden 1993 jälkeen nopeasti kiihtynyt muuttoliike on saanut paljon julkisuutta. Viime vuosien aikana lehdet ovat otsikoineet aihetta käsitteleviä artikkeleita mm. seuraavasti: ”Mummotkin maalikyliin” (Keskipohjanmaa 30.6.1997), ”Pikkukaupungit tyhjenevät” (HS 10.8.1997), ”Koulutettu väestö vie osaamisen maalta suurkaupunkeihin” (HS 26.8.1997) ”Halutaanko muuttoliike kuriin” (Ilkka 3.6.1998) ja ”Muuttaja menestyy työmarkkinoilla” (HS 12.6.1998). Valtakunnallisissa tiedotusvälineissä muuttoliikkeen vaikutuksia on yleensä käsitelty eri näkökulmat huomioiden. Niissä maakuntalehdissä, joiden levikkialue keskittyy muuttotappioalueille, kirjoittelun yleissävy on ollut luonteeltaan hyvin negatiivista. Tämä on luonnollista, koska huoli muuttotappion aiheuttamista ongelmista on suuri. Useissa kirjoituksissa on toivottu apua valtiovallalta ja haikailtu vanhan valtakunnallisen aluepolitiikan perään.

Valtiotasolla muuttoliikettä on muutaman viime vuosikymmenen aikana pyritty hillitsemään keskittymiskehityksen rajoittamiseksi. Punamultahallitusten aikana tavoitteena oli pitää koko maa asutettuna. Aluepolitiikka yhdistettynä heikkoon talouskehitykseen tuottikin 1970-luvulla varsin hyviä tuloksia, kun vuosikymmenen alun ”suurta muuttoa” Etelä-Suomeen saatiin hillittyä. Aiemman kaltaista aluepolitiikkaa ei ole tämän vuosikymmenen aikana kuitenkaan enää noudatettu. 1970-luvun keinot eivät näinä aikoina enää todennäköisesti toimisi, sillä Suomi on tänä päivänä täysin toisenlaisessa tilanteessa kun parikymmentä vuotta takaperin. Maamme on Euroopan Unionin jäsen ja meillä on jäsenvaltion velvollisuudet. Yksi näistä velvollisuuksista on, ettei aluepolitiikalla vääristetä kilpailua. Jäsenyys toi mukanaan myös entistä kovemman yritysten välisen kilpailun. Enää ei riitä, että yritys pärjää suojatuilla kotimarkkinoilla, vaan täytyy pystyä kilpailemaan myös ulkomaisten yritysten kanssa. Kilpailun koveneminen ei johdu pelkästään Euroopan Unionista, johon liittynyt maa voi siitä ainakin periaatteessa myös erota. Toinen kilpailua koventava kehityslinja on globalisoituminen, jossa olemme mukana tahdostamme riippumatta. Tämä maailman ”pieneneminen” johtuu maailmantalouden ja politiikan liberalisaatiosta sekä teknologian leviämisestä.

Erityisesti informaatiotekniikan kehityksen myötä etäisyyden merkitys on monissa toiminnoissa vähentynyt selkeästi. (Okko ym. 1998, 73) Kehitys on johdanut siihen, että kasvuun pyrkivän yrityksen täytyy pyrkiä parhaaksi omalla toiminta-alallaan. Tällaisessa tilanteessa yrityksiä ei enää hajasijoiteta valtion tuella kehitysalueille, vaan yritykset saavat itse valita sijaintipaikkansa. Valtion näkökulmasta voitto on jo se, että yritys säilyttää tai jopa laajentaa toimintaansa Suomessa sen sijaan, että siirtäisi tuotantoaan ulkomaille.

Maailman pienentyessä tiedon merkitys tuotannontekijänä on noussut. Vuonna 1995 maamme työllisistä jo 44 prosenttia työskenteli informaatioammateissa. Näihin ammatteihin kuuluvaksi lasketaan ihminen, joka tuottaa, jakaa, käsittelee tai käyttää tietoa. (Okko ym. 1998, 48) Informaatioammatit ja laajemmin palveluammatit ovat viime vuosina olleet ainoat lisää työllistävät ammattialat. Maa- ja metsätalous sekä teollisuus ovat vähentäneet työntekijöitään. Kun aiemmin arvokkain pääoma tuotannollisessa toiminnassa oli raaka-aineet tai koneet, on sitä nyt työntekijöiden osaaminen. Osaamista puolestaan on yleensä sitä enemmän mitä suurempi joukko koulutettuja ihmisiä samalla alueella sijaitsee. Osaamisen merkityksen nousun myötä osaamiskeskusten vahvistaminen on tullut tärkeäksi. Tämänkin vuoksi vanhaa 1970-luvun teollisuustontti -politiikkaa pidetään nykyisin tehottomana. Haja-asutusalueella sijaitsevalle teollisuushallille saattaa olla vaikea löytää riittävän koulutettua työvoimaa.

Uudessa taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa tilanteessa laman jälkeen nopeasti kiihtynyt muuttoliike voidaan koko Suomen kannalta nähdä positiivisena asiana, sillä sitä kautta kasvavat alat ovat saaneet tarvitsemaansa työvoimaa. Samalla koulutetun työvoiman ja koulutusta vaativien työpaikkojen kohtaaminen on parantunut (Laakso 1998b, 19). Taloudellisesti hyvin pärjäävät yritykset ovat osaltaan nopeuttaneet lamasta toipumista.

Valtio on keskittynyt muuttuneessa tilanteessa yhä enemmän maamme taloudellisen kilpailukyvyn turvaamiseen. Yhtenä keinona tässä pyrkimyksessä on ollut osaamiskeskusten eli käytännössä maamme kasvukeskusten vahvistaminen. Valtiontalouden kannalta väestön ja elinkeinojen keskittyminen onkin kannattavaa, jos tämä uudelleenmuotoutuminen tekee taloudesta tehokkaamman. Tehokkuuden myötä Suomen kilpailukyky paranee, minkä seurauksena taloudellinen kehitys pitkällä aikavälillä on suotuisampi kuin vähemmän tehokkaissa maissa.

Jos hyväksytään näkemys, jonka mukaan maamme talous tehostuu muuttoliikkeen vilkastuessa, voi valtio halutessaan tehostaa keskittymisprosessia. Itse keinoista on esitetty kaksi lähes päinvastaista teoriaa. Ensimmäisen mukaan keskittymisprosessia olisi mahdollista nopeuttaa kasvattamalla palkkaeroja eri alueiden välillä. Tällöin muuttovoittoa saavilla alueilla palkat nousisivat nopeammin kuin muuttotappioalueilla. Tämä voisi periaatteessa kiihdyttää muuttoliik-

kettä entisestään. Ruotsalainen *Sture Öberg* (1997) on esittänyt täysin päinvastaisen keinon. Hänen mukaansa keskittymistä ajettaessa palkkaeroja eri alueiden väleillä tulisi tasata. Tällöin paremmin menestyvillä alueilla toimivien yritysten käyttöön jäisi enemmän rahaa investointeihin kuin heikommin menestyneillä alueilla toimivilla yrityksillä. Investointien puute ja korkea palkkataso johdaisivat ennen pitkää jälkimmäisillä alueilla toimivien yritysten konkursseihin. Samaan aikaan valtion tulisi edellyttää kaikilta kunnilta samanlaista korkeaa palvelutasoa. Tällöin heikommin menestyvissä kunnissa jouduttaisiin nostamaan veroäyriä, mikä edelleen toimisi työntävänä tekijänä ihmisten muutolle kohti kasvukeskuksia. (Öberg 1997, 25–26)

Onko valtiovallan taholta tietoisesti toteutettu jompaa kumpaa edellä mainituista keinoista? se on kysymys, joka olisi oman tutkimuksen arvoinen. Joka tapauksessa Öbergin esittämän teorian mukainen keino on Suomessa hyvin pitkälti käytössä. Tosin yhtenäistä palkkatasoa ajavat etupäässä vahvat ammattiyhdistysliikkeet. Valtio vaatii jokaiselta kunnalta samojen palveluiden järjestämistä, mutta on viime vuosina höllännyt ohjasnyörejä palveluiden toteuttamistavan vaatimuksissa.

Kaikkiaan valtion roolin nähdään muuttuneen, minkä seurauksena maamme aluepolitiikan painopistettä ja sen toteuttajia ollaan vaihdettu. Viimeisin aluepolitiikan käänös voidaan professori Perttu Vartiaisen (1998) mukaan ajoittaa jo viime vuosikymmenen lopulle. Tuolloin otettiin ensimmäiset askeleet alueiden kehitysvastuun siirtämisessä valtiolta läänien suuntaan. Syksyllä 1993 hyväksytyssä alueiden kehittämislaisissa vastuuta siirrettiin edelleen maakunnille. Laila varauduttiin jo Suomen mahdolliseen kytkeytymiseen Euroopan Unioniin (Vartiainen 1998, 10–11). Nykyisellä aluepolitiikalla vastuu alueiden kehittämisestä on maakunnilla ja kunnilla. Vastuun myötä myös huoli kehityskulusta on entistä vahvemmin siirtynyt paikalliselle tasolla.

Kuntatasolla yksittäisten ihmisten muuttopäätökset vaikuttavat monella tavoin. Erityisen ongelmallisia ovat muuttoliikkeen vilkkauksessa tapahtuvat nopeat muutokset, joiden seurauksia on vaikea torjua lyhyellä aikavälillä. Muuttotappiota ja muuttovoittoa saavia kuntia muuttaminen koskettaa lähes päinvastaisilla tavoilla. Muuttotappiokuntien ongelmia ovat rakennetun infrastruktuurin vaa- jaakäyttö, väestön ikääntyminen, pitkälle koulutettujen ihmisten väheneminen, verotulojen aleneminen (näkyä harvoin välittömänä seurauksena, koska muuttajat ovat pääasiassa nuoria, joiden tulotaso ei ole vielä kohonnut kovin korkeaksi) sekä alueen houkuttavuuden aleneminen yrityssektorin silmissä. Pitkällä aikavälillä ongelmaksi nousee myös syntyvyyden lasku, koska nuoret ovat muuttaneet pois. Muuttovoittoa saavat kunnat joutuvat pähkäilemään kasvaneen asunnontarpeen, koulujen ja päivähoitopaikkojen kanssa. Uusi väestö pitäisi pystyä asuttamaan niin, ettei slummiutumista tapahtuisi. Muuttovoittokunnille uusi vä-

estö antaa kuitenkin myös potentiaalia, jolla alueen kehittäminen on helpompaa kuin muuttotappiokunnissa.

Vaikka muuttaminen ja erityisesti muuttoliikkeessä tapahtuneet vaihtelut aiheuttavat julkiselle sektorille monesti ongelmia, on muutto usein yksityiselle ihmiselle positiivinen asia. Muuttoon saattaa liittyä uusia, jännittäviä asioita, jotka antavat elämälle sisältöä. Muuttamisella pyritään usein parantamaan taloudellista tilannetta. Tutkimusten mukaan tässä myös usein onnistutaan (Laakso 1998a, 53–55) Muuttamisen lopullinen ”onnistuminen” riippuu usein muuttajan motiiveista, eli onko muutto ”pakon sanelema” vai ”vapaaehtoinen” ja kyvystä sopeuttaa uusi sosiaalinen ympäristö siihen kuvaan, mitä itse asuinympäristöltään edellyttää. Muuttamiseen liittyy lähes poikkeuksetta sosiaalisen ympäristön muuttuminen. Sopeutumista tähän muutokseen tai muuton vaikutusta henkiseen hyvinvointiin ei ole viime vuosien aikana tutkittu. Monet aihetta käsittelevät tutkimukset ovatkin jo varsin vanhoja (esim. Kultalahti 1972).

Kysymyksenasettelu ja menetelmät

Tutkimuksen päätarkoituksena on selvittää vuosina 1996–1997 Etelä-Pohjanmaalta pois tai maakunnan sisällä kunnasta toiseen muuttaneiden muuttomotiiveja ja hahmottaa erilaisia muuttajaryhmiä. Toisaalta pyritään myös selvittämään muuttoaltteimmissa ikäluokissa (16–34 -vuotiaat) olevien eteläpohjalaisten muuttohalukkuutta sekä niitä tekijöitä, jotka ovat heitä kotikunnassaan pitäneet. Myös kotiseudulla pysyneistä pyritään etsimään erilaisia ryhmiä, joiden todennäköisyys muuttaa eroaa toisistaan. Ryhmien muodostamisen keskeinen päämäärä on syventää Etelä-Pohjanmaan muuttoliikkeestä saatua kuvaa, jotta maakunnan viranomaisten olisi helpompaa suunnitella ja toteuttaa aiempaa tarkemmin muuttoliikkeeseen vaikuttavia toimia.

Tutkimuskysymykset jakautuvat kyselyiden kohderyhmien mukaan kahteen ryhmään, joiden mukaan kysymykset ovat seuraavat:

Muuttaneet:	Kotiseudulla pysyneet:
1. Mitkä olivat muuton motiivit	1. Paikallaan pysymisen motiivit
2. Kuinka muutto koettiin eri muuttajaryhmissä	2. Onko muuttohalussa eroja ryhmien kesken
3. Mihin ryhmiin edellinen kotikunta olisi toimillaan voinut vaikuttaa	3. Pystyykö kunta vaikuttamaan muuttopäätökseen
4. Uudelleenmuuttohalukkuus/paluumuuton harkinta muuttajaryhmittäin	4. Mikä/millainen on houkutteleva muuttokohde

5. Mikä vaikutus muutolla oli elintason ja hyvinvointiin	5. Kuinka kotiseudulla pysyneet viihtyvät kotikunnassaan
6. Kuinka muuttajat viihtyvät uudessa kotikunnassaan	6. Millaisia ominaisuuksia eri ryhmät liittävät kotikuntaansa
7. Millaisia ominaisuuksia eri muuttajaryhmät liittivät entiseen ja nykyiseen kotikuntaan	7. Miten kotiseudulla pysyneet uskovat kotikuntansa kehittyvän seuraavan viiden vuoden aikana
8. Miten vastaajat uskovat kotikuntansa kehittyvän seuraavan viiden vuoden aikana	

Tutkimuksessa ryhmiä on välillä nimitetty myös tyypeiksi. Yleisesti ottaen tyypeillä tarkoitetaan erilaisia ryhmiä, joilla on tiettyjä yhteneväisiä piirteitä. Piirteiden kautta yksilöt eroavat toisiin ryhmiin kuuluvista yksilöistä. Samaan ryhmään kuuluvat yksilöt eivät kuitenkaan ole keskenään samanlaisia. Tyypit ovatkin aina yleistyksiä ja niiden muodostamisessa joudutaan tekemään kompromisseja. Se, mihin ryhmään yksilön määritellään kuuluvan, riippuu niistä tekijöistä, joiden avulla luokitus tehdään. Eri tyypit pitävät harvoin sisällään täysin puhtaita joukkonsa edustajia. Tämä johtuu siitä, että tyyppien muodostamisessa joudutaan ottamaan huomioon myös rajatapauksia, jotka osittain määrittelevät esimerkiksi tyyppin nimeämistä.

Tyyppien avulla voidaan kuitenkin kuvata jonkin asian tai ilmiön eri puolia yksinkertaistetussa muodossa. Niiden avulla voidaan antaa tutkimuksen kohteesta monipuolisempi kuva kuin pelkkiä yksilöitä tutkimalla olisi mahdollista. Tässäkin tutkimuksessa tyyppien muodostamisella pyritään syventämään kuvaa muuttajista ja kotiseudulla pysyneistä. Vain muuton tai paikallaan pysymisen syytä tutkimalla jää helposti huomaamatta, että ihmisen elinpaikan valintaan vaikuttavat monet tekijät, kuten elämäntilanne, arvostukset ym.

Sekä muuttajat että kotiseudulla pysyneet jaettiin tässä tutkimuksessa etukäteen muodostettuihin ryhmiin. Ryhmien muodostamisessa käytettiin avuksi aiempia tutkimuksia, joista oli hyötyä etenkin muuttajien luokkien muodostamisessa. Lopullista ryhmien muodostamista varten sekä muuttaneiden että kotiseudulla pysyneiden lomakkeita käytiin läpi 200 kappaletta ennen kuin ryhmät lopullisesti nimettiin. Lomakkeista pyrittiin samaan kokonaiskuvaan vastaajan elämäntilanteesta. Tarkasteltuja asioita tärkeimmän muutto- tai kotiseudulla pysymissyyn lisäksi, olivat vastaajan ikä, talouden muoto, pääasiallinen toiminta, koulutus, asumistilanne, ketä muuton tai kotiseudulla pysymisen syyt koskivat sekä muutto/uudelleenmuuttohalukkuus. Tällä menetelmällä päädyttiin jakamaan muuttaneet kolmeentoista ja kotiseudulla pysyneet seitsemään eri ryhmään.

Arvionvaraisen ryhmittelyn lisäksi muuttoliiketutkimuksissa on käytetty toistakin ryhmittelymenetelmää. Silloin on typologioiden muodostaminen tehty tietokoneen avulla ns. ryhmittely- eli cluster-analyysiä käyttäen. Ryhmittelyanalyysin puutteena voidaan kuitenkin pitää sitä, että luokitus tapahtuu vain pelkkään numerodataan perustuen. Tällöin vastauksissa mahdollisesti ilmenevät epäloogisuudet sekä vastaajien erilainen kysymysten tulkinta eivät näy luokissa (Korkiasaari 1991, 114). Vastaajien tulkinnat esimerkiksi muuton syystä voivat vaihdella, vaikka muutot luonteeltaan saattavat olla samanlaisia. Yksi voi ilmoittaa muuton syyksi opiskelun alkamisen ja toinen vanhempien luota pois muuton, vaikka molempien elämäntilanne on ennen ja jälkeen muuton samankaltainen. Toinen esimerkki muuttomotiivien tulkintaeroista voisi olla vaikkapa tilanne, jossa vastaaja muuttaa lähemmäs työpaikkaa. Muuton motiivi voidaan yhtä hyvin tulkita työhän kuin asumiseen liittyväksi.

Postikyselyllä saadusta tutkimusmateriaalista on ryhmien muodostamisen jälkeen laskettu suoria jakaumia ja ristiintaulukoita. Laskelmat on esitetty luvuissa sekä kaikkien vastaajien että ryhmien näkökulmasta. Tutkimuksen alkuvaiheessa vaurauduttiin myös mahdollisiin haastatteluihin. Kireästä aikataulusta johtuen niistä päätettiin kuitenkin luopua. Pikaisesti tehtynä niiden anti olisi oletettavasti jäänyt varsin vähäiseksi. Ihmisillä on haastattelutilanteessa monesti taipumus kaunistella asioita, jollei suhde kyselijään ole ehtinyt muodostua riittävän luottamukselliseksi (Kortteinen 1982). Erityisesti tässä tutkimuksessa, jossa keskitytään olennaisesti myös ihmisen itse tekemän muuttopäätöksen onnistumiseen, kaunistelun vaara olisi ollut ilmeinen. Tältä osin postikyselyä, johon ihmiset saavat vastata nimettöminä, voidaan pitää luotettavampana.

Muuttoliikkeen kehityksen yleispiirteitä 1970-luvulta lähtien

1970-luvun alku muodostaa eräänlaisen taitekohdan maamme muuttoliikehistoriassa. Siirtolaisten määrät eivät ole vuosien 1969–1970 suurimittaisen Ruotsiin suuntautuneen muuttoliikkeen jälkeen kohonneet lähelle aiempia tasoja. Ruotsiin muuton taituttua paluumuuttajien määrä alkoi kasvaa. Sen seurauksena muuttoliike kääntyi paluumuuttovoittoiseksi ensimmäistä kertaa maamme rekisteröidyn muuttoliikehistorian aikana (Korkiasaari 1983, 41). Samaan aikaan kotimaassa muuttaminen kunnasta toiseen lisääntyi edellisen vuosikymmenen lähes tasaisen muuttovilkkauden jälkeen. Eniten kunnasta toiseen muutettiin vuonna 1974, jolloin kotikuntaa vaihtoi noin 276 000 suomalaista. (Söderling 1983, 36).

Vuosikymmenen puolivälissä maassamuutto jälleen aleni, mikä johtui taloudessa alkaneesta laskusuhdanteesta ja valtiovallan harjoittamasta kansallisesta aluepolitiikasta. Muuttajien määrä jatkoi laskuaan aina vuosikymmenen lopulle saakka (Söderling 1983, 37). 1980-luvun alkupuolella muuttajien määrä pysyi varsin tasaisena, joskin hienoista nousua tapahtui (Korkiasaari 1991, 92). Jyrkemmin muuttajien määrä nousi vuosikymmenen loppupuolella, jolloin taloudellinen toimeliaisuus maassamme kiihtyi. Muuttoliike alkoi vaimeta ennen 1990-luvun alkua, ja kehitys jatkui laman alettua saman suuntaisena. Pohja muuttajien määrissä oli vuonna 1992. Taloudessa tapahtunut myönteinen käänne osui samoihin aikoihin muuttoliikkeen vilkastumisen kanssa. Erityisen voimakkaasti muuttajien määrä kasvoi vuonna 1994, jolloin ylitettiin edellisen vuosikymmen lopun taso (Österlund 1997, 6). Yhtenä tekijänä muuttoliikkeen vilkastumisessa vaikutti uusi kotikuntalaki, joka antoi ihmiselle mahdollisuuden ensisijaisesti itse määrittellä oman kotikuntansa. Lain seurauksena etenkin opiskelijat vaihtoivat kotikuntaansa. Muuttajien määrä kasvoi edelleen vuonna 1997, jolloin lähes saavutettiin 240 000 muuttajan raja.

Vaikka kunnasta toiseen muuttajien määrät ovat tällä hetkellä noin 20 000 alhaisemmat kuin 1970-luvun huippuvuosina, on muuttaminen eräiltä osin noussut enätysvilkkaaksi. Tämän hetkiset kuntien väliset muuttoliiketilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia yli kahdenkymmenen vuoden takaisten tilastojen kanssa. Tänä aikana kuntien määrä on laskenut huomattavasti, mikä on vähentänyt kuntarajat ylittävien muutosten määriä. Vaikka muuttoliikeluvuista poistettaisiin kotikuntalain arvioitu vaikutus, niin eniten muuttavien (20–24 -vuotiaiden ikäryhmä) muuttoalttius ylitti 1970-luvun huipputason vuonna 1997. Myös 45–59 -vuotiaat ovat viime vuosina muuttaneet enemmän kuin aikaisemmin. (Pulkkinen 1998, 5).

Muuttovirrat ovat suuntautuneet yksipuolisesti. Maakunnista vain Uusimaa on saanut muuttovoittoa jatkuvasti 1970-luvulta lähtien. Korkeimmalle alueen muuttovoitto on kohonnut vuosina 1995–97 (Pulkkinen 1998, 3). Uudenmaan ja erityisesti pääkaupunkiseudun kasvun ennustetaan edelleen jatkuvan kiivana, sillä YK:n tekemän väestönkasvuennusteen mukaan Helsinki kasvaa vuosien 1995–2015 aikana suhteellisesti toiseksi eniten EU-maiden kaupungeista (Seppänen 1996, 55). Maan sisäisen muuttoliikkeen lisäksi Helsinki on tällä hetkellä ainoa maamme kunnista, jossa ulkomailta saatu muuttovoitto on määrällisesti merkittävää.

Viime vuosien aikana muuttovoittoa saavien kuntien määrä on laskenut. Pääasiassa muuttovoitto keskittyy tällä hetkellä pääkaupunkiseudulle ja yliopisto-kaupunkeihin. Niiden lisäksi väestö keskittyy lähinnä yksittäisiin kuntiin, jotka sijaitsevat yliopistokaupunkien välittömässä läheisyydessä tai joihin on keskitynyt uusia informaatioteknologiaan suuntautuneita yrityksiä. Esimerkkeinä tällaisista kunnista voidaan mainita Porvoo ja Salo.

Eräitä selitystekijöitä viime vuosien muuton vilkastumiselle

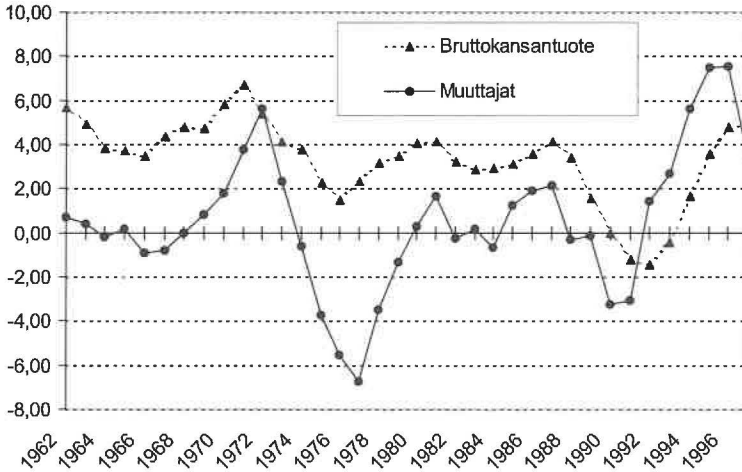
Muuttajien määrän nopealle kasvulle viime vuosina ei ole löydettävissä yhtä selkeää syytä, vaan kehitykseen ovat vaikuttaneet monet tekijät. Kaikkia syitä on itse muutoksen aikana mahdotonta edes havaita, minkä takia syvälle luotaavien analyysien tekeminen jää tuleville vuosille. Siitä huolimatta on kuitenkin syytä hieman pohtia muutoksen taustalla vaikuttavia tekijöitä niissä puitteissa, joita tämän tutkimuksen yhteydessä on lyhykäisyydessään mahdollista käsitellä.

Yksi merkittävä tekijä muuttoliikkeen vaihteluiden selittäjänä on taloudellinen kehitys. Aiemmissa tutkimuksissa muuttoliikkeen on todettu noudattelevan taloudellista kehitystä. Nousukausina muuttaminen on vilkastunut ja laskukausina vaimentunut. Kuviossa 1 on hahmotettu tätä talouden muutosten ja muuttoliikkeen välistä yhteyttä tasoitetulla bruttokansantuotteella sekä muuttoliikkeen vilkkauten vuotuisilla muutoksilla. Luvut on esitetty viiden vuoden liukuvana trendinä. Tällä tavoin ollaan pyritty eliminoimaan yksittäisten vuosien nopeat heilahtelut, jolloin molempien tekijöiden nousu- ja laskukaudet ovat selkeämmin havaittavissa.

Pääpiirteissään molemmat kuviot kulkevat hyvin samansuuntaisesti. Nopean taloudellisen kasvun kausina 1960-luvun alussa, seuraavan vuosikymmenen taitteessa, 1970-luvun lopussa ja 1990-luvun alkuvuosien jälkeen myös muuttajien määrä kasvoi. Vastaavasti taloudelliset lamakaudet näkyvät muuttajien määrän suhteellisen kasvun hidastumisena tai jopa laskuna. Kolmen edellisen vuosikymmenen kehityksen perusteella viime vuosien muuttajien määrän nopea kasvu on edellisen laman voimakkuuden huomioiden ”normaali” ilmiö.

Toinen tekijä, joka aiempien tutkimusten mukaan vaikuttaa muuttoliikkeeseen, on työttömyys (esim. Söderling 1988, 1993). Korkean työttömyyden aikana muuttaminen vähenee, koska työpaikkoja ei ole saatavilla. Uusia työpaikkoja syntyy vähän ja töissä olevat haluavat pitää kiinni työpaikoistaan. Tutkimusten mukaan Suomessa on kuitenkin syytä erottaa työttömyyden kaksi eri tasoa kun pohditaan sen vaikutuksia muuttoliikkeeseen. Nämä kaksi tasoa ovat alueellinen työttömyys ja omakohtainen työttömyys. Kun työttömyys kohoo jollakin alueella, kasvaa muuttohalukkuus. Tämä johtunee jo töissä olevien riskistä joutua työttömäksi ja jo työttöminä olevien huonommista mahdollisuuksista työllistyä kuin mitä matalamman työttömyyden alueella asuvilla on. Toisaalta sellaisten ihmisten osalta, jotka joutuvat työttömiksi alhaisen työttömyyden alueella, ei vastavaa muuttoalttiuden kasvua ole kyetty osoittamaan. Tämä lienee merkki hyvinvointivaltion turvaverkkojen toiminnasta. Työttömän ei yksinkertaisesti ole pakko muuttaa, koska sosiaaliturva takaa yleensä riittävän elintason. (Tervo 1998, 15)

Kuvio 1. Tasoitetun bruttokansantuotteen ja muuttoliikkeen vuotuisen prosentuaalinen muutos viiden vuoden liukuvana keskiarvona¹

¹ Viralliset tilastot eivät vuosien 1970–71 osalta anna oikeaa kuvaa muuttajien määrän kehityksestä. Tilastoinnissa tehtyjen muutosten takia vuoden 1971 luvut jäivät noin 50 000 pienemmiksi kuin mitä ne aiemmalla menetelmällä olisivat olleet. Vastaavasti vuoden 1970 luvut ovat liian suuret. Tämän kuvion pohjalla olevissa laskelmissa em. vuosien lukuja on korjattu 50 000 "oikeampaan" suuntaan.

Laman myötä alueellinen työttömyys kasvoi koko Suomessa. Koska työllisyys-tilanne heikkeni kautta maan, ei muuttaminen olisi juurikaan lisännyt työllistymisen todennäköisyyttä. Samalla työssä olevat pitivät kynsin ja hampain kiinni omasta työpaikastaan. Taloudellinen toipuminen ja uusien työpaikkojen syntyminen on sen sijaan tapahtunut eri tahdissa. Avoimien työpaikkojen määrissä tapahtuvat muutokset heijastuvat melko nopeasti muuttamiseen (Söderling 1988, 193). Alueelliset erot tässä kehityksessä ovatkin yksi viime vuosien muuttoliikkeen vilkastumista selittävä tekijä.

Vähäisten työpaikan vaihdosten lisäksi laman syvyys vaikutti myös siihen, että moni asunnon vaihtoa suunnitellut jätti suunnitelmansa toteuttamatta. Tulvaisuuden näkymien paranemisen myötä rahaa uskallettiin jälleen käyttää myös asunnon hankkimiseen. Osaksi muuttoliikkeen vilkastumista voidaankin selittää patoutuneiden muuttopaineiden purkautumisella. Asuntokaupan vilkastuminen on heijastunut selkeästi myös kuntien sisäiseen muuttoon, joka on kiihtynyt ennätysvilkaaksi.

Muuttoliike on vilkastunut myös lainsäädännössä tapahtuneen muutoksen seurauksena. Jo aiemmin mainitun uuden kotikuntalain vaikutuksiksi on arvioitu 9 000–10 000 lisämuuttajaa vuodessa (Pulkkinen 1998, 5 ja Väestö 1996: 1, Väestömuutokset 1994). Jos katsotaan ihmisten sijaintia, ei laki luonnollisesti-kaan aiheuttanut muutoksia. Suuri osa opiskelijoista asui opiskelupaikkakunnallaan jo ennen lain voimaantuloa. Lain muutoksella osa heistä näkyy myös tilastoituina muuttajina.

Myös työmarkkinoiden rakenteen muuttuminen on lisännyt muuttamista. Informaatioammateissa työpaikat ovat lisääntyneet, kun teollisuudesta ja maa- ja metsätaloudesta ne puolestaan ovat vähentyneet. Vaikka moni informaatioammateissa työskentelevä voisi periaatteessa tehdä etätöitä, on henkilökohtainen kontakti tullut monessa tapauksessa entistäkin tärkeämmäksi. Osittain laman seurauksena sisäistetty ajatus julkisen sektorin alasajon välttämättömyydestä on yksi laaja työvoimapolitiittinen syy muuttoliikkeen suuntautumiselle nykypäivän Suomessa. 1970- ja vielä 1980-luvullakin julkinen sektori oli etenkin maaseudulla merkittävin uusia, korkeasti koulutetuille tarkoitettuja työpaikkoja luonut sektori. Tällä hetkellä vastaavia työpaikkoja ei synny. Moni maaseudun pois- muuttaja onkin julkisella sektorilla työskentelevien lapsi.

Tutkimusalue

Muuttoliike on ilmiö, jota voidaan pitää sekä yhteiskunnallisen kehityksen seurauksena että syynä. Sen alueelliseen luonteeseen vaikuttavat kaikki alueelliset tekijät. Alueilla on oma menneisyytensä ja tulevaisuutensa, ja yksilöt sijoittuvat niihin jokainen omalla tavallaan. Asukkaat kokevat oman asuinympäristönsä tilanteen eri tavoin paitsi alueellisessa, myös ajallisessa ulottuvuudessa. Kokemuksen kautta yksilöillä syntyy käsitys omasta sijoittumisesta ympäröivään yhteiskuntaan. Siten Etelä-Pohjanmaa ja sen eri elementit luovat viitekehyksen, johon ihmiset itsensä mielessään sijoittavat. Sen vuoksi kannattaa hiukan tarkastella tarkemmin sen toimintaympäristön ominaisuuksia, joissa muuttoratkaisuja tehdään.

Etelä-Pohjanmaan yleispiirteitä

Etelä-Pohjanmaa on Suomen vahvimpia ja toiminnallisesti selkeimpiä maaseutualueita. Maaseutumaisuus näkyy selkeästi myös ulkopuolisen silmissä, sillä Etelä-Pohjanmaa on Pohjanmaan vähiten kaupungistunut alue. Suurin kaupunki on Seinäjoki, joka kooltaan on kuitenkin pienimpiä maakuntakeskuksia Suomessa. Yhdessä Nurmon kanssa Seinäjoki on viime vuosina muodostanut maakunnan taloudellisesti, toiminnallisesti ja väestöllisesti kasvaneen alueen. Tämä on näkynyt myös muuttoliiketilastoissa, jotka osoittavat maakunnan väestön keskittyvän Seinäjoen ja Nurmon alueille. Maaseudulla ja maakunnan reuna-alueilla asutus vähenee lukuunottamatta yksittäisiä poikkeuksia. Näistä suhteellisesti merkittävin on Töysä, joka on saanut muuttovoittoa useimpina viime vuosina. Voimakkainta väestön väheneminen on ollut maakunnan itäosissa ja Kauhajoen seudulla, joissa korkean muuttotappion lisäksi kuolleisuus on syntyvyyttä korkeampi.

Keskimääräinen koulutustaso on Etelä-Pohjanmaalla alhaisimpia maamme maakunnista. 15 vuotta täyttäneistä tutkinnon suorittaneita oli vuoden 1996 lopussa viitisen prosenttia vähemmän kuin maassa keskimäärin. Suhteellisesti selvästi eniten tutkinnon suorittaneita oli Pohjoisten Seinänaapurien alueella, ja erityisesti Seinäjoella ja Nurmossa. Etenkin korkea-asteen tutkinnon suorittaneet ovat keskittyneet näihin kahteen kuntaan. Seinäjoki ja Nurmo ovatkin ainoat etelä-pohjalaiset kunnat, joissa väestön koulutustaso ylittää maamme keskimääräisen tason. Eniten tutkintoa suorittamattomia oli Suupohjassa. (Etelä-Pohjanmaan maakuntatilasto vuosi 1998, Tilastokeskuksen julkaisema taulu väestön koulutusrakenne 31.12.1996)

Etelä-Pohjanmaan kunnat ja seutukunnat

Etelä-Pohjanmaa on elinkeinorakenteeltaan muuta Suomea alkutuotantovaltaisempi. Joka viides eteläpohjalainen työskentelee maa- ja metsätalouden palveluksessa. Suhteellisesti eniten alkutuotannossa työskentelee väkeä Järviseu-dulla ja vähiten Pohjoisten Seinänaapureiden alueella. Seinäjokea lukuunotta-matta palveluiden parissa työskentelee suhteellisesti vähemmän kuin Suomes-sa keskimäärin. Palvelusektorin pienuus ilmenee naisten työssäkäynnissä: ete-läpohjalaisista naisista työssä käy vain vajaa puolet, mikä on vähemmän kuin muualla Suomessa. Teollisuudessa työskentelee noin viidennes työssäkäyvistä, mikä on pienempi osuus kuin maassa keskimäärin. Suhteellisesti eniten teolli-suuden parissa työskenteleviä on Härmänmaalla ja vähiten Järviseu-dulla. (Ete-lä-Pohjanmaan maakuntatilasto vuosi 1998. Tilastokeskuksen julkaisema taulu alueella asuva työllinen työvoima elinkeinon mukaan 31.12.1995)

Bruttokansantuotteeltaan Etelä-Pohjanmaa on maamme heikoimpia maakuntia. Syytä tähän voidaan hakea muun muassa maatalousvaltaisuudesta, alhaisesta työllisten osuudesta, teollisuuden työvoimavaltaisuudesta ja ulkomaakaupan sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan vähydestä. Seinäjoen seutu tuottaa lähes 40 prosenttia maakunnan kokonaistuotannosta, mikä nostaa Pohjoiset Seinänaapurit ainoaksi varakkuudeltaan keskitasoiseksi eteläpohjalaiseksi seutukunnaksi. (Manni & Seppänen 1996, 102–109)

Etelä-Pohjanmaan muuttoliikkeen kehitys vuosina 1988–1997

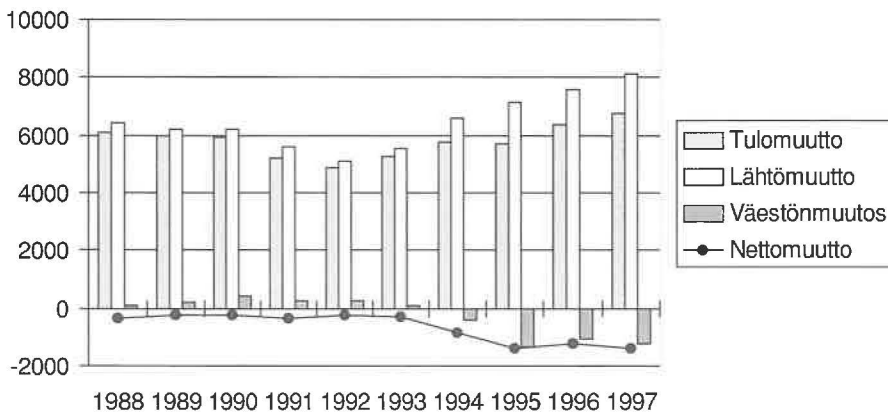
Muuttajien määrä Etelä-Pohjanmaalla alkoi laskea vuoden 1988 jälkeen. Muuttojen vähentyminen ei juurikaan vaikuttanut muuttotappion suuruuteen, sillä sekä tuli-joiden että lähtijöiden määrissä tapahtuneet muutokset olivat saman suuntaisia vuosittain. Alimmillaan kunnasta toiseen muuttaneiden määrä maakunnas-sa oli vuonna 1992, jolloin alitettiin 10 000 ihmisen raja. Viimeisen viiden vuo-den ajan muuttajien määrä on kasvanut nopeasti, ja sama trendi jatkuu Tilasto-keskuksen ennakkotietojen mukaan edelleen. Viime vuosikymmenen lopun muut-tajamäärien taso on jo ylitetty selkeästi. Muuttajien määrän käännyttyä nou-suun vuonna 1993 alkoi myös muuttotappio kasvaa nopeasti. Kahdessa vuo-dessa maakunnan muuttotappion määrä viisinkertaistui ylittäen 1400 hengen rajan. Raju nousu johtui ennen kaikkea nopeasti kasvaneesta lähtömuuttajien määrästä. Parin viime vuoden aikana muuttotappion kasvu on pysähtynyt, kun myös tuli-joiden määrä on alkanut nousta nopeasti.

Vaikka lähtömuutto maakunnasta on viime vuosina kiihtynyt, on se suhteel-lisesti alhaisempaa kuin esimerkiksi Itä- tai Pohjois-Suomessa. Toisaalta Etelä-

Pohjanmaalle on suhteessa vähemmän myös tulijoita kuin etenkin Itä-Suomeen (kts. Österlund 1997, 7). Maakunnan muuttotappion syitä voidaan hakea myös alhaisesta tulomuutosta, ei pelkästään kasvaneesta lähtömuutosta. Alhainen tulijoiden määrä ei ole ilmiönä uusi vaan tilanne oli samanlainen jo 1950–1960-luvuilla (Hakala 1971, 25). Alhainen muuttoalttius maakunnassa ei koske pelkästään kuntien välisiä muuttoja vaan tilastoja tutkailemalla voi havaita sen koskevan myös kuntien sisäisiä muuttoja. Vaikka asian taustoja ja syitä ei ole tarkemmin tutkittu, voitaneen selittäviä tekijöitä hakea niin alueellisista, taloudellisista, väestöllisistä kuin kulttuurisistakin tekijöistä. Paitsi miten asiat ovat suhteutettuna muihin alueisiin, merkittävää muuttohalukkuuden syntymiselle on se, kuinka ihmiset kokevat asioiden olevan. Kokemisen kautta muuttohalukkuuden syntymiseen vaikuttavat arvot, menneisyyden kokemukset ja viihtyvyys. Oman maan, asunnon ja yrittämisen (= ilman muiden apua pärjäämisen) arvostus lienevätkin vaikuttaneet alhaiseen muuttohalukkuuteen.

Maakunnan väestön määrä nousi muuttotappiosta huolimatta vielä 1990-luvun alkuvuosina. Alueelle tuli uusia asukkaita korkean syntyvyyden ja maahanmuuton kautta. Vuosikymmenen puolivälin jälkeen syntyvyyden enemmisyys kuolleisuuteen verrattuna alkoi laskea. Samalla maahanmuuton enemmisyys pieneni. Näiden tekijöiden vaikutus väestön määrän muutokseen onkin viime vuosina laskenut selkeästi. Tämän ja kasvaneen muuttotappion seurauksena maakunnan väestö on vähentynyt vuosittain vuoden 1994 jälkeen. Väestön vähenemisen on en-

Kuvio 2. Muuttoliike ja väestön muutokset Etelä-Pohjanmaalla vuosina 1988–1997

nustettu jatkuvan myös lähivuosina ja vuosikymmeninä. Antti Moisio (1999) laatiman ennusteen mukaan maakunnan väkimäärä vähenee vuosina 1999–2002 keskimäärin yli 1400 henkeä vuosittain (Moisio 1999, 17). Tilastokeskus on puolestaan laatinut väestöennusteen vuoteen 2030 saakka. Sen mukaan maakunnan väestön määrä putoaa noin 15 000:lla ihmisellä vuosituhannen vaihteen tasosta (Väestöennuste kunnittain 1998–2030. Väestö 1998:6).

Muuttoliike tutkimuskohteena

Muuton määritelmä

Suomessa muuttaminen käsitetään yleensä vakituisen kotipaikan muuttumiseksi. Tätä määritystä käytetään mm. väestötilastoissa sekä useimmissa väestökirjanpitoon perustuvissa tutkimuksissa. Vuonna 1994 Suomessa tuli voimaan uusi väestölaki, joka antoi jokaiselle kansalaiselle oikeuden ensisijaisesti itse tulkita, missä heidän vakituinen kotipaikkansa on.

Maan sisäinen muuttoliike jaetaan Suomen tilastoissa kahteen pääluokkaa. Kuntien välisellä muutolla tarkoitetaan muuttamista kunnasta toiseen. Tässä tutkimuksessa lähes kaikki muuttajat kuuluivat tähän ryhmään. Toinen pääluokka, johon muuttajat tilastoissa luokitellaan, on kuntien sisäinen muuttoliike. Kuntien koosta riippuen sillä voidaan käytännössä tarkoittaa jopa kymmenien kilometrien muuttoja tai muuttamista samassa asuinrakennuksessa huoneistosta toiseen.

Maasta- ja maahanmuuttoa kutsutaan siirtolaisuudeksi. Suomessa yli vuodeksi ulkomaille lähtevä joutuu tekemään muutostaan pysyvän muuttoilmoituksen, vaikka hänellä olisi tarkoitus tulla takaisin. Tällöin hänet luokitellaan siirtolaiseksi. Yli vuoden ulkomailta oleskelun jälkeen palaavia on tilastoissa mahdollista erottaa pysyvästi muuttavista, vaikka paluu olisi ollut tiedossa jo ennen muuttoja. Kansainvälisessä muuttoliikkeessä voidaan vapaaehtoisuuteen pohjautuvasta siirtolaisuudesta erottaa pakolaisuus, jolla tarkoitetaan poliittisten, taloudellisten tai ympäristöoloihin liittyvien tekijöiden kuten sotien, poliittisen vainon, nälänhädän tai ympäristötuhojen aiheuttamaa pakkoluonteista muuttoja maasta toiseen (Korkiasaari & Söderling 1994, 227–228). Tilastokeskuksen julkaisemissa tilastoissa pakolaisia ei erotella siirtolaisista vaan maan rajojen yli tapahtuvaa muuttoja kuvataan vain termillä siirtolaisuus. Tässä tutkimuksessa oli mukana muutama ulkomailta Suomeen muuttanut suomalainen.

Muuttoliike tutkimuksessa

Kotipesäksi Pohjanmaa -projektissa ollaan kauttaaltaan pyritty käytännönläheisyyteen ja käytännön toimien löytämisen kannalta ylimääräisten teoreettisten pohdintojen välttämiseen. Sen vuoksi tässäkin luvussa, jossa käsitellään muuttoliiketutkimuksen päälinjoja, on asiaa käsitelty varsin yleisellä tasolla. Joka haluaa tarkemmin tutustua tarkemmin muuttoliiketutkimuksen yleisiin teorioihin tai

selitysmalleihin, löytää niitä muista tutkimuksista (esim. Kytö 1998, Karjalainen 1989, Söderling 1988, Korkiasaari 1983, Shaw 1975 ja Jackson 1969). Nyt esitetyt tutkimussuuntaukset koskevat pääosin maan sisäisen muuttoliikkeen tutkimusta, vaikka rajanveto siirtolaisuuden tutkimuksen metodeihin verrattuna on kuin veteen piirretty viiva.

Muuttoliike on tutkimusaiheena jo varsin vanha. Ensimmäisiä tunnettuja tutkimuksia tehtiin jo 1700-luvulla. Jo varhaisimmista ajoista lähtien muuttoliikettä on tutkittu monen eri tieteenalan näkökulmista. Muun muassa maantieteilijät, kansantaloustieteilijät, sosiologit, väestötieteilijät ja historian tutkijat ovat selvittäneet ihmisten muuttamista. Tieteellisissä tutkimuksissa eri alojen edustajat ovat yleensä lähestyneet muuttoliikettä oman tieteenalansa lähestymistavoin ja kiinnostus on kohdistunut muuttoliikkeen eri puoliin. Vaikka tarkkoja rajanvetoja eri tieteiden väleillä on syytä välttää, on painotuksissa havaittavissa eroja.

Maantieteilijät ovat tutkimuksissaan usein keskittyneet tutkimaan muuttomatoja ja niiden suuntautumista. Alueiden välisen vuorovaikutukseen ja sosiaalisen gravitaation on ajateltu riippuvan ennen kaikkea alueiden välisistä etäisyyksistä. Mitä pitempi välimatka, sitä vähemmän alueiden väleillä on vuorovaikutusta. Viime vuosina tutkimussuuntaus on maassamme kehittynyt nopeasti, kun käyttöön on tullut paikkatietojärjestelmä. Sen käyttö perustuu siihen, että koko Suomi on jaoteltu neliökilometrinen kokosiin ruutuihin. Järjestelmän avulla voidaan jokainen yksittäinen muutto määritellä jopa aarin tarkkuudella, mutta tietosuojalain takia käytetään pääasiassa neliökilometrinen tarkkuutta. Eri rekisterien kautta järjestelmään voidaan liittää hyvinkin yksityiskohtaisia tietoja: on esimerkiksi mahdollista tarkastella kuinka auton omistavien ihmisten muutot suuntautuvat eri neliökilometriruutuihin. Paikkatiedon kautta on selvinnyt muunmuassa se, että asukkaita menettävien neliökilometriruutujen osuus kaikista asutuista neliökilometriruuduista on noin viidesosa, vaikka muuttotappiollisten kuntien osuus on yli kolme neljäsosaa (Kauppinen, Rissanen, Rusanen, Naukkarinen, Muilu & Colpaert, 17). Paikkatietojärjestelmä ei ole sidottu hallinnollisiin rajoihin, minkä vuoksi sitä ei ole tässä tutkimuksessa käytetty. Muuton etäisyyteen perustuvat gravitaatiomallit ovat myös paikkatietojärjestelmään perustuvissa tutkimuksissa keskeisessä osassa. Gravitaatiomalleja on usein moitittu niiden puuttumisesta yksityiskohtiin ja muuttoliikkeen kokonaiskuvan unohtamisesta.

Taloustieteissä lähtökohtana on se, että ihminen pyrkii muuttamalla parantamaan hyvinvointiaan. Taloustieteissä muuttoliikettä tarkastellaan kuitenkin lähes yksinomaan työvoiman liikkumisena suhteessa tuotantolaitoksiin. Klassisen talousteorian mukaan muuttoliike tasaa eri alueiden työvoiman kysynnän eroja. Kun tasapaino on saavutettu, työvoima ei enää liiku. Eli jos eri alueet ovat tasapainoisessa tilanteessa, niin työvoiman ei tarvitse siirtyä. Samalla saavutettaisiin kansantulon maksimi henkeä kohden, koska yksikään muuttaja ei voita

mitään siirtyessään uuteen asuinpaikkaan. Neoklassinen talousteoriatarkastelee muuttoliikettä hieman klassista laajemmin. Se ottaa huomioon työvoiman laadun ja yleiset liiketaloudelliset olosuhteet, jotka vaikuttavat uusiin investointeihin. Neoklassinen muuttoteoria ei myöskään aseta rajoja muuttoliikkeen jatkumiselle (Manninen 1978, 8 Söderling 1983, 10 mukaan).

Yleisesti voidaan sanoa, että taloustieteellinen muuttoliiketutkimus hakee usein vastauksia eri alueiden välisistä eroista. Selittäjinä toimivat monesti elinkeino-toiminnan alueelliseen sijoittumiseen ja siitä aiheutuvaan työvoiman liikkumiseen yhteydessä olevia tekijöitä. Taloustieteellistä näkökulmaa on kritisoitu gravitaatiomallien tavoin liian yksipuolisesta näkökulmasta. Keskittyminen työvoimakysynnän aiheuttamaan muuttamiseen jättää suuren osan muuttajista tutkimuksen ulkopuolelle. Tämä piirre on korostunut erityisesti viime vuosina, kun opiskelijoiden osuus muuttajista on kasvanut huomattavasti.

Suomessa on havaittu useissa tutkimuksissa, että työllisyystilanteessa olevat alueelliset erot supistuivat 1980-luvulla. Työsyihin liittyvät muutot johtuivat pääasiassa työpaikan vaihdosta tai koulutuksesta työelämään siirtymisestä, eikä niinkään työttömyydestä (Korkiasaari 1991, 46). Työttömien muutto Suomessa näyttääkin vilkastuvan vain jos koko alueella työttömyys on korkeampaa kuin jollain muulla alueella. Tässä asiassa Suomen ja muun läntisen Euroopan tilannetta verrataan usein Yhdysvaltoihin, jossa työttömien liikkuminen on vilkasta. Euroopan tilannetta selittää todennäköisesti Yhdysvaltoja korkeampi sosiaaliturva: täällä elinolosuhteet ovat jossain määrin turvatut vaikka joutuisi työttömäksi (Tervo 1998, 14–15).

Sosiologiassa ja sosiaalitieteissä ollaan taloustieteiden tavoin perinteisesti lähdetty liikkeelle ajatuksesta, että ihmisen muuton syynä on rationaalinen pyrkimys parantaa elinolosuhteitaan tai lisätä hyvinvointiaan. Sosiaaliset tekijät, kuten työllisyys, työttömyys tai koulutus ovat näkökulmat, joista asiaa lähestytään. Paljon on käytetty työntö-veto -mallia ja sen kehitelmiä. Teorian mukaan lähtöalueella on muuton aiheuttavia työntäviä tekijöitä ja tuloalueella vetäviä tekijöitä. Työntötekijöitä voivat olla esimerkiksi työllisyyteen ja koulutukseen liittyvät tekijät. Tuloalueeseen liittyvinä vetotekijöinä voidaan mainita esimerkiksi runsaammat työmahdollisuudet ja parempi elinympäristö. Tunnetuin työntö-veto -teorian kehittäjistä lienee Everett Lee, joka vuonna 1966 lisäsi malliin ns. väliintulevat tekijät, jotka vaikuttavat muuttamista estävästi. Näitä tekijöitä olivat Leen mukaan esim. muuton kalleus ja paikkakuntien välinen etäisyys (Lee 1966, 52).

Kuten kaikissa muissakin teorioissa, niin tässäkin on omat puutteensa. Vetävien ja työntävien tekijöiden suhteen määrittely on vaikeaa: sitä kumman vaikutus on suurempi, on tutkijan usein mahdotonta perustella tieteellisesti. Työntävien ja vetävien tekijöiden suhde saattaa myös vaihdella eri aikoina. Lisäksi yksi ongelma on siinä, että sama asia saattaa eri ihmisillä olla joko työntävä tai

vetävä. Esim. maaseutu asuinympäristönä saattaa olla yhtä lailla vetävä kuin työntäväkin tekijä. Malli toisaalta sellaisenaan helposti myös yliarvioi ihmisen toiminnan rationaalisuutta. Monet henkilökohtaiset tekijät kuten älykkyys, terveydentila, ympäristön arvostukset ja omat henkilökontaktit vaikuttavat niin, ettei muuttopäätökselle aina löydy rationaalisia selittäjiä.

Tieteenaloittainen lähestyminen on luonnollisesti vain yksi tapa hahmottaa muuttoliiketutkimusta. Koska tässä tutkimuksessa painopiste on yksilötasoisessa lähestymistavassa, on syytä vielä hieman tarkastella sitä kuinka muuttoliikettä on tutkittu yksilölähtöisestä näkökulmasta. Yksilötasoista tutkimusta on laajemmin esitelty mm. Korkiasaaren tutkimuksessa (Korkiasaari 1991, 104–111), johon tämä esittely perustuu.

Yksilötasoista tutkimusta tekevät yleensä sosiologit ja maantieteilijät. Teoriapohjana käytetään usein jo mainittua työntö-veto -mallia. Muuttamisen selityksperustaa haetaan tällöin käyttäytymisen subjektiivisista motiiveista. Muuton etuja ja haittoja pohtiessa ihmisten ajatellaan vertaavan toisiinsa lähtöalueen kielteisiä ja tuloalueen myönteisiä puolia. Empiirisillä tutkimuksilla on etsitty vastauksia kysymyksiin: a) ketkä muuttavat, b) miksi muutetaan, c) mihin muutetaan ja d) millä seurauksilla muutetaan (Söderling 1983, 21–22). Lähtökohtana selitysmalleissa ovat tällöin ihmisen tarpeet. Muutolla ihmisen uskotaan pyrkivän hyvinvointinsa lisäämiseen. Hyvinvoinnin on puolestaan ajateltu koostuvan elintasosta ja elämänlaadusta. Edellisellä viitataan aineellisiin ja jälkimmäisellä ei-aineellisiin eli sosiaalisiin ja henkisiin tarpeisiin.

Elämänlaadun mittaaminen on hyvin vaikeaa eikä itse elintasonkaan selvittäminen ole ongelmatonta. On osoittautunut hyvin vaikeaksi luoda mittareita, joilla voidaan yksiselitteisesti mitata terveyden, asumisen, ravitsemuksen, työllisyyden, työolojen, koulutuksen, vapaa-ajan ym. tasoa. Tarpeentyydytykseen liittyvien mittauseräiden vuoksi on tutkimuksissa usein päädytty tutkimaan ihmisen käytettävissä olevia toimintaresursseja, joilla tarpeita pystytään tyydyttämään. Tällöin tutkitaan ihmisen hallinnassa olevia resursseja kuten tuloja, omaisuutta, koulutusta, psyykkistä ja fyysistä toimintakykyä, sosiaalisia suhteita sekä turvallisuutta. Muuttoliiketutkimuksessa lähdetään siitä, että ihminen muuton avulla pyrkii hankkimaan näitä resursseja pystyäkseen paremmin tyydyttämään tarpeitaan.

Koska moni ihmisen tarpeista ja mahdollisuuksista niiden toteuttamiseen riippuu hänen elämänvaiheestaan, on luonnollista, että myös muutot ajoittuvat usein tiettyihin käännekohtiin elämänkaarella. Tällaisia käännekohtia ovat muun muassa opiskelun aloittaminen, työelämään siirtyminen, avioituminen, perheeseen kasvu ja eläkkeelle jäänti. Parhaiten elinvaihemallit soveltuvat paikallisten, lähinnä asuimistarpeista aiheutuvien muuttojen selittämiseen. Mallia on käyttänyt mm. Summa (1982) tutkiessaan kunnan sisäistä muuttoa. Elinvaihemallien ulkopuolelle jää-

vät usein maantieteellisesti kauas suuntautuvat työmuutot sekä äkilliset ja yllätykselliset elämäntilanteen muutokset. Tällaisia muutoksia voivat olla esimerkiksi työttömäksi jääminen, parisuhteen purkautuminen tai puolison kuolema.

Kumpikaan edellä mainituista lähtökohdista ei kuitenkaan pysty antamaan kovin syvällistä kuvaa muuttoliikkeen luonteesta. Vaikka erilaiset tarpeet ja resurssit ovat luonnollisesti yhteydessä moniin muuttajien ominaisuuksiin kuten ikään, siviilisäätyyn, koulutukseen ja sosiaaliseen asemaan, voi samalla motiivilla olla toisistaan poikkeava sisältö henkilön taustasta riippuen. Elinvaihemalli voi puolestaan selittää vain osaa muutoista.

Kuvan syventämiseksi tutkijat ovat yleensä pyrkineet laajentamaan tarkastelua pelkästä muuton motiivi -luokittelusta ja ottamaan huomioon myös muuttajien ominaisuuksiin ja taustoihin liittyviä tekijöitä. Tällöin muuttajat on yleensä luokiteltu ryhmiin tärkeimmän muuton motiivin mukaan. Sen jälkeen on jatkoanalyysillä selvitetty ryhmien demografisia ym. ominaisuuksia. Tavoitteena on ollut saada tällä tavoin kuva muuttajien tyypillisimmistä piirteistä ja laatia jonkinlainen muuttajien tyypiluokitus eli muuttajatypologia. Tämä on keskeinen pyrkimys myös tässä tutkimuksessa.

Kyselyiden toteutus ja tutkimusaineisto

Tässä luvussa tutustutaan tarkemmin postikyselyiden toteuttamistapaan ja saatettuun tulokseen. Sen jälkeen perehdytään siihen, keitä vastaajat oikeastaan olivat. Vastauksien kadon tarkastelulla selvitetään kuinka hyvin vastaajien ominaisuudet vastasivat otoksia ja kantaväestöä. Lopuksi tarkastellaan vielä vastaajien taustamuuttujia muun muassa siviilisäädyn, pääasiallisen toiminnan, asumisen ja koulutuksen osalta.

Postikyselyiden toteutus ja edustavuus

Tutkimuksen materiaali kerättiin kahdella postitse tehdyllä kyselyllä. Toinen kysely suunnattiin vähintään 16 vuotta täyttäneille, jotka olivat vuosien 1996–1997 aikana muuttaneet Etelä-Pohjanmaan sisällä, maakunnasta pois tai maakuntaan. Kustakin maakunnan kunnasta poimittiin viisi prosenttia kyseisenä aikana muuttaneista. Kaikkiaan kyselyn otoskoko oli 1152. Otoksen poiminnan teki satunnaisena otantana Väestörekisterikeskus. Toisen kyselyn kohteena olivat 16–34 -vuotiaat Etelä-Pohjanmaalla asuvat nuoret, jotka eivät vuoden 1983 jälkeen olleet vaihtaneet kotikuntaansa. Aikarajauksen mukaan nuorimmat otokseen tulleet olivat asuneet samalla paikkakunnalla koko ikänsä. Kotiseudullaan pysyneiden otoskoko oli 64 % muuttaneiden otoksesta, mikä vastaa 16–34 -vuotiaiden muuttaneiden osuutta kaikista muuttaneista. Väestörekisterikeskus teki poiminnan ositetulla satunnaisotannalla, missä kunkin kunnan 16–19, 20–24, 25–29 ja 30–34 -vuotiaiden otos oli määrältään kyseisten ikäluokan muuttajia vastaava. Kaikkiaan kotiseudullaan pysyneitä tuli otokseen 738 kappaletta.

Poimintaan otettiin korkeintaan yksi henkilö asuintaloutta kohden. Lisäksi sama henkilö sai olla otoksessa korkeintaan yhden kerran. Nimi- ja osoitetietojen lisäksi väestörekisterikeskukselta pyydettiin tiedot kunkin henkilön syntymävuodesta, siviilisäädystä, kotikunnasta ja ammatista. Ammattitietoja ei väestörekisterikeskuksessa ole tarkastettu kattavasti vuoden 1985 jälkeen, joten niiden informaatioanti jäi vähäiseksi.

Kyselyt tehtiin postikyselyinä elokuun lopun ja lokakuun alun välisenä aikana. Alkuperäisen tutkimussuunnitelman mukaan kyselyissä varauduttiin yhteen karhu-kierrokseen. Sekä ensimmäinen että toinen kierros sisälsivät kyselylomakkeen. Vas-

tausaikaa annettiin molemmilla kerroilla noin viikko. Posti palautti yhdeksän muuttajan ja seitsemän kotiseudulla pysyneen kyselyt tuntemattoman osoitteen vuoksi. Kahden kierroksen jälkeen palautusprosentti oli tavoitettujen muuttaneiden osalta 51,4 ja kotiseudulla pysyneiltä 37,1. Jälkimmäisen ryhmän vastaamatta jättäneille lähetettiin alhaisen vastausaktiivisuuden takia vielä kolmas vastauslomake. Sen ansiosta vastausprosentti saatiin nousemaan 45,3:een, jota voidaan pitää tyydyttävänä. Kaikkiaan muuttaneista kyselyn palautti 585 henkilöä ja paikallaan pysyneistä 331. Ennen analyysien aloittamista kyselyt silmäiltiin läpi. Silmäilyn perusteella hylättiin kolmen toista muuttaneen ja kymmenen kotiseudulla pysyneen vastauslomakkeet. Pääosin syynä oli liian puutteellisesti täytetty lomake, mutta mukana oli myös muutama selkeän tahallaan virheellisesti täytetty lomake.

Kyselyiden aikana vastausaktiivisuuteen pyrittiin vaikuttamaan pitämällä asiaa julkisuudessa. Projektiin kuuluvasta koulutuksesta lähetettiin kaikille maakunnan tiedotusvälineille tiedote, joka sai julkisuutta ainakin useissa sanoma- ja paikallislehdissä. Tiedotteen lisäksi kirjoitin itse tutkimusta käsittelevän artikkelin kolmeen paikallislehteen (Härmät-lehteen, Kauhava-lehteen ja Kauhajoen Kunnallissanomiin). Mitään erityistä merkitystä vastausaktiivisuuteen mainituilla artikkeleilla ei ollut ainakaan kolmen edellä mainitun lehden levikkialueilla.

Lisäksi vastaajia pyrittiin innostamaan arpomalla vastaajien kesken lahjakortti, joka oli arvoltaan 1000 markkaa. Todennäköisesti lahjakortin vaikutus jäi varsin pieneksi. Summa oli kuitenkin varsin pieni verrattuna arvontoihin, joihin meillä jokaisella on mahdollisuus osallistua postiluukun kautta tulevan mainostulvan kautta. Se saattoi kuitenkin osittain vaikuttaa opiskelijoiden vastausaktiivisuuteen, sillä opiskelijoiden kukkarossa pienempikin summa saa suuren painoarvon. Lahjakortti lähetettiin Kurikassa asuneelle voittajalle joulukuussa suoritetun arvonnän jälkeen.

Kotiseudulla pysyneiden alhainen vastausaktiivisuus on seikka, jota kannattaa tässä hieman pohtia. Syy vastausten vähäisyyteen voidaan löytää joko itse kyselystä ja sen muotoilusta tai sitten otosjoukkoon kuuluneiden henkilöiden motiiveista. Itse kysely tehtiin kahden ensimmäisen kierroksen osalta samansisältöisellä saatekirjeellä varustettuna. Molempien kyselyiden saatekirjeen otsikkona oli ”Kysely Pohjanmaan muuttoliikkeestä”. Kahden ensimmäisen kyselykierroksen pohjalta paikallaan pysyneille lähetettävän saatekirjeen otsikkoa muotoiltiin uudestaan. Uudeksi otsikoksi tuli ”Kysely 16–34 -vuotiaille eteläpohjalaisille”. Myös itse tekstiä muotoiltiin enemmän kotiseudulla pysyneiden merkitystä painottavaksi. Muutoksia tehtiin, koska saatekirjeen muotoilun arveltiin vaikeuttaneen ei-muuttaneen hahmottamaan itseään tutkimuksen kohderyhmään kuuluvaksi. Saatekirjeen muokkaaminen ei kuitenkaan vaikuttanut vastausinnokkuuteen. Kun toisella kyselykierroksella palautuksia tuli 123 kappaletta niin kolmas kierros tuotti enää 66 palautusta. Itse kyselyn sisältö oli sekä kotiseudulla pysyneillä että muut-

taneilla hyvin samantyyppinen (kts. liitteet 1a ja 1b). Sen vuoksi kyselyn sisältö ei todennäköisesti vaikuttanut vastausaktiivisuuteen. Otosjoukkoon kuuluneiden ihmisten vastausmotiveissa olevia eroja voidaan lähinnä arvailla. Juuri muuttaneet ihmiset ovat ehkä paikallaan pysyneitä herkemmin kiinnittäneet huomiota viime vuosien aikana julkisuudessa muuttoliikkeestä käytyyn keskusteluun. Lisäksi muuttajat olivat keskimäärin kotiseudulla pysyneitä pidemmälle koulutettuja, mikä saattoi vaikuttaa vastausaktiivisuuteen.

Kyselyiden katoanalyysi

Kyselytutkimusta tehdessä on lomakkeiden palautusten jälkeen syytä tarkastella, kuinka hyvin palauttajat edustavat otantaa. Tällä tavoin tutkimuksen tekijä ja lukijat tietävät keiden vastauksiin tutkimuksen tulokset perustuvat. Samalla se helpottaa tulosten kriittistä tarkastelua. Kyselyihin perustuvaa tutkimusta lukiessa onkin syytä pitää mielessä se, että saman kyselyn toistaminen edes täsmälleen samassa muodossa ei todennäköisesti anna aivan samanlaisia tuloksia. Tämä johtuu luonnollisesti siitä, että kyselyyn vastaisivat eri ihmiset. Erot jäisivät kuitenkin melko pieniksi elleivät vastaajien taustatekijät ja ominaisuudet poikkeaisi huomattavasti toisistaan.

Kummankaan kyselyn otannassa ei ollut ehtoja, joiden voidaan olettaa vaikuttaneen sukupuolten todennäköisyyteen joutua mukaan. Näin ollen ennakkoletuksena oli, että sukupuolijakaumaltaan otannat vastaavat hyvin kantaväestöä. Muuttaneiden osalta otoksessa oli naisia 592 ja miehiä 560. Kotiseudulla pysyneiden otannassa miehillä oli enemmistö, sillä heidän määränsä oli 411, kun naisia oli mukana 319.¹ Kotiseudulla pysyneiden otanta pyrittiin ikäjakaumaltaan saamaan vastaamaan muuttaneiden 16–34 -vuotiaitten ryhmää. Otos ei näin ollen ikärakenteeltaan täysin vastannut alueen kantaväestöä. Tällöin tutkimuksessa ei voida vetää koko paikallaan pysyneiden kantaväestön osalta suoria yhtäsuuruus merkkejä muuttomotiveista tai viihtymisestä. Tuloksia täytyy näiltä osin tulkita suuntaa antavina.

Otannan ja vastaajien sukupuolijakaumat on esitetty taulukossa 1. Siitä huomaa selvästi naisten miehiä korkeamman vastausaktiivisuuden. Naisten osuus vastaajista oli muuttaneiden osalta lähes kymmenen ja paikallaan pysyneiden osal-

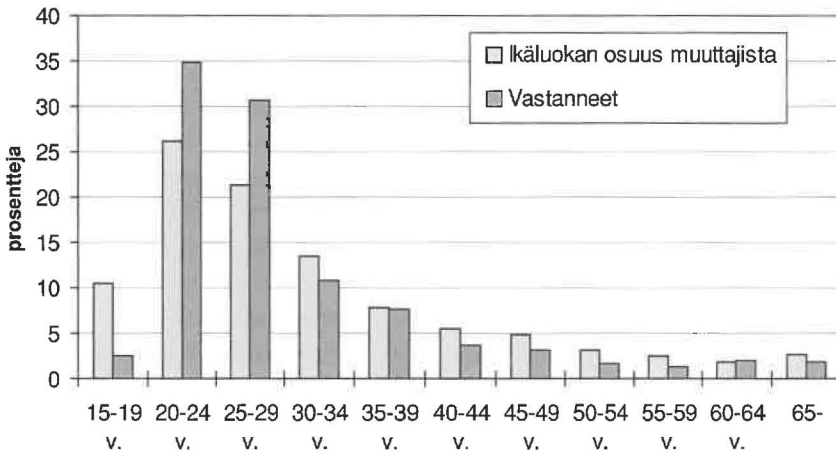
---

¹ Paikallaan pysyneiden otannassa miesten osuus oli hieman korkeampi kuin se on kantaväestöstä. Otoksesta miesten osuus oli 56,3 %, kun vuoden 1997 lopussa 15–34 -vuotiaista eteläpohjalaisista miehiä oli 52,3 % (Väestö 1998:5, Väestörakenne 1997, taulukko 13). Muuttaneiden otoksessa miesten osuus oli 48,6 %, mikä on täsmälleen sama kuin miesten osuus pohjalaisista muuttajista vuonna 1996 (Österlund 1997, 101).

Taulukko 1. Otoksen ja kyselyihin vastanneiden määrät ja osuudet sukupuolittain

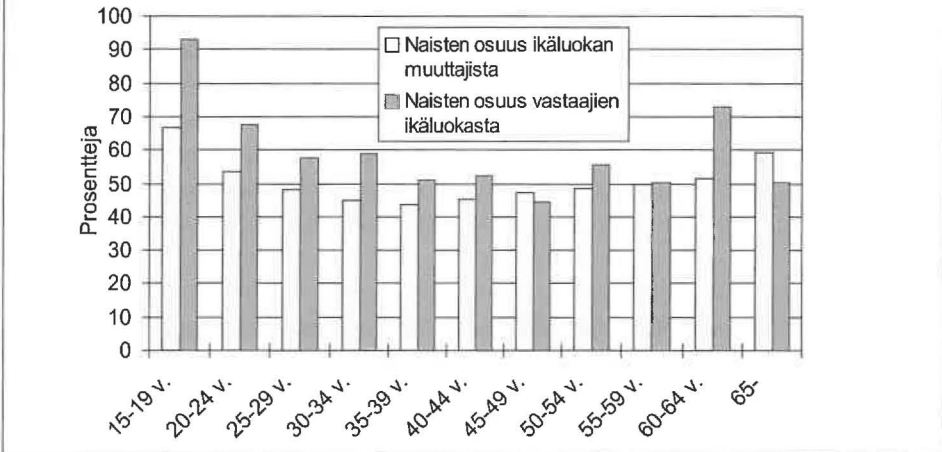
<i>Muuttaneet:</i>			<i>Kotiseudulla pysyneet:</i>		
Sukupuoli	Otanta	Palautukset	Sukupuoli	Otanta	Palautukset
Mies	560	222	Mies	419	143
%	48,6	39,1	%	56,8	45,1
Nainen	592	346	Nainen	319	174
%	51,4	60,9	%	43,2	54,9

Kuvio 3. Vuonna 1997 Etelä-Pohjanmaalle, maakunnasta pois ja maakunnan sisällä kunnasta toiseen muuttaneiden ja kyselyn palauttaneiden muuttajien osuus ikäluokittain

ta yli kymmenen prosenttia korkeampi kuin heidän osuutensa oli otoksissa. Tämä on yksi tekijä, joka vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Asiaa kannattaa kuitenkin tarkastella vielä tarkemmin.

Otamme aluksi tarkempaan tarkasteluun muuttaneet. Kuviossa 3 on verrattu eteläpohjalaisten muuttajien ja kyselyyn vastanneiden ikäjakaumaa. Kuten kuviosta selviää, korostuvat vastauksissa kahden ikäluokan (20–24 -vuotiaitten ja 25–29 -vuotiaitten) osuudet. Molemmissa vastaajien osuus kaikista vastanneista on lähes kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin mitä ikäluokkien osuus on Etelä-Pohjanmaalla muuttaneista. Vastaavasti 15–19 -vuotiaitten osuus

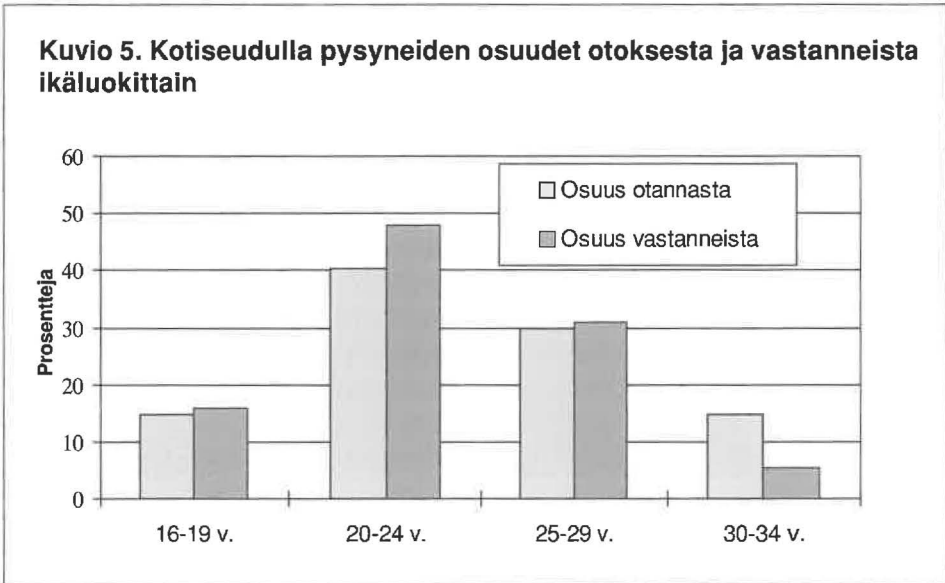
Kuvio 4. Naisten osuus vuonna 1997 Etelä-Pohjanmaalle, maakunnasta pois ja maakunnan sisällä kunnasta toiseen muuttaneista ja kyselyyn vastanneista ikäluokittain

vastaajista on pienempi kuin osuus muuttajista. Osittain tätä selittää se, että kyselyt oli suunnattu 16–19 -vuotiaille. Yhden vuosiluokan puuttuminen ei kuitenkaan selitä osuuksien välistä eroa. Voidaan olettaa, että suuri osa nuorimpaan ikäluokkaan kuuluneista muutti vanhempiensa mukana, mikä voi selittää vastaamatta jättämistä. Myös kaikissa yli 30 -vuotiaitten ikäluokissa vastausaktiivisuus jäi alhaisemmaksi kuin mitä ko. ikäisten osuus muuttajista oli.

Seuraavaksi tarkastelemme muuttajien osalta vastausten jakautumista sukupuolittain eri ikäluokissa. Kuviossa 4 on ikäluokkien lisäksi tarkasteltu naisten osuutta muuttaneista ja vastanneista. Naisten vastausaktiivisuus oli lähes kautta linjan korkeampi kuin miehillä. Vanhimmissa ikäluokissa naisten ja miesten osuudet vastasivat pääosin varsin hyvin muuttaneiden ikäjakaumaa. 45–49- ja yli 65-vuotiaissa naisten osuus vastaajista jäi pienemmäksi kuin heidän osuutensa oli kyseisten ikäluokkien muuttajista. 55–59 -vuotiaissa kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma vastasi täysin todellisuudessa muuttaneiden ikäjakaumaa. Määrällisesti nämä erot olivat suhteellisen pieniä, sillä kuten edellisestä kuvioista havaitsimme, ei vanhempien ikäluokkien osuus muuttajista ollut kovin suuri. Eniten muuttavissa ikäluokissa, 15–34 -vuotiaissa, naisten osuus vastaajista nousi selkeästi korkeammaksi kuin heidän osuutensa muuttajista oli. Nuorten miesten mielipiteet olivat vastaavasti kyselyssä aliedustettuina. Kaikkiaan näiden ikäluokkien vastaajissa oli naisia 119 enemmän kuin miehiä. Naisten miehiä korkeampi vastausaktiivisuus selittyikin pitkälti nuorten ja nuorten aikuisten naisten korkealla vastausprosentilla.

Kuvio 5. Kotiseudulla pysyneiden osuudet otoksesta ja vastanneista ikäluokittain

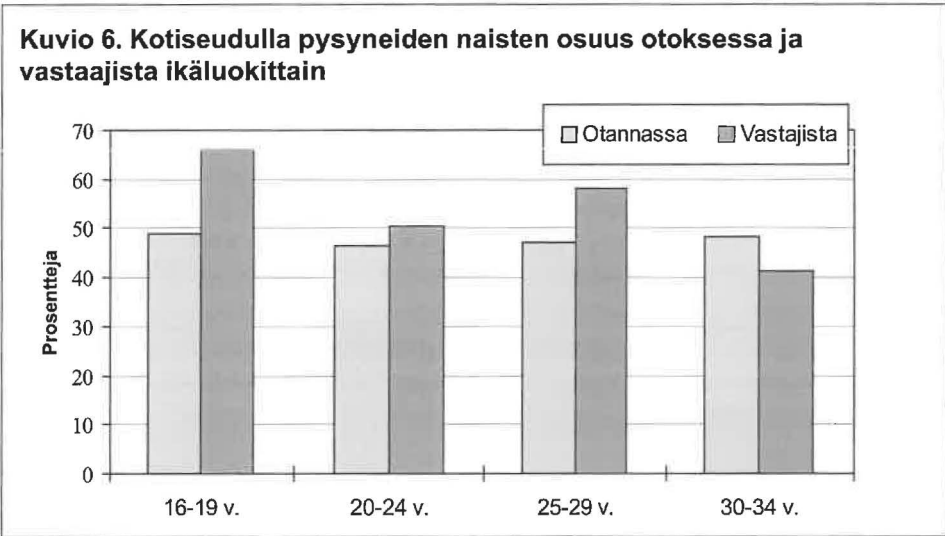
Kotiseudulla pysyneiden otos vastasi ikäjakaumaltaan 16–34 -vuotiaiden muuttajien määrää. Maakunnan kantaväestöön verrattuna 20–24 -vuotiaitten osuus oli otoksessa merkittävästi korkeampi. Vastaavasti 16–19- ja 30–34 -vuotiaita oli otannassa vähemmän kuin mitä heidän osuutensa on kantaväestöstä².

Muuttaneiden tavoin myös kotiseudulla pysyneiden 20–24 -vuotiaiden osuus vastaajista oli korkeampi kuin heidän osuutensa oli otoksessa. Tämä painottaa entisestään kyseisen ikäluokan vastauksien osuutta jos sitä verrattaisiin kanta-
väestöön. Sekä edellisen että seuraavan ikäluokan vastausaktiivisuus vastasi jotakuinkin heidän osuuttaan otoksesta. Selkeästi osuuttaan vähemmän vastasivat 30–34 -vuotiaat, joiden osuus kotiseudulla pysyneiden vastauksissa oli näin ollen aliedustettuna.

Kotiseudulla pysyneissä vastaajissa naisten osuus ylikorostuu otokseen verrattuna erityisesti 16–19 ja 25–29 -vuotiaissa. Näiden ikäluokkien vastaajissa naisten ja miesten erot olivat myös määrällisesti suurimmat. Sen sijaan 20–24 -vuotiaissa

Ikäluokka	Määrä ja osuudet 31.12.1997	Otannassa
16–19 -vuotiaat	14 363 = 29,4 %	109 = 14,9
20–24 -vuotiaat	11 539 = 23,7 %	295 = 40,4
25–29 -vuotiaat	10 376 = 21,3 %	218 = 29,9
30–34 -vuotiaat	12 493 = 25,6 %	108 = 14,8

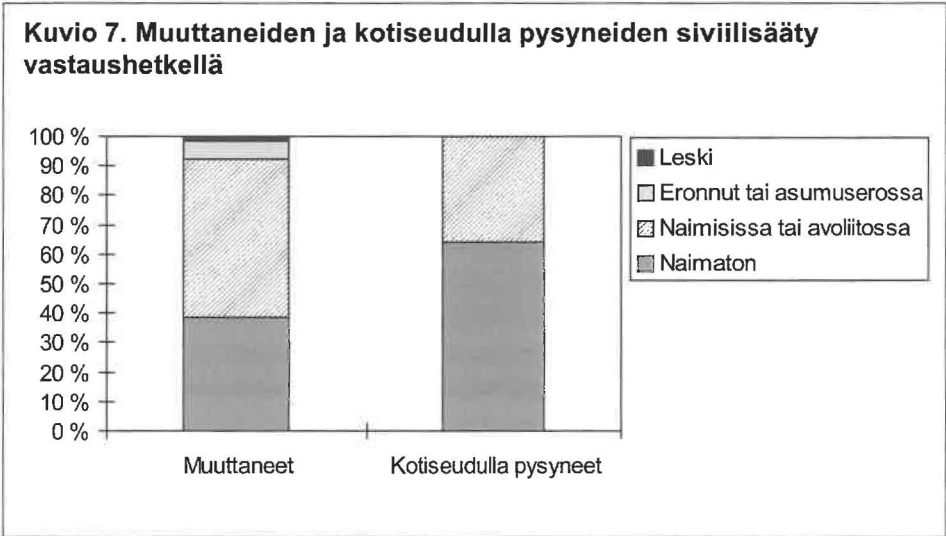
Lähde: Väestö 1998:5. Väestörakenne 1997, taulukko 33.

vastaajissa oli lähes täsmälleen sama määrä naisia ja miehiä, vaikka naiset vastasivat kyselyyn miehiä aktiivisemmin. Tämä johtuu siitä, että otannassa miehiä oli enemmän. Vanhimmissa kotiseudulla pysyneiden ikäluokassa naisten vastausaktiivisuus jäi alhaisemmaksi kuin heidän osuutensa oli ikäluokalle lähetetyistä lomakkeista. Miehet olivatkin vastaajissa aliedustettuina lukuunottamatta vanhinta ikäluokkaa. Tosin viimeinen ikäluokka oli määrällisesti varsin pieni, minkä takia 30–34 -vuotiaissa vastaajissa oli miehiä vain kolme naisia enemmän.

Vastaajien taustamuuttujia tarkastelemalla selvisi se, että tutkimuksen tuloksia lukiessa tulee ottaa huomioon nuorten naisten vastauksien korostuminen. Miesten vastaukset sen sijaan ovat tuloksissa hieman aliedustettuina sekä muuttajien että paikallaan pysyneiden kohdalla. Useimmin vastanneet kuuluvat ikäryhmiin, joissa on paljon opiskelijoita. Loogista onkin olettaa opiskelijoiden vastaavan tutkimuskyselyihin aktiivisemmin kuin muun väestön, sillä he joutuvat itse opintojensa aikana tekemään eritasoisia tutkimuksia, mikä todennäköisesti saa heidät suhtautumaan varsin myönteisesti tutkimustyöhön. Vastaamatta jättäneistä voi luonnollisesti esittää vain arvailuja, mutta jo ikä- ja sukupuolijakaumasta selviää, että vastausinnostus oli vähäisempi ikäluokissa, jotka muuttavat harvemmin. Sama suuntaus näkyi myös kotiseudulla pysyneiden kohdalla. Heistä asian koki omimmakseen ikäluokka (16–19 -vuotiaat), joka ovat lähiaikoina tulossa muuttoaltteimpaan ikään. Molempien kyselyiden osalta on myös selvää, että erilaiset vähemmistöryhmät kuten pakolaistaustan omaavat, vammaiset, laitoshoitoon joutuneet, päihdeongelmaiset ja ulkomaille muuttaneet käytännössä jättivät vastaamatta. Muutamien mainittujen osalta sukulaiset tai holhoojat palauttivat kysely-

Kuvio 7. Muuttaneiden ja kotiseudulla pysyneiden siviilisäätymomentilla

lomakkeen täyttämättä jätettyinä. Kaikkiaan voidaan kuitenkin sanoa, että mainituista seikoista huolimatta vastaajien voi olettaa suhteellisen hyvin kuvaavan tutkimuksen tutkimuskohderyhmiä.

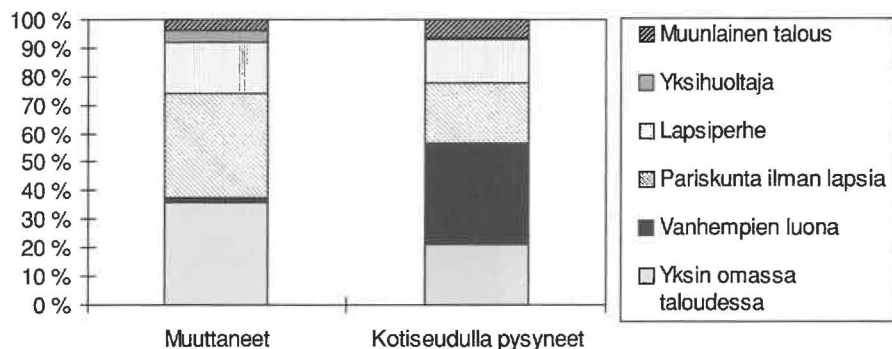
Vastaajat

Tarkastelemme seuraavaksi hieman tarkemmin vastaajia ja heidän elämäntilannettaan vastaushetkellä. Lisäksi muuttaneiden osalta käsitellään niitä muutoksia, joita on tapahtunut muuttoa edeltävästä tilanteesta.

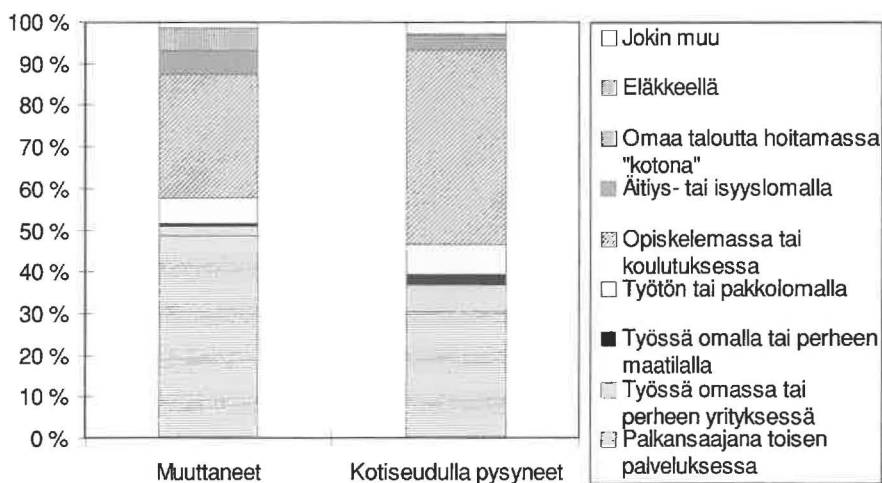
Kuviossa 7 on esitetty sekä muuttajien että kotiseudulla pysyneiden vastaajien siviilisäätymomentilla. Muuttaneista vajaat 40 prosenttia oli vastaushetkellä naimattomia. Naimisissa tai avoliitossa eläviä oli vastaajista noin puolet. Eronneiden ja leskeksi jääneiden osuudet olivat huomattavasti pienemmät. Muuttoa edeltävään tilanteeseen verrattuna muuttajissa oli vastaushetkellä selkeästi enemmän parisuhteen perustaneita. Naimattomien osuus oli laskenut noin kaksikymmentä prosenttiyksikköä. Eronneiden tai leskien osuudessa ei ollut tapahtunut muutoksia. Kotiseudulla pysyneet olivat pääosin naimattomia, mitä selittää luonnollisesti heidän ikänsä. Samasta syystä eronneita tai leskiä ei vastaajissa ollut ollenkaan.

Muuttajissa sekä yksin omassa taloudessa eläviä että lapsettomia pariskuntia oli molempia reilu kolmannes. Lapsiperheiden osuus oli vajaa viidennes. Lapsia lapsiperheillä oli useimmin yksi, joka yli kahdessa kolmasosassa tapauksista oli alle kouluikäinen. Keskimäärin lapsia oli 1,1 perhettä kohden, mikä on sama määrä kuin

Kuvio 8. Muuttaneiden ja kotiseudulla pysyneiden talouden muoto vastaushetkellä

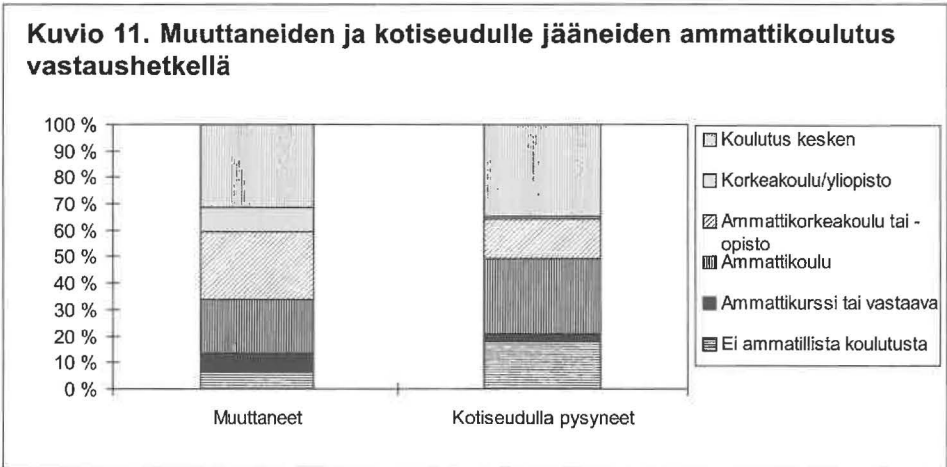
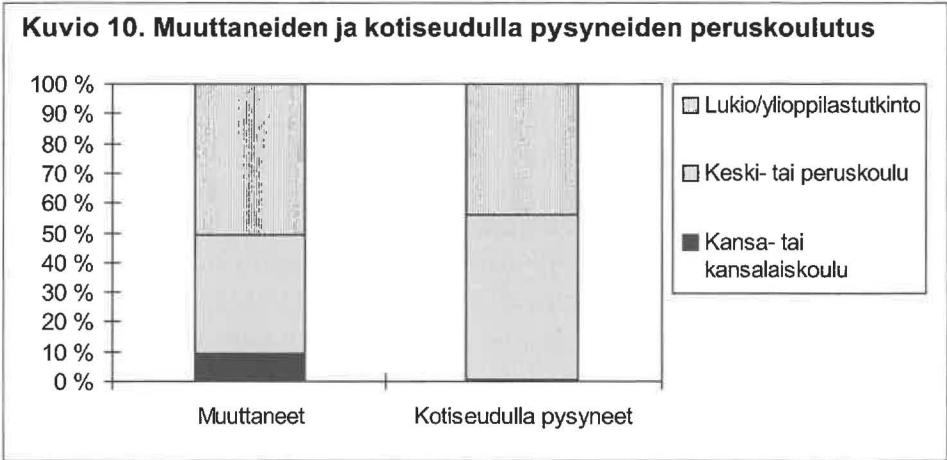

Kuvio 9. Muuttaneiden ja kotiseudulla pysyneiden pääasiallinen toiminta vastaushetkellä

muuttoa edeltävässä tilanteessa. Selkein muutos muuttoa edeltävästä tilanteesta oli tapahtunut vanhempien luona asuvien osuuden putoamisena yli kolmasosasta alle kahden prosentin. Kaikkien muiden talouden muotojen osuudet olivat muuttoa edeltävästä ajasta kasvaneet. Selkeimmin siirtymä oli tapahtunut vanhempien luota omaan talouteen, joko yksin tai puolison kanssa.

Kotiseudulla pysyneiden talouden muoto vastaa jakaumaltaan hyvin pitkälle muuttaneiden muuttoa edeltävää tilannetta. Useimmin paikallaan pysyneet asuivat

vielä vanhempien luona. Lapsiperheitä oli vastaajista viisitoista prosenttia. Käytännössä lähes kaikilla heistä oli yksi alle kouluikäinen lapsi.

Yli puolet muuttaneista oli vastaushetkellä työelämässä, mikä oli noin kymmenyksen enemmän kuin ennen muuttoa. Valtaosa heistä työskenteli toisen palveluksessa. Työttömäksi ilmoitti itsensä kuutisen prosenttia vastaajista. Työttömien osuus oli laskenut muuttoa edeltävästä ajasta yli puolella, joten muutto näyttää heidän osaltaan selvästi kannattaneen. Tulos tukee muita viime aikaisia tutkimuksia, joiden mukaan tyypillinen muuttaja ei yleensä kovin pitkään rasita tulokuntaansa sosiaaliturvien hakijana (Laakso 1998b, 14). Enemminkin työttömät muuttajat muodostavat tärkeän työvoimapotentialin muuttovoittoalueelle. Opiskelijoita ryhmässä oli vajaa kolmannes, mikä on vajaan kymmenyksen vähemmän kuin ennen muuttoa.

Kotiseudulla pysyneistä lähes puolet oli päätoimisia opiskelijoita. Työelämässä oli alle 40 prosenttia. Heistä pääosa oli toisen palveluksessa, vaikka omassa yrityksessä tai omalla maatilalla työskentelevien osuus oli kolminkertainen muuttaneisiin verrattuna. Työttömien osuus oli hieman korkeampi kuin muuttajissa.

Peruskoulutukseltaan muuttaneet olivat hieman kotiseudulla pysyneitä korkeammin koulutettuja jos mittarina käytetään lukion/ylioppilastutkinnon suorittamista. Kotiseudulla pysyneiden osalta osuutta tosin laskee se, että osa vastaajista oli vielä lukiolaisia. Mikäli myös heidät laskettaisiin lukion käyneisiin, olisi ylioppilastutkinnon suorittaneiden osuus jotakuinkin vastaava muuttaneiden kanssa. On toisaalta muistettava, että muuttaneissa on mukana myös yli 34-vuotiaita, jotka osittain laskevat keskimääräistä peruskoulutuksen tasoa. Jos muuttaneissakin tarkasteltaisiin vain 16–34 -vuotiaita, olisi heistä ylioppilastutkinnon suorittaneita lähes 60 prosenttia.

Noin kolmasosa muuttajista oli vasta hankkimassa ammattikoulutusta. Selvästi suurin osa heistä oli joko ammattiopisto/-korkeakoulussa tai yliopistossa. Ammattikoulussa ei koulutusta hankkivista vastaajista ollut kuin muutama. Muuttajien koulutustaso olikin korkeampi kuin kotiseudulla pysyneillä. 1/4 oli ammattiopisto/-korkeakoulupohjainen tausta ja lähes joka kymmenennellä oli tutkinto yliopistosta. Ammattikoulun oli käynyt viidennes vastaajista.

Kotiseudulle jääneistä vastaajista ammattikoulutus oli kesken yli kolmanneksella. Heistäkin pääosa kouluttautui vähintään opistotasoisessa opinahjossa, mutta joukossa oli selkeästi muuttajia suurempi osa ammattikouluissa opiskelevia. Ilman ammatillista koulutusta olevien osuus oli lähes kolminkertainen ja ammattikoulussa ammattiosaamisensa hankkineiden osuus lähes kaksinkertainen muuttaneisiin verrattuna.

Muuton harkinta ja motiivit

Tässä luvussa tarkastelemme aluksi muuton harkintaa sekä sen jälkeen muuton motiiveja. Myöhemmin samoja seikkoja tutkaillaan yksityiskohtaisemmin sekä maakunnasta pois että maakunnan sisällä muuttaneiden näkökulmasta. Muuton harkintaa kysyttäessä vastaajille oli annettu neljä vaihtoehtoa, joista heidän pyydettiin valitsemaan se, joka parhaiten kuvaa muuttopäätöksen tekoa. Muuton motiiveja kyseltiin lomakkeessa kahdessa erillisessä kohdassa. Ensimmäisessä oli listattu joukko asioita, jotka ovat voineet muuttoon vaikuttaa (kysymys nro 21). Kysymystä voidaan pitää avoimen ja suljetun kysymyksen sekoituksena, sillä vastaajilla oli mahdollisuus lisätä listaan syytä, joita vaihtoehdoista heidän mielestään mahdollisesti puuttui. Vastaajia pyydettiin kysymyksessä vastaamaan sen mukaan, vaikuttiko asia muuttoon paljon, melko paljon, vähän vai ei ollenkaan. Seuraavassa kysymyksessä pyydettiin listatuista kohdista valitsemaan tärkeysjärjestyksessä kolme syytä, jotka vaikuttivat eniten muuttopäätökseen (kysymys nro 22).

Kaikki muuttaneet

Osa vastaajista saattoi olla sellaisessa elämäntilanteessa, että muuton harkintaan saattoi periaatteessa vastata kahdella eri tavalla. Esimerkiksi opiskelupaikan saamisen takia muuttanut oli saattanut suunnitella muuttoaan jo vuosia. Yhtä hyvin opiskelemaan pääsy saatiin kuitenkin tulkita äkilliseksi mieluisaksi asiaksi. Tällaisten rajatapausten osalta voidaan kuitenkin olettaa, että vastaukset jakautuvat suhteellisen tasan eri vaihtoehtojen väleille. Tällöin niiden merkitys tuloksiin kumoutuu.

Lähes puolet muuttajista oli ollut varma muutostaan jo hyvän aikaa ennen sen toteutumista. Tämä tarkoittaa samalla sitä, että yli puolet muutti joko ennakoon sitä pitkään suunnittelematta tai jonkin äkillisen tapahtuman vuoksi. Muuttajista lähes viidesosalla muuttaminen oli heidän mukaansa pyörinyt silloin tällöin mielessä, mutta lopullinen sysäys oli aiemmin puuttunut. Yli neljäsosa vastaajista ilmoitti, että heidän muuttoaan edelsi äkillinen mieluisa tapahtuma, jonka seurauksena he muuttivat. Useimmin tuo mieluisa tapahtuma liittyi työpaikan saamiseen. Äkillisen epämieluisan tapahtuman seurauksena ilmoitti muuttaneensa viisi prosenttia vastaajista.

Taulukkoon 2 on koottu yhteen molemmat kyselylomakkeen muuton motiiveja koskevat kysymykset. Kuten huomaamme, lähes kolmannes vastaajista oli sitä mieltä, että tärkein muuton syy liittyi työsyihin. Seuraavaksi useimmin mainittiin opiskeluihin tai perhesuhteiden muuttumiseen liittyvät syyt. Vajaa kuudesosa vastaajista ilmoitti asumiseen liittyvät asiat tärkeimpänä muuton syinä. Muut syyt ilmoitettiin tärkeimmiksi varsin harvoin. Työsyöt mainittiin myös toiseksi tai kolmanneksi tärkeimpänä muuton syynä kaikkein useimmin. Toiseksi useimmin toissijaisena syynä pidettiin asumiseen liittyviä syitä. 1/4 ilmoitti jonkin asumiseen liittyvän seikan olleen toiseksi tai kolmanneksi tärkeimmän syyn. Opiskelusyiden merkitys toissijaisena muuton syynä oli selkeästi alhaisempi kuin tärkeimpänä syynä. Opiskeluun liittyvien seikkojen rinnalle toissijaisena syynä nousi palveluihin liittyvät tekijät. Myös muut harvoin tärkeimmiksi syiksi ilmoitetut tekijät mainittiin useammin toissijaisina muuton syinä.

Kun tärkeimpiä muuton syitä verrattiin vastauksiin, joita annettiin siihen kuinka paljon eri syyt vaikuttivat muuttoon, huomattiin vastauksien olevan osittain ristiriidassa keskenään. Esimerkiksi tärkeimmäksi muuton motiiviksi saatettiin ilmoittaa seikka, joka oli vaikuttanut ”vain” melko paljon. Samalla ”paljon” vaikuttanut motiivi ei välttämättä kuulunutkaan kolmen tärkeimmän syyn joukkoon.

E erityisen selkeästi tämä ristiriitaisuus näkyi, kun verrataan palvelu- ja työsyitä keskenään. Palveluita piti paljon tai melko paljon muuttoon vaikuttaneina tekijöinä lähes 40 prosenttia vastaajista. Kuitenkaan niitä ei juurikaan mainittu tärkeimpien muuton syiden joukossa. Seikka on osoitus siitä, kuinka monisyisiä asioita muuton taustalla vaikuttavat yksilökohtaiset motiivit ovat.

Taulukko 2. Kaikkien kyselyyn vastanneiden muuton motiivit, %
(Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Tärkein syy	2.+ 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht.
Työhön liittyvät syyt	32,6	26,2	12,6	4,9	3,3	79,2	100
Opiskeluun liittyvät syyt	25,8	11,9	15,9	9,6	7,2	67,3	100
Asumiseen liittyvät syyt	14,3	25,0	10,1	7,9	7,0	75,1	100
Perhesuhteiden muuttumiseen liittyvät syyt	21,5	16,4	13,5	5,2	2,1	79,1	100
Palveluihin liittyvät syyt	1,4	9,1	16,0	20,9	16,2	46,9	100
Yleiseen viihtymiseen/viihty- mättömyyteen liittyvät syyt	2,3	5,6	16,9	11,8	10,0	61,4	100
Vaihtelunhalu	1,1	4,3	16,0	22,6	19,9	41,5	100
Muut syyt	1,1	1,7	6,5	6,3	11,4	75,8	100
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-	-	-	-

Mainittua ”ristiriitaa” voidaan osittain selittää sillä, kuinka vastaaja hahmoti koko muuttoprosessin. Tähän viittaa taulukko 3, jossa muuton harkinta on ristiintaulukoitu sen kanssa, kuinka paljon muuttajat katsoivat palvelusyiden vaikuttaneen muuttopäätökseen. Puolet vastaajista, jotka olivat jo kauan olleet varmoja muutostaan, pitivät palvelusyitä paljon tai melko paljon muuttoon vaikuttaneina tekijöinä. Äkillisillä muuttajilla vastaava osuus oli vain neljännes. Tästä voidaankin vetää se johtopäätös, että tyytymättömyys palveluihin on vähintäänkin kasvatannut muuttohalukkuutta. Ovatpa palveluissa koetut puutteet saattaneet olla merkittävä osa koko ajatusprosessin käynnistymisessä. Näkemys saa tukea myös muista tutkimuksista, joissa on havaittu palveluihin tyytyväisten ihmisten olevan vähemmän muuttohalukkaita kuin palveluihin tyytymättömät ovat olleet (Kytö 1998, 144–145). Muuttoajatuksen kypsyttyä itse muuton laukaisevana tekijänä on ollut esimerkiksi työhön tai opiskeluun liittyvät syyt.

Työsyiden osalta tilanne oli päinvastainen kuin palveluilla: neljä viidestä vastaajasta oli sitä mieltä, etteivät työsyöt vaikuttaneet heidän muuttoonsa ollenkaan, mutta kuitenkin yli kolmasosan mukaan jokin työhön liittyvä asia oli tärkein muuton syy. Tätä seikkaa selittää se, että vastaajia pyydettiin vastaamaan jokaiseen kohtaan. Työsyöt pitävät sisällään mm. työttömyyteen, työelämään siirtymiseen, työelämästä pois jäämiseen, puolison työpaikkaan ja omaan työpaikkaan liittyviä syitä. On selvää, että yhtä muuttajaa ei monestikaan koskettanut kuin yksi em. syistä. Kun eri vastausvaihtoehtoja kootaan yhteen, kasvaa tällöin sellaisten vastaajien määrä, joiden mielestä työsyöt eivät heidän muut-

Taulukko 3. Muuton harkinta ja palvelusyiden merkitys muuton motiivina

	<i>Palvelusyyt vaikuttivat:</i>				Vast. yht.
	paljon	melko paljon	vähän	eivät lainkaan	
Oli jo kauan ollut varma muutosta, kunhan oikea aika vain koitti	161	194	121	237	713
Muutto oli silloin tällöin käynyt mielessä, mutta lopullinen sysäys oli aiemmin puuttunut	33	56	55	156	300
Ei ollut suunnitellut muuttoa, mutta äkillinen mieluisa asia sai muuttamaan	52	59	65	265	441
Ei ollut suunnitellut muuttoa, mutta äkillinen epämieluisa asia sai muuttamaan	7	23	13	75	118
<i>Yhteensä</i>	<i>253</i>	<i>332</i>	<i>254</i>	<i>733</i>	<i>1572</i>

toonsa vaikuttaneet. Toisaalta erityisesti työn ja opiskelun, mutta jossain määrin myös asumisen ja perhesuhteiden muuttumisen vuoksi tapahtuvat muutot, ovat luonteeltaan sen tyyppisiä, että ne on helppo luokitella joko paljon tai ei ollenkaan muuttoon vaikuttavaksi. Samalla ne rajaavat usein toisensa pois. Esimerkiksi opiskelija tuskin kovin usein näkee työsyiden vaikuttaneen muuttoonsa paljon. Palvelut ovat puolestaan muuton motiivina sen luonteisia, että ne eivät rajaa jotakin muuttajaryhmää pois. Yhtäläillä työpaikan saanut, opiskelija, asunnon hankkija tai avioliiton solmija voi vastata palveluiden vaikuttaneen hänen muuttoonsa paljon ilman, että hän vastaisi ”virheellisesti”.

Lisäksi on vielä pidettävä mielessä se mahdollisuus, että tärkeimpien muuton syiden valintaa on saattanut hieman ohjata se, mitä vastaajat olettivat tutkijan haluavan vastauksiksi. Tutkijan ”odottamalla” motiiveilla tarkoitetaan tässä rationaalisia syitä, joilla ihminen pyrkii järkipäisesti selittämään toimintaansa. Vastaajille saattoi olla jossain määrin helpompaa nimetä tärkeimmäksi muuton syyksi esimerkiksi työpaikan saaminen kuin abstraktimpaa palvelutasoa. Se, kuinka paljon eri syyt ovat muuttoon vaikuttaneet, jätti enemmän liikkumavaraa toiminnan eri puolien hahmottamiseen. Tämän vuoksi voidaan olettaa, että muuton epärationaalisetkin syyt pääsivät ko. kohdassa selkeämmin näkyviin.

Maakunnasta pois muuttaneet

Maakunnasta pois muuttaneet ilmoittivat tärkeimmäksi muuttosyyksi useimmin opiskeluun tai työhön liittyvät seikat. Kaikkiaan yli 70 prosenttia vastaajista ilmoitti jomman kumman olleen eniten muuttoon vaikuttanut tekijä. Opiskelusyht. mainittiin hieman työsyitä useammin ensisijaisena muuton syynä. Sen sijaan toissijaisena muuton syynä opiskelut mainittiin huomattavasti harvemmin. Työsyiden merkitys korostuu, kun huomioidaan niiden merkitys toissijaisina muuton syinä. Lähes kaksikolmasosaa vastaajista ilmoitti työhön liittyvien seikkojen olleen kolmen tärkeimmän muuttosyyn joukossa. Vajaa viidennes ilmoitti perhesyiden olleen tärkein muuton syy. Maakunnasta pois muuttaneista vain harva lähti ensisijaisesti asumiseen tai asuinympäristöön liittyneiden syiden vuoksi. Toissijaisina syinä asumissyyn mainitsi yli 17 prosenttia vastanneista. Näiden neljän muuttosyyn ohella muiden syiden merkitys jäi, etenkin ensisijaisena muuton syynä, marginaaliseksi. Toissijaisena muuton syynä palvelut sai maininnan yli kahdeksalta prosentilta vastanneista. Yleisen viihtymisen/viihtymättömyyden, vaihtelunhalun ja muiden syiden merkitys oli pieni.

Muuttomotiiveista saatu kuva painottuu toisella tavalla, kun tarkastelemme sitä kuinka paljon vastaajat arvelivat eri syiden vaikuttaneen muuttopäätökseen. Yli 40 prosenttia vastaajista ilmoitti vaihtelunhalun vaikuttaneen muuttoon paljon tai melko paljon, vaikka vain pieni osa vastaajista ilmoitti syyn olleen kol-

Taulukko 4. Maakunnasta pois muuttaneiden tärkeimmät muuton syyt sekä muuton syyt sen mukaan missä määrin ne vaikuttivat muuttoon, %
(Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Tärkein syy	2.+3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht.
Työhön liittyvät syyt	35,0	28,8	13,9	4,6	2,9	78,6	100,0
Opiskeluun liittyvät syyt	35,8	16,2	19,1	10,9	8,0	62,0	100,0
Asumiseen liittyvät syyt	5,2	17,4	7,2	6,8	6,1	79,9	100,0
Perhesuhteiden muuttumiseen liittyvät syyt	18,7	17,6	13,1	5,0	2,2	79,7	100,0
Palveluihin liittyvät syyt	1,1	8,5	14,3	23,0	17,4	45,2	100,0
Yleiseen viihtymiseen/ viihtymättömyyteen liittyvät syyt	1,7	5,2	14,1	13,3	11,4	61,3	100,0
Vaihtelunhalu	1,1	4,9	18,3	22,3	19,2	40,1	100,0
Muut syyt	1,4	1,4	8,9	14,9	10,9	65,3	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-	-	-	-

men tärkeimmän muuttoon vaikuttaneen tekijän joukossa. Toiseksi useimmin paljon tai melko paljon vaikuttaneeksi syyksi ilmoitettiin palveluihin liittyvät syyt. Vasta kolmantena tuli opiskelu. Työhön liittyneiden syiden ilmoitettiin kolmanneksi harvimmin vaikuttaneen muuttoon paljon tai melko paljon. Työ, asuminen ja perhesuhteiden muuttuminen olivat ryhmiä, joiden selkeästi muita useammin katsottiin olleen kokonaan vaikuttamatta muuttamiseen.

Työsytyt

Seuraavaksi tarkastelemme tarkemmin työmotiiveja, joiden takia vastaajat muuttivat. Kolmeen tärkeimpään muuttosyyhyyn saatujen vastausten perusteella työn takia muuttaneita voidaan pitää pääosin tavoitemuuttajina. Moni muuttaja oli tavoitellut parempaa työpaikkaa ja/tai uralla etenemistä. Kaikkiaan lähes 40 prosenttia työsyiden vuoksi muuttaneista piti näitä ensisijaisina muuton motiiveina. Tavoitemuuttona voidaan pitää myös siirtymistä työelämäänsä sekä joissakin tapauksissa myös muuttamista puolison töiden takia. Työttömyyteen liittyvät syyt olivat varsin harvalla ensisijaisina muuton syinä. Sen sijaan toissijaisina muuton syinä paremmat työnsaantimahdollisuudet mainitsi yli joka viides työsyiden vuoksi muuttaneista. Viimeksi mainittuun vastasi sekä työssä olevia että työttömiä. Työllisille paremmat työnsaantimahdollisuudet olivat todennäköisesti myös panostamista tulevaisuuteen. Entistä kotikuntaa laajemmat työmarkkinat takaavat jatkossakin uralla etenemisen mahdollisuuden.

Taulukko 5. Maakunnasta muuttaneiden työhön liittyneet muuttomotiivit, % (Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Kaikista pois- muutta- neista	Niistä, joilla työ tärkein syy	Niistä, joilla työ 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht.
Työpaikan vaihto	10,8	31,0	12,4	22,5	2,5	2,0	73,0	100,0
Työpaikan siirtyminen eri kuntaan (sama työnantaja)	0,6	1,6	3,8	4,8	0,6	0,9	94,0	100,0
Työuralla eteneminen	3,0	8,7	18,8	22,9	10,2	5,7	61,2	100,0
Entisessä kotikunnassa ei ollut koulutusta vastaavaa työtä	3,9	11,1	12,4	22,4	7,6	4,2	65,7	100,0
Lyhyempi työmatka	0,6	1,6	5,4	8,0	3,1	4,3	84,7	100,0
Muutto puolison töiden takia	6,1	17,5	8,1	14,7	4,5	2,0	78,8	100,0
Siirtyminen työelämään	5,8	16,7	7,5	19,3	4,8	3,7	72,2	100,0
Jääminen pois työelämästä	0,6	1,6	2,1	4,5	1,1	0,8	93,5	100,0
Ryhtyminen yrittäjäksi	0,3	0,8	0,0	1,1	0,9	0,9	97,2	100,0
Työttömäksi jääminen	1,7	4,8	3,2	8,9	2,6	2,6	86,0	100,0
Vanhassa kotikunnassa oli työttömälle ahdistava ilmapiiri	0,6	1,6	1,6	4,6	5,1	3,7	86,6	100,0
Paremmat työnsaanti- mahdollisuudet	0,8	2,4	21,5	31,3	13,4	5,1	50,1	100,0
Muu työhön liittyvä syy	0,3	0,8	3,2	18,8	2,3	0,6	78,4	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>35,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	-	-	-	-

Yli 44 prosenttia vastaajista ilmoitti parempien työnsaantimahdollisuuksien vaikuttaneen muuttoon paljon tai melko paljon. Noin joka kolmannelle vastaajalle työuralla eteneminen oli tärkeä muuttoon vaikuttanut tekijä. Entisen kotikunnan työmarkkinoiden huono vastaavuus oman koulutuksen kanssa ja työpaikan vaihto vaikuttivat yli joka viidennellä muuttajalla paljon. Etenkin jälkimmäinen syyryhmä sai kuitenkin myös suhteessa paljon mainintoja, joiden mukaan asialla ei ollut ollenkaan vaikutusta muuttopäätökseen. Työttömäksi jääminen tai entisen kotikunnan työttömälle ahdistava ilmapiiri vaikuttivat muuttoon varsin harvoilla.

Opiskelusyyt

Opiskeluiden vuoksi tapahtuneisiin muuttoihin ei ainakaan tässä kyselyssä tarjottujen vaihtoehtojen mukaan näytä olevan sellaista syytä, jossa muuttaja to-

Taulukko 6. Maakunnasta muuttaneiden opiskeluihin liittyneet muuttomotiivit, % (Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Kaikista pois- muutta- neista	Niistä, joilla opisk. tärkein syy	Niistä, joilla opisk. 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht.
Opiskelun aloittaminen	34,2	95,4	18,1	45,3	4,2	3,3	47,1	100,0
Harjoittelu- tai kesätyöpaikan saaminen helpompaa	0,3	0,8	18,1	11,8	14,5	8,4	65,2	100,0
Asunnon tai kunnan palveluiden saaminen helpompaa	0	0	10,5	9,0	16,6	12,7	61,7	100,0
Opiskelupaikkakunta alkoi tuntua kotikunnalta	0,3	0,8	10,5	12,7	11,5	7,0	68,8	100,0
Entisessä kotikunnassani ei ole opintoalaa vastaavia työitä	0	0	23,8	20,9	13,0	8,5	57,6	100,0
Ei halua opintojen jälkeen palata vanhaan kotikuntaan	0	0	7,6	15,8	10,3	12,4	61,5	100,0
Muu opiskeluun liittyvä syy	1,1	3,1	11,4	16,6	1,8	0,0	81,7	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>35,8</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	-	-	-	-

della hyötyisi muutostaan. Opiskeluiden vuoksi muuttaneista lähes kaikki pitivät opintojen aloittamista tärkeimpänä muuttosyyinä. Syy ei kuitenkaan viittaa mitenkään siihen, että muuttaja jotenkin hyötyisi muutostaan verrattuna opiskelijaan, joka ei virallisesti muuta opiskelupaikkakunnalleen. Hyötynäkökulmaa painottaneilla syillä, kuten opiskelupaikkakunnan asunnon, palveluiden tai helpommalla kesätyön saamisella ei vastaajien mukaan ollut kovin suurta merkitystä muuttamiselle. Toissijaisena syynä merkittävimmäksi nousi entisen kotipaikkakunnan työmarkkinoiden ja muuttajan osaamisen kohtaamattomuus.

Yli 45 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että opiskelun aloittaminen vaikutti paljon muuttopäätökseen. Toisaalta hieman suuremman osan mukaan asialla ei ollut mitään vaikutusta muuttopäätökseen. Usko siihen, ettei entisessä kotikunnassa ole opintoalaa vastaavia töitä, elää varsin selkeänä vastanneiden mielissä. Yli 40 prosenttia vastasi sen vaikuttaneen muuttoon ainakin vähän. Samalla on huomattava, että opiskelemaan lähteneistä vain harva suoraan haluaisi olla palaamatta opintojen jälkeen takaisin Etelä-Pohjanmaalle. Maakunta näyttääkin jättäneen opiskelemaan lähteneille kuvan hyvästä elinympäristöstä. Osa opiskeluiden vuoksi tapahtuneista muutoista jäisikin todennäköisesti tapahtumatta, jos työvoiman kysyntä maakunnassa vastaisi paremmin nuorten osaa-

mista. Näyttää myös siltä, että sitoutuminen opiskelupaikkakunnalle ei ole kovinkaan tiivistä. Tähän viittaisi se seikka, että opiskelupaikkakunnan kokemuksen kotikunnaksi vaikutti vain alle kolmasosalla muuttoon. Opiskeluaikea lienee liian lyhyt kuntaan juurtumiseksi. Samalla opiskelijat pitävät varmasti mielessä, että työpaikka saattaa löytyä aivan muualta päin Suomea.

Asumissyyt

Kuten jo aiemmin havaitsimme, asumiseen liittyvät syyt olivat maakunnasta lähtijöillä suhteellisen harvoin ensisijaisena muuton syynä. Sen sijaan toissijaisena syynä asumiseen liittyneet tekijät mainittiin usein. Selkeästi tärkein asumiseen liittynyt muuton syy oli elämäntilanteeseen sopivan asunnon löytyminen. Lähes puolet piti sitä tärkeimpänä syynä, minkä lisäksi vajaa 30 prosenttia asumissyiden vuoksi muuttaneista piti sitä toissijaisena muuton syynä. Selkeiksi pakkomuuttajiksi asumissyiden vuoksi muuttaneissa voidaan lukea henkilöt, joiden oli pakko lähteä heidän vanhasta asunnostaan. Yli viidennes asumissyiden vuoksi muuttaneista

Taulukko 7. Maakunnasta muuttaneiden asumiseen liittyneet muuttomotiivit, % (Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Kaikista pois- muutta- neista	Niistä, joilla asum. tärkein syy	Niistä, joilla asum. 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht.
Entisen asunnon heikko kunto	0,0	0,0	4,4	2,3	4,0	6,0	87,7	100,0
Elämäntilanteeseen sopivan asunnon löytyminen	2,5	47,4	29,2	22,3	17,5	11,3	48,9	100,0
Oli pakko muuttaa edellisestä asunnosta	0,8	15,8	7,1	8,6	2,3	2,9	86,3	100,0
Sopivan tontin saaminen	0,3	5,3	0,0	0,3	1,7	1,4	96,6	100,0
Entisen asuinalueen epä- viihtyisyys, rauhattomuus	0,0	0,0	1,8	3,1	2,6	6,6	87,7	100,0
Puhdas luonto	0,0	0,0	7,1	6,0	7,1	7,4	79,5	100,0
Lapsille parempi asuinympäristö	0,0	0,0	4,4	2,8	4,6	3,1	89,5	100,0
Halu asua maaseudulla	0,6	10,5	5,3	4,3	4,3	5,7	85,7	100,0
Halu asua kaupungissa tai taajamassa	0,3	5,3	24,8	13,6	21,0	12,7	52,7	100,0
Halu palata kotiseudulle	0,3	5,3	10,6	7,2	4,9	6,1	81,8	100,0
Muu asumiseen liittyvä syy	0,6	10,5	5,3	9,9	1,3	1,3	87,4	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>5,2</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	-	-	-	-

laski tämän syyn kolmen merkittävimmän syyn joukkoon. Elämä kaupunkimaisessa ympäristössä koettiin maakunnasta poismuuttaneiden keskuudessa usein houkuttelevana vaihtoehtona. Lähes neljäsosa asumiseen liittyneiden syiden vuoksi muuttaneista halusi kaupunkimaiseen asuinympäristöön niin paljon, että merkitsi sen kolmen tärkeimmän muuttosyyntä joukkoon.

Elämäntilanteeseen sopivan asunnon löytyminen vaikutti yli puolella vastaajista muuttoon ainakin vähän. Kaupunkimaisen asuinympäristön arvostus korostuu myös, sillä yli joka kolmas maakunnasta pois muuttaneista vastaajista oli sitä mieltä, että kaupunkimaiseen asuinympäristöön pääseminen vaikutti muuttoon paljon tai melko paljon. Näkemykseen hyvin sopien lähes 80 prosenttia oli sitä mieltä, ettei puhdas luonto vaikuttanut ollenkaan heidän muuttopäätökseensä. Tämä johtuu luonnollisesti muuttojen suuntautumisesta suuriin kasvukeskuksiin. Myöskään lapsille sopivaan asuinympäristöön pääseminen ei vaikuttanut juuriakaan muuttopäätökseen.

Perhesuhteiden muuttamiseen liittyvät syyt

Perhesuhteiden muuttamiseen liittyvät syyt voidaan usein liittää tiettyihin elämänvaiheen muutoksiin. Tällaisia syitä ovat etenkin muutto pois vanhempien luota, avio- tai avoliiton solmiminen ja perheenlisäys. Perhesuhteiden vuoksi muuttaneiden joukossa ensisijaisena muuton syynä korostuvat parisuhteen muodostumiseen tai sen purkautumiseen liittyvät seikat. Erityisesti perheen perus-

Taulukko 8. Maakunnasta muuttaneiden perhesuhteiden muuttamiseen liittyneet muuttomotiivit, % (Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Kaikista pois- muutta- neista	Niistä, joilla perhe- suht. muutt. tärkein syy	Niistä, joilla perhe- suht. muutt. 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht.
Avio- tai avoliiton solmiminen	11,0	58,8	30,7	22,2	5,5	1,2	71,2	100,0
Parisuhteen purkautuminen/ erilleen muutto	3,6	19,1	11,4	7,0	3,2	2,0	87,8	100,0
Perheenlisäys	0,6	2,9	5,3	3,2	2,0	0,9	93,9	100,0
Muutto pois vanhempien luota	1,1	5,9	45,6	22,9	9,4	4,7	63,0	100,0
Muu perhe- tai sukulais- suhteisiin liittyvä syy	2,5	13,2	7,0	7,9	5,1	2,3	84,7	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>18,8</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	-	-	-	-

tamista pidettiin usein muuton syynä, sillä yli joka kymmenes maakunnasta pois muuttaneista muutti solmiakseen avio- tai avoliiton. Toissijaisena syynä korostui itsenäistyminen. Itsenäistyjien elämäntilanne muuttui usein muuton myötä myös muulla tavoin. Pääosa lähti joko opiskelemaan, sai työpaikan tai perusti perheen. Usein ne mainittiin ensisijaisena muuton syynä. Lähes puolet perhesuhteiden muuttumisen vuoksi muuttaneista piti vanhempien luota pois muuttamista toiseksi tai kolmanneksi tärkeimpänä muuton syynä. Perheenlisäys sai muuton syynä vain muutamia mainintoja, mikä on luonnollista, koska muuttajista suurin osa on nuoria ja naimattomia.

Yli kolmekymmentä prosenttia koki vanhempien luota muuttamisen olleen paljon tai melko paljon muuttopäätöksen vaikuttanut tekijä. Myös parisuhteen solmimisen nähtiin usein vaikuttaneen paljon. Muiden tarjottujen vaihtoehtojen osalta valtaosa vastaajista oli sitä mieltä, ettei niillä ollut ollenkaan vaikutusta heidän muuttoonsa.

Maakunnan sisällä muuttaneet

Maakunnan sisällä muuttaneiden tärkeimmäksi muuton motiiviksi nousivat asumiseen liittyvät syyt. Lähes joka kolmas vastanneista ilmoitti jonkin asumiseen liittyvän tekijän tärkeimmäksi muuton syyksi. Sekä perhesuhteiden muuttumisen että työhön liittyvien syiden vuoksi ensisijaisesti muuttaneita oli molempia reilu neljäsosa vastaajista. Kaikkiaan edellä mainitut kolme syyryhmää saivat yli 85 prosenttia vastauksista. Asumissyiden merkitys ihmisten muuttoon maakunnan sisällä korostui entisestään muuton toissijaisia syitä tarkasteltaessa. Havainto vahvistaa jo useissa aiemmissa tutkimuksissa saatua tulosta, jonka mukaan lähiympäristöön suuntautuvat muutot tapahtuvat etupäässä asunnon vaihtamisen takia. Maakunnan sisäiseen muuttoon opiskelut eivät juurikaan vaikuttaneet. Tämän voidaan olettaa johtuvan Etelä-Pohjanmaan vähäisistä koulutuspaikoista, minkä takia suuri osa opintielle lähtevistä hakeutuu muualle.

Maakunnan sisälläkin muuttaneiden osalta kuva muuttopäätöksen teon monisyisyydestä alkaa hahmottua, kun tarkastelemme kuinka paljon vastanneet katsoivat syyryhmien muuttoonsa vaikuttaneen. Palveluihin liittyneet syyt vaikuttivat yli 35 prosentilla vastanneista muuttoon joko paljon tai melko paljon. Yli kolmasosa vastanneista koki myös vaihtelunhalun vaikuttaneen vähintäänkin melko paljon muuttoon. Opiskeluun ja työhön liittyneiden syiden vastaajat näkivät vaikuttaneen muuttoon kaikkein vähiten. Vastaajista yli neljä viidesosaa oli sitä mieltä, ettei työsyillä ollut mitään tekemistä heidän muuttoonsa kanssa. Opiskelusyistä vastaavan mielipiteen esitti lähes 80 prosenttia maakunnassa muuttaneista.

Taulukko 9. Maakunnan sisällä muuttaneiden tärkeimmät muuton syyt sekä muuton syyt sen mukaan missä määrin ne vaikuttivat muuttoon, % (Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Tärkein syy	2.+3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ollenkaan	Yht.
Työhön liittyvät syyt	25,9	19,9	10,3	5,0	3,7	81,0	100,0
Opiskeluun liittyvät syyt	6,9	4,0	9,8	6,8	4,8	78,6	100,0
Asumiseen liittyvät syyt	32,2	39,3	15,7	10,1	8,7	65,5	100,0
Perhesuhteiden muuttamiseen liittyvät syyt	27,6	14,7	14,6	5,8	1,9	77,7	100,0
Palveluihin liittyvät syyt	2,3	11,3	19,5	16,4	14,4	49,7	100,0
Yleiseen viihtymiseen/viihtymättömyyteen liittyvät syyt	3,4	5,5	21,9	9,3	7,0	61,9	100,0
Vaihtelunhalu	1,1	3,4	11,5	22,4	22,4	43,6	100,0
Muut syyt	0,6	1,8	8,9	10,2	12,0	68,9	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	-	-	-	

Työsyysyt

Maakunnan sisällä työsyiden vuoksi muuttaneilla tärkeimmäksi syyksi nousi vastaajien mukaan puolison töiden vuoksi muutto. Sen sijaan toissijaisena syynä vastaajat muuttivat mielestään vain harvoin puolison työn perässä. Ensisijaisena muuton syynä työpaikan vaihtoa, joka maakunnasta pois muuttaneilla oli useimmin mainittu, pidettiin toiseksi useimmin työsyistä. Kokonaisuudessaan maakunnan sisällä työsyiden vuoksi muuttaneet eivät hakeneet muutollaan samassa määrin parempaa työpaikkaa kuin maakunnasta lähteneet. Tätä näkemystä tukee myös se, että työuralla eteneminen oli suhteellisesti laskien harvemmin muuton syynä kuin maakunnasta lähteneillä. Jos katsotaan myös toissijaisia muuton syitä, niin lyhyempi työmatka sai kaikkein eniten vastauksia. Lähes kolmekymmentä prosenttia vastanneista piti lyhyempää työmatkaa tärkeänä muuttosyynä, vaikka etäisyydet ajalla mitattuna eivät Etelä-Pohjanmaalla ole kovin suuret. Kuten maakunnasta pois lähteneet, hakivat myös Etelä-Pohjanmaan sisällä kunnasta toiseen muuttaneet parempia työnsaantimahdollisuuksia. Erityisesti tämä muuton motiivi painottui toissijaisena muuton syynä. Maakunnan sisällä muuttaneista myös työelämään siirtymistä piti merkittävä osuus tärkeänä muuton syynä. Muut syyt saivat vähän mainintoja.

Noin kolmekymmentä prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että lyhyempi työmatka ja paremmat työnsaantimahdollisuudet vaikuttivat muuttoon paljon tai melko paljon. Sen sijaan useimmin tärkeimpinä muuton syinä mainitut muutto puolison työ-

Taulukko 10. Työsyiden vuoksi maakunnan sisällä muuttaneet, %
(Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Kaikista maakun- nassa neista	Niistä, joilla työ tärkein syy	Niistä, joilla työ 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht.
Työpaikan vaihto	4,0	15,6	9,2	9,8	3,7	1,8	84,7	100,0
Työpaikan siirtyminen eri kuntaan (sama työnantaja)	0,6	2,2	7,7	3,7	3,1	2,5	90,7	100,0
Työuralla eteneminen	1,7	6,7	6,2	7,9	8,5	6,7	76,8	100,0
Entisessä kotikunnassa ei ollut koulutusta vastaavaa työtä	1,2	4,4	10,8	10,3	6,7	4,8	78,2	100,0
Lyhyempi työmatka	3,4	13,3	24,6	20,6	9,7	5,5	64,2	100,0
Muutto puolison töiden takia	6,3	24,4	6,2	16,5	4,9	2,4	76,2	100,0
Siirtyminen työelämään	3,4	13,3	4,6	15,4	3,7	2,5	78,4	100,0
Jääminen pois työelämästä	1,7	6,7	1,5	4,8	4,2	1,8	89,2	100,0
Ryhtyminen yrittäjäksi	0,6	2,2	3,1	4,3	1,9	2,5	91,4	100,0
Työttömäksi jääminen	0,6	2,2	1,5	4,3	1,8	4,3	89,6	100,0
Vanhassa kotikunnassa oli työttömälle ahdistava ilmapiiri	0,0	0,0	1,5	3,7	1,8	6,1	88,3	100,0
Paremmat työnsaanti- mahdollisuudet	1,2	4,4	20,0	18,4	11,0	4,9	65,6	100,0
Muu työhön liittyvä syy	1,2	4,4	3,1	17,0	3,4	1,1	78,4	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>25,9</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	-	-	-	-

paikan vuoksi ja työpaikan vaihtaminen eivät useimpien mielestä vaikuttaneet muuttoon ollenkaan. Työttömäksi tai työelämästä pois jäämisellä, vanhan kotikunnan työttömälle ahdistavalla ilmapiirillä ja yrittäjäksi ryhtymisellä oli suhteellisen harvan mielestä lainkaan vaikutusta heidän muuttopäätökseen.

Opiskelusyyt

Myös maakunnan sisällä opintosiiden vuoksi muuttaneista suurin osa ilmoitti muuton tarkemmaksi syyksi opiskeluiden aloittamisen. Muut syyt saivat mainintoja lähinnä toissijaisina vaikuttajina. Näistä merkittävimpänä pidettiin opiskelupaikkakunnan palveluiden parempaa saatavuutta.

Opiskelusiiden vähäinen merkitys näkyi myös vastauksissa kysymykseen, kuinka paljon mainitut seikat vaikuttivat muuttopäätökseen. Vähintään kaksi kol-

Taulukko 11. Opintojen vuoksi maakunnan sisällä muuttaneet, %
(Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Kaikista maakun- nassa muutta- neista	Niistä, joilla opisk. tärkein syy	Niistä, joilla opisk. 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht.
Opiskelun aloittaminen	6,3	91,7	53,8	19,3	3,3	3,3	74,0	100,0
Harjoittelu- tai kesätyöpaikan saaminen helpompaa	0,0	0,0	7,7	9,5	4,1	3,4	83,1	100,0
Asunnon tai kunnan palveluiden saaminen helpompaa	0,0	0,0	15,4	9,5	18,2	5,4	66,9	100,0
Opiskelupaikkakunta alkoi tuntua kotikunnalta	0,0	0,0	7,7	5,4	7,4	5,4	81,9	100,0
Entisessä kotikunnassa ei ole opintoalaa vastaavia töitä	0,0	0,0	0,0	8,7	6,7	8,7	75,8	100,0
Ei halua opintojen jälkeen palata vanhaan kotikuntaan	0,0	0,0	7,7	9,5	2,7	5,4	82,4	100,0
Muu opiskeluun liittyvä syy	0,6	8,3	7,7	3,7	3,7	0,0	92,6	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>6,9</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	-	-	-	-

masosaa vastaajista oli jokaisen vaihtoehdon kohdalla sitä mieltä, että tarjotut vaihtoehdot eivät ollenkaan vaikuttaneet muuttopäätöksen tekemiseen. Kolmasosan mukaan uuden kotikunnan palveluiden parempi saatavuus vaikutti muuttoon edes vähän. Myöskään maakunnassa opintosityiden vuoksi muuttavien mukaan edellinen kotikunta ei ole sellainen, johon ei voisi vielä palata. Vain alle viidesosa sulki paluun mahdollisuuden pois.

Asumissyyt

Asumissyiden vuoksi muuttaneista yli puolet piti elämäntilanteeseen sopivan asunnon löytymistä tärkeimpänä muuttosyyinä. Samalla syyllä oli myös suuri merkitys toissijaisena muuttoon vaikuttaneena tekijänä. Sopivaa tonttimaata etsiskeli muuttajista suhteellisen harva. Tämä johtuu toisaalta muuttajien elämäntilanteesta. Nuoret muuttajat hakeutuvat yleensä asumaan vuokralle. Myöhemmin tapahtuva siirtyminen omakotitaloasujaksi ei välttämättä vaadi enää muuttoa kunnan rajojen yli. Asumisen vuoksi tapahtuneet muutot eivät välttämättä toteudu ihmisen omasta tahdosta, vaan pakkomuuttajien osuus oli yli kymmenyksen asumisen vuoksi maakunnassa muuttaneiden joukossa. Pakkomuutto pois edellisestä

Taulukko 12. Asumissyiden vuoksi maakunnassa muuttaneet, %
(Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Kaikista maa- kunnassa muutta- neista	Niistä, joilla asum. tärkein syy	Niistä, joilla asum. 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yrt.
Ent. asunnon heikko kunto	0,6	1,8	7,8	6,8	10,5	11,1	71,6	100,0
Elämäntilanteeseen sopivan asunnon löytyminen	17,8	55,4	22,7	53,9	17,0	7,9	21,2	100,0
Oli pakko muuttaa edell. asunnosta	4,0	12,5	2,3	9,2	3,1	6,1	81,6	100,0
Sopivan tontin saaminen	1,7	5,4	4,7	5,0	5,0	1,9	88,2	100,0
Ent. asuinalueen epäviih- tyisyys, rauhattomuus tms.	1,7	5,4	5,5	9,4	8,8	9,4	72,3	100,0
Puhdas luonto	0,0	0,0	6,3	16,7	12,3	17,3	53,7	100,0
Lapsille parempi asuinympäristö	0,6	1,8	14,8	13,0	14,2	7,4	65,4	100,0
Halu asua maaseudulla	1,7	5,4	12,5	17,9	12,3	12,3	57,4	100,0
Halu asua kaupungissa tai taajamassa	0,6	1,8	8,6	13,5	15,3	9,8	61,3	100,0
Halu palata kotiseudulle	1,1	3,6	7,8	6,3	6,3	7,5	80,0	100,0
Muu asumiseen liittyvä syy	2,3	7,1	7,0	19,0	0,0	2,0	77,0	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>32,2</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	-	-	-	-

asunnosta oli merkittävä ensisijaisena muuton synä. Myös entisen asunnon heikko kunto, joka sai mainintoja lähinnä toissijaisena muuttosynä, on jossain määrin muuttoa pakon alla. Asuinympäristöön liittyvät asiat, kuten puhdas luonto, lasten hyvä kasvuympäristö, maaseutumainen tai kaupunkimainen elinympäristö mainittiin lähinnä toissijaisina muuton syinä. Vaikka ympäristön laatuun liittyvät seikat eivät noussetkaan kovin usein tärkeimmiksi muuttoon vaikuttaviksi tekijöiksi, ei niiden merkitystä sovi vähätellä.

Asuinympäristöön liittyvien seikkojen merkitys korostui kysyttäessä vastaajilta kuinka paljon he näkivät eri seikkojen vaikuttaneen muuttopäätökseen. Sopivan asunnon löytyminen oli ylivoimaisesti eniten muuttoon vaikuttanut tekijä. Vain noin viidennes vastaajista oli sitä mieltä, ettei sopiva asunto vaikuttanut muuttoon ollenkaan. Seuraavaksi useimmin paljon tai melko paljon muuttoon vaikuttivat vastaajien mielestä halu asua maaseudulla tai kaupungissa, puhdas luonto ja lapsille parempi asuinympäristö.

Perhesuhteiden muuttumiseen liittyvät syyt

Perhesuhteiden vuoksi tapahtuneista muutoista avio- tai avoliiton solmiminen oli vastaajien mukaan useimmin muuton syynä. Parisuhteessa tapahtuvat muutokset koettiin usein nimenomaan tärkeimmäksi muuton syyksi. Vanhempien luota pois muuttamisen merkitys oli vastaajien mielestä usein toiseksi tai kolmanneksi tärkein muuton syy. Myös maakunnassa muuttaneille itsenäistymiseen liittyi usein opiskelemaan tai työelämään siirtyminen. Vastaajat ovat pääosin kokeneet ne itsenäistymistä merkittävämmäksi muuton motiiviksi. Perheenlisäyksen merkitys muuton motiivina oli lapsiperheillä tärkeä. Koko muuttajien ryhmässä lapsiperheiden osuus oli ennen muuttoja vain kaksitoista prosenttia, minkä vuoksi perheenlisäys ei nouse tärkeimpien muuttosyyden joukkoon.

Perhesuhteiden osalta tärkeimpien muuttosyyden painotukset ovat samansuuntaiset niiden syiden kanssa, joiden mainittiin vaikuttaneen muuttoon paljon tai melko paljon. Noin kolmasosalle maakunnan sisällä muuttaneista avio- tai avoliiton solmimisella oli ainakin jonkin verran merkitystä muuttopäätökseen. Itsenäistyminen, eli muutto pois vanhempien luota, vaikutti sekin lähes 30:llä prosentilla vastaajista. Muiden syiden merkitys koettiin vähäiseksi.

Taulukko 13. Perhesuhteiden vuoksi maakunnassa muuttaneet, %
(Kysymyslomakkeen kysymykset nrot 22 ja 21)

	Kaikista maakun- nassa neista	Niistä, joilla perhe- suht. muutt. tärkein syy	Niistä, joilla perhe- suht. muutt. 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht.
Avio- tai avoliiton solmiminen	12,1	43,8	25,0	22,4	7,5	5,0	65,2	100,0
Parisuhteen purkautuminen/ erilleen muutto	6,3	22,9	18,8	12,3	3,1	0,0	84,7	100,0
Perheenlisäys	3,4	12,5	10,4	10,1	6,3	1,3	82,3	100,0
Muutto pois vanhempien luota	3,4	12,5	33,3	16,5	8,2	2,5	72,8	100,0
Muu perhe- tai sukulais- suhteisiin liittyvä syy	2,3	8,3	12,5	9,2	2,3	0,0	88,5	100,0
<i>Yhteensä</i>	<i>27,6</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	-	-	-	-	-

Muuttajatyypit

Muuttajaryhmien määrä on suurempi tässä tutkimuksessa suurempi kuin useimmissa aiemmissa muuttoliiketutkimuksissa. Esimerkiksi tutkimuksessa, joka koski paluumuuttohalukkuutta Turkuun (Pitkäranta & Simpanen 1990), vastaavia muuttajatyyppejä oli viisi. Kuusi muuttajaryhmää on ollut mm. Turun lähtömuuttotutkimuksessa (Simpanen 1985), Pietarsaaren lähtömuuttotutkimuksessa (Haliseva-Soila 1988) sekä Ismo Söderlingin väitöskirjassa Maassamuuton ulottuvuudet (Söderling 1988). Ryhmien pieni määrä helpottaa analyysien tekoa, mutta tyyppiryhmien rajaaminen vain muutamaan pääluokkaan tekee ryhmistä sisällöltään hajanaisia. Suuri ryhmien määrä aiheuttaa vaikeuksia, jos tutkimuksen otanta on pieni. Tällöin satunnaisuuden merkitys vastauksissa kasvaa. Myös tässä tutkimuksessa törmättiin kyseiseen ongelmaan. Osa ryhmistä on niin pieniä, että jakaumien prosenttiosuuksiin on syytä suhtautua pienellä varauksella. Tämän vuoksi tutkimuksessa on päädytty siihen, että taulukoissa on ilmoitettu myös vastaajien lukumäärä. Suuri ryhmien määrä tekee tutkimuksesta osittain myös raskaslukuisen, koska taulukoiden ja kuvioiden määrä kasvaa huomattavan suureksi. Taulukoiden ja kuvioiden esittämisessä on päädytty noudattamaan kahta käytäntöä. Silloin kun yhdellä taulukolla tai kuviolla ollaan voitu esittää kaikkia muuttajaryhmiä, on ne liitetty tekstin yhteyteen. Jos jokainen muuttajaryhmä on vaatinut asiasta oman taulukon tai kuvion, on ne siirretty liitteisiin, jotta teksti katkeilisi vähemmän. Muuttajaryhmien määrän pienentämiseen ei haluttu lähteä, koska kyseiset muuttajatyypit ovat kuitenkin aineistosta selkeästi erotettavissa. Mahdolliset luotettavuus- ja luettavuusongelmat arvioitiin tässä tapauksessa pienemmäksi pahaksi kuin pienempien ryhmien yhdistäminen sisäisesti hajanaiseksi kokonaisuudeksi.

Muuttajaryhmät koskevat ainoastaan kuntarajat ylittäviä muuttajia. Kuntien sisäinen muutto ei ollut tällä kertaa tutkimuksen kohteena. Muuttajatyypeissä on kuitenkin muutamia, jotka sopinevat myös kuntien sisäiseen muuttoon. Pääasiassa tällaisten muuttajien muutto liittyy keskeisesti asunnon vaihtamiseen.

Muuttajatyypit

Korkiasaari (1991) päätyi koko maata koskeneessa muuttoliiketutkimukseensa viiteentoista eri muuttajatyyppeihin. Vaikka tässä tutkimuksessa ryhmiä on kolmelta, noudattelee jaottelu hyvin pitkälti Korkiasaaren käyttämää mallia.

Kahdeksan ensimmäistä ryhmää ovat samat kuin hänen tutkimuksessa käytyt. Asuinympäristömuuttajia Korkiasaaren tutkimuksessaan ei esiinny. Hän on tutkimuksessaan jakanut asuinympäristön vuoksi muuttaneet luonnonläheisyyttä kaipaaviin ja kotiseudulle palaaviin (mt, 128). Tässä tutkimuksessa päädyttiin kuitenkin kokoamaan yhteen ihmiset, joilla on mahdollisuus muuttaa toivomaansa asuinympäristöön. Korkiasaaren mainitsemien ryhmien lisäksi asuinympäristömuuttajissa on kaupunkimaiseen asuinympäristöön halunneita. Korkiasaaren itsenäistyjiksi ja eläkeläisiksi nimittämiä luokkia ei myöskään todettu tässä tutkimuksessa tarkoituksenmukaisiksi. Itsenäistymisen muuton motiiveina maininneista lähes jokainen aloitti muuttonsa jälkeen opinnot, minkä vuoksi he sopivat luontevasti opiskelijoiden ryhmään. Eläkkeellä olleiden vastaajien pieni määrä ei mahdollistanut oman ryhmän muodostamista. Suurin osa heistä laskettiin tärkeimmän muuttomotiivin mukaan lähemmäs perhettä tai sukua muuttaneisiin. Mainittua ryhmää ei ole Korkiasaaren tutkimuksessa (mt, 128).

Ryhmien kokojen tai jakaumien vertaaminen vanhoihin tutkimuksiin ei ole kovin hedelmällistä, koska kotikuntalain muuttuminen vuonna 1994 moninkertaisti muutavien opiskelijoiden määrän ja muutti sitä myötä muuttoliikkeen rakennetta. Tässä tutkimuksessa vastaajista yli joka neljäs luokiteltiin opiskelijoihin kuuluviksi. Tosin kaikista muuttajista heidän osuutensa oli pienempi, koska he muuttivat pääasiassa yksin. Opiskelijat olivat kuitenkin selkeästi suurin yksittäinen muuttajaryhmä. Muut ryhmät olivat kooltaan huomattavasti lähempänä toisiaan. Yhteenmuuttajia oli täsmälleen puolet opiskelijoiden määrästä, mikä riittää nostamaan näiden pääasiassa avoliiton solmijoiden osuuden suurimmaksi ryhmäksi. Myös yhteenmuuttajien osuus vastaajista oli korkeampi kuin kaikista muuttaneista. Pääasiassa yksin muuttaneiksi voidaan laskea vielä työelämään tulijat ja erilleen muuttajat. Muissa ryhmissä vastaajien mukana muutti useimmin myös vähintään yksi perheenjäsen. Lapsiperheellisiä olivat selkeimmin omistusasunnon hankkijat, asuntopakkomuuttajat ja asuinympäristön vuoksi muuttaneet. Ryhmistä selkeästi pienimmät olivat lähemmäs perhettä tai sukua muuttaneet ja palveluiden vuoksi muuttaneet, joiden merkitystä nostaa hieman se, että kyseisiin ryhmiin kuuluneet muuttivat usein puolison kanssa.

Muuttajatyypien ja muuttovirtojen tarkastelu antaa tukea jo monissa aiemmissa muuttoliiketutkimuksissa havaitulle seikalle: lähelle suuntautuneet muutot tapahtuvat pääasiassa asumissyiden takia ja kauemmas suuntautuneet muutot lähinnä työhön liittyvien seikkojen vuoksi. Viime vuosien uusi piirre on opiskelijoiden liittyminen näihin kauemmas suuntautuviin muuttoihin. Tässä tutkimuksessa opiskelijoiden vuoto pois maakunnasta näkyy erityisen selkeästi, koska Etelä-Pohjanmaalla on opiskelupaikkoja hyvin rajoitetusti. Kaikkiaan tutkimuksen kyselyihin vastanneista noin 2/3 lähti pois Etelä-Pohjanmaalta. Tulijoita oli vain reilut kolme prosenttia vastaajista. Loput muuttivat maakunnan sisällä.

Taulukko 14. Muuttajien jakautuminen eri ryhmiin

	Määrä	Osuus vastaa- jista (%)	Vastaaaja + mukana muuttaneet	Osuus kaikista muuttaneista (%)
Omistusasunnon hankkijat	20	3,5	46	5,1
Asuntopakkomuuttajat	11	1,9	26	2,9
Muut asunnonvaihtajat	30	5,2	59	6,6
Opiskelijat	154	26,9	190	21,2
Työelämään tulijat	37	6,5	45	5,0
Työttömät	40	7,0	71	7,9
Työpaikan vaihtajat	64	11,2	108	12,1
Uramuuttajat	30	5,2	57	6,4
Asuin ympäristömuuttajat	53	9,3	106	11,8
Palveluiden vuoksi muuttavat	15	2,6	32	3,6
Yhteenmuuttajat	77	13,5	99	11,0
Erilleen muuttajat	33	5,8	43	4,8
Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat	8	1,4	14	1,6
Yhteensä	572	100 %	896	100 %

Taulukko 15. Muuttajatyypien jakautuminen muuttovirran mukaan

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Yht.
Maakunnan sisällä muuttaneet														
Määrä	17	6	23	17	7	7	9	7	33	6	29	15	1	177
% muuttovirrasta	9,6	3,4	13,0	9,6	4,0	4,0	5,1	4,0	18,6	3,4	16,4	8,5	0,6	100
% muuttajaluokasta	85,0	54,5	76,7	11,1	18,9	17,9	14,3	23,3	63,5	40,0	37,7	45,5	12,5	31,2
Maakuntaan tulleet														
Määrä	0	1	2	2	2	0	4	1	4	0	2	1	0	19
% muuttovirrasta	0,0	5,3	10,5	10,5	10,5	0,0	21,1	5,3	21,1	0,0	10,5	5,3	0,0	100
% muuttajaluokasta	0,0	9,1	6,7	1,3	5,4	0,0	6,3	3,3	7,7	0,0	2,6	3,0	0,0	3,3
Maakunnasta poismuuttaneet														
Määrä	3	4	5	134	28	32	50	22	15	9	46	17	7	372
% muuttovirrasta	0,8	1,1	1,3	36,0	7,5	8,6	13,4	5,9	4,0	2,4	12,4	4,6	1,9	100
% muuttajaluokasta	15,0	36,4	16,7	87,9	75,7	82,1	79,4	73,3	28,8	60,0	59,7	51,5	87,5	65,5
Yhteensä														
Määrä	20	11	30	153	37	39	63	30	52	15	77	33	8	568
% muuttovirrasta	3,5	1,9	5,3	26,9	6,5	6,9	11,1	5,3	9,2	2,6	13,6	5,8	1,4	100
% muuttajaluokasta	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1. Omistusasunnon hankkijat	2. Asuntopakkomuuttajat	3. Muut asunnonvaihtajat
4. Opiskelijat	5. Työelämään tulijat	6. Työttömät
7. Työpaikan vaihtajat	8. Uramuuttajat	9. Asuin ympäristömuuttajat
10. Palveluiden vuoksi muuttavat	11. Yhteenmuuttajat	12. Erilleen muuttavat
13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat		

Muuttajaryhmistä erottuu kolme, joiden muutto tapahtuu lähinnä maakunnan sisällä. Omistusasunnon hankkijoista, muista asunnonvaihtajista ja asuinympäristömuuttajista vähintään noin kaksi kolmasosaa muutti Etelä-Pohjanmaalla kunnasta toiseen. Maakunnan kannalta katsottuna näiden muuttajaryhmien muutto on eräänlaista nollasummapeleä, jossa kunnat kilpailevat keskenään oman maakunnan väestöstä. Asuntopakkomuuttajista merkittävä osa näyttää suuntaavan muuttonsa yli maakuntarajojen.

Maakunnasta pois muuttavat opiskelijoiden, työelämään tulijoiden, työttömien, työpaikan vaihtajien, uramuuttajien sekä lähemmäs perhettä tai sukua muuttavien ryhmät. Kaikista näistä ryhmistä vähintään noin 3/4 suuntaa muuttonsa pois maakunnasta.

Muuttajien ominaisuuksia

Tässä luvussa tarkastellaan muuttajien ikää, sukupuolta, koulutusta ja muuton pituutta muuttajaryhmittäin. Kolmea ensimmäistä tarkastelimme kaikkien muuttajien osalta jo luvussa, jossa perehdyimme vastaajien taustatietoihin. Muuttojen pituutta koskevia tietoja on esitetty tämän luvun puoliväliin sijoitetussa taulukko 16:ssa. Vastaajien pyydettiin arvioimaan muuttomatkan pituutta lyhimmän maantiereitin mukaan. Vastaajien omalla arvioinnilla uskottiin saatavan tarkemman tiedon muuttomatkaista kuin esimerkiksi laskemalla eri kuntien välisiä etäisyyksiä. Jälkimmäisessä tapauksessa muuton pituudet olisivat kertoneet lähtö- ja tulokunnan keskuksien välisen etäisyyden. Läheskään kaikki muutot eivät luonnollisestikaan suuntaudu kuntien keskuksiin. Koska kuntien maantieteellinen koko on niiden yhdistyessä kasvanut, saattaa muuttokohteen ja kuntakeskuksen välillä helposti olla kymmenien kilometrin ero.

Omistusasunnon hankkijoiksi nimettiin ne ihmiset, joiden asunnon omistussuhde muuttui muuton myötä niin, että uusi asunto oli muuttajien omistama. Lisäksi asumiseen liittyvät syyt näkyivät tärkeimpien muuttosyiden joukossa (Tärkeimmät muuttosyyt muuttajaryhmittäin on esitetty liitteessä 2). Omistusasunnon hankkijat olivat keskimäärin 31,1-vuotiaita. Moodi-ikä (ikä, joita oli vastaajissa eniten) ryhmäläisillä oli 25 vuotta. Miehiä oli hieman naisia enemmän. Koulutustaso oli ryhmässä melko alhainen. Peruskoulutuksena oli useimmin keskitai peruskoulu. Kahdeksalla vastaajalla oli ammattikoulutausta, seitsemällä ammattiopisto tai -korkeakoulu. Omistusasunnon hankkijoista valtaosa ilmoitti tärkeimmäksi muuton motiivikseen elämäntilanteeseen sopivan asunnon löytämisen. Osalla myös sopivan tontin saaminen oli muuton mahdollistava tekijä. Omistusasunnon hankkijoiden keskimääräinen muuttomatka oli 24 kilometriä. Moodimuuttopituus oli 20 kilometriä. Pääosa ryhmään kuuluneista muuttikin maa-

kunnan sisällä, Etelä-Pohjanmaalle muualta Suomesta tulleita tai maakunnasta lähteneitä ei ryhmän joukossa juuri ollut. Omistusasunnon hankkijat on ryhmä, jonka kaltaisia muuttajia liikkuu paljon myös kuntien sisällä.

Asuntopakkomuuttajiksi laskettiin henkilöt, joiden oli pakko lähteä edellisestä asunnosta. Heidän keski-ikänsä oli 31,5 vuotta. Vastaaajien ikähaarukka jakaantui melko selvästi kahtia. Pääosa ryhmään kuuluneista oli alle 25-vuotiaita, mutta joukkoon kuului myös yli 40-vuotiaita. Kaikki ryhmään kuuluneet olivat eri-ikäisiä. Naisia kuului ryhmään selkeästi miehiä enemmän. Vastajaat olivat voittopuolisesti keski- tai peruskoulun käyneitä. Ammattikoulutuksen taso oli keskimäärin alhaisimpia kaikista muuttajaryhmistä. Eniten vastaajissa oli vailla ammatillista peruskoulutusta olevia ja ammattikoulun käyneitä. Asuntopakkomuuttajien vastauksissa korostui luonnollisesti edellisestä asunnosta pakkolähteminen. Heidän keskimääräinen muuttomatka oli 78 kilometriä. Keskiarvoa pidentää ryhmässä huomattavasti kaksi muuttajaa, joiden muuttomatkan pituus oli yli 200 kilometriä. Yleisimpänä muuttomatkana ryhmässä oli 10 kilometriä. Voidaankin olettaa, että moni tähän ryhmään lasketun kaltainen muuttaja muuttaa myös kunnan sisällä.

Muut asunnonvaihtajat korostivat muuton motiiveissaan asumiseen liittyviä syitä. Heidän asuntonsa omistussuhde ei vaihtunut muuton myötä omistusasunnoksi. Ryhmään laskettiin myös muuttajat, jotka olivat jo ennen muuttoa asuneet omistusasunnossa. Ryhmään kuuluneiden keski-ikä oli 32,1 vuotta. Eniten ryhmään kuului 21, 23, 26 ja 33 -vuotiaita. 2/3 ryhmään lasketuista oli naisia. Vastajaista hieman yli puolella oli peruskoulutustasona keski- tai peruskoulu. Lukion oli käynyt 40 prosenttia ryhmään kuuluneista. Ammattikoulutus oli useimmin hankittu joko ammattikoulusta tai ammattiopisto/ammattikorkeakoulusta. Asunnonvaihtajat ilmoittivat omistusasunnon hankkijoiden tavoin useimmin tärkeimmäksi muuton motiivikseen elämäntilanteeseen sopivan asunnon saamisen. Myös työhön, perheeseen ja muihin syihin liittyvät muuttomotiivit saivat tasaisesti mainintoja. Muiden asunnonvaihtajien ryhmässä keskimääräinen muuttomatka oli 49 kilometriä. Myös tähän joukkoon kuului kaksi pitkän matkan muuttajaa, jotka nostivat muuton keskimääräistä pituutta. Muuttopituuden moodiarvo oli 28 kilometriä. Kuten muuttojen pituuksista voi päätellä, muuttaa asunnonvaihtajia muiden asuntopakkomuuttajien tavoin paljon myös kuntien sisällä.

Opiskelijoiksi luokiteltiin vastaajat, jotka ilmoittivat pääasiallisen toimintansa olleen opiskelija viimeistään muuton jälkeen. Monet olivat opiskelijoita jo ennen muuttoa. Lisäksi he ilmoittivat opiskeluun liittyvän syyn kolmen tärkeimmän muuttosyn joukossa. Opiskelijat olivat nuoria: ryhmään kuuluneiden keski-ikä oli 24,1 vuotta. Eniten ryhmässä oli 23-vuotiaita. Suurin osa ryhmään kuuluneista oli naisia, sillä miesten osuus oli vain hieman yli neljännes. Opiskelijoilla oli korkea peruskoulutuksen taso: lähes neljäviidesosaa oli suorittanut ylioppilastutkinnon. Ammattikoulutus oli suurimmalla osalla luonnollisesti kesken. Ylei-

simmät koulutustasot ja -alat olivat yliopistotasoinen humanistinen koulutus ja teknillistieteellinen koulutus sekä opisto/ammattikorkeakoulutasoinen kaupan ja hallinnon koulutus. Opiskelijoilla muuton motiivit liittyivät luonnollisesti keskeisesti opintoihin. Selkeästi useimmin opintojen aloittaminen oli tärkein muuton motiivi. Opiskelijoiden keskimääräinen muuttomatka oli 224 kilometriä. Moodiarvona muutolla oli 200 kilometriä.

Työelämään tulijoista suurin osa oli juuri opinnoista valmistuneita, jotka olivat saaneet työpaikan. Ryhmään kuuluneiden keski-ikä oli 25,0 vuotta. Eniten vastaajissa oli opiskelijoiden tavoin 23-vuotiaita. Naiset olivat myös tässä ryhmässä selkeänä enemmistönä, sillä miehiä oli vain vajaa neljäsosa. Lukion oli käynyt yli kolme neljäsosaa ryhmään kuuluvista. Ammattikoulutuksena yleisin oli ammattiopisto tai -korkeakoulu. Yliopistotasoinen koulutuksen saaneita ryhmässä oli noin neljäsosa. Työelämään siirtymisen lisäksi sen, ettei vanhassa kotikunnassa ollut koulutusta vastaavaa työtä, koki moni muuttanut tärkeimmäksi muuton motiiviksi. Työelämään tulijat olivat pitkän matkan muuttajia: keskimääräinen muuton pituus oli 249 kilometriä ja yleisin muuton pituus 300 kilometriä.

Työttömiksi laskettiin henkilöt, jotka ilmoittivat olleensa ennen muuttoa työttömiä ja muuttosyyt liittyivät heidän työttömyyteensä tai työpaikkaansa. Työttömien keski-ikä oli 31,9 vuotta. Eniten ryhmään kuului 27-vuotiaita. Sukupuolijakaumaltaan ryhmä oli varsin tasainen, naisia oli hieman miehiä enemmän. Peruskoulutukseltaan ryhmään kuuluneet olivat voittopuolisesti keski- tai peruskoulun käyneitä. Ylioppilaita ryhmässä oli alle 30 prosenttia. Ammattikoulutus oli useimmin opisto/ammattikorkeakoulu tasoinen, mutta myös lyhyemmän koulutuksen saaneita oli joukossa paljon. Työttömät ilmoittivat usein muuttonsa syyksi työelämään siirtymisen. Myös työttömien muuttomatkat olivat pitkät, keskimäärin 272 kilometriä. Keskiarvoa kuitenkin nostaa melkoisesti yksi ulkomaille suuntautunut muutto. Moodimuuton pituus työttömillä oli 130 kilometriä. Myös työttömistä muuttajista valtaosa suuntasi muuttonsa pois maakunnasta. Vain vajaa viidennes muutti maakunnan sisällä. Maakuntaan tulijoita ei joukosta löytänyt yhtään.

Työpaikan vaihtajiin laskettiin vastaajat, jotka korostivat muuton syinä muita kuin urakehityksen vuoksi muuttamista. Vastaajien keski-ikä oli 30,7 vuotta. Eniten ryhmään kuului 25 ja 27 -vuotiaita. Työpaikan vaihtajissa oli enemmistö miehiä, naisten osuus oli vajaa 43 prosenttia. Ryhmään kuuluneista reilu puolet oli peruskoulutuksenaan käynyt keski- tai peruskoulun. Ylioppilaita oli noin kolmannes. Ammattikoulutus oli useimmin opisto/ammattikorkeakoulu tai ammattikoulutasoista. Jokainen työpaikan vaihtaja ilmoitti jonkin työhön liittyvän syyn tärkeimmäksi muuton motiivikseen. Selkeästi suurin osa vastaajista piti työpaikan vaihtamista tärkeimpänä muuton syynä. Työpaikan vaihtajien keskimääräinen muuttomatka oli 238 kilometriä. Työttömien tavoin työpaikan vaihtajien joukossa oli

**Taulukko 16. Muuttomatkojen pituus muuttajaryhmittäin, %
(suluissa vastaajien määrä)**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Yht.
0–30 km	75,0 (15)	72,7 (8)	58,6 (17)	7,4 (11)	8,3 (3)	12,8 (5)	10,9 (7)	3,3 (1)	44,2 (23)	33,3 (5)	24,7 (19)	30,3 (10)	25,0 (2)	22,3 (126)
31–80 km	25,0 (5)	9,1 (1)	34,5 (10)	10,1 (15)	19,4 (7)	17,9 (7)	18,8 (12)	20,0 (6)	20,8 (11)	20,0 (3)	33,8 (26)	33,3 (11)	12,5 (1)	20,4 (115)
81–200 km	0,0	0,0	0,0	34,2 (51)	11,1 (4)	10,3 (4)	18,8 (12)	33,3 (10)	17,3 (9)	13,3 (2)	19,5 (15)	24,2 (8)	37,5 (3)	20,9 (118)
201–500 km	0,0	18,2 (2)	6,9 (2)	47,7 (71)	61,1 (22)	51,3 (20)	48,4 (31)	33,3 (10)	13,5 (7)	33,3 (5)	20,8 (16)	12,1 (4)	25,0 (2)	34,2 (192)
Yli 500 km	0,0	0,0	0,0	0,7 (1)	0,0	7,7 (3)	3,1 (2)	10,0 (3)	3,8 (2)	0,0	1,3 (1)	0,0	0,0	2,1 (12)
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i> <i>(20)</i>	<i>100</i> <i>(11)</i>	<i>100</i> <i>(29)</i>	<i>100</i> <i>(149)</i>	<i>100</i> <i>(36)</i>	<i>100</i> <i>(39)</i>	<i>100</i> <i>(64)</i>	<i>100</i> <i>(30)</i>	<i>100</i> <i>(52)</i>	<i>100</i> <i>(15)</i>	<i>100</i> <i>(77)</i>	<i>100</i> <i>(33)</i>	<i>100</i> <i>(8)</i>	<i>100</i> <i>(563)</i>

1. Omistusasunnon hankkijat

4. Opiskelijat

7. Työpaikan vaihtajat

10. Palveluiden vuoksi muuttavat

13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat

2. Asuntopakkomuuttajat

5. Työelämään tulijat

8. Uramuuttajat

11. Yhteenmuuttajat

3. Muut asunnonvaihtajat

6. Työttömät

9. Asuinymäristömuuttajat

12. Erilleen muuttavat

yksi ulkomaille suuntautunut muutto, mikä vaikuttaa hieman keskiarvoon sitä nostavasti. Muuton pituuden moodiarvo oli kuitenkin kaikkien ryhmien korkein, 230 kilometriä. Lähes neljä viidestä työpaikan vaihtajasta muutti maakunnan ulkopuolelle. Etelä-Pohjanmaan sisällä kunnasta toiseen tai muualta Suomesta maakuntaan muuttaneiden osuudet ryhmästä olivat pienet.

Uramuuttajiin laskettiin henkilöt, jotka ilmoittivat urakehitykseen liittyneet syyt keskeisinä muuton syinä. Joukkoon laskettiin kuuluviksi myös vastaajat, jotka vaihtoivat työpaikkaansa omaa koulutusalaan vastaaviin työtehtäviin sekä yrityksen perustajat. Lisäksi ne vastaajat, jotka ilmoittivat muuton syyksi puolison työpaikan, luokiteltiin tähän ryhmään. Uramuuttajat olivat keskimäärin 25,5-vuotiaita ja moodi-ikä oli 28 vuotta. Uramuuttajista oli naisia kaksi kolmasosaa. Samoin ylioppilastutkinto oli kahdella kolmasosalla. Opistossa/ammattikorkeakoulussa hankittu koulutus oli yleisin ammattikoulutuksen taso. Korkeakoulutasoisen koulutuksen hankkineita oli ryhmässä vajaa kolmannes. Suurin osa uramuuttajista muutti puolison töiden takia. Myös muilla työsyistä olivat tärkeimpiä muuton syitä. Uramuuttajien keskimääräinen muuttomatka oli koko joukon pisin. Muuton pituuden keskiarvo oli 304 kilometriä. Ryhmään kuului siirtolaisia, mikä vaikutti keskiarvoa nostavasti. Muuttopituuden moodi oli 177 kilometriä.

Asuinympäristömuuttajat muuttivat haluamaansa asuinympäristöön, joko maaseudulle tai kaupunkiin. Muutolla etsittiin usein joko itselle tai lapsille mukavampaa asuinpaikkaa. Myös ne muuttajat, jotka ilmoittivat tärkeimmiksi muuton syiksi kotiseudulle palaamisen, laskettiin tähän ryhmään. Asuinympäristömuuttajat oli keski-ikänsä 34,2 -vuotiaita. Ryhmän ikäjakauma oli hajonnut varsin tasaisesti eri ikäluokkiin, eniten oli 27-vuotiaita. Miehiä ryhmässä oli hieman naisia enemmän. Yli puolella oli peruskoulutuksena keski- tai peruskoulu. Ryhmän sisäistä hajautumista kuvaa se, että lukion käyneitä ja kansa- tai kansalaiskoulun käyneitä oli lähes yhtä paljon. Elämäntilanteeseen sopivan asunnon saaminen oli asuinympäristömuuttajilla useimmin muuton tärkein motiivi. Usein mainittiin myös entisen kotikunnan huono ilmapiiri sekä halu asua maaseudulla. Asuinympäristömuuttajien keskimääräisen muuttomatkan yli kaksinkertaistaa yksi Afrikasta maakuntaan tullut muuttaja. Hänet huomioon ottaen asuinympäristömuuttajien keskimääräinen muuttomatka oli 294 kilometriä. Jos hänet jätetään pois, muuttivat ryhmän jäsenet keskimäärin 117 kilometriä. Muutonpituuden moodi ryhmässä oli 40 kilometriä.

Palveluiden vuoksi muuttavat hakivat muutollaan parempia palveluita tai jotakin erityispalvelua, jota aiempi kotikunta ei tarjonnut. Ryhmään kuuluneet olivat ryhmistä keski-ikänsä toiseksi vanhimpia, sillä palveluiden vuoksi muuttaneiden keski-ikä oli 46,1 vuotta. Ikähaarukka oli laaja, joskin painopiste oli vanhemmissa ikäluokissa. Vastaajien ikä näkyy myös alhaisena koulutustasona. Eniten ryhmässä oli peruskoulutuksenaan kansa- tai kansalaiskoulun käyneitä. Ammatikoulutuksena oli yleisimmin ammattikurssi tai ammattikoulu. Palveluita hakevat korostivat muuton motiiveina uuden kotikunnan hyviä liikenneyhteyksiä ja harrastusmahdollisuuksia. Palveluiden vuoksi muuttavien muuttokuorma purettiin keskimäärin 119 kilometrin päässä lähtöpaikasta. Muuttopituuden moodiarvo oli 60 kilometriä.

Yhteenmuuttajien siviilisäätö vaihtui muuton jälkeen. Ryhmään laskettiin kuuluviksi esimerkiksi opiskelijat, jotka tärkeimpänä muuton syynään pitivät avo- tai avioliiton solmimista. Yhteenmuuttajat olivat keskimäärin 28,5-vuotiaita. Yleisimmät ikäryhmät olivat 22 ja 23 -vuotiaat. Miehiä ryhmässä oli vain vajaa kolmasosa. Tämä viittaa joko siihen, että naiset muuttavat useammin miehen perässä kuin päinvastoin tai sitten naiset korostavat miehiä useammin muuton motiivina parisuhteen perustamista. Peruskoulutuksena ryhmään kuuluvilla oli lähes yhtä usein keski- tai peruskoulu tai lukio. Ammattikoulutus oli useimmin saatu ammattikoulussa tai opistossa/ammattikorkeakoulussa. Vajaa neljännes ilmoitti koulutuksensa olevan edelleen kesken. Yhteenmuuttajista valtaosa ilmoitti tärkeimmäksi muuton motiivikseen avo- tai avioliiton solmimisen. Yhteistä kotia alettiin perustaa keskimäärin 131 kilometrin päässä lähtöpaikasta. Muuttojen moodipituus oli 70 kilometriä.

Erilleen muuttaneet ilmoittivat tärkeimmäksi muuton syyksi parisuhteen purkautumisen. Kuten luonnollista on, erilleen muuttaneet olivat keskimäärin yhteenmuuttajia vanhempia. Erilleen muuttaneiden keski-ikä oli 36,8 vuotta. Eniten vastaajissa oli 26-vuotiaita, mutta ryhmä oli ikähaitariltaan varsin laava ja mukana oli iäkkäitäkin henkilöitä. Ryhmään kuuluneista yli kolme neljäsosa oli naisia. Peruskoulutuksen taso jakautui varsin tasaisesti kansa- tai kansalaiskoulun, keski- tai peruskoulun ja lukion/ylioppilastutkinnon käyneisiin. Myös ammatillisen koulutuksen tasossa vastaajilla oli laaja kirjo. Eniten ryhmässä oli ammattikorkeakoulun tai -opiston käyneitä. Erilleen muuttajilla parisuhteen purkautuminen oli luonnollisesti yleisimmin tärkeimpänä muuton motiivina. Erilleen muuttajien keskimääräinen muuttomatka oli 104 kilometriä. Moodimatka oli 60 kilometriä.

Lähemmäs perhettä tai sukua muuttaneista useimmat olivat eläkeläisiä, jotka muuttivat lähemmäs lapsiaan. Eläkeläisten osuus nostaa ryhmän keski-ikä selkeästi muuttajaryhmien vanhimmaksi. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttaneet olivat iältään keskimäärin 53,9-vuotiaita. Pienessä ryhmässä oli kaksi 60-vuotiasta, muut olivat kaikki eri ikäisiä. Naiset olivat selkeä enemmistö myös tässä ryhmässä, sillä miehiä oli vain neljäsosa. Ryhmän korkea keski-ikä näkyy myös alhaisena koulutustasona sekä perus- että ammattikoulutuksessa. Lukion käyneitä ryhmässä oli vain yksi, eikä korkeakoulututkinnon suorittaneita ollut ryhmässä ainoatakaan. Tärkein muuton motiivi oli ilmoitettu useimmin kohtaan muu perhe- tai sukulaissuhteisiin liittyvä syy. Vastaajat olivat kohtaan kirjoittaneet muuttavansa lähemmäs perhettä tai sukulaisia. Muuton keskimääräinen pituus oli ryhmään kuuluneilla 140 kilometriä, mikä on täysin sama muuton moodiarvon kanssa.

Päätöksestä toimeksi

Tässä luvussa otamme tutkailun kohteeksi muuton harkinnan eri muuttajaryhmissä. Lisäksi tarkastelemme muuttajien käsityksiä edellisen kotikunnan mahdollisuuksista vaikuttaa heidän muuttoonsa. Niitä vastaajia, joiden mukaan edellinen kotikunta olisi voinut vaikuttaa heidän muuttoonsa, pyydettiin kyselylomakkeessa kertomaan myös millä keinoilla kunta olisi heidän päätöstään pystynyt kääntämään. Muuton harkintaa käsitelimme kaikkien muuttajien osalta jo luvussa neljä. Silloinhan saimme tulokseksi, että lähes puolet muuttajista ilmoitti harkinneensa muuttoa jo pitkään ennen sen toteutumista. Nyt tutkimme, löytyykö ryhmien väliltä eroja tämän seikan suhteen. Ryhmien osalta mainitut osuudet löytyvät taulukoista 17 ja 18.

Kunnan vaikutusmahdollisuuksiin ei uskottu

Kaikkiaan muuttajilla oli varsin negatiivinen näkemys kunnan mahdollisuuksista vaikuttaa heidän muuttopäätökseensä. Kunnan vaikutusmahdollisuuksiin uskoi vain noin viidesosa vastaajista. Yli puolet näistä olisi mahdollisesti jäänyt, jos työllisyystilanne olisi ollut parempi. Sekä palveluiden että koulutusmahdollisuuksien parantamisella olisi voinut vaikuttaa joka seitsemännän vastaajan päätökseen. Asuntotilanteen parantamista olisi edellyttänyt kymmenen prosenttia niistä, joiden mielestä kunnalla olisi ollut vaikutusmahdollisuuksia. Muut mainitut keinot olivat kunnan yleinen tai paikkakunnan ihmisten suhtautumisen parantaminen.

Kuten keinoista näkyy, käsittivät vastaajat kuntien mahdollisuudet varsin moninaisina. Toisaalta vaikutusmahdollisuuksiin uskoi varsin pieni osuus. Pääosin epäuskoiset ovatkin varsin realistisia. Suoria nopeita ratkaisuja ei yksittäisen kunnan toimesta varmasti ole tarjolla. Esimerkiksi koulutus- tai työpaikkojen luomiseksi yksittäinen kunta on usein liian pieni yksikkö toteuttamaan laajamittaisia toimia.

Muuttajaryhmittäinen tarkastelu

Omistusasunnon hankkijat olivat harkinneet muuttoaan huolellisesti, sillä 60 prosenttia vastanneista ilmoitti olleensa jo kauan varmoja muutostaan. Muuttoa jo kauan suunnitelleiden osuus oli korkein kaikista ryhmistä. Omistusasunnon hank-

kiminen on niin suuri investointi, että tarkka harkinta tuntuu luontevalta. Muuttoa silloin tällöin harkinneiden osuus oli pieni. Joukkoon kuitenkin mahtui myös äkillisen mieluisan asia seurauksena muuttaneita. Omistusasunnon hankkijat olivat varsin vankasti sitä mieltä, ettei edellinen kotikunta olisi voinut heidän muuttoonsa vaikuttaa. Vain joka viidennen mielestä kunnalla olisi ollut jotain tehtävissä. Ne vastaajat, joiden mielestä jotain olisi ollut tehtävissä, mainitsivat keinoina lähes yhtä usein niin työllisyyden, asuntotilanteen kuin palveluidenkin parantamisen.

Asuntopakkomuuttajien vastauksissa korostui muuton äkillisyys sekä muuton aiheutuminen epämieluisasta asiasta. Muuton suunnittelemattomuutta korostaa se, että sitä pitkään aktiivisesti harkinneiden osuus oli alle kymmenen prosenttia. Asuntopakkomuuttajat uskoivat vielä omistusasunnon hankkijoita vähemmän edellisen kotikunnan vaikutusmahdollisuuksiin muuttopäätöstä tehtäessä. Koska heidän muuttonsa ei ollut vapaaehtoista, on käsitys helppo ymmärtää. Vain yhden vastaajan mukaan palveluita parantamalla olisi voitu vaikuttaa hänen muuttoonsa.

Muissa asunnonvaihtajissa muuttoa pitkään ja aktiivisesti suunnitelleiden osuus oli lähes yhtä suuri muuttoa silloin tällöin miettineiden kanssa. Joka viides ryhmään kuuluneesta ilmoitti muuttaneensa äkillisen mieluisan asian seurauksena. Epämieluisan asian seurauksena muuttajia ryhmään ei käytännössä kuulunut. Omistusasunnon hankkijoiden tapaan viidesosa muista asunnonvaihtajista uskoi, että edellinen kotikunta olisi voinut vaikuttaa heidän muuttoonsa. Heistä puolet olisi toivonut parannusta asuntotilanteeseen. Muita vaikutuskeinoja olisivat olleet palveluiden parantaminen sekä kunnan positiivisempi suhtautuminen.

Opiskelijat olivat omistusasunnon hankkijoiden jälkeen selkeimmin muuttajia, joilla oli ollut varmuus muutosta jo hyvän aikaa ennen muuttotapahtumaa. Jatko-opinnot nähdään nykyisin yleisesti peruskoulutuksen luontevana jatkona, mikä monessa tapauksessa merkitsee siirtymistä toiselle paikkakunnalle. Vajaa neljäsosa piti opiskelupaikan saamista äkillisenä mieluisana asiana, jota he eivät olleet aktiivisesti miettineet. Muuttoa silloin tällöin harkinneiden osuus oli jo pienempi, eikä ryhmässä käytännössä ollut sellaisia, jotka pitivät muuttoa äkillisenä ja epämieluisana. Opiskelijoista vain reilu kymmenesosa oli sitä mieltä, että edellinen kotikunta olisi voinut heidän muuttoonsa vaikuttaa. Pääosa näistä uskoi, että paremmat koulutusmahdollisuudet olisivat vaikuttaneet heidän muuttopäätökseensä.

Työelämään tulijat jakautuivat muuton harkinnan osalta kahtia. Ryhmässä oli paljon vastaajia, jotka olivat suunnitelleet muuttoa jo kauan. Toisaalta ryhmässä moni piti muuttoa äkillisen mieluisan tapahtuman seurauksena. Vastausten jakautuminen johtunee työpaikan saamisen vaikeudesta nykyisillä työmarkkinoilla. Työelämään siirtyminen seuraa luontevasti opiskeluita, mutta itse työpaikan saaminen

saattaa odottaa itseään kauankin. Samalla työ saattaa monessa tapauksessa edellyttää muuttoa. Sen vuoksi osa saattoi pitää muuttoaan äkillisestä asiasta johtuneena, vaikka työelämään siirtymistä olisi pohdittu pitkäänkin. Yli neljäsosa työelämään tulleista oli sitä mieltä, että edellisellä kunnalla olisi ollut mahdollisuuksia vaikuttaa heidän muuttoonsa. Heidän mielestään keskeisenä keinona olisi ollut työllisyystilanteen parantaminen.

Työttömistä moni näyttää vain odottaneen työpaikan saamista, jotta pääsisi muuttamaan. Muutosta jo kauan varmojen osuus oli 45 prosenttia. Moni vastaajista näki muuton johtuneen äkillisestä mieluisasta asiasta. Vastausten jakauma noudattelee työelämään siirtyneiden vastauksia. Syy tähän samankaltaisuuteen löytynee samasta asiasta: työmarkkinoista ja niiden vaatimuksista. Muuttoa silloin tällöin harkinneiden sekä äkillisen epämieluisan asian seurauksena muuttaneiden osuus jäi siis myös tässä ryhmässä pieneksi. Työttömistä yli kolmannes uskoi, että edellinen kotikunta olisi voinut vaikuttaa heidän muuttoonsa. Ryhmän jäsenten mielestä ainoa keino olisi ollut työllisyyden parantaminen.

Työpaikan vaihtajien mielipiteet muuttopäätöksen teosta jakautuivat lähes tasan kolmen eri vaihtoehdon välille. Vain äkillisen epämieluisan tapahtuman seurauksena muuttaneiden osuus oli muita vähäisempi. Ryhmässä lieneekin ollut niitä, jotka olivat jo pidempään hakeneet uutta työpaikkaa, mutta myös nopeasti vastaan tulleeseen tarjoukseen tarttuneita. Noin 2/5 työpaikan vaihtajista uskoi, että edellinen kunta olisi työllisyyttä parantamalla vaikuttanut heidän muuttopäätökseensä. Myös asunotilanteen tai lasten päivähoitopalveluiden kehittämällä olisi muuttopäätös saatettu perua.

Uramuuttajien vastaukset painottuvat samantapaisesti kuin työelämään tulleilla. Ryhmässä oli paljon vastaajia, jotka olivat jo kauan suunnitelleet muuttoa. Toisaalta paljon muuttajia pakkasi muuttokuormansa äkillisen mieluisan tapahtuman seurauksena. Silloin tällöin muuttoa pohtineiden osuus oli kuudesosa vastaajista. Epämiellyttävän asian vuoksi muuttaneita ei ryhmään juuri kuulu. 2/5 uramuuttajista oli sitä mieltä, että edellinen kotikunta olisi voinut vaikuttaa heidän muuttoonsa. Vaikuttamiskeinoina mainittiin yleensä työllisyyden parantaminen, mutta myös asunotilanteen parantamisella olisi voitu kääntää muuttajan mieli.

Noin puolet asuinympäristömuuttajista oli suunnitellut muuttoa jo hyvän aikaa ennen sen toteutumista. Lähes neljänneksellä vastaajista ajatus parempaan asuinympäristöön muuttamisesta oli käynyt mielessä silloin tällöin ilman, että sitä olisi ennen muuttoa kovin aktiivisesti pohdittu. Asuinympäristömuuttajiaakaan ei ajanut liikkeelle äkillinen epämieluisa tapahtuma vaan nopeasti muuttopäätöksen tehneetkin pitivät tapahtumaa mieluisasta seikasta johtuvana. Asuinympäristömuuttajat olivat varsin pessimistisiä edellisen kotikunnan mahdollisuuksista vaikuttaa heidän muuttamiseensa. Ne, joiden mukaan kunta olisi voinut vaikut-

**Taulukko 17. Muuttopäätöksen teko eri muuttajaryhmissä, %
(suluissa vastaajien määrä)**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Yht.
Olin jo kauan ollut varma muutostani, kunhan vain oikea aika koittaa	60,0 (12)	9,1 (1)	40,0 (12)	58,8 (87)	51,4 (19)	46,2 (18)	30,2 (19)	34,5 (10)	49,0 (25)	40,0 (6)	44,6 (33)	27,3 (9)	50,0 (4)	45,6 (255)
Muutto oli silloin tällöin käynyt mielekseni, mutta lopullinen sysäys oli aiemmin puuttunut	10,0 (2)	27,3 (3)	36,7 (11)	15,5 (23)	5,4 (2)	15,4 (6)	30,2 (19)	17,2 (5)	23,5 (12)	13,3 (2)	20,3 (15)	18,2 (6)	12,5 (1)	19,1 (107)
En ollut muuttoa suunnitellut, vaan äkillinen mieluisa asia sai minut muuttamaan	25,0 (5)	18,2 (2)	20,0 (6)	24,3 (36)	43,2 (16)	28,2 (11)	31,7 (20)	37,9 (11)	25,5 (13)	26,7 (4)	32,4 (24)	6,1 (2)	12,5 (1)	27,2 (152)
En ollut muuttoa suunnitellut, vaan äkillinen epämieluisa asia sai minut muuttamaan	5,0 (1)	45,5 (5)	3,3 (1)	1,4 (2)	0,0	10,3 (4)	7,9 (5)	10,3 (3)	2,0 (1)	20,0 (3)	2,7 (2)	48,5 (16)	25,0 (2)	8,1 (45)
<i>Yhteensä</i>	<i>100 (20)</i>	<i>100 (11)</i>	<i>100 (30)</i>	<i>100 (148)</i>	<i>100 (37)</i>	<i>100 (39)</i>	<i>100 (63)</i>	<i>100 (29)</i>	<i>100 (51)</i>	<i>100 (15)</i>	<i>100 (74)</i>	<i>100 (33)</i>	<i>100 (8)</i>	<i>100 (559)</i>

**Taulukko 18. Olisiko edellinen kunta voinut vaikuttaa muuttoon, %
(suluissa vastaajien määrä)**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Yht.
Ei	80,0 (16)	90,9 (10)	80,0 (24)	86,8 (132)	73,0 (27)	64,1 (25)	57,8 (37)	60,0 (18)	84,6 (44)	80,0 (12)	90,8 (69)	84,4 (27)	87,5 (7)	79,0 (448)
Kyllä	20,0 (4)	9,1 (1)	20,0 (6)	23,2 (20)	27,0 (10)	35,9 (14)	42,2 (27)	40,0 (12)	15,4 (8)	20,0 (3)	9,2 (7)	15,6 (5)	12,5 (1)	21,0 (119)
<i>Yhteensä</i>	<i>100 (20)</i>	<i>100 (11)</i>	<i>100 (30)</i>	<i>100 (152)</i>	<i>100 (37)</i>	<i>100 (39)</i>	<i>100 (64)</i>	<i>100 (30)</i>	<i>100 (52)</i>	<i>100 (15)</i>	<i>100 (76)</i>	<i>100 (32)</i>	<i>100 (8)</i>	<i>100 (567)</i>

1. Omistusasunnon hankkijat	2. Asuntopakkomuuttajat	3. Muut asunnonvaihtajat
4. Opiskelijat	5. Työelämään tulijat	6. Työttömät
7. Työpaikan vaihtajat	8. Uramuuttajat	9. Asuinympäristömuuttajat
10. Palveluiden vuoksi muuttavat	11. Yhteenmuuttajat	12. Erilleen muuttavat
13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat		

taa, pitivät keinoina työttömyyden vähentämistä, lasten päivähoito- ja muiden palveluiden kehittämistä tai kunnan ilmapiirin parantamista.

Palveluiden vuoksi muuttaneiden kokemukset muuttopäätöksen teosta vaihtelivat ryhmän sisällä huomattavasti. 40 prosenttia ryhmään kuuluvista oli suunnitellut muuttoaan jo hyvän aikaa. Kuitenkin vielä suurempi osa oli pakannut matkarakkunsa äkillisen tapahtuman seurauksena. Äkillinen tapahtuma oli lähes yhtä usein koettu mieluisaksi kuin epämieluisaksikin. Jälkimmäistä selittää osittain kaksi puolison kuolemaa, jotka pienessä ryhmässä vaikuttavat jakaumiin huomattavasti. Myös palveluita hakevista muuttajista viidesosa uskoi, että edellinen kotikunta olisi voinut vaikuttaa heidän muuttoon. Keinot jakautuivat työllisyyden, asuntotilanteen ja palveluiden parantamisen kesken.

Yhteenmuuttajat olivat usein suunnitelleet muuttoaan jo kauan ennen sen toteutumista. Yhteenmuutto onkin vain harvojen osalta impulsiivinen asia. Lähes kolmasosa ryhmään kuuluneista piti muuttoa kuitenkin äkillisestä mieluisasta asiasta johtuvana. Ymmärrettävästi vain harva koki yhteenmuuton johtuneen äkillisestä epämieluisasta asiasta. Yhteenmuuttajat suhtautuivat hyvin pessimistisesti siihen, että edellinen kotikunta olisi voinut jotenkin heidän muuttoonsa vaikuttaa. Suhtautuminen on luonnollista, koska perheen perustaminen on hyvin henkilökohtainen asia. Muutama vastaaja kuitenkin uskoi, että työllisyystilannetta parantamalla kunnalla olisi ollut vaikutusmahdollisuuksia. Ilmeisesti kunta olisi tuolloin saanut itse muuttajan jostain muualta.

Erilleen muuttajille parisuhteen purkautuminen tuli useimmiten äkillisenä ja usein epämieluisana asiana. Ryhmässä oli kuitenkin yli neljäsosa sellaisia, jotka olivat jo kauan suunnitelleet muuttoa. Muuton suunnittelun syy ei tietysti välttämättä liittynyt parisuhteeseen, vaan suhteen purkautuminen saattoi olla sen lopullisesti aiheuttanut tekijä. Yhteenmuuttajien tavoin myös erilleen muuttajat suhtautuivat skeptisesti siihen, että kunnan toimilla olisi voitu heidän muuttoonsa vaikuttaa. Parisuhteen purkautuminen onkin monesti niin kipeä asia, että siihen täytyy ottaa maantieteellistäkin etäisyyttä. Muutama yksittäinen vastaaja uskoi, että työllisyystilanteen, koulutusmahdollisuuksien, palveluiden tai kunnan henkisen ilmapiirin parantamisella olisi heidät saatu kunnassa pysymään.

Lähemmäs perhettä tai sukua muuttaneiden pienen ryhmän mielipiteiden perusteella muutto oli jo pitkään ollut tiedossa. Tämä näkemys tuntuukin hyvin luontevalta, sillä ryhmähän koostuu pääasiassa eläkeläisistä, joiden elämässä ei yleensä tapahdu yllättäviä töhön, opiskeluun tai asumiseen liittyviä muutoksia. Moni saattaakin suunnitella muuttonsa jo vuosia aiemmin ja ajoittaa sen esimerkiksi juuri eläkkeelle jäämisen yhteyteen. Tässä suunnitelmallisuudessa edellisen kunnan vaikutusmahdollisuudet nähtiin vähäisiksi.

Muuton seuraukset

Muuton seurauksia tarkastellaan tässä luvussa tuloissa, taloudellisessa ja henkisessä hyvinvoinnissa tapahtuneiden muutosten kautta. Tarkastelemme myös kokiko joku muuttajan perheenjäsenistä muuton jollakin tavalla negatiiviseksi asiaksi. Lisäksi muuton seurauksista tutkittiin asumisessa tapahtuneita muutoksia ja asumistyytyväisyyttä vastaushetkellä. Muuttajaryhmittäiset kuviot on niiden suuren määrän vuoksi esitetty liitteessä 3.

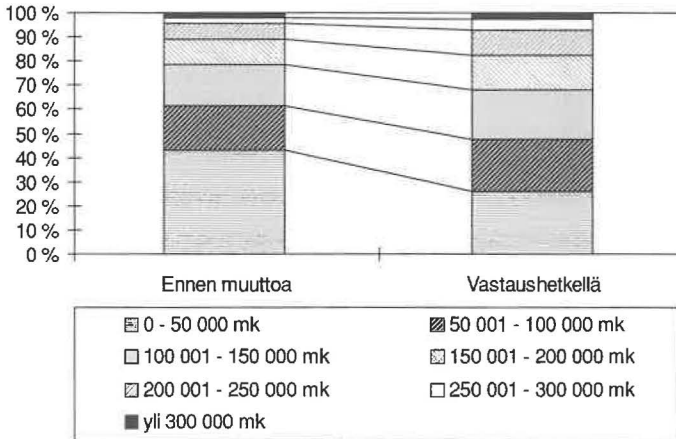
Muutolla positiivisia vaikutuksia

Muuttajien tulotaso oli keskimäärin noussut muuttoa edeltävästä ajasta. Selkeimmin tulotason kasvun voi havaita alimpaan tuloluokkaan kuuluneiden osuuden selvästä laskemisesta. Alle 50 000 markkaa vuodessa tienaaavien osuus oli ennen muuttoa yli 40 prosenttia vastaajista. Vastaushetkellä heidän osuutensa oli pudonnut lähes puolella. Kaikkien muiden tuloluokkien osuus vastaajista oli vastaushetkellä suurempi kuin ennen muuttoa. Merkittävintä kasvu oli ”keskitulo-
luokkaisten” osuuksissa. Niihin kuuluvien osuus kasvoi yli kymmenellä prosentilla muuttoa edeltävästä tasosta, mikä oli noin kolmannes vastaajista.

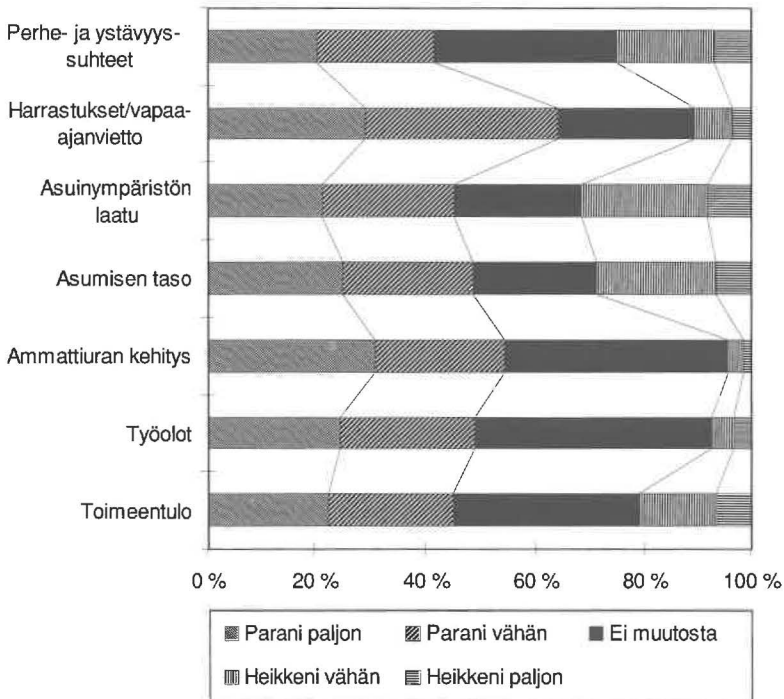
Noussut tulotaso näkyy myös kuviossa 13, johon on koottu kaikkien muuttajien vastaukset muuton vaikutuksista taloudelliseen ja henkiseen hyvinvointiin. Lähes puolet vastaajista katsoi toimeentulonsa parantuneen muuttoa edeltävästä ajasta. Kaikkein useimmin katsottiin kuitenkin parannusta tapahtuneen ammatin kehityksessä sekä harrastuksissa/vapaa-ajan viettoon liittyvissä asioissa. Molempien osalta yli puolet katsoi kehitystä tapahtuneen muuton seurauksena. Eniten kokemukset jakautuivat asumisen tasoon ja asuinympäristön laatuun liittyvissä asioissa. Vaikka lähes puolet vastaajista katsoi niiden olleen vastaushetkellä paremmalla tolalla kuin ennen muuttoa, oli noin joka kolmannella muuttajalla asiasta päinvastainen mielipide. Keskimäärin voidaan kuitenkin sanoa, että muuton vaikutukset olivat hyvin positiiviset.

Vaikka sekä taloudellisen että henkisen hyvinvoinnin voidaan katsoa keskimäärin parantuneen muuttoa edeltävästä tilanteesta, ei muutto kaikissa tapauksissa sujunut ilman ongelmia. Kaikkiaan viidesosalla vastaajista joku perheenjäsenistä oli kokenut muuton ikäväksi asiaksi. Näistä noin neljäsosa mainitsi vaikeuksien liittyneen lapsiin, jotka joutuivat jättämään kaverinsa ja vaihtamaan koulua. Toiseksi useimmin ikävä asia johtui perheen hajoamisesta, joka tosin ei läheskään aina johtunut

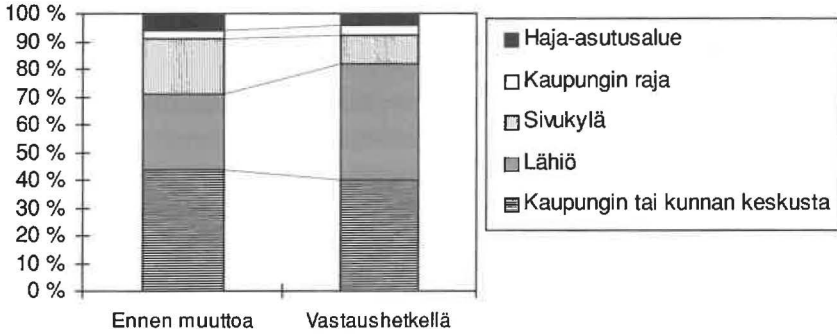
Kuvio 12. Muuttajien tulotasossa tapahtuneet muutokset

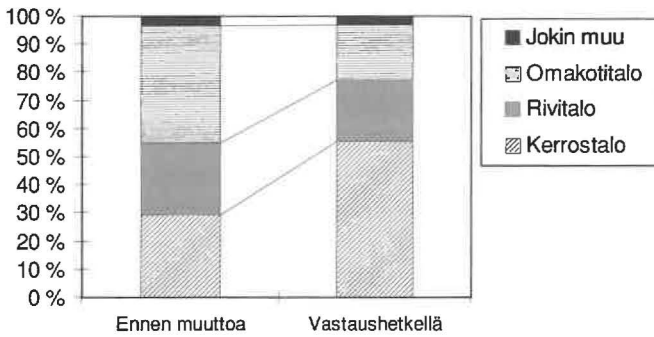
Kuvio 13. Taloudellisessa ja henkisessä hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset

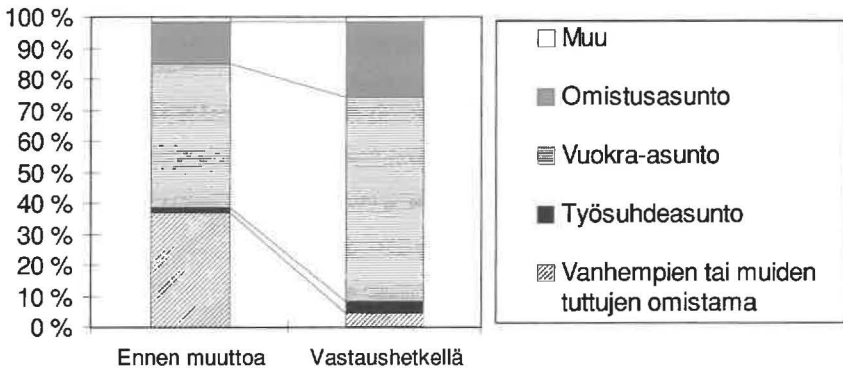
Kuvio 14. Muuttajien asuinympäristössä tapahtunut muutos

Kuvio 15. Muuttajien asunnon talotyyppissä tapahtunut muutos

Kuvio 16. Muuttajien asunnon omistussuhteessa tapahtunut muutos

muutosta vaan parisuhteen purkautumisesta. Kolmanneksi useimmin ikäväksi koettu asia johtui omista tai puolison kaveripiirin jäämisestä. Myös vanhempien jättämisen osa koki vaikeaksi asiaksi. Muut mainitut syyt johtuivat lähinnä uuteen asuin- ympäristöön sopeutumisen aiheuttamista ongelmista. Ryhmien väleillä oli näissä asioissa yllättävän vähän eroja. Yleensä noin 1/5 kertoi muuton aiheuttaneen jonkinlaisia ongelmia. Ainoastaan erilleen muuttajat ja lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat erosivat muista ryhmistä. Ensimmäisessä ongelmia kokeneita muuttajia oli hieman yli 60 prosenttia, jälkimmäisessä ei ollenkaan. Koska ryhmien väliset erot olivat melko vähäiset, ei niitä jatkossa käsitellä erikseen ryhmien osalta (ryhmien väliset erot on esitetty liitteessä 3). Erilleen muuttaneiden kokemat ongelmat liittyivät lähes aina perheen hajoamiseen. Lasten kokemat ongelmat olivat yleisimpiä omistus- asunnon hankkijoilla, muilla asunnonvaihtajilla, työttömällä, työpaikan vaihtajilla ja asuin- ympäristömuuttajilla.

Muutot suuntautuivat pääasiassa kuntien keskustoihin ja lähiöihin. Vaikka keskustoissa asuvien osuus oli vastaushetkellä noin 40 prosenttia, oli osuus hieman alempi kuin ennen muuttoa. Lähiöissä asuvien osuus kasvoi selkeästi. Kun näiden kahden osuuteen lisätään ennen muuttoa kaupungin rajalla asuvat, saadaan yleensä taajamiksi luettavien paikkojen muuttajien osuudeksi noin 2/3 kaikista muuttajista. Osuus kertoo siitä tosiasiaista, että valtaosa muutoista tapahtuu nykyisin taajamien välisinä. Sen vuoksi ei voida sanoa, että ainoastaan maaseutu tyhjenesi tänä päivänä. Muuttotappiokunnissa myös kuntakeskukset menettävät väkeään kasvukeskuksille. Lähiöissä asuvien määrän kasvun lisäksi selkein muutos asuin- ympäristössä tapahtui sivukylillä asuvien määrissä. Niissä asuvien osuus putosi puoleen muuttoa edeltävästä ajasta.

Asuin- ympäristönsä tyytymättömien osuus ei näytä riippuvan siitä, minkälaisessa asuin- ympäristössä vastaaja vastaushetkellä asui. Kaikkien eri vaihtoehtojen osalta tyytymättömiä oli 12–19 prosenttia vastaajista. Mikään yksittäisen tyyppinen asuin- ympäristö ei myöskään ollut erityisesti toivottu. Keskustassa asuvat pitivät parempana asuin- ympäristönä muita vaihtoehtoja useammin lähiöitä tai sivukylää. Vastaavasti lähiöissä ja sivukylillä tyytymättömät toivoivat pääsyä kunnan keskusta.

Muuttajat muuttivat pääasiassa kerrostaloihin, joissa asuvien osuus nousi lähes puolella muuttoa edeltäneestä tilanteesta. Vastaajista yli puolet asuikin kerrostalossa. Omakotitalossa asuvien määrä vastaavasti putosi lähes puoleen muuttoa edeltäneestä tilanteesta. Muutosta selittänee se, että monelle muutto merkitsi itsenäistymistä, eli siirtymistä pois vanhempien asunnosta. Myös rivitalossa asuvien osuus putosi hieman muuttoa edeltäneestä tilanteesta.

Kerrostalossa vastaushetkellä asuvat eivät yleensä olleet tyytyväisiä asuntonsa talotyyppiin, sillä tyytyväisten osuus oli vain 43 prosenttia. Rivitalossa asuvista tyytymättömiä oli enää noin kolmannes ja omakotitalossa asuvista vain muuta-

ma prosentti. Tyytymättömät toivoivat yleensä pääsyä omakotitaloon. Kerrostalossa asuvista kolmasosa havitteli rivitaloon pääsyä.

Edellä mainittu itsenäistyminen näkyy selkeimmin muuttajien asunnon omistussuhteessa tapahtuneesta muutoksesta. Kun ennen muuttoja joka kolmas vastaaja asui vanhempien omistamassa asunnossa, oli vastaushetkellä heidän osuutensa pudonnut muutamaan prosenttiin. Huomattavaa siirtymistä oli tapahtunut vuokra- ja omistusasuntoihin. Muuttajista selvästi yli puolet asuikin vastaushetkellä vuokralle. Vuokra-asunnot ovatkin tärkeitä nimenomaan muuttajien näkökulmasta, sillä kantaväestöstä vuokralle asuu selvästi muuttajia pienempi osuus. Vanhempien luona asuneista siirtyi vuokralle lähes 4/5, joten vuokra-asuntojen tarpeellisuus on merkittävä erityisesti itsenäistymisvaiheessa, jolloin tulotaso ohjaa pitkälti asunnon ja sen omistussuhteen valintaa. Ensimmäisestä vuokra-asunnosta siirrytään harvoin vielä omistusasuntoon, sillä 2/3 vuokralle asuneista siirtyi toiseen vuokra-asuntoon. Omistusasuntoon siirtyi reilu viidesosa vuokralle asuneista.

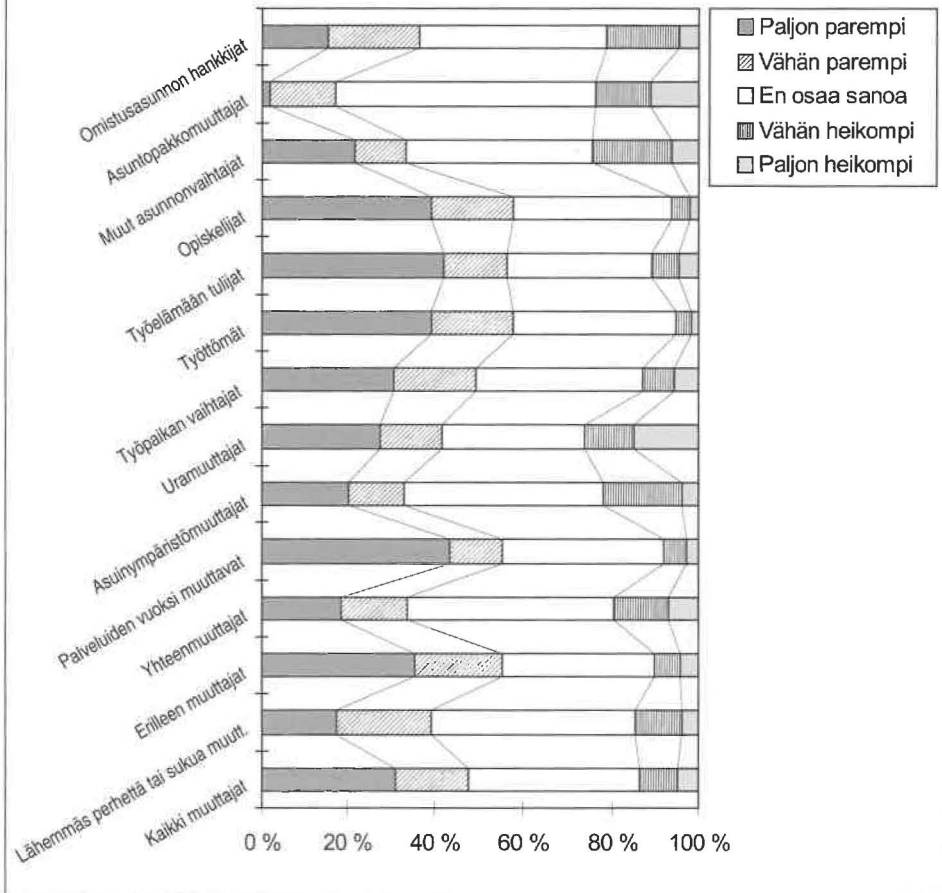
Eniten asuntonsa omistussuhteeseen tyytymättömiä asuu vuokra-asunnoissa. Lähes puolet vuokralle asuvista ei ole tyytyväisiä. Vanhempien tai tuttujen omistamassa asunnossa asuneista tyytymättömiä oli kolmasosa, työsuhdeasunnossa asuvista vajaa 30 prosenttia. Omistusasunnossa asuneissa tyytymättömiä ei ollut ainoatakaan. Omistussuhteeseen tyytymättömät olivat yksimielisiä paremmasta omistussuhteesta: oma asunto siintää haaveissa lähes kaikilla.

Muuttajaryhmittäinen tarkastelu

Omistusasunnon hankkijoiden tuloissa ei ollut tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vain yksittäisissä tapauksissa tulotaso oli noussut muuton jälkeen. Ennen muuttoa omistusasunnon hankkijoita kuului eniten tuloluokkaan 100 000 – 150 000 markkaa. Vastaushetkellä sekä 100 000 – 150 000 että 150 000 – 200 000 markkaa vuodessa tienaaavien osuudet olivat yhtä suuret. Omistusasunnon hankkijoiden keskimääräinen taloudellinen ja henkinen hyvinvointi ei ollut muuton myötä noussut samassa määrin kuin useimmilla muilla ryhmillä (kts. kuvio 17). Etenkään toimeentulossa, työhön liittyvissä asioissa tai perhe- ja ystävyys-suhteissa ei ollut muuton seurauksena tapahtunut juurikaan muutosta. Ryhmään kuuluvien mukaan muuton myötä kehitystä parempaan suuntaan tapahtui nimenomaan asumiseen liittyvissä asioissa. Yli 80 prosentin mukaan asumisen taso ja asuin- ympäristön laatu parani muuton seurauksena. (Kts. liite 3, jossa samat tiedot myös muista ryhmistä)

Omistusasunnon hankkijoiden asuin-ympäristö oli muuton myötä muuttanut maalaisemmaksi. Pääosa ryhmään kuuluvista asui ennen muuttoa kaupungin tai kunnan keskustassa. Vastaushetkellä ryhmä jakautui tasaisesti keskustoissa, lä-

Kuvio 17. Nykyisen kotikunnan keskimääräinen palvelutaso verrattuna edelliseen, muuttajaryhmittäin

hiöissä ja sivukylillä asuviin. Asunnon talotyyppi muuttui selkeästi omakotitaloksi. Pääosa ryhmään kuuluvista asui ennen muuttoaan joko kerros- tai rivitalossa, useimmat vuokralla. Ryhmän nimen mukaisesti kaikki vastaajat asuivat muuton jälkeen omistusasunnossa. (Kts. liite 3, jossa samat tiedot myös muista ryhmistä) Omistusasunon hankkijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä asumiseensa. Vain ne, jotka eivät vielä asuneet omakotitalossa, pitivät sellaista nykyistä asuntoaan parempana asumisen muotona.

Asuntopakkomuuttajien tulotaso oli lievästi noussut verrattuna muuttoa edeltävään aikaan. Ryhmään kuuluvien keskimääräinen tulotaso oli kuitenkin vielä

vastaushetkelläkin melkoisen alhainen. Eniten ryhmässä oli alle 50 000 markkaa vuodessa tienaavia. Ryhmä oli ainoa, jossa hieman useampi vastaaja katsoi keskimääräisen taloudellisen ja henkisen hyvinvoinnin laskeneen kuin nousseen. Valtaosa koki kuitenkin, ettei muutto ollut vaikuttanut heidän hyvinvointiinsa. Tulojen noususta huolimatta asuntopakkomuuttajat eivät katsoneet toimeentulonsa tai työtilanteensa juurikaan muuttuneen. Asumisessa, harrastuksissa sekä perhe- ja ystävyysuhteissa asiat olivat ryhmään kuuluvien mielestä vastaushetkellä paremmin kuin ennen muuttoa.

Omistusasunnon hankkijoiden tavoin asuntopakkomuuttajat siirtyivät muuton myötä pois asutuskeskuksista kohti kuntien syrjäisempiä alueita. Asunnon talotyypissä tapahtui pientä siirtymistä omakotitaloihin, mutta ryhmään kuuluvat jatkautuivat varsin tasaisesti kerros-, rivi- ja omakotitalossa asuviin. Asuntopakkomuuttajat asuivat lähes kaikki vuokralla eikä heillä ollut suurta tarvetta asunnon omistussuhteen vaihtamiseen. Sen sijaan asunnon talotyyppiin oli varsin moni tyytymätön. Toivottuna asunnon talotyyppinä ei pienessä otoksessa noussut mikään ylitse muiden.

Muiden asunnonvaihtajien ryhmässä tulotaso nousi muuton myötä lievästi, vaikka esimerkiksi alle 150 000 markkaa vuodessa ansaitsevien määrä ei muuttunut ollenkaan. Alhaisimmissa tuloluokissa oli kuitenkin hieman tapahtunut siirtymistä ylempään tuloluokkaan. Muiden asunnonvaihtajien kokemusten mukaan keskimääräinen hyvinvointi oli hieman noussut muuttoa edeltävästä ajasta. Kokonaisuutena hyvinvoinnin keskimääräinen nousu oli kuitenkin vähäistä verrattuna useimpiin muihin ryhmiin (kts. kuvio 17). Kokemusten mukaan toimeentulossa ei juuri ollut tapahtunut muutoksia, vaikka työolojen ja ammattiuran kehityksen katsottiin keskimäärin hieman parantuneen. Selkeää parannusta muutto toi ryhmään kuuluvien mielestä asumiseen liittyvissä asioissa. Myös harrastus ja/tai vapaa-ajanviettomahdollisuudet olivat entistä paremmat. Sen sijaan perhe- ja ystävyysuhteiden katsottiin hieman jopa heikentyneen.

Asuinympäristössä tapahtui siirtymistä kuntien keskuksista ja lähiöistä sivukylille. Vastakkaisena ilmiönä ryhmään kuului myös yksittäisiä tapauksia, jotka muuttivat haja-asutusalueilta hieman lähemmäs kuntakeskuksia. Muista asunnonvaihtajista varsin suuri osa asui jo ennen muuttoa omakotitalossa. Myös rivitaloasuminen oli ennen muuttoa yleistä. Vastaushetkellä pääosa asui omakotitalossa, varsin moni vuokralla. Muihin asunnonvaihtajiin kuului myös paljon vanhempien asunnosta poismuuttajia. Ryhmään kuuluvat olivat yleensä tyytyväisiä asuinympäristöönsä ja asunnon talotyyppiin. Vuokralla olevien suuri osuus näkyy selkeästi asunnon omistussuhteeseen tyytymättömien suurena määränä. Omistusasunnon saaminen oli vuokralla asuvien haaveissa.

Myös opiskelijoiden tulotaso oli muuton myötä lievästi noussut, joskin vuosittaiset keskimääräiset tulot olivat vielä vastaushetkelläkin alhaiset. Yli puolet

ryhmään kuuluvista ansaitsi edelleen alle 50 000 markkaa vuodessa ja alle 100 000 markkaa vuodessa ansaitsevia oli yli kolme neljäsosaa ryhmästä. Opiskelijoiden keskimääräinen hyvinvointi oli varsin yleisesti noussut muuttoa edeltävään aikaan verrattuna. Kun hyvinvoinnin katsoi heikentyneen alle kymmenen prosenttia vastaajista, oli lähes 40 prosenttia vastakkaista mieltä. Tulotason noususta huolimatta opiskelijoiden toimeentulo oli heikentynyt. Myös asuminen taso ja asuinympäristön laatu heikkeni opiskelijoiden mielestä. Sen sijaan harrastusten sekä vapaa-ajan ja etenkin ammattiuran kehityksen nähtiin yleisesti ottaneen selkeän harppauksen eteenpäin.

Opiskelijoiden asuinympäristö muuttui muuton myötä entistä urbaanimmaksi. Muuton jälkeen yli 90 prosenttia ryhmään kuuluvista asui joko kunnan keskustassa tai lähiössä. Pääosa opiskelijoista muutti pois vanhempien luota asumaan kerrostaloihin vuokralle. Omistusasunnon omistajia oli ryhmään kuuluvissa huomattavan vähän. Moni vuokralla asuja havitteli omaan asuntoon, jonka toivottiin useimmin löytyvän omakoti- tai rivitalosta.

Työelämään tulijoiden tulotaso oli vastaushetkellä noussut selkeästi verrattuna tilanteeseen ennen muuttoa. Alle 50 000 markkaa vuodessa ansaitsevien osuus oli pudonnut yli kuudestakymmenestä prosentista reiluun kymmeneen. Opiskelijoiden tavoin työelämään tulijat katsoivat keskimääräisen hyvinvointinsa nousseen. Erityisen selkeää parannusta oli, kuten tulojen noususta voi päätellä, toimeentulon suhteen. Kaksi kolmasosaa ryhmään kuuluvista olikin sitä mieltä, että heidän toimeentulonsa parani muuton myötä paljon. Myös työolojen, ammattiuran kehityksen sekä harrastusten ja/tai vapaa-ajanviettomahdollisuuksien nähtiin yleensä parantuneen. Sen sijaan asumisolosuhteet keskimäärin heikkenivät hieman.

Työelämään tulijoiden asuinympäristö ennen muuttoa oli luonnollisesti saman tyyppinen kuin opiskelijoilla oli muuton jälkeen. Muuton myötä urbanisoituminen oli entistä selkeämpää, kun 9/10:stä asui joko kunnan keskustassa tai lähiössä. Tässä ryhmässä näkyi hieman opiskelijoita lievemmin siirtyminen vanhempien luota vuokralle kerrostaloon. Tosin yli puolet asui vuokralla jo ennen muuttoa. Asuinympäristöön oltiin yleisesti tyytyväisiä, mutta talotyyppinä toivottiin omakotitaloa tai rivitaloa, joka olisi omassa omistuksessa.

Työttömien tulotaso oli vastaushetkellä selkeästi parantunut muuttoa edeltävästä ajasta, mutta vuositulot olivat edelleen melkoisen alhaiset. Puolet ryhmään kuuluneista ilmoitti itsensä ja perheen yhteenlaskettujen vuosittaisten tulojen olevan 50 000 – 100 000 markan välillä. Työttömistä suurella osalla keskimääräinen hyvinvointi oli noussut muuttoa edeltäneestä ajasta. Erityisesti tämä näkyi toimeentulossa, jonka lähes kaksi kolmasosaa katsoi parantuneen ainakin hieman. Myös työoloissa, ammattiuran kehityksessä sekä harrastuksissa/vapaa-ajan viettomahdollisuuksissa tapahtui selkeää edistystä. Asumisessa ja asuinympäristön

laadussa tapahtuneet muutokset jakoivat mielipiteitä. Kehitystä oli tapahtunut sekä parempaan että huonompaan suuntaan.

Työttömistä suuri osa asui jo ennen muuttoaan kuntien keskustassa tai lähiöissä. Muuton myötä käytännössä koko ryhmä siirtyi pois maalaismaisesta ympäristöstä. Muuton seurauksena asunnon talotyyppi muuttui selkeästi kerrostaloksi. Omakotitalossa asuvien määrä laski muuton jälkeen selkeästi. Tätä selittää se, että työttömistä lähes kolmasosa asui ennen muuttoaan vanhempien tai muiden tuttujen omistamassa asunnossa. Muuton jälkeen valtaosa ryhmään kuuluvista asui vuokralla. Työttömistä muuttajista varsin suuri osa on tyytymätön asumiseensa. Asuinympäristöön tyytymättömien mielipiteet paremmasta asuinpaikasta jakautuivat kahteen vastakkaiseen puoleen. Osa piti parempana kaupungin tai kunnan keskustaa, osa haja-asutusaluetta. Kerrostaloon muuttaneilla työttömillä siinsi mielessä oman omakotitalon saaminen. Vuokralla asumiseen tyytyväisiä oli varsin vähän.

Myös työpaikan vaihtajien joukossa keskimääräinen tulotaso nousi siten, että alimpiin tuloluokkiin kuuluvien osuus ryhmässä oli laskenut muuton ja vastaushetken välisenä aikana. Alle 50 000 markkaa vuodessa tienaavien osuus oli vastaushetkellä enää noin kymmenen prosenttia. Hyvinvointi oli noin puolella vastaajista kohonnut muuttoa edeltäneestä ajasta. Yleisimmin parannusta oli tapahtunut toimeentulon suhteen, minkä 2/3 ryhmän jäsenistä katsoi kohonneen. Myös kaikkien muiden hyvinvointia mitanneiden mittareiden mukaan muutto oli parantanut ryhmän jäsenten elinolosuhteita. Vähiten olivat parantuneet perhe- ja ystävyys-suhteet. Yli 40 prosenttia katsoi niidenkin parantuneen ainakin hieman. Entistä huonompaan suuntaan niiden katsoi kehittyneen kolmasosa ryhmästä.

Työpaikan vaihtajat suuntasivat muuttonsa pääasiassa lähiöihin, joihin muutettiin sekä kuntien keskustoista että sivukyliltä. Ennen muuttoa useimmat olivat asuneet joko kerros- tai rivitalossa, mutta muuton jälkeen ensin mainittu oli selkeästi yleisin asunnon talotyyppi. Pääosa ryhmästä asui jo ennen muuttoaan vuokralla. Vastaushetkellä vuokralla asuvien osuus oli edelleen kasvanut, kuten hieman omistusasunnossa asuvienkin. Vanhempien tai muiden tuttujen omistamassa asunnossa asuvien määrä laski muuton yhteydessä selkeästi. Noin neljännes vastaajista oli tyytymättömiä asuinympäristöönsä. Tyytymättömien toivomana asuinympäristönä ei yksikään tarjotuista vaihtoehtoista noussut muiden yläpuolelle, vaan mielipiteet jakautuivat tasaisesti eri vaihtoehtoilta. Jos ryhmään kuuluneet eivät vielä asuneet omassa rivi- tai omakotitalossa niin ainakin he toivoivat sellaiseen pääsevänsä. Etenkin omistusasunnon hankkiminen oli selkeästi toiveissa.

Uramuuttajat siirtyivät muuton myötä tasaisesti ylempiin tuloluokkiin. Alle 50 000 ansaitsevia ei muuton jälkeen ollut enää yhtäkään. Selkeää kasvua tapahtui myös ylimpiin tuloluokkiin sijoittuneiden määrässä. Joka neljäs vastaaja

katsoi hyvinvointinsa laskeneen muuttoa edeltävästä tilanteesta. Osuus oli korkein kaikista ryhmistä. Toimeentulon nähtiin yleensä parantuneen. Myös työlöt ja ammattiura olivat kehittyneet selkeästi parempaan suuntaan. Hieman harvemmin paranivat asumiseen ja harrastuksiin liittyvät seikat. Perhe- ja ystävyysuhteissa tapahtuneet muutokset olivat harvinaisia.

Uramuuttajien muuton myötä asuinympäristössä tapahtuneet muutokset olivat varsin vähäisiä. Ryhmään kuuluvat asuivat pääasiassa kuntien keskustoissa tai lähiöissä. Myöskään asunnon talotyyppissä ei tapahtunut suuria muutoksia. Rivi- tai omakotitalossa asuvien osuus kasvoi hieman kerrostalossa asuvien kustannuksella. Sen sijaan omistusasunnossa asuvien osuus kasvoi selkeästi samalla kun vuokralla sekä vanhempien tai muiden tuttujen omistamassa asunnossa asuvien osuus pieneni. Asunnon talotyyppiin ja/tai omistussuhteeseen tyytymättömien osuus oli monien muiden ryhmien tapaan suurempi kuin asuinympäristöön tyytymättömien. Myös uramuuttajilla oli selkeä toive päästä omassa omistuksessa olevaan omakotitaloon.

Asuinympäristömuuttajien osalta tulotasossa ei ollut tapahtunut suuria muutoksia muuttoa edeltävästä tilanteesta. Vain alle 50 000 markkaa vuodessa ansaitsevien osuus oli laskenut ja 200 000–250 000 markkaa ansaitsevien nousut. Muutto ei juurikaan parantanut asuinympäristömuuttajien keskimääräistä hyvinvointia. Joka viidennen mukaan kehitystä oli tapahtunut huonompaan ja joka kolmannen mukaan parempaan suuntaan. Tulotasossa tapahtuneet pienet muutokset näkyivät myös vastaajien käsityksistä toimeentulon kehityksestä. Niiden osuus, jotka katsoivat toimeentulonsa parantuneen oli vain hieman suurempi kuin niiden, jotka katsoivat toimeentulonsa heikentyneen. Työoloissa ja ammattiuran kehityksessä oli pientä kehitystä, joskin yli puolet ryhmään kuuluvista katsoi ettei niissä ollut tapahtunut muutosta ollenkaan. Sen sijaan asumisen tason, asuinympäristön laadun, harrastus/vapaa-ajanviettomahdollisuuksien sekä perhe- ja ystävyysuhteiden osalta tilanteen katsottiin hyvin usein olevan paremmin kuin ennen muuttoa.

Ottaen huomioon kuinka paljon asumisen tason katsottiin muuton myötä nousseen, itse asumisen muodossa tapahtuneet muutokset olivat ryhmässä yllättävän pieniä. Asuinympäristössä tapahtui pientä siirtymistä pois kuntien keskus- toista ja sivukyliltä lähiöihin ja haja-asutusalueille. Kuitenkin sekä ennen että jälkeen muuton noin 80 prosenttia ryhmään kuuluneista asui kuntien keskus- toissa tai lähiöissä. Omakotitalossa asuvien määrä oli vastaushetkellä korkeampi kuin ennen muuttoa, mutta yhä edelleen kerros- ja rivitaloissa asui suuri osa ryhmään kuuluneista. Samalla osa muuttajista siirtyi vuokralta omistusasuntoon. Etenkin asuinympäristöön, mutta myös asunnon talotyyppiin ja omistussuhteeseen ryhmään kuuluneet olivat yleensä tyytyväisiä. Tyytymättömät toivoivat pääsevänsä omaan omistusasuntoon.

Palveluiden vuoksi muuttaneiden tulotaso ei vastaushetkellä poikennut muuttoa edeltävästä ajasta. Siitä huolimatta yli puolella ryhmään kuuluneista hyvinvointi oli keskimäärin korkeampi kuin ennen muuttoa. Koska tulotasossa ei muutoksia juuri tapahtunut, ei niitä tapahtunut myöskään toimeentulossa. Ainoat hyvinvoinnin alueet, joissa muutoksia oli tapahtunut, olivat harrastukset/vapaa-ajanviettomahdollisuudet sekä perhe- ja ystävyysuhteet. Useimmat vastaajat näkivät niiden parantuneen muuttoa edeltävästä ajasta. Ryhmään lasketut asuivat muuton jälkeen selkeämmin palveluiden läheisyydessä. Etenkin sivukyliltä muutettiin pois. Samalla ryhmään kuuluneet siirtyivät varsin usein omasta omakotitalosta vuokralle kerrostaloon. Pienen ryhmään kuului varsin suuri määrä asumiseensa tyytymättömiä. Sopeutuminen uuteen asumismuotoon oli ehkä odotettua hankalampaa, sillä varsin moni piti omaa omakotitaloa parempana asuimistapana.

Yhteenmuuttajien tulotaso oli luonnollisesti vastaushetkellä usein korkeampi kuin ennen muuttoa, pyydettiin vastaajia ilmoittamaan perheen yhteenlasketut vuosittaiset tulot. Etenkin alle 50 000 markan tuloilla elävien määrä oli laskenut muuttoa edeltävästä ajasta. Keskimääräisessä hyvinvoinnissa ei yleensä tapahtunut muutoksia. Lähes puolet ryhmän vastaajista oli sitä mieltä, että toimeentulo parantui muuton jälkeen. Myös useimpien muiden hyvinvointia mitanneiden mittareiden mukaan monella vastaajilla tilanne oli vastaushetkellä parempi kuin ennen muuttoa. Hieman ehkä yllättäen noin kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että perhe- ja ystävyysuhteet heikkenivät muuton jälkeen. Kaikilla parisuhteen solmiminen ei korvannut mahdollisia muiden ihmissuhteiden katkeamisia.

Yhteenmuuttajat muuttivat asumaan pääasiassa lähiöihin. Suurimmat pois-siirtymät tapahtuivat kuntien keskustoista ja sivukyliltä. Samalla omakotitalossa asuvien määrä laski rivitalossa asuvien määrän kasvettua. Asunnon omistussuhteessa suurimmat muutokset tapahtuivat pois vanhempien tai muiden tuttujen omistamista asunnoista. Muutto suuntautui pääasiassa joko vuokra- tai omistusasuntoon. Yhteenmuuttajilla eli mielessä useimpien muiden ryhmien tavoin toive päästä asumaan omaan omakotitaloon.

Erillisen muuttaneiden ryhmässä tulotasossa tapahtuneet muutokset olivat pienet. Alimpiin tuloluokkiin kuuluneiden määrä kasvoi vain muutamilla yksittäisillä tapauksilla. Keskimääräinen hyvinvointi nousi yli puolella vastaajista. Toimeentulossa tapahtuneet muutokset olivat varsin vähäisiä. Työssä, asumisessa sekä perhe- ja ystävyysuhteissa tapahtui hieman useammin kehitystä parempaan kuin huonompaan suuntaan. Selkeää parannusta ryhmän kuuluneiden mukaan tapahtui vain harrastusten/vapaa-ajan vieton suhteen.

Erillisen muuttaneiden asuinpaikassa tapahtuivat suurimmat muutokset sivukylissä asuvien määrissä. Niistä muutettiin kuntien keskustoihin ja lähiöihin, joissa vastaushetkellä asui yhteensä neljä viidestä ryhmään lasketusta. Samalla siir-

rytiin rivi- ja omakotitaloista kerrostalojen vuokra-asuntoihin. Asuinympäristöön vastaajat olivat pääasiassa tyytyväisiä. Tyytymättömien toiveena oli päästä omaan omakotitaloon.

Lähemmäs perhettä tai sukua muuttaneiden pienessä ryhmässä ei tulotaso näytä muuton myötä juurikaan muuttuneen. Keskimääräisessä hyvinvoinnissa tapahtui kehitystä parempaan suuntaan harvemmin kuin useimmissa muissa ryhmissä. Sekä toimeentulon että työn suhteen oli jotakuinkin yhtä suuri määrä niitä, jotka katsoivat tilanteen parantuneen kuin niitä, joilla tilanne oli heikentynyt. Asuinympäristön laadun, harrastuksien/vapaa-ajanvieton sekä perhe- ja ystävyyssuhteiden vastaajat katsoivat pääasiassa kehittyneen parempaan suuntaan.

Asuinympäristö muuttui ryhmään kuuluvilla aiempaa urbaanimmaksi. Sivukyliltä ja haja-asutusalueilta siirryttiin joko kuntien keskustaan tai niiden lähialueille. Asunnon talotyyppissä ei pienessä ryhmässä tapahtunut muutoksia. Sekä omakoti-, rivi- että kerrostaloissa asui noin kolmannes vastaajista. Vuokralla asuvien osuus kasvoi muuton myötä vähän, minkä seurauksena pienessä ryhmässä oli yhtä monta sekä vuokra- että omistusasunnossa asuvaa vastaajaa. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat olivat yleensä varsin tyytyväisiä asumiseensa.

Tyytyväisyys uuden kotikunnan palveluihin

Muuttajat saivat kyselyssä vertailla nykyisen ja edellisen kotikuntansa palvelutasoa. Kuten jo sivulla 53 totesimme, on palvelutyytyväisyydellä merkitystä muuttohalukkuuden syntymiseen. Osa lomakkeessa kysytyistä palveluista oli sellaisia, että muuttajilla ei ollut tietoa niiden tasosta. Tällaisia palveluita olivat etenkin vanhustenhuolto ja kunnalliset kodinhoitopalvelut, mutta jossain määrin myös päivähoitopalvelut. Palvelut, joiden tasosta muuttajilla oli mielipide, olivat samoja, joita nuorten on todettu käyttävän. Tämä johtuu tietysti siitä, että muuttajista suurin osa on nuoria. Nuoret ovat usein elämäntilanteensa kautta sidoksissa kunnallisten palveluiden käyttöön. Niiden tarve luonnollisesti vaihtelee eri elämänvaiheiden mukaan. Erityisesti kunnallisia palveluita tarvitaan tilanteessa, jossa elämänvaihe ei ole selkiytynyt. Kunnallisten palveluiden lisäksi nuorten on todettu käyttävän paljon erilaisia vapaa-aika- ja harrastuspalveluita, julkista liikennettä, terveydenhuoltoa sekä opiskelu- ja koulutuspalveluja. (Kurikka 1996, 17)

Muuttajia pyydettiin lisäksi kertomaan, mikä tarjotuista palveluvaihtoehdoista oli järjestetty parhaimmin ja mikä huonoimmin. Vastaukset ryhmittäin on esitetty taulukoissa 19–20. Vastaajilta kysyttiin myös asioita, joihin he haluaisivat kunnassaan parannusta. Kysymys oli tyypiltään avoin, mutta pääasiassa vastaukset painottuivat niihin palveluihin, jotka esiintyivät vaihtoehtoina palvelutasokysymyksissä. Ryhmittäiset parannustoiveet on esitetty taulukossa 21. Muuttajien kokonaistyytyväisyyttä heidän uuteen kotikuntaansa arvioitiin arvosanalla, jonka he antoivat kotikunnalleen. Arvosana-asteikkona oli koulusta tuttu 4–10. Ryhmittäiset arvosanat on esitetty taulukossa 22. Lopuksi vastaajia pyydettiin myös ennakoimaan nykyisen kotikunnan palvelutasossa seuraavan viiden vuoden aikana tapahtuvia muutoksia. Kaikki yksityiskohtaiset muuttajaryhmien palveluja koskevat vastaukset on koottu taulukoihin liitteeseen 4. Yksityiskohtaisista palveluihin annetuista vastauksista laskettiin kuitenkin keskiarvot, jotka on koottu kuvioihin 18 ja 19. Ensimmäinen kertoo nykyisen kotikunnan keskimääräisen palvelutason edelliseen verrattuna. Jälkimmäisestä voi lukea, miten eri ryhmissä odotetaan keskimääräisen palvelutason kehittyvän seuraavan viiden vuoden aikana.

Lomakkeessa kysyttiin myös, millä kolmella ominaisuudella vastaajat kuvailisivat edellistä ja nykyistä kotikuntaansa. Etukäteen ajateltiin, että ominaisuuk-

sista löytyisi eroja eri ryhmien väleillä. Etenkin odotettiin, olisiko vastauksissa mahdollisesti selkeästi positiiviseksi tai negatiiviseksi luokiteltavia ominaisuuksia. Niiden kautta ajateltiin olevan mahdollista heijastella niitä ajatuksia ja tunteja, joita Etelä-Pohjanmaan maaseutumaiset kunnat ovat vastaajille jättäneet. Avoimen kysymyksen johdosta vastaukset vaihtelivat hyvin laajasti, eikä jokaisen vaihtoehdon koodaaminen erikseen olisi ollut järkevää. Sen vuoksi lomakkeita läpikäytäessä vastaukset luokiteltiin 40:een eri vaihtoehtoon. Avoimeen kysymyseen annettiin paljon vastauksia, jotka jäivät luokituksen ulkopuolelle. Tällaisia olivat esimerkiksi maantieteelliset (esim. tasainen) tai ilmastolliset (esim. tuulinen) ominaisuudet. Luokituksen ulkopuolelle jääneet ominaisuudet koottiin vaihtoehdon ”jonkin muunlainen” -alle.

Ennako-odotukset eivät vastanneet todellisuutta. Pääosin kaikki eri ryhmät kuvasivat sekä nykyistä että edellistä kotikuntaa positiiviseksi luonnehdittavilla termeillä. Näkökulma ei selkeästi eronnut muista edes niillä, jotka joutuivat muuttamaan jonkin asteisen pakon takia. Joidenkin ominaisuuksien merkitystä vastaajalle on vaikea tulkita positiiviseksi tai negatiiviseksi ilman, että tulkinnassa olisi mahdollisuus päätyä näkökulmaan, jota vastaaja ei tarkoittanut. Esimerkiksi kunnan pienuus saattaa olla sekä positiivinen että negatiivinen asia.

Luonnollisesti edelliseen ja nykyiseen kotikuntaan liitetyt ominaisuudet erosivat riippuen lähtö- ja tulopaikkakunnasta. Suurille paikkakunnille muuttaneet korostivat vastauksissa palveluita, toiminnallisuutta ja mahdollisuuksia. Pieniin paikkakuntiin liitettiin usein rauhallisuus ja viihtyisyys. Muuton suuntautumista lukuun ottamatta eri ryhmien väleillä ei ollut vastauksissa eroja. Sen vuoksi ryhmittäinen tulkinta jätettiin tekemättä. Viisi yleisimmin kussakin ryhmässä mainittua ominaisuutta on kuitenkin esitetty liitteessä 4. Koska ”jokin muu” -vaihtoehto oli sisällöltään kovin hajanainen, on se jätetty taulukoista pois, vaikka se osalla muuttajaryhmistä olikin viiden yleisimmän valinnan joukossa. Taulukkoihin on merkitty kaikki vaihtoehdot vastaukset, jotka on luokiteltu saman ominaisuuden alle.

Palvelutaso nousi

Muuttajien kokemusten mukaan uuden kotikunnan keskimääräinen palvelutaso oli usein edellistä korkeampi. Tätä mieltä oli lähes puolet muuttaneista. Huononpi keskimääräinen palvelutasoa oli vain noin 14 prosentin mielestä (kts. kuvio 18, s. 96). Parhaimmin järjestettynä palveluna muuttajat pitivät nykyisessä kotikunnassaan liikuntapalveluita. Vain kahdessa muuttajaryhmässä ko. palvelut eivät olleet muuttajien mielestä kolmen parhaimmin järjestetyn palvelun joukossa. Myös kaupan palvelut mainittiin kaikkein paitsi kahden ryhmän vastauksissa kolmen

parhaan palvelun joukossa. Ylivoimaisesti heikompina palveluina muuttajat pitivät julkista liikennettä ja työllisyystilannetta. Kolmen huonoimman palvelun joukossa em. palvelut mainittiin kaikkien paitsi yhden muuttajaryhmän joukossa. Julkinen liikenne ja työllisyystilanne olivat samalla asioita, joihin muuttajat useimmin toivoivat parannusta kotikunnassaan. Kaikkiaan muuttajat näyttävät kuitenkin olevan uuteen kotikuntaansa varsin tyytyväisiä. Tähän viittaa heidän kotikunnalleen antamansa arvosanat. Niiden keskiarvoksi tuli 7,9.

Palvelutason uskottiin nykyisessä kotikunnassa edelleen paranevan seuraavan viiden vuoden aikana. Tätä mieltä oli kaksi vastaajaa viidestä. Päinvastaiseen kehitykseen uskoi vain joka kymmenes muuttaja (kts. kuvio 19).

Muuttajaryhmittäinen tarkastelu

Omistusasunnon hankkijoiden mielestä lähes kaikki kyselyssä mainitut palvelut olivat heidän nykyisessä kotikunnassaan paremmin järjestetty kuin edellisessä. Ainoastaan nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksissa ei ollut tapahtunut muutoksia. Kaikesta huolimatta omistusasunnon hankkijoiden mielestä palvelutason paraneminen ei ollut samaa luokkaa kuin useimpien muiden ryhmien edustajien mielestä. Joka viidennen vastaajan mukaan keskimääräinen palvelutaso laski muuton seurauksena. Eniten vastaajien mielestä muuton myötä paranivat liikuntapalvelut. 2/3 kertoi niiden olevan joko hieman tai paljon paremmat kuin edellisessä kotikunnassa.

Vaikka nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksissa ei ollut tapahtunut muuton myötä parannusta, pitivät omistusasunnon hankkijat sitä useimmin kuntansa parhaimmin järjestettynä palveluna. Toiseksi useimmin parhaana palveluna mainittiin liikuntapalvelut. Huonoimmin järjestetyiksi palveluiksi omistusasunnon hankkijat nimesivät muut yksityiset palvelut, julkisen liikenteen ja työllisyystilanteen. Kaksi viimeksi mainittua ovat myös sellaisia, joihin useimmin toivottiin parannusta. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 7,7.

Omistusasunnon hankkijat uskoivat useimpien palveluiden paranevan seuraavan viiden vuoden aikana. Siitä huolimatta ryhmän jäsenet eivät muihin ryhmiin verrattuna uskoneet kovinkaan vankasti palvelutason paranemiseen, sillä 2/3 odotti palvelutason säilyvän keskimäärin nykyisellä tasolla seuraavan viiden vuoden ajan. Useimmiten uskottiin paranevan liikuntapalveluiden. Lähes kolme neljäsosaa ryhmän vastaajista uskoi liikunnan edellytysten kehittyvän entistä paremmiksi. Yksikään ei arvellut niiden heikkenevän. Suuri osa uskoi myös nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksien paranemiseen. Keskimäärin heikkenevinä palveluina pidettiin julkista liikennettä sekä vanhustenhuoltoa. Jälkimmäisen paranemiseen ei uskonut yksikään ryhmän vastaajista.

Asuntopakkomuuttajien mielestä palvelut nykyisessä kotikunnassa olivat yleisesti ottaen huonommat kuin edellisessä kunnassa. Ryhmän kokemukset muuton vaikutuksista palvelutasoon olivat negatiivisimmat kaikista ryhmistä. Tosin on huomattava, että 60 prosenttia vastaajista ei osannut määrittellä, oliko tasossa tapahtunut muutosta. Useimmin ryhmään kuuluneiden mielestä oli parantunut kaupan palvelut. Muuten muutokset positiiviseen suuntaan olivat melko harvinaisia. Huonontuneista palveluista ryhmään kuuluneet mainitsivat useimmin terveyspalvelut sekä koulut ja kouluttautumismahdollisuudet. Myös julkisesta liikenteestä, työllisyystilanteesta, päivähoitopalveluista, vanhustenhuollosta ja kunnallisista päivähoitopalveluista oltiin sitä mieltä, että ne olivat vanhassa kotikunnassa nykyistä paremmat. Tosin kolmen viimeisen palvelun osalta valtaosa vastaajista ei osannut sanoa tason muutoksista.

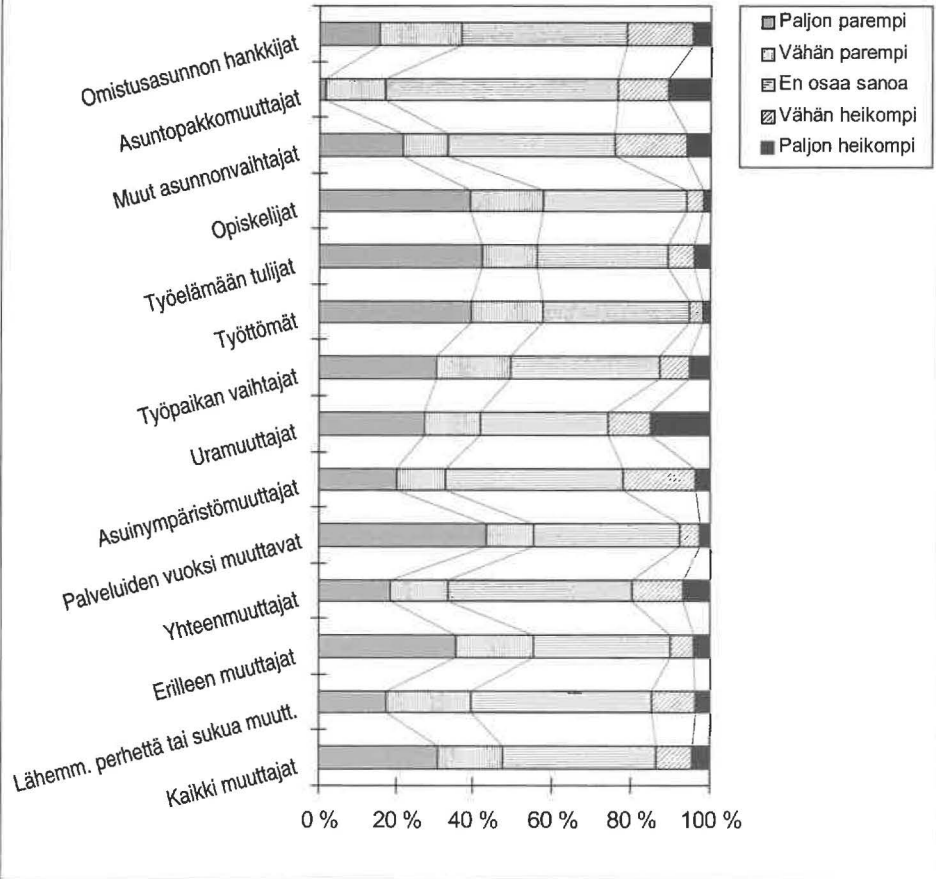
Myös asuntopakkomuuttajien osalta useimmin parhaimmaksi ja huonoimmaksi mainitut palvelut olivat hivenen ristiriidassa sen kanssa miten niiden nähtiin muuttuneen muuton myötä. Yleisimmin parhaimmin järjestettynä palveluna asuntopakkomuuttajat pitivät terveyspalveluita. Toiseksi eniten mainintoja sai julkinen liikenne. Julkinen liikenne jakoi mielipiteet ryhmässä, sillä se mainittiin useimmin myös huonoimpana palveluna. Myöskään nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksiin ei oltu tyytyväisiä. Parannusta asuntopakkomuuttajat toivoivat useimmin liikuntapalveluihin. Muuten parannustoiveet jakautuivat vastaajamäärältään pienessä ryhmässä tasaisesti moniin eri vaihtoehtoihin. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 8,1.

Asuntopakkomuuttajat suhtautuivat palveluiden kehitykseen seuraavina vuosina varovaisen optimistisesti. Lähes 60 prosenttia uskoi palveluiden tason pysyvän ennallaan, reilu kolmasosa uskoi niiden paranevan vähän. Useimmin uskottiin paranevan liikunta- ja kaupan palveluiden sekä julkisen liikenteen. Yhdenkään palvelun osalta tason heikkenemiseen uskovien määrä ei noussut paranemiseen uskovien määrää korkeammaksi.

Enemmistö muista asunnonvaihtajista ei ollut yhdenkään palvelun osalta sitä mieltä, että taso olisi heikentynyt muuton myötä. Siitä huolimatta kokemukset muuton vaikutuksesta palvelutasoon eivät olleet muihin ryhmiin verrattuna kovin positiivisia. Nykyisessä kotikunnassa oli edelliseen verrattuna selkeästi paremmin järjestetty nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet, liikuntapalvelut, päivähoitopalvelut ja työllisyystilanne. Selvästi harvempien mielestä parannusta oli tapahtunut vanhustenhuollossa, julkisessa liikenteessä, terveyspalveluissa ja kulttuuripalveluissa.

Muiden asunnonvaihtajien mielestä kotikunnan parhaita palveluja olivat kaupan sekä terveys- ja liikuntapalvelut. Heikoin palvelun taso oli työllisyystilanteen ja terveyspalveluiden suhteen. Huonoiksi koetut palvelut olivat niitä, joihin useimmin toivottiin parannusta. Työllisyystilanteen ja terveyspalveluiden ohella parannusta

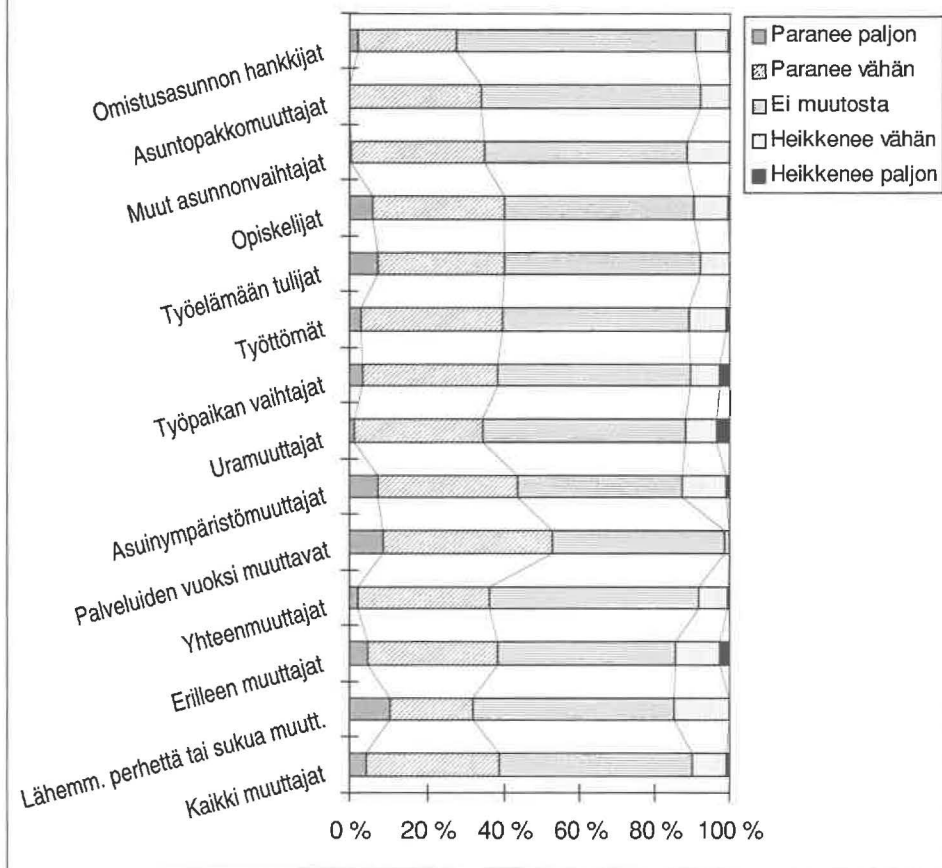
Kuvio 18. Nykyisen kotikunnan keskimääräinen palvelutaso edelliseen verrattuna

toivottiin etenkin julkiseen liikenteeseen. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 7,8.

Hieman yli puolet muista asunnonvaihtajista uskoi nykyisen kotikuntansa palveluiden pysyvän seuraavan viiden vuoden aikana keskimäärin nykyisellä tasolla. Reilu kolmasosa uskoi niiden paranevan vähän. Tason nousuun uskovien osuus oli alhaisempi kuin monessa muussa ryhmässä. Useimmin parannusta uskottiin tulevan nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksiin sekä liikuntapalveluihin. Lähes 40 prosenttia vastaajista uskoi julkisen liikenteen tason laskevan kotikunnassa lähivuosina. Myös vanhustenhuollosta ja kunnallisista kodinhoitopalveluista osalla oli pessimistinen näkemys.

Kuvio 19. Eri muuttajaryhmien usko kotikunnan keskimääräisen palvelutason kehitysmuunnosta seuraavan viiden vuoden aikana

Opiskelijaryhmän mukaan uuden kotikunnan palvelutaso on selkeästi korkeampi kuin edellisessä kotikunnassa. Huomattavaa parannusta oli tapahtunut kaikissa niissä palveluissa, joihin ryhmään kuuluvat olivat osanneet vastata. Muutolla olikin ollut useammin positiivinen vaikutus palvelutason kuin muilla muuttajilla keskimäärin. Eniten paranivat koulut ja kouluttautumismahdollisuudet, liikuntapalvelut ja julkinen liikenne. Hieman harvemmin (joskin siis varsin usein) parannusta oli tapahtunut työllisyystilanteen ja terveystalveluiden kohdalla.

Parhaiten järjestettynä palveluna opiskelijat pitivät useimmin kouluja ja kouluttautumismahdollisuuksia. Myös nuorten hui- ja harrastusmahdollisuuksien sekä kaupan palveluiden katsottiin olevan hyvällä mallilla. Heikoimmin nykyisen ko-

tikunnan palvelut oli opiskelijoiden mielestä järjestetty työllisyystilanteen, julkisen liikenteen ja terveystilanteen osalta. Selkeästi useimmat opiskelijat toivoivat kotikunnassaan parannusta julkiseen liikenteeseen ja asuntotilanteeseen. Myös työllisyystilanne huolestutti. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 8,1.

Opiskelijat uskovat nykyisen kotikuntansa palveluiden kehittymiseen, sillä keskimäärin lähes 40 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että palvelut kehittyvät ainakin vähän. Yhdenkään vaihtoehdon kohdalla tason huononemiseen uskovien määrä ei ylitä niiden parantumiseen uskovien määrää. Noin puolet uskoi palveluiden keskimäärin säilyvän nykyisellä tasolla. Kaikkiaan opiskelijat suhtautuivat hyvin optimistisesti kotikuntansa palveluiden lähitulevaisuuden kehitysnäkyymiin. Lähes kaksi kolmasosaa odottaa kaupan palveluiden paranevan nykyisessä kotikunnassa. Usko liikuntapalveluiden kehittymiseen oli melkein yhtä yleistä.

Työelämään tulijat katsoivat kautta linjan palveluiden olevan varsin selkeästi nykyisessä kotikunnassa edellistä paremmin. Ryhmässä oli huomattavan paljon sellaisia, joiden mielestä keskimääräinen palvelutaso oli paljon korkeampi kuin edellisessä kotikunnassa. Eniten aiempaan kotikuntaan katsottiin eroa olleen liikuntapalveluissa. Vähäisin ero kuntien väleillä oli terveystilanteissa ja työllisyystilanteissa. Päivähoitopalveluiden, vanhustenhuollon ja kunnallisten kodinhoitopalveluiden tasosta varsin harvalla ryhmään kuuluneella oli mielikuvaa.

Parhaiten nykyisessä kotikunnassa oli järjestetty koulut ja kouluttautumismahdollisuudet, liikuntapalvelut sekä nuorten harrastusmahdollisuudet. Huonoimmin järjestettyjä palveluita olivat julkinen liikenne sekä terveys- ja päivähoitopalvelut. Kuten opiskelijat, myös työelämään tulijat odottavat kunnaltaan toimia julkisen liikenteen ja asuntotilanteen parantamiseksi. Myös nuorten harrastusmahdollisuuksiin sekä kaupan palveluihin toivottiin parannusta. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 8,0.

Opiskelijoiden tavoin työelämään tulijoilla oli kovat odotukset nykyisen kotikuntansa palvelutason kehittymisestä. Hieman yli puolet uskoi tason säilyvän keskimäärin ennallaan, mutta tason paranemiseen uskoi noin 40 prosenttia. Vain vanhustenhuollon suhteen pessimistejä oli optimisteja enemmän. Lähes 2/3 uskoi kaupan palveluiden kehittyvän yhä paremmiksi. Myös kulttuuripalveluiden kehittymiseen uskottiin hyvin yleisesti.

Myös työttömät katsoivat nykyisen kotikuntansa palveluiden olevan paljon paremmat kuin edellisessä kotikunnassa. Niitä, jotka katsoivat keskimääräisen palvelutason nousseen, oli suhteellisesti enemmän kuin missään muussa ryhmässä. Useimmat muuton myötä parantuneeksi palveluksi mainittiin julkinen liikenne. Yhdenkään vastaajan mukaan julkisen liikenteen järjestelyt eivät olleet

**Taulukko 19. Kolme parasta palvelua muuttajaryhmittäin
(paras = 3 , toiseksi paras = 2 ja kolmanneksi paras = 1)**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Ka.
Nuorten hui- ja harrastusmahdollisuudet	3			2	1						1		2	0,7
Liikuntapalvelut	2	1	1		2	2	3	3	2	3	2	3		1,8
Kulttuuripalvelut	1							2		2				0,4
Kaupan palvelut	1	1	3	1		3		1	1	3	3	1	2	1,5
Muut yksityiset palvelut		1											2	0,2
Terveyspalvelut		3	2					1	3	1				0,8
Päivähoitopalvelut		3												0,2
Koulut ja koulutautumismahdollisuudet		1		3	3			1		1	1	2		0,9
Julkinen liikenne	1	2				1	2			1			3	0,9
Vanhustenhuolto										1				0,1
Kunnalliset kodinhoitopalvelut														0,0
Työllisyystilanne							1							0,1

**Taulukko 20. Kolme huonointa palvelua muuttajaryhmittäin
(heikoin = 3, toiseksi heikoin =2 ja kolmanneksi heikoin = 1)**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Ka.
Nuorten hui- ja harrastusmahdollisuudet		2	1			1		2		2		1	3	0,9
Liikuntapalvelut									1			1		0,2
Kulttuuripalvelut								1						0,1
Kaupan palvelut	2		1					1		1	1	1		0,5
Muut yksityiset palvelut	3						2			1	1		3	0,8
Terveyspalvelut		1	2	1	2	1	1	2		1				0,8
Päivähoitopalvelut					1	1		2						0,3
Koulut ja koulutautumismahdollisuudet	2								2		1			0,4
Julkinen liikenne	3	3	1	2	3	2	3	2	2	3	2	2		2,2
Vanhustenhuolto										1				0,1
Kunnalliset kodinhoitopalvelut		1											3	0,3
Työllisyystilanne	3	1	3	3		3		3	3	1	3	3	3	2,2

Taulukko 21. Mitä kunnassa haluttaisiin parantaa
(3 = useimmin mainittu, 2 = toiseksi useimmin mainittu,
1 = kolmanneksi useimmin mainittu)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Ka
Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet		2	1		1				2					0,5
Liikuntapalvelut		3						1	1	1				0,5
Kulttuuripalvelut		2	1					1		1				0,4
Kauppan palvelut	1	2			1	2		3	2	1	2	2		1,2
Muut yksityiset palvelut	1	2											3	0,5
Terveyspalvelut			2					3		1	1		3	0,8
Päivähoitopalvelut			1										3	0,3
Koulut ja koulutautumis-														
mahdollisuudet	1												3	0,3
Julkinen liikenne	3	2	2	3	3		3	2	3	2	3	2	3	2,4
Vanhustenhuolto														0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut														0,0
Työllisyystilanne	2		3	1		3	2	3	1		2	3	3	1,8
Kallista asumiskustannuksia														0,0
Asuntoilannetta				2	2	1						1		0,5
Turvallisuutta														0,0
Siisteyttä/														
ympäristönsuojelua							1	1		3				0,4
Sivukylä / lähiötä									1					0,1
Kunnan keskustaa										1			3	0,3
Kunnallispolitiikka (pieni piiri pyörii/hitaita ja/tai huonoja päätöksiä)													3	0,2
Ihmisten tylyyttä/kyräilemistä/kateutta/ahdasmielisyyttä														0,0
Negatiivista yleisilmapiiriä													3	0,2
Jotain muuta						3			2			1		0,5

1. Omistusasunnon hankkijat

2. Asuntopakkomuuttajat

3. Muut asunnonvaihtajat

4. Opiskelijat

5. Työelämään tulijat

6. Työttömät

7. Työpaikan vaihtajat

8. Uramuuttajat

9. Asuinympäristömuuttajat

10. Palveluiden vuoksi muuttavat

11. Yhteenmuuttajat

12. Erilleen muuttajat

13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat

Taulukko 22. Eri muuttajaryhmien kotikunnalleen antamien arvosanojen jakauma ja keskiarvo, % (suluissa vastauksien määrä)

	4	5	6	7	8	9	10	Ka.
Omistusasunnon hankkijat			21,1 (4)	47,4 (9)	31,6 (6)			7,7
Asuntopakko-muuttajat		18,2 (2)	9,1 (1)	27,3 (3)	36,4 (4)	9,1 (1)		8,1
Muut asunnon-vaihtajat			10,3 (3)	27,6 (8)	37,9 (11)	24,1 (7)		7,8
Opiskelijat	0,7 (1)	0,7 (1)	4,6 (7)	16,6 (25)	44,4 (67)	29,8 (45)	3,3 (5)	8,1
Työelämään tulijat			2,7 (1)	16,2 (6)	56,8 (21)	24,3 (9)		8,0
Työttömät		2,6 (1)		15,8 (6)	39,5 (15)	42,1 (16)		8,2
Työpaikan vaihtajat		1,6 (1)	1,6 (1)	34,4 (21)	50,8 (31)	11,5 (7)		7,7
Uramuuttajat		10,0 (3)	10,0 (3)	20,0 (6)	36,7 (11)	23,3 (7)		7,5
Asuinympäristö-muuttajat		1,9 (1)	3,8 (2)	15,4 (8)	50,0 (26)	25,0 (13)	3,8 (2)	8,0
Palveluiden vuoksi muuttavat				6,7 (1)	73,3 (11)	20,0 (9)		8,1
Yhteenmuuttajat	1,4 (1)		2,7 (2)	20,5 (15)	50,7 (37)	23,3 (17)	1,4 (1)	7,9
Erilleen muuttajat		3,0 (1)	15,2 (5)	12,1 (4)	42,4 (14)	21,2 (7)	6,1 (2)	7,8
Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat		12,5 (1)	12,5 (1)	25,0 (2)	37,5 (3)	12,5 (1)		7,3
<i>Yhteensä</i>	<i>0,2 (2)</i>	<i>1,0 (9)</i>	<i>3,7 (27)</i>	<i>16,9 (107)</i>	<i>46,8 (259)</i>	<i>28,9 (148)</i>	<i>2,5 (11)</i>	<i>7,9</i>

nykyisessä kotikunnassa edellistä huonommat. Myös muut palvelut, kulttuuri-palvelut etunenässä, olivat ryhmään kuuluneiden mukaan edellistä kotikuntaa paremmat.

Parhaimmin järjestettyinä palveluina työttömien muuttajaryhmä piti useimmin kaupan palveluita, liikuntapalveluita ja julkista liikennettä. Huonoimmin järjestetyt palvelut olivat työllisyystilanne sekä julkinen liikenne, joka siis jakoi selkeästi ryhmän mielipiteet kahteen vastakkaiseen näkemykseen. Vaikka suuri osa työttömistä olikin vastaushetkellä työllistynyt, toivoivat ryhmään kuuluneet useimmin kotikunnassaan parannusta työllisyystilanteeseen. Myös kaupan palveluihin ja asunnotilanteeseen toivottiin parannusta. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 8,2, joka oli korkein kaikista ryhmistä.

Työttömien muuttoryhmässä lähes puolet uskoi nykyisen kotikunnan palvelutason säilyvän ennallaan seuraavan viiden vuoden aikana. Vajaat 40 prosenttia odotti palvelutason nousevan, mikä oli hieman keskimääräistä suurempi osuus. Eniten vastaajat odottivat työllisyystilanteen kehitykseltä, sillä lähes kolme neljäsosaa uskoi sen paranevan. Myös kaupan ja liikuntapalveluiden paranemiseen

uskottiin ryhmässä yleisesti. Keskimäärin skeptisintä oli suhtautuminen kunnalliseen kodinhoitopalveluun, jonka tason uskoi laskevan yli neljännes vastaajista.

Työpaikan vaihtajienkin mielestä palvelutaso oli pääsääntöisesti muuton myötä parantunut. Useimmin nykyisen kotikunnan palvelutasotason katsottiin olevan vanhaa kotikuntaa korkeammalla tasolla liikunta- ja kaupan palveluiden osalta. Monen muun ryhmän tavoin vastaajissa oli suuri osa sellaisia, joilla ei ollut tietämystä päivähoitopalveluiden, vanhustenhuollon tai kunnallisten kodinhoitopalveluiden tasosta.

Työpaikan vaihtajien mielestä parhaiten nykyisessä kotikunnassa oli järjestetty liikuntapalvelut, julkinen liikenne ja työllisyystilanne. Viimeksi mainittu oli kolmen parhaimmin järjestetyn palvelun joukossa ainoastaan tässä ryhmässä. Huonoimmin järjestettyinä palveluina mainittiin useimmin julkinen liikenne, muut yksityiset palvelut ja terveyspalvelut. Kolme asiaa, joita ryhmäläiset toivoivat useimmin kotikunnassaan parannettavan, olivat julkinen/muu liikenne, työllisyystilanne ja ympäristönsuojelu/siisteys. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 7,7.

Työpaikan vaihtajista hieman yli puolet uskoi kuntansa palveluiden tason säilyvän keskimäärin ennallaan. Tason nousuun uskoi vajaa 40 prosenttia. Osuus oli hyvin lähellä kaikkien ryhmien keskiarvoa. Liikuntapalveluiden paranemiseen uskoi yli 60 prosenttia vastaajista. Myös kaupan palveluiden sekä työllisyystilanteen arveltiin yleisesti kehittyvän parempaan suuntaan. Julkisen liikenteen tason nousemiseen ryhmässä suhtauduttiin epäillen.

Uramuuttajien mielipiteet edellisen ja nykyisen kotikunnan palvelutasosta jakautuvat varsin selvästi vastakkaisiin mielipiteisiin. Selkeästi enemmän oli kuitenkin niitä, joiden mielestä nykyisessä kotikunnassa palvelutaso on keskimäärin selvästi edellistä kotikuntaa korkeampi. Mielipiteiden jakautuminen näkyy erityisen selkeästi julkisen liikenteen kohdalla, jota puolet piti paljon edellistä kotikuntaa parempitasoisena. Toisaalta joka viides vastaaja oli täysin päinvastaiselta mieltä. Samanlainen jako näkyy myös kaupan palveluiden sekä koulujen ja kouluttautumismahdollisuuksien kohdalla.

Uramuuttajien mielestä parhaimmin palveluista oli järjestetty liikunta- tai kulttuuripalvelut. Selkeästi huonoin tilanne oli työllisyyden osalta. Työllisyyteen toivottiinkin parannusta, mutta yhtä moni toivoi, että kunnassa kiinnitettäisiin huomiota kaupan palveluihin ja terveydenhuoltoon. Liikenneasiat olivat myös uramuuttajien parannustoiveiden kärkipäässä. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 7,5.

Tulevaisuuden suhteen uramuuttajat olivat arvioinneissaan huomattavasti varovaisempia kuin verratessaan edellistä ja nykyistä kotikuntaansa. Jos tason ei odotettu pysyvän ennallaan niin yleensä sen odotettiin nousevan vähän. Useimmin parannusta uskottiin tulevan kaupan palveluihin, joiden yli 60 prosenttia uskoi

kehittyvän entistä paremmiksi. Myös usko liikuntapalveluiden tason nousuun oli yleinen. Skeptisimmin suhtauduttiin terveys- ja päivähoitopalveluiden tason nousuun.

Asuinympäristömuuttajien mielestä nykyisen kotikunnan palvelutaso oli keskimäärin hieman edellistä kotikuntaa korkeampi. Taso oli kuitenkin noussut pienemmällä osalla vastaajista kuin monissa muissa ryhmissä. Palveluista useimmin asuinympäristömuuttajat katsoivat parantuneen liikuntapalveluiden. Myös kaupan palveluiden katsoi parantuneen lähes 40 prosenttia vastaajista. Näistä huomattavan monen mielestä kaupan palvelut olivat paljon paremmat kuin edellisessä kotikunnassa. Keskimääräisesti vähäisintä parannus oli kulttuuripalveluiden osalta, joiden vajaa kolmannes katsoi muuton myötä huonontuneen omalla kohdallaan.

Parhaimpina palveluina asuinympäristömuuttajat pitivät nykyisessä kunnassaan terveys- ja/tai liikuntapalveluita. Myös kaupan palveluita pidettiin hyvinä. Heikoin tilanne oli työllisyydessä. Myös kouluja ja kouluttautumismahdollisuuksia sekä julkista liikennettä pidettiin huonosti järjestettyinä. Viimeksi mainittuun toivottiinkin useimmin parannusta. Muina asioina, joita kunnissa erityisesti toivottiin kehitettävän, mainittiin yleensä nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet sekä kaupan palvelut. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 8,0.

Asuinympäristömuuttajilla oli varsin vakaa luottamus nykyisen kotikunnan mahdollisuuksiin palveluiden kehittämisessä. Niiden määrä, jotka uskovat palveluiden paranemiseen, oli yhtä suuri kuin niiden, joiden mielestä ne keskimäärin säilyvät nykyisellä tasolla. Paranemiseen uskovien osuus olikin toiseksi korkein eri ryhmistä. Palvelutason keskimääräiseen heikkenemiseen uskoi vain 12,4 prosenttia. Useimmin palveluista oletettiin parantuvan liikuntapalveluiden sekä nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksien. Skeptisimmin suhtauduttiin kunnan kodinhoitopalveluihin. Yli neljäsosa odotti niiden heikkenevän lähivuosina.

Kuten jo ryhmän nimestä voi arvata, palveluiden vuoksi muuttaneiden mielestä palvelutaso oli muuton jälkeisessä kunnassa keskimäärin selvästi korkeampi kuin edellisessä kotikunnassa. Keskimäärin lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että palvelut olivat paljon paremmat kuin edellisessä kotikunnassa. Osuus oli korkein kaikista ryhmistä. Suurimmat tasoerot katsottiin olleen kaupan palveluissa. Myös kulttuuritarjonta sekä julkinen liikenne koettiin huomattavan paljon tasokkaimmiksi nykyisessä kotikunnassa. Ryhmän korkeasta keski-ikästä huolimatta päivähoitopalveluiden, vanhustenhuollon ja kunnallisen kodinhoitopalveluiden tasosta vain melko harvoilla tietämystä.

Nykyisen kotikuntansa parhaimpina palveluina palveluiden vuoksi muuttavat pitivät liikunta- ja kaupan sekä kulttuuripalveluita. Heikoimmin oli puolestaan järjestetty julkinen liikenne sekä nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet. Palveluiden vuoksi muuttaneet toivoivat kunnassa erityisesti kiinnitettävän huomiota siisteyteen/ympäristönsuojeluun. Julkinen liikenne esiintyi parannustoiveena kahdella

vastaajalla, mutta muuten toiveet parannettavista asioista jakautuivat pienessä ryhmässä yksittäisiin mielipiteisiin useiden eri vaihtoehtojen kesken. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 8,1.

Palveluiden vuoksi muuttaneet uskoivat selkeästi muuttonsa olleen kannattavan, sillä usko palvelutason säilymiseen vähintään nykyisellä tasolla oli yleistä. Noin 90 prosenttia ryhmään kuuluneista vastaajista arveli palvelutason olevan viiden vuoden päästä vähintään samalla tasolla kuin vastaushetkellä. Palvelutason vähäiseen heikkenemiseen uskoi keskimäärin vain 1,2 prosenttia, mikä oli alhaisin luku missään ryhmässä. Eniten luotettiin terveys- ja päivähoitopalveluiden paranemiseen.

Yhteenmuuttajien arviot muuton vaikutuksista saatavilla oleviin palveluihin olivat varovaisen positiiviset, joskin monissa muissa ryhmässä selvästi suurempi osa vastaajista oli sitä mieltä, että palvelutaso oli uudessa kotikunnassa vanhaa korkeampi. Lähes joka viidennen yhteenmuuttajan mielestä uuden kotikunnan palvelut olivat keskimäärin edellistä heikommat. Monen palvelun, kuten kaupan palveluiden, julkisen liikenteen sekä koulujen ja kouluttautumismahdollisuuksien osalta, kokemukset jakautuivat selkeästi. Noin puolet vastaajista koki niiden parantuneen, mutta noin kolmasosan mukaan taso oli aiempaa huonompi. Useimmin positiiviseen suuntaan nähtiin muuttuneen nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksien sekä liikuntapalveluiden.

Ryhmän vastauksissa parhaimmasta ja huonoimmasta palvelusta näkyivät osittain ristikkäiset kokemukset palvelutason muutoksista. Sekä kaupan palvelut että nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet olivat kolmen huonoimman ja parhaan palvelun joukossa. Seikka, johon kunnassa useimmin toivottiin parannusta, oli tässäkin ryhmässä julkinen/muu liikenteeseen liittyvä asia. Myös työllisyystilanne ja kaupan palvelut koettiin usein huonoiksi. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 7,9.

Yhteenmuuttaneet eivät odottaneet uuden kotikuntansa palveluissa suuria muutoksia seuraavan viiden vuoden aikana. Selkeästi yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että keskimääräinen palvelutaso ei muutu. Vähäiseen parannukseen uskoi kolmannes vastaajista. Osuus oli alhaisempi kuin muuttajilla keskimäärin. Yleisimmin vähäistä parannusta uskottiin tulevan nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksiin sekä liikuntapalveluihin. Harvimminkin parannusta odotettiin julkiseen liikenteeseen.

Erilleen muuttaneiden kokemukset muuton vaikutuksesta saatavilla oleviin palveluihin olivat keskimäärin positiivisemmat kuin yhteenmuuttajilla. Erilleen muuttajista yli 55 prosenttia katsoi palvelutason olevan nykyisessä kotikunnassa edellistä korkeampi. Huuonompina palvelutasoa piti alle kymmenes ryhmän vastaajista. Useimmin tason koettiin nousseen liikunta- ja terveystalveluissa, kaupan palveluissa sekä kouluissa ja kouluttautumismahdollisuuksissa.

Terveyspalveluita lukuun ottamatta em. palveluita pidettiin yleisimmin nykyisen kotikunnan parhaina palveluina. Huonoimmin uuden kotikunnan asiat koettiin olevan työllisyystilanteen ja julkisen liikenteen suhteen. Huonoiksi koetut palvelut ilmoitettiin useimmin myös sellaisiksi, joihin haluttiin parannusta. Myös kaupan palveluiden ja asuntotilanteen parannusta pidettiin usein tarpeellisena. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 7,8.

Myös usko palveluiden tason paranemiseen oli erilleen muuttaneilla korkeampi kuin yhteenmuuttaneilla. Lähes kaksi viidesosaa uskoi palvelutason nousevan seuraavan viiden vuoden aikana. Useimmin erilleen muuttajat uskoivat palveluista paranevan kaupan palveluiden ja liikuntamahdollisuuksien. Skeptisimmin suhtauduttiin terveyspalveluiden tason nousuun. Taantuvaan kehitykseen uskovien määrä oli niiden suhteen suurempi kuin paranevaa tilannetta odottavien.

Lähemmäs perhettä tai sukua muuttaneiden pienen ryhmän vastauksien mukaan uuden kotikunnan palvelutaso oli parempi kuin edellisessä kotikunnassa. Ryhmään kuului pääasiassa eläkeläisiä, mikä näkyi esimerkiksi siinä, ettei työllisyystilanteen eroista eri kuntien väleillä tiedetty. Selkeimmin todettiin parantuneen julkisen liikenteen, mitä pidettiinkin yleisesti uuden kotikunnan parhaimmin järjestettynä palveluna.

Heikoimmin järjestetystä palvelusta mielipiteet jakautuivat niin, ettei pienestä ryhmästä voi selkeästi erottaa heikointa. Samalla lailla jakautuivat myös mielipiteet niistä seikoista, joihin kunnassa toivottiin parannusta. Ryhmän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli 7,3, mikä oli alhaisin kaikista ryhmistä.

Useimmat ryhmän vastaajista uskoivat palvelutason säilyvän jatkossa jotta-kuinkin ennallaan tai paranevan hieman. Paranemisodotuksissa mikään yksittäinen palvelu ei noussut muita korkeammalle, vaan lähes kaikkien vaihtoehtojen kohdalla oli myös yksittäisiä vastaajia, jotka uskoivat kyseisen palvelun heikenevän seuraavan viiden vuoden aikana.

Muuttaneiden uudelleenmuuttohalukkuus

Tässä luvussa tarkastelemme muuttaneiden uudelleenmuuttohalukkuutta, mahdollisen muuttohalukkuuden syitä sekä sitä, haluaisivatko muuttajat palata edelliseen kotikuntaansa. Muuton harkinta tai halukkuus palata edelliseen kotikuntaan ei tietenkään läheskään aina johda muuttoon. Ryhmiä vertailtaessa on kuitenkin löydettävissä ne ihmisryhmät, joihin todennäköisimmin voidaan vaikuttaa. Lopuksi tarkastelemme vielä muuttajien käsitystä siitä, mikä on heidän mielestään se paikka Suomessa, jossa he kaikkein mieluiten asuisivat. Luvussa käsiteltävät tulokset on esitetty taulukoissa 23–26, jotka on sijoitettu sivuille 109–112.

Muuttoa entiseen kotikuntaan harkitaan

Uudelleenmuuttohalukkuus oli muuttaneiden keskuudessa varsin suurta. Vain vajaat 40 prosenttia vastaajista ei ollut miettinyt muuttoa. Alle neljäsosalla muutto oli käynyt mielessä, mutta he eivät olleet sitä vakavasti pohtineet. Todennäköisinä tai varmoina uudelleenmuuttajina voidaan pitää yli kolmasosaa vastaajista. Yleisin syy, jonka vuoksi muuttoa oli mietitty, liittyi omaan tai puolison työpaikkaan. Enemmän kuin joka kolmas vastaaja ilmoitti työsyiden vaikuttavan muuton harkintaan. Moni vastaajista ei ollut tyytyväinen nykyiseen asuinympäristöönsä, mikä oli usean uudelleenmuuttohalukkuuden syy. Tyytymättömiä oli tiin useimmin rakennetun ympäristön epäviihtyisyyteen tai ihmisiin, joita pidettiin epäystävällisinä. Kolmas merkittävä syy, jonka vuoksi uudelleenmuuttoa mietittiin, oli halu palata kotiseudulle.

Kaikkiaan vajaat 42 prosenttia muuttajista oli vähintäänkin harkinnut paluuta edelliseen kotikuntaan. Näistä noin viidesosa ilmoitti palaavansa varmasti. Paluun syistä ei ole tehty erillistä taulukkoa, koska varmasti palaavien määrä oli niin pieni. Heidän paluunsa syyt liittyivät keskeisesti kotisuturakkauteen ja siihen, että edellistä kotikuntaa pidettiin nykyistä parempana asuinpaikkana. Tietyin ehdoin paluumuuttoa harkitsivat erityisesti ne, joiden muutto oli suuntautunut maakunnasta pois. Etelä-Pohjanmaalta poismuuttaneista 48 prosenttia ilmoitti olevansa tällaisia. 3/4 harkitsijoista ilmoitti paluunsa ehdoksi työpaikan saamisen. Muita yleisimpiä ehtoja olivat sopivan asunnon löytyminen tai se, että paluu sopisi omaan elämäntilanteeseen.

Uudelleenmuuttoa harkinneista ja varmasti muuttavista kaikkiaan vain alle puolet haluaisi palata edelliseen kotikuntaansa. Joka kolmas piti paluuta mahdollisena tietyin ehdoin. Varmasti ilmoitti palaavansa 8 prosenttia. Vastaajissa oli myös niitä, jotka ilmoittivat pitävänsä paluuta entiseen kotikuntaan mahdollisena, vaikka uudelleenmuutto ei ollut edes käynyt heidän mielessään. Kaikkiaan melkein joka neljäs ehdollinen palaaja oli tällainen (Kts. liite 5).

Muuttajat pitivät selkeästi mieluisimpana asuinpaikkana Pohjanmaata. Myös Tampereen seutua pidettiin hyvänä asuinpaikkana. Pääkaupunkiseudun edelle vastaajat sijoittivat vielä muun Etelä-Suomen, Jyväskylän seudun, ulkomaat ja Turun seudun. Itää ja pohjoista piti vain harva muuttanut ilmansuuntana, johon he haluaisivat muuttaa. Edes Oulua, joka on yksi maamme selkeistä kasvukeskuksista, ei pidetty mieluisana asuinpaikkana. Muuttajien mielipide ei täysin vastannut koko Suomea koskenutta kyselyä, jossa tiedusteltiin samaa asiaa. Kyselyn tuloksen mukaan suomalaiset pitävät yleisten elinolosuhteiden kannalta parhaana asuinympäristönä Tampereen seutua. Toisella sijalla oli Turku, kolmannella Helsingin, Espoon ja Vantaan seutu. Jyväskylä oli neljänneksi suosituin (Menestyksen eväät -raportti suomalaisten asenteista 1997, 17).

Muuttajaryhmittäinen tarkastelu

Omistusasunnon hankkijat näyttävät ryhmänä asettautuneen varsin pysyvästi nykyiseen kotikuntaansa. Lukumääräisesti pienen ryhmän vastausten pohjalta esitetty oletamus saa tukea tutkimustuloksista, joiden mukaan omistusasuminen vähentää muuttoalttiutta (mm. Tervo 1998, 14). Muutaman muuttoa harkinteen osalta yksikään erityinen muuton harkinnan syy ei noussut ryhmässä muita ylemmäksi. Koska muuttoa harkitsevien osuus oli pieni, ei entiseen kotikuntaan haikailevia juuri ollut. Omistusasunnon hankkijat oli ryhmä, jossa Pohjanmaa arvostettiin asuinympäristönä hyvin korkealle. Mikään muu alue Suomessa ei miellyttänyt ryhmän vastaajia läheskään samassa määrin. Toiseksi parhaana asuinpaikkana ryhmässä pidettiinkin ulkomaita. Kolmas oli Tampereen seutu.

Asuntopakkomuuttajien uudelleenmuuttohalukkuus on ryhmistä keskitasoa. Myöskään tässä ryhmässä mikään erityinen syy ei nousu muiden yläpuolella muuttohalukkuuden aiheuttajana. Pienen ryhmän vastausten perusteella näyttää siltä, että paluu vanhaan kotikuntaan ei ole monellakaan mielessä. Pakkomuuttaminen on ehkä jättänyt ryhmään kuuluneille jotain hampaankoloon, minä takia edellinen kotikunta ei houkuttele. Pohjanmaata pidettiin hyvin yleisesti parhaana asuinpaikkana. Toiseksi suosituimmat kohteet olivat ulkomaat ja Jyväskylän seutu.

Muita asunnonvaihtajiakaan ei voida ryhmänä pitää erityisen halukkaina muuttamaan uudelleen, vaikka ei muuttoa -suunnitelleiden osuus vastaajista olikin ryhmistä alhaisimpia. Muutto oli kyllä monella käynyt mielessä, mutta sitä ei oltu vakavasti pohdittu. Muuttoa oli pohdittu useimmin työpaikan takia, mutta myös asumiseen liittyvien syiden vuoksi kotikunnan vaihtoa oli silloin tällöin mielessä pyöritelty. Muista asunnonvaihtajista varsin merkittävä osuus ilmoitti palaavansa vanhaan kotikuntaansa. Ehtoja asettavia mahdollisia palaajia oli reilu neljännes, mikä oli vähemmän kuin ryhmissä keskimäärin. Mieluisimpana asuinpaikkana asunnonvaihtajat pitivät selkeästi Pohjanmaata. Toiseksi mieluisin oli Tampereen seutu ja kolmanneksi ulkomaat.

Opiskelijoissa muuttoa miettimättömien osuus oli alhaisin. Toisaalta ryhmässä oli suhteellisesti eniten sellaisia, jotka ilmoittivat muuttavansa heti kun se vain on mahdollista. Mielipiteiden jakautuminen johtuu todennäköisesti eri vaiheissa olevista opinnoista. Niiden alkuvaiheessa muuttoa ei tarvitse pohtia, mutta loppusuoralla ollessa työura alkaa jo häämöttää. Opintojen loppuvaiheissa olevilla onkin varmasti selkeä näkemys työmarkkinoiden vaatimuksista, jotka usein edellyttävät muuttamista työn perässä. Silti myös muut arvot vaikuttivat muuton harkintaan: kun lähes puolet oli harkinnut muuttoa työn takia, niin lähes viidesosa harkitsi sitä päästäkseen parempaan asuinympäristöön. Paluu edelliseen kotikuntaan oli opiskelijoille selkeästi yksi mahdollinen vaihtoehto, mutta se edellyttää työpaikan löytymistä. Ehdollisten palaajien osuus olikin opiskelijoilla toiseksi korkein kaikista ryhmistä. Opiskelijoiden mielestä mieluisin asuinseutu tulevaisuudessa olisi Tampere. Pohjanmaata pidettiin lähes yhtä hyvänä. Kolmanneksi suosituimmaksi osoittautui muu Etelä-Suomi.

Myös työelämään tulijoita voidaan pitää varsin uudelleenmuuttoalttiina ryhmänä. Muuttoa oltiin ryhmässä pohdittu opiskelijoiden jälkeen toiseksi useimmin. Erityisen paljon työelämään tulijoissa oli ihmisiä, jotka muuttavat heti kun se vain on mahdollista. Muuton harkinnan syynä oli yhtä usein työpaikka kuin toivo päästä viihtyisämpään asuinympäristöön. Edellinen kotikunta nähtiin kaikkein selvimmän mahdollisena muuton kohteena, joskin valtaosa asetti paluulle ehtoja. Paluuhalukkuus heijastui asuinpaikka arvostuksiin. Parhaimpana asuinpaikkana nämä pääosin maakunnasta pois muuttaneet pitivät Pohjanmaata. Tampereen seutu oli toiseksi ja muu Etelä-Suomi kolmanneksi suosituin alue.

Työttömien ryhmässä täsmälleen puolet ei ollut ajatellut ollenkaan uudelleenmuuttoa. Ryhmässä oli keskimäärin suhteellisen paljon (40 prosenttia) sellaisia, jotka suunnittelivat uutta muuttoa vakavissa mielin. Oma tai puolison työpaikka oli tärkein syy, jonka vuoksi uudelleenmuuttoa oli harkittu. Useampi kuin joka neljäs oli suunnitellut muuttoa, koska halusi palata kotiseudulle. Kotiseudulle halajavien osuus olikin suurimpia kaikista ryhmistä. Varsin harva kuitenkaan suunnitteli paluuta edelliseen kotikuntaan. Työttömien suosituimmiksi asuinpaikoiksi osoit-tautuivat samat kuin työelämään tulijoillakin.

**Taulukko 23. Muuttaneiden uudelleenmuuttohalukkuus, %
(suluissa vastauksien määrä)**

Onko suunnitellut uutta muuttoa:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Yht.
Ei	60,0 (12)	45,5 (5)	41,1 (12)	29,3 (44)	37,1 (13)	50,0 (19)	42,6 (26)	33,3 (10)	57,1 (28)	53,3 (8)	37,7 (29)	42,4 (14)	75,0 (6)	40,8 (227)
Asia on käynyt mielessä, mutta ei ole sitä vakavasti pohtinut	25,0 (5)	18,2 (2)	37,9 (11)	24,7 (37)	25,7 (9)	10,5 (4)	21,3 (13)	20,0 (6)	30,6 (15)	6,7 (1)	29,9 (23)	21,2 (7)		23,9 (133)
On harkinnut ja tod.näk. muuttaa														
heti, kun vain on mahdollista	10,0 (2)	27,3 (3)	17,2 (5)	28,0 (42)	20,0 (7)	26,3 (10)	27,9 (17)	30,0 (9)	12,2 (6)	33,3 (5)	26,0 (20)	24,2 (8)	25,0 (2)	24,4 (136)
Muuttaa heti, kun vain on mahdollista	5,0 (1)	9,1 (1)	3,4 (1)	18,0 (27)	17,1 (6)	13,2 (5)	8,2 (5)	16,7 (5)		6,7 (1)	6,5 (5)	12,1 (4)		11,0 (61)
<i>Yhteensä</i>	<i>100 (20)</i>	<i>100 (11)</i>	<i>100 (29)</i>	<i>100 (150)</i>	<i>100 (35)</i>	<i>100 (38)</i>	<i>100 (61)</i>	<i>100 (30)</i>	<i>100 (49)</i>	<i>100 (15)</i>	<i>100 (77)</i>	<i>100 (33)</i>	<i>100 (8)</i>	<i>100 (557)</i>

1. Omistusasunnon hankkijat	2. Asuntopakkomuuttajat	3. Muut asunnonvaihtajat
4. Opiskelijat	5. Työelämään tulijat	6. Työttömät
7. Työpaikan vaihtajat	8. Uramuuttajat	9. Asuinympäristömuuttajat
10. Palveluiden vuoksi muuttavat	11. Yhteenmuuttajat	12. Erilleen muuttavat
13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat		

Työpaikan vaihtajien uudelleenmuuttohalukkuus oli muihin ryhmiin verrattuna keskimääräistä tasoa. Vakavissaan muuttoa harkinneiden ja varmasti muuttavien osuus oli yli kolmannes koko ryhmästä. Silloin tällöin asia oli käynyt mielessä reilulla viidesosalla. Työpaikkaan liittyvien syiden lisäksi muuton harkinnan taustalla vaikuttavat syyt olivat hyvin moninaiset. Toiseksi yleisin syy oli halu palata kotiseudulle. Työpaikan vaihtajista täsmälleen puolet piti paluuta entiseen kotikuntaan mahdollisena. Suhteellisen suuri osuus jopa aikoi palata ilman ennakkoehdotuksia. Pohjanmaata pidettiin parhaimpana asuinympäristönä. Toiseksi parhaimmaksi kohosi Jyväskylän seutu ja kolmanneksi Tampereen seutu.

Uramuuttajista kaksi kolmasosaa oli ainakin silloin tällöin mietiskellyt uudelleenmuuttoa. Kokonaan muuttoa pohtimattomien osuus oli toiseksi alhaisin ja todennäköisesti tai varmasti muuttavien osuus korkein kaikista ryhmistä. Oma tai puolison työ oli luonnollisesti yleisin syy, jonka vuoksi uutta muuttoa oli pohdittu, mutta lähes 1/3 oli harkinnut muuttoa epäviihtyisän asuinympäristönsä takia. Edellistä kotikuntaa pidettiin suhteellisen usein mahdollisena muuton kohteena. Pohjanmaan lisäksi mieluisana asuinpaikkana pidettiin ulkomaita ja Tampereen seutua.

**Taulukko 24. Uudelleenmuuttohalukkuuden syy, %
(suluissa vastauksien määrä)**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Yht.
Opiskeluiden takia	16,7 (1)		7,1 (1)	10,9 (11)			3,3 (1)		12,5 (2)		7,0 (3)	12,5 (2)		7,2 (21)
Oman tai puolison työpaikan vuoksii		25,0 (1)	35,7 (5)	45,5 (46)	27,8 (5)	35,3 (6)	36,7 (11)	42,1 (8)	37,5 (6)	33,3 (2)	32,6 (14)	25,0 (4)	50,0 (1)	37,3 (109)
Paremmän asunnon takia			14,3 (2)	3,0 (3)	5,6 (1)	5,9 (1)	10,0 (3)	10,5 (2)	6,3 (1)	16,7 (1)	9,3 (4)	6,3 (1)		6,5 (19)
Nykyinen asuin- ympäristö ei vastaa toiveita		25,0 (1)	14,3 (2)	18,8 (19)	27,8 (5)	11,8 (2)	10,0 (3)	31,6 (6)	6,3 (1)	16,7 (1)	20,9 (9)	18,8 (3)		17,8 (52)
Välimatka työ- tai opisk. paikkaan on pitkä	33,3 (2)	25,0 (1)			5,6 (1)			5,3 (1)	6,3 (1)		9,3 (4)	12,5 (2)		4,1 (12)
Halu palata kotiseudulle	33,3 (2)	25,0 (1)	7,1 (1)	7,9 (8)	11,1 (2)	29,4 (5)	16,7 (5)	5,3 (1)	6,3 (1)		7,0 (3)	6,3 (1)		10,3 (30)
Muutto oli vain väliaikainen			7,1 (1)	1,0 (1)			3,3 (1)				2,3 (1)			1,4 (4)
Vaihtelunhalu			7,1 (1)	6,9 (7)					12,5 (2)	16,7 (1)	2,3 (1)	6,3 (1)		4,5 (13)
Perhesuhteisiin liittyvän syyn takia	16,7 (1)			5,0 (5)	11,1 (2)	17,6 (3)	10,0 (3)	5,3 (1)	6,3 (1)	16,7 (1)	4,7 (2)	12,5 (2)		7,2 (2)
Muun syyn takia			7,1 (1)	1,0 (1)	11,1 (2)		10,0 (3)		6,3 (1)	0,0	4,7 (2)		50,0 (1)	3,8 (23)
Yhteensä	100 (6)	100 (4)	100 (14)	100 (101)	100 (18)	100 (17)	100 (30)	100 (19)	100 (16)	100 (6)	100 (43)	100 (16)	100 (2)	100 (292)

1. Omistusasunnon hankkijat	2. Asuntopakkomuuttajat	3. Muut asunnonvaihtajat
4. Opiskelijat	5. Työelämään tulijat	6. Työttömät
7. Työpaikan vaihtajat	8. Uramuuttajat	9. Asuin ympäristömuuttajat
10. Palveluiden vuoksi muuttavat	11. Yhteenmuuttajat	12. Erilleen muuttavat
13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat		

Asuin ympäristömuuttajista uudelleenmuuttoa harkitsi suhteellisen pieni osuus. Varmasti muuttavia ryhmässä ei ollut ainoatakaan. Oma tai puolison työtilanne oli syynä useamman kuin joka kolmannen muuttoa harkitsevan pohdinnalle. Myös opinnot ja vaihtelunhalu olivat merkittäviä muuttohalukkuutta lisääviä tekijöitä. Takaisin vanhaan kotikuntaan haaveili vain harva. Asuin ympäristömuuttajat arvostivat Pohjanmaata asuin ympäristönä vielä keskimääräistäkin enemmän. Seuraavaksi useimmin hyvänä asuinpaikkana pidettiin Tampereen seutua. Jyväskylä ja pääkaupunkiseutu olivat kolmansia.

**Taulukko 25. Onko harkinnut paluuta edelliseen kotikuntaan, %
(suluissa vastauksien määrä)**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Yht.
Ei	89,5 (17)	70,0 (7)	56,7 (17)	46,7 (71)	44,4 (16)	62,2 (23)	50,0 (31)	53,3 (16)	83,0 (44)	60,0 (9)	59,2 (45)	78,8 (26)	75,0 (6)	58,4 (328)
Ehkä, jos...	5,3 (1)	30,0 (3)	26,7 (8)	46,1 (70)	47,2 (17)	29,7 (11)	33,9 (21)	36,7 (11)	11,3 (6)	40,0 (6)	36,8 (28)	12,1 (4)	25,0 (2)	33,6 (189)
Kyllä, koska...	5,3 (1)		16,7 (5)	7,2 (11)	8,3 (3)	8,1 (3)	16,1 (10)	10,0 (3)	5,7 (3)		3,9 (3)	9,1 (3)		8,0 (45)
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i> <i>(19)</i>	<i>100</i> <i>(10)</i>	<i>100</i> <i>(30)</i>	<i>100</i> <i>(152)</i>	<i>100</i> <i>(36)</i>	<i>100</i> <i>(37)</i>	<i>100</i> <i>(62)</i>	<i>100</i> <i>(30)</i>	<i>100</i> <i>(53)</i>	<i>100</i> <i>(15)</i>	<i>100</i> <i>(76)</i>	<i>100</i> <i>(33)</i>	<i>100</i> <i>(8)</i>	<i>100</i> <i>(562)</i>

1. Omistusasunnon hankkijat	2. Asuntopakkomuuttajat	3. Muut asunnonvaihtajat
4. Opiskelijat	5. Työelämään tulijat	6. Työttömät
7. Työpaikan vaihtajat	8. Uramuuttajat	9. Asuinympäristömuuttajat
10. Palveluiden vuoksi muuttavat	11. Yhteenmuuttajat	12. Erilleen muuttavat
13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat		

Palveluiden vuoksi muuttaneiden ryhmässä on havaittavissa kahtiajako uudelleenmuuttoon suhtautumisessa. Yli puolet ei ollut muuttoa harkinnut, mutta todennäköisiä tai varmoja muuttajia ilmoitti olevansa yli 40 prosenttia vastaajista. Muuton harkinnan syyt jakautuivat pienessä ryhmässä niin, että yhdenkin henkilön lisäys johonkin vastausvaihtoehtoon olisi muuttanut prosenttijakaumia merkittävästi. Ryhmässä yksikään vastaaja ei ilmoittanut varmasti palaavansa edelliseen kotikuntaansa. Tietyin ehdoin paluuta harkitsevien osuus oli muihin ryhmiin verrattuna keskimääräistä tasoa. Pohjanmaan jälkeen arvostetuimpina asuinpaikkoina ryhmässä pidettiin Tampereen ja Jyväskylän seutuja.

Yhteenmuuttajista varsin moni oli suunnitellut jo uudelleenmuuttoa, joskin vakavasti sitä oli pohtinut vain noin kolmannes ryhmän vastaajista. Muuton harkinnan syinä erottuivat työhön ja asuinympäristöön liittyvät asiat. Paluuta edelliseen kotikuntaan harkinneiden osuus oli muihin ryhmiin verrattuna keskimääräistä tasoa. Varmasti palaavien osuus oli suhteellisen pieni, mutta mahdollisia palaajia oli hieman keskimääräistä enemmän. Yhteenmuuttajat arvostivat Pohjanmaan asuinseutuna hyvin korkealle. Seuraaviksi suosituimpia olivat Tampereen seutu ja muu Etelä-Suomi.

Erilleen muuttaneiden uudelleenmuuttohalukkuus oli keskimääräistä tasoa. Vajaalla 60 prosentilla vastaajista oli muutto käynyt ainakin mielessä. Yli kolmannes ilmoitti todennäköisesti tai varmasti muuttavansa. Neljäsosalla muuton harkinnan syy oli työpaikka, mutta moni haaveili myös paremmasta asuinympä-

Taulukko 26. Muuttaneiden mielestä kiinnostavimmat asuincohteet ¹

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Yht.
Pohjanmaa	1,95	1,80	1,90	1,39	1,57	1,34	1,64	1,50	1,61	1,50	1,71	1,52	1,00	1,55
Pääkaupunki-seutu	0,30	0,30	0,39	0,86	0,95	0,78	0,50	0,83	0,73	0,54	0,41	0,55	0,43	0,65
Muu Etelä-Suomi	0,55	0,40	0,54	1,15	1,00	0,92	0,92	0,83	0,76	0,77	0,80	0,60	0,71	0,91
Tampereen seutu	0,68	0,40	0,89	1,42	1,22	1,11	1,05	1,03	1,00	0,85	0,97	0,97	1,00	1,11
Turun seutu	0,21	0,10	0,55	0,97	0,76	0,89	0,93	0,69	0,71	0,38	0,56	0,72	0,71	0,76
Jyväskylän seutu	0,37	0,80	0,66	0,98	0,86	0,75	1,07	0,93	0,73	0,92	0,71	0,90	0,57	0,85
Itä-Suomi	0,21	0,70	0,31	0,36	0,22	0,47	0,61	0,57	0,34	0,38	0,44	0,40	0,14	0,40
Kainuu	0,21	0,40	0,38	0,16	0,11	0,20	0,45	0,29	0,20	0,08	0,26	0,20	0,14	0,23
Oulun seutu	0,26	0,60	0,54	0,50	0,41	0,54	0,76	0,39	0,45	0,23	0,41	0,34	0,14	0,48
Muu Pohjois-Suomi	0,26	0,50	0,46	0,36	0,27	0,43	0,62	0,38	0,30	0,17	0,36	0,53	0,57	0,39
Ahvenanmaa	0,21	0,20	0,39	0,36	0,24	0,40	0,33	0,34	0,27	0,15	0,19	0,14	0,14	0,29
Ulkomaat	0,79	0,80	0,68	1,00	0,95	0,71	0,75	1,10	0,63	0,92	0,66	0,93	0,86	0,84

¹ Vastauksista laskettiin keskiarvo sen jälkeen, kun jokainen ”asuisin mielelläni”-vastaus oli kerrottu 2:lla, ”saattaisin asua” 1:lla ja ”en haluaisi asua”-vastaukset 0:lla.

1. Omistusasunnon hankkijat	2. Asuntopakkomuuttajat	3. Muut asunnonvaihtajat
4. Opiskelijat	5. Työelämään tulijat	6. Työttömät
7. Työpaikan vaihtajat	8. Uramuuttajat	9. Asuinypäristömuuttajat
10. Palveluiden vuoksi muuttavat	11. Yhteenmuuttajat	12. Erilleen muuttavat
13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat		

päristöstä. Paluu edelliseen kotikuntaa oli harvalle erilleen muuttaneelle todellinen vaihtoehto, sillä lähes neljä viidestä ilmoitti, ettei ollut paluuta harkinnut. Pohjanmaan jälkeen parhaana asuinseutuna erilleen muuttaneet pitivät Tampereen seutua tai ulkomaita.

Lähemmäs perhettä tai sukua muuttaneiden ryhmässä uudelleenmuuttohalukkuus oli vähäistä. Ryhmälle on sen pienen koon takia mahdotonta löytää käytettävissä olevasta aineistosta mitään erityistä syytä, jonka takia uudelleenmuuttoa oli mietitty. Vaikka sekä uudelleenmuuttohalukkaita että edelliseen kotikuntaan mahdollisesti palaavia oli kaksi, kyseessä eivät olleet samat henkilöt. Pohjanmaan ja Tampereen seudut nähtiin yhtä usein parhaana asuinpaikkana. Kolmanneksi suosituin asuinypäristö löytyisi ulkomailta.

Kotiseudulla pysyneet

Kotiseudulla pysymiseen vaikuttaneiden syiden arvioinnin voi olettaa olevan vieläkin vaikeampaa kuin muuton syiden hahmottaminen. Kyselyyn vastanneet henkilöt olivat asuneet samassa kunnassa vähintään vuodesta 1983 lähtien. Se tarkoittaa sitä, että nuorimmat vastaajat ovat olleet kotikunnassaan vähintään vuoden ikäisestä lähtien ja vanhimmatkin vastaajat kahdeksantoista vuoden iästä. Mitä nuoremasta vastaajasta on kyse, sitä enemmän vanhempien päätöksillä voidaan olettaa olleen merkitystä muutto/paikallaanpysymispäätöksissä. Nuorimmilla ikäluokilla onkin vasta nyt ensimmäisiä todellisia mahdollisuuksia päättää missä he aikovat elämäänsä jatkaa. Vanhimmat ikäluokat ovat ehtineet käydä läpi erilaisia elämänvaiheita, jolloin on ehkä useaankin kertaan jouduttu pohtimaan myös sijoittumiseen liittyviä päätöksiä. On kuitenkin oletettavaa, että vastauksissa korostuvat nimenomaan ne tekijät, jotka vaikuttivat vastaushetkellä muuttamattomuuteen.

Kotiseudulla pysymisen motiivit

Kotiseudulla pysyneiden mielipiteissä korostuvat muuttajia pehmeämmät arvot. Opinto- tai työuralla eteneminen ei saanut samanlaista merkitystä kauan samalla paikkakunnalla viihtyneen mielessä kuin muuttaneilla. Kotiseudulla pysyneistä yli 60 prosenttia ilmoitti asumissyiden olleen kolmen tärkeimmän kotiseudulla pysymisen syyn joukossa. Myös perhe- ja ystävyys-suhteisiin liittyvien syiden merkitys korostui. Reilu viidesosa korosti työn merkitystä paikallaan pysymiselle. Toissijaisena syynä työn, kuten opintojenkin merkitys oli huomattavasti pienempi. Palvelut, yleinen viihtyminen ja taloudelliset seikat olivat vain pienen osan mielestä tärkeimpiä kotikuntaan sitoneita syitä.

Muuttajien tavoin kotiseudulla pysyneiden vastauksissa oli havaittavissa tiettyjä ristiriitaisuuksia kun tarkasteltiin tärkeimpiä muuttamattomuuden syitä ja sitä, kuinka paljon eri asiat vaikuttivat kotiseudulla pysymiseen. Useimmin paljon tai melko paljon muuttamattomuuteen nähtiin vaikuttaneen asumiseen ja yleiseen viihtymiseen liitetyt seikat. Perhe, ystävät, palvelut ja yleinen viihtyminen luovat ihmisen sosiaalisen ja toiminnallisen ympäristön. Elinympäristöön liittyvät tekijät arvostettiin hyvin tärkeiksi, vaikka niitä kaikkia ei välttämättä pidetty kolmen tärkeimmän kotikunnassa pysymisen syyn joukossa. Työhön ja opiskeluun liittyvät asiat saivat huomattavan paljon mainintoja, joiden mukaan niillä ei ole ollut vaikutusta siihen, ettei vastaaja ole muuttanut.

Taulukko 27. Kotiseudulla pysymisen syyt syyryhmittäin

(Kyselylomakkeen kysymykset nro 16 ja 15)

	Tärkein syy	2.+ 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ollenkaan	Yht. %
Työhön liittyvät syyt	22,6	12,5	11,7	9,4	6,6	72,2	100
Opiskeluun liittyvät syyt	19,7	8,9	17,3	9,9	6,7	66,1	100
Asumiseen liittyvät syyt	26,2	34,4	34,6	25,7	15,3	24,4	100
Perhe- ja ystävyys-suhteisiin liittyvät syyt	22,0	28,1	29,8	22,6	18,7	29,0	100
Palveluihin liittyvät syyt	2,6	6,8	15,2	27,6	25,4	31,7	100
Yleiseen viihtymiseen liittyvät syyt	3,3	5,3	22,0	33,8	24,5	19,7	100
Taloudellisiin seikkoihin liittyvät syyt	2,0	2,6	10,6	18,9	24,4	46,1	100
Muut syyt	1,6	1,4	15,0	0,0	0,0	85,0	100
<i>Yhteensä (%)</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-	-	-	-

Tarkastelemme myös kotiseudullaan pysyneiden osalta tarkemmin neljää muuttamattomuuden syyryhmää, jotka saivat eniten mainintoja tärkeimpinä motiiveina. Samalla on kuitenkin syytä pitää mielessä yleisen viihtymisen, palveluiden ja taloudellisten seikkojen merkitys. Hyvin suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että em. motiiveilla oli tärkeä merkitys heidän kotikunnassa pysymiselleen. Sosiaalisen ja toiminnallisen ympäristön ollessa kunnossa ihmisen kynnys muuttamiseen kasvaa.

Työsytyt

Työsyiden vuoksi kotiseudullaan pysyneistä valtaosa korosti motiivinaan hyvää työpaikkaa. Monelle ihmiselle yksi hyvän työpaikan tunnusmerkki on se, että työn sisältö vastaa koulutusta. Ehkä sen vuoksi osittain saman sisältöinen vaihtoehto ”koulutusta vastaava työpaikka”, ei yksittäisenä syynä noussut aivan tärkeimpien motiivien joukkoon. Maakunnan pienyritysvaltaisuus näkyy siinä, että yli 40 prosenttia työsyiden vuoksi paikallaan pysyneistä ilmoitti oman tai perheen yrityksen vähintään kolmanneksi tärkeimmäksi muuttamattomuuden syyksi. Puolison hyvän työpaikan merkitys korostui toissijaisena kotiseudulla pysymisen syynä. Puolison työpaikan merkitys riippuu luonnollisesti vastaajan siviilisäädystä. Parisuhteessa elävillä puolison työpaikan tärkeys muuttamattomuuteen vaikuttavana tekijänä koettiin jopa merkittävämmäksi tekijäksi kuin vastaajan oma työpaikka. Työttömyyteen liittyvät syyt olivat harvoin määrääviä tekijöitä

Taulukko 28. Työsyiden vuoksi kotiseudullaan pysyneet
(Kyselylomakkeen kysymykset nro 16 ja 15)

	Kaikista vastan- neista-	Niistä, joilla työ tärkein syy	Niistä joilla työ 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht. %
Hyvä työpaikka	9,2	40,6	23,3	19,5	18,4	9,7	52,3	100
Koulutusta vastaava työpaikka	3,0	13,0	15,1	14,3	15,4	9,2	61,0	100
Puolison työpaikka	2,6	11,6	24,7	15,1	12,4	5,9	66,7	100
Oma tai perheen yritys	5,9	26,1	15,1	18,4	5,5	2,2	73,9	100
Ei ole työttömänä löytänyt töitä muualtaakaan	0,3	1,4	6,8	3,4	5,4	7,7	83,5	100
Muuttaminen on työttömälle liian kallista	0,3	1,4	6,8	6,1	5,0	8,8	80,2	100
Saa lähiaikoina työtä kotikunnastaan	0,0	0,0	2,7	4,3	7,1	5,1	83,5	100
Muu työhön liittyvä syy	1,3	5,8	5,5	13,8	2,6	0,9	82,8	100
<i>Yhteensä (%)</i>	<i>22,6</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-	-	-	-

kotiseudulla pysymiselle. Se viittaa siihen, että työttömyys ei ole työntävänä tekijänä kovinkaan merkittävä 16–34 -vuotiaille eteläpohjalaisille nuorille.

Siinä, kuinka paljon eri tekijöiden koettiin vaikuttaneen kotiseudulla pysymiseen, saadut tulokset käyvät työn osalta hyvin yhteen tärkeimmiksi mainittujen syiden kanssa. Hyvä työpaikka koettiin useimmin paljon tai melko paljon muuttamattomuuteen vaikuttavaksi tekijäksi. Koulutuksen ja työn sisällön vastaavuus, puolison työpaikka ja oma tai perheen yritys olivat monille tärkeitä muuton esteitä tekijöitä.

Opiskelusyyt

Opiskelusyissä erottuu kaksi motiivia, joita molempia noin kolmasosa opiskelusyiden vuoksi kotikunnassaan pysyneistä piti tärkeimpänä vaikuttimenaan. Näistä opiskelupaikan löytyminen kotikunnasta painottuu hieman voimakkaammin ensisijaisena syynä, kun taas kesken oleva koulunkäynti oli hieman useammin toissijainen kotiseudulla pysymisen syy. Koululaiset kuuluivat nuorimpiin vastaajiin. Heistä osa onkin vasta tulossa ikään, jossa he voivat itse vaikuttaa asumispäätöksiinsä. Voidaankin sanoa, että vastauksista huolimatta tämän ryhmän muuttamattomuuteen on eniten vaikuttanut vanhempien tekemät päätökset. Melko

Taulukko 29. Opiskeluyriden vuoksi kotiseudullaan pysyneet
(Kyselylomakkeen kysymykset nro 16 ja 15)

	Kaikista vastan- neista-	Niistä, joilla opisk. tärkein syy	Niistä joilla opisk. 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht. %
Opiskelupaikka löytyy/ löytyi kotikunnasta	6,6	33,3	26,9	20,3	10,5	4,5	64,7	100
Odottaa opiskelemaan pääsyä tai opintojen alkamista	0,3	1,7	3,8	5,2	2,8	6,0	86,1	100
Opiskelee muualla, mutta ei halua vaihtaa kotikuntaa	5,2	26,7	19,2	21,8	13,4	6,1	58,8	100
Aikoo opintojeni jälkeen palata kotikuntaan	0,3	1,7	9,6	11,6	12,7	15,5	60,2	100
Koulunkäynti on vielä kesken/juuri päättynyt	5,9	30,0	34,6	28,2	11,3	4,0	56,5	100
Muu opiskeluun liittyvä syy	1,3	6,7	5,8	15,9	6,5	0,9	76,6	100
<i>Yhteensä (%)</i>	<i>19,7</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>

merkittävä osuus vastaajista opiskeli kotikuntansa ulkopuolella, mutta ei siitä huolimatta ollut halunnut vaihtaa kotikuntaa.

Vastaajien mukaan pääasiassa samat syyt vaikuttivat paljon tai melko paljon päätökseen olla vaihtamatta kotikuntaa. Opiskelemassa olevista varsin merkittävä osa haluaa palata valmistumisensa jälkeen kotikuntaansa. Opiskelemaan pääsyä odottavia ei ollut vastaajissa kovin runsaasti.

Asumissyyt

Eteläpohjalaiset nuoret ja nuoret lapsiperheet arvostavat maaseutumaista asuin- ympäristöä. Kaupunkimainen asuin ympäristö ei saa vastaavaa arvostusta. Muilta osin asumissyiden vuoksi kotiseudulla pysyneiden motiivit jakaantuivat varsin tasaisesti eri syiden osalle. Lapsiperheiden osuus vastaajista oli vain noin viisi- toista prosenttia, mistä johtuen asuin ympäristön sopivuus lapsille ei noussut kovin merkittäväksi tekijäksi.

Asumissyiden koettiin yleensä vaikuttaneen kotiseudulla pysymiseen paljon tai melko paljon. Lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että elämäntilanteeseen sopivan asunnon ja puhtaan luonnon merkitys olivat vaikuttaneet paljon muut-

Taulukko 30. Asumissyiden vuoksi kotiseudullaan pysyneet
(Kyselylomakkeen kysymykset nro 16 ja 15)

	Kaikista vastan- neista-	Niistä, joilla asum. tärkein syy	Niistä joilla asum. 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ol- lenkaan	Yht. %
Hyväkuntoinen asunto	3,3	12,5	8,0	38,5	29,4	14,0	18,1	100
Elämäntilanteeseen sopiva asunto	3,3	12,5	14,9	48,5	30,0	9,6	11,9	100
Asuinalueen ja/tai elin- ympäristön viihtyisyys	4,3	16,3	11,4	40,5	32,1	17,6	9,8	100
Puhdas luonto	2,3	8,8	19,4	45,0	33,2	12,1	9,7	100
Lapsille hyvä asuin- ympäristö	1,3	5,0	12,9	32,2	21,2	11,0	35,7	100
Halu asua maaseudulla	6,2	23,8	14,9	34,1	19,1	16,4	30,4	100
Halu asua kaupungissa tai taajamassa	0,0	0,0	1,5	12,6	17,5	22,8	47,0	100
Kotiseurakkaus	4,3	16,3	14,9	28,1	28,5	24,1	19,3	100
Muu asumiseen liittyvä syy	1,3	5,0	2,0	20,0	4,4	0,0	75,6	100
<i>Yhteensä (%)</i>	<i>26,2</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-	-	-	-

tamattomuuteen. Selkeimmin asumissyiden merkitys näkyi sellaisten vastaajien osuuksien pienuutena, joiden mukaan tarjotuilla asumissyillä ei ollut lainkaan vaikutusta muuttamattomuuteen. Asuinalueen ja/tai elinympäristön viihtyisyyden ja puhtaan luonnon osalla tällaisia ihmisiä oli alle kymmenen prosenttia vastaajista.

Perhesuhteiden vuoksi kotiseudulla pysyneet

Perhesuhteita korostaneet pitivät perheen ja/tai sukulaisten lähellä asumista tärkeimpänä muuttamattomuuteen vaikuttaneena tekijänä. Vastaajista yli 34 prosenttia asui vielä vanhempien luona, joten on luonnollista, että varsin suuri osa vastaajista piti sitä merkittävämpänä kotiseudulla pysymisen syynä. Ystävien merkitys korostui toissijaisena syynä.

Yli kaksi kolmasosaa vastanneista oli sitä mieltä, että perheen ja/tai sukulaisten asuminen lähellä oli vaikuttanut paljon tai melko paljon heidän kotikunnassaan pysymiseensä. Myös ystävien tärkeyttä korostettiin. Vanhempien luona asumisen vaikutuksen arviointi jakoi mielipiteitä. Joko sen mainittiin vaikuttaneen paljon tai sitten ei ollenkaan. Selkeä jako puhuu sen puolesta, että vas-

Taulukko 31. Perhesuhteiden vuoksi kotiseudullaan pysyneet
(Kyselylomakkeen kysymykset nro 16 ja 15)

	Kaikista vastan- neista-	Niistä, joilla perhesuht. tärkein syy	Niistä joilla perhesuht. 2. tai 3. tärkein syy	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei oi- lenkaan	Yht. %
Perhe ja/tai sukulaiset asuvat lähellä	11,5	52,2	44,5	41,0	26,6	18,4	14,1	100
Ystävät asuvat lähellä	2,0	9,0	29,3	32,6	31,2	22,6	13,6	100
Kotiseudun mukavat ihmiset	0,0	0,0	2,4	17,1	30,9	29,5	22,5	100
Asuu vielä vanhempiensa luona	6,2	28,4	21,3	33,8	6,0	8,5	51,6	100
Muu perhe- tai sukulais- suhteisiin liittyvä syy	2,3	10,4	2,4	12,0	4,3	3,3	80,4	100
<i>Yhteensä (%)</i>	<i>22,0</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-	-	-	-

taajat lähestyivät muuttamattomuuden syitä nimenomaan vastaushetken tilanteesta nähden. Kotiseudun ihmisten tärkeys korostui tässä, vaikka kohta mainittiin vain harvoin kolmen tärkeimmän syyn joukossa.

Kotiseudulla pysyneiden ryhmät

Kotiseudulla pysyneistä muodostettiin seitsemän eri ryhmää. Niiden muodostamisessa käytettiin vastaavia muuttajia kuin muuttajillakin. Kotiseudulla pysymisen motiivit ryhmittäin on esitetty liitteessä 6. Kotiseudullaan pysyneiden osalta oli muuttajia vaikeampaa löytää vastaavia tyyppityksiä. Potentiaalisia muuttajia on toki tutkittu (esim. Hietala 1974 ja Varjo 1973), mutta silloin ollaan yleensä keskitytty vain muuttomotivaatioihin liittyviin tekijöihin. Osittain tätä tutkimusta vastaava näkökulma oli Sirpa Korhosella (1994), joka selvitti mahdollisia Kainuuseen palaavia. Hän löysi tutkimuksessaan yhdeksän erilaista, enemmän tai vähemmän potentiaalista, paluumuuttajaryhmää. Merja Paunikallio (1997) puolestaan tutki eteläpohjalaisten ja pohjoiskarjalaisten maaseudulla asuvien nuorten käsityksiä maaseudusta. Vaikka Paunikallio ei tutkimuksessaan keskittynyt muuttamiseen, sivusi hän myös tätä aihetta. Hänen muodostamistaan neljästä ryhmästä kahta voidaan pitää selkeästi muuttoalttiina.

Vanhempien luona asuviksi nimettiin nuoret ja nuoret aikuiset, jotka eivät ole vielä työelämässä ja asuivat vanhempiensa asunnossa. Ryhmään kuuluivat myös opiskelijat, jotka asuivat vakituisesti vanhempiensa kanssa. Vanhempien luona

Taulukko 32. Kotiseudulla pysyneiden jakautuminen ryhmiin

	Määrä	Osuus vastaajista %	Vastaaja + perheen- jäsenet ¹	Osuus kotiseudulla pysyneistä %
Vanhempien luona asuvat	61	19,1	65	12,7
Kodista irtaantuneet opiskelijat	91	28,5	112	21,9
Yrittäjät	38	11,9	91	17,8
Parannusta asumisolosuhteisiin toivovat	48	15,0	99	19,4
Kotiseutuun kiirtyneet	14	4,4	23	4,5
Työpaikkaa hakevat	25	7,8	46	9,0
Elämäntilanteeseen tyytyväiset	42	13,2	75	14,7
<i>Yhteensä</i>	<i>319</i>	<i>100 %</i>	<i>511</i>	<i>100 %</i>

¹ Mukaan laskettu avio- tai avopuoliso ja lapset, ei vanhempia.

asuvat olivat paikallaan pysyneistä keskimäärin kaikkein nuorimpia. Heidän keski-ikänsä oli 19,3 vuotta. Eniten ryhmässä oli 17 ja 18 -vuotiaita. Ryhmään kuului enemmän miehiä kuin naisia. Perheen perustaminen ryhmään kuuluvilla oli luonnollisesti vielä edessä päin eli lähes kaikki ryhmän vastaajista olivat naimattomia. Pääosa vanhempien luona asuvista oli pääasialliselta toiminnaltaan opiskelijoita tai koululaisia. Peruskoulutuksena oli yleisimmin keski- tai peruskoulu. Lukion oli käynyt alle 30 prosenttia ryhmään kuuluvista. Yli puolella ei ollut ammatillista koulutusta, mutta moni oli sitä parhaillaan hankkimassa. Tärkeimmiksi kotiseudulla pysymisen motiiveiksi mainittiin useimmin kesken oleva koulunkäynti ja koulutuspaikan löytyminen kotikunnasta.

Kodista irtaantuneet opiskelijat asuivat vähintään viikot vanhempiensa kodin ulkopuolella. Ryhmään kuuluvat olivat keskimäärin 22,0-vuotiaita. Saman ikäisiä kuului ryhmään myös eniten. Kodista irtaantuneet opiskelijat olivat voittopuolisesti naisia, sillä miesten osuus oli alle 30 prosenttia. Lähes puolet vastaajista ilmoitti asuvansa yksin omassa taloudessa. Myös avo- tai avoliiton solmineita oli jo melkoisen suuri osuus, mutta lapsia ei vastaajilla kuitenkaan vielä ollut. Pääasialliselta toiminnaltaan ryhmään kuuluvat olivat luonnollisesti lähes kokonaan opiskelijoita. Peruskoulutuksen taso oli korkea, sillä lähes neljä viidestä oli käynyt lukion. Ammattikoulutusta ei yleensä vielä ollut. Muuttamattomuuden motiiveista tärkeimpinä mainittiin perheen ja/tai sukulaisten läheisyys sekä halu olla vaihtamatta kotikuntaa.

Itse yrittäjinä toimivien lisäksi yrittäjiin laskettiin kuuluviksi myös vastaajat, joiden puolisoilla oli yritys tai maatila. Keski-ikä oli 25,4 vuotta ja eniten ryhmässä oli 27-vuotiaita. Miehiä ryhmän vastaajista oli 2/3. Eniten yrittäjiin kuu-

luvissa oli lapsiperheitä, mutta joukossa oli paljon myös vanhempien luona asuvia ja lapsettomia pariskuntia. Yli puolet vastaajista ilmoitti työskentelevänsä omassa tai perheen yrityksessä. Omalla tai perheen maatilalla työskenteleviä oli yli viidennes ryhmään kuuluneista. Useimmilla vastaajista oli keski- tai peruskoulutasoinen peruskoulutus. Ammattikoulutus oli yleensä hankittu ammattikoulusta. Yrittäjien päätökseen olla muuttamatta oli luonnollisesti vaikuttanut heidän yritysensä.

Parannusta asumisolosuhteisiin toivoneista valtaosa toivoi vastaushetkellä joko erilaista asuinympäristöä, asunnon omistussuhdetta tai asumismuotoa. Ryhmään kuuluvien keski-ikä oli yrittäjien tapaan 25,4 vuotta. Samoin ryhmään kuului eniten 27-vuotiaita. Miehiä ja naisia oli vastaajissa lähes yhtä paljon. Asumisolosuhteisiin parannusta toivovat elivät useimmin parisuhteessa, johon ei kuulunut lapsia. Lapsiperheiden osuus oli kuitenkin ryhmässä toiseksi suurin. Lähes kolme neljäsosaa työskenteli palkansaajana toisen palveluksessa. Peruskoulutuksen valtaosa oli hankkinut keski- tai peruskoulusta, lukion oli käynyt reilu neljännes. Ammattikoulutus oli useimmin hankittu ammattikoulussa. Ryhmässä eniten kotiseudulla pysymiseen oli vaikuttanut vastaajien hyvä työpaikka sekä sukulaisten ja/tai perheen läheisyys.

Kotiseutuun kiintyneet ilmoittivat pitävänsä yleisesti kotiseutuun liittyviä asioita tärkeimpinä muuttamattomuuden syinä. Ryhmään kuuluneiden keski-ikä oli 24,1 vuotta, mutta eniten siinä oli 20-vuotiaita. Naisia ryhmään kuului hieman miehiä enemmän. Kotiseutuun kiintyneisiin kuului yhtä paljon yksin asuvia ja lapsiperheitä. Ryhmään kuuluvat olivat useimmin työssä muiden palveluksessa, mutta myös opiskelijoiden osuus oli varsin suuri. Pääasiassa kotiseutuun kiintyneet olivat hankineet peruskoulutuksensa keski- tai peruskoulussa, minkä jatkoksi ammattiosaaminen oli haettu ammattikoulusta. Kotiseurakkaus nousi ryhmään kuuluneiden keskuudessa useimmin tärkeimmäksi kotiseudulla pysymisen motiiviksi. Myös perheen ja/tai sukulaisten läheisyys sai paljon mainintoja.

Työpaikkaa hakevat ilmoittivat joko itsensä tai puolisonsa etsivän työpaikkaa. Myös työttömät laskettiin tähän ryhmään, jos he ilmoittivat harkitsevansa muuttoa työpaikan takia. Ryhmään kuuluvien keski-ikä oli 24,6 vuotta. Eniten ryhmässä oli 24-vuotiaita. Työpaikkaa hakevista enemmistö oli miehiä. Pääosa oli jo työssä, mutta noin kolmannes oli työttömiä. Varsin suuri osa ryhmään kuuluvista oli käynyt lukion, vaikka vain keski- tai peruskoulun käyneitä oli enemmän. Ammattikoulutus oli hankittu joko ammattikoulusta tai ammattikorkeakoulusta/-opistosta. Myös työpaikkaa hakevat ilmoittivat hyvän työpaikan useimmin tärkeimmäksi kotiseudulla pysymisen syyksi. Myös kotiseurakkaus sekä perheen ja/tai sukulaisten lähellä asuminen olivat vaikuttaneet monen ryhmään kuuluneen muuttamattomuuteen.

Elämäntilanteeseensa tyytyväiset asuivat mieleisellään tavalla ja olivat pääosin tyytyväisiä työtilanteeseensa. Joukkoon kuuluviksi laskettiin myös muuta-

mia työttömiä, jotka ilmoittivat kotiseudulla pysymisen syiden koskevan koko perhettä, eikä heillä ollut aikeita muuttaa lähiaikoina. Ryhmä oli keski-ikältään kaikkein vanhin, 25,6 vuotta. Eniten siihen kuului 27-vuotiaita. Naisia oli ryhmän vastaajissa miehiä enemmän, mutta miestenkin osuus oli yli 40 prosenttia. Talouden muodoltaan ryhmä jakaantui varsin tasan eri vaihtoehtojen väleille. Eniten ryhmässä oli vanhempien luona asuvia. Enemmistö elämäntilanteeseensa tyytyväisistä oli työssä toisen palveluksessa. Pääosalla ryhmään kuuluvista oli peruskoulutus hankittu keski- tai peruskoulussa. Lukion käyneiden osuus oli reilu neljännes. Ammattiosaamisen pohja oli hankittu pääasiassa ammattikoulusta. Elämäntilanteeseen tyytyväisistä hyvä työpaikka ilmoitettiin useimmin muuttamattomuuden syyksi. Monta mainintaa saaneita motiiveja olivat myös hyväkuntoinen asunto ja halu asua maaseudulla.

Kotiseudulla pysyneiden tyytyväisyys kotikuntaan

Tässä luvussa tarkastelemme kotiseudulla pysyneiden tyytyväisyyttä kotikunnan palveluihin. Parhaimpien ja huonoimpien palveluiden lisäksi katsomme, mitä parannustoivomuksia vastaajilla on kotikuntansa suhteen. Lisäksi tutkailemme minkälaisen arvosanan kotikunta oli saanut vastaajien kesken. Parhaimmat ja huonoimmat palvelut sekä parannustoivomukset ja arvostamat on esitetty taulukoissa 33–36. Tarkastelemme myös vastaajien uskoa palveluiden kehittymisestä jatkossa. Parannustoivomuksia kysyttiin avoimella kysymyksellä. Muissa kysymyksissä vastausvaihtoehdot, joista sai valita, olivat ennakkoon määrättyt. Ryhmittäiset palveluita koskevat tarkemmat vastaukset on esitetty liitteessä 7. Muuttajien tavoin tässä luvussa on esitetty kooste palvelutasoa koskeneista vastauksista. Niillä on mitattu tyytyväisyyttä koko palvelutason ja uskoa sen kehitykseen. Ryhmittäiset tiedot on koottu kuvioihin 20–21.

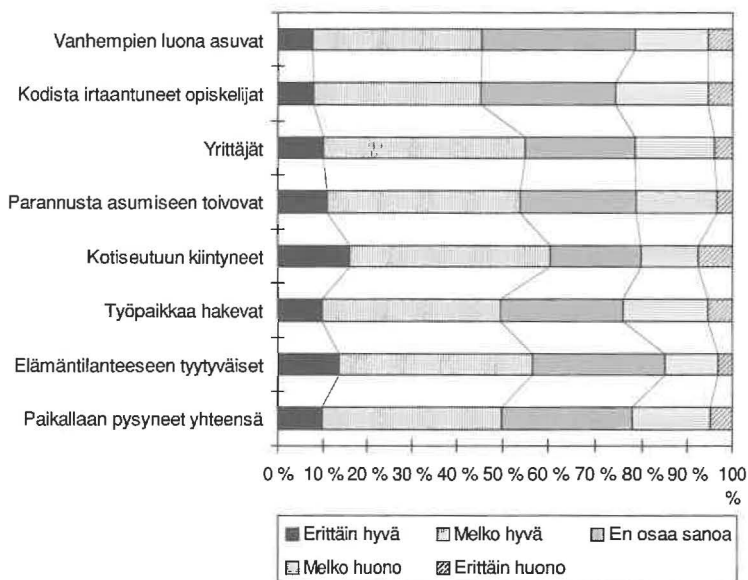
Muuttajien tavoin kotiseudulla pysyneet saivat lomakkeissa kertoa niistä ominaisuuksista, mitä kotikunta toi heille ensimmäiseksi mieleen. Myöskään näistä vastauksista ei ollut löydettävissä ryhmien välisiä eroja. Ominaisuudet, joita mainittiin, olivat pääosin positiivisia. Useimmin esiintyivät ominaisuudet rauhallinen ja viihtyisä. Koska ryhmien välisiä eroja ei ollut, eivätkä vastaukset juuri eronneet muuttajien esittämistä, ei ominaisuuksia käydä sen tarkemmin läpi. Niistä kiinnostuneet löytävät nekin liitteestä 7.

Liikuntapalvelut hyvätasoisia

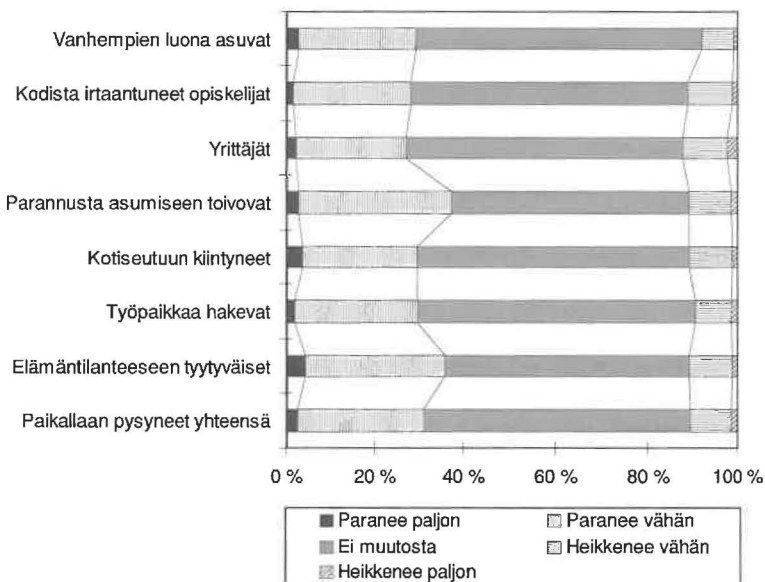
Muuttaneiden tavoin kotiseudulla pysyneiden käsityksissä kotikunnan palvelutasosta erottui selkeästi kolme palvelua, joista vastaajilla ei ollut kokemusta. Päivähoitopalvelut, vanhustenhuolto ja kunnalliset kodinhoitopalvelut eivät juurikaan koskettaneet vastaajien ikäluokkia. Keskimäärin kotiseudulla pysyneet nuoret aikuiset olivat melkoisen tyytyväisiä kotikuntansa palveluihin. Puolet vastaajista ilmoitti palvelutason olevan yleisesti joko erittäin tai melko hyvä. Päinvastaista mieltä oli reilu viidesosa. Parhaimmin oli järjestetty liikuntapalvelut ja heikoimpana pidettiin työllisyystilannetta. Kaikkein useimmin vastaajat toivoivat kuntiensä parantavan nuorison harrastusmahdollisuuksia. Heikoimpana palveluna pidetty työllisyystilanne mainittiin toiseksi useimmin parannusta

Kuvio 20. Kotiseudulla pysyneiden tyytyväisyys palveluihin ryhmittäin

Kuvio 21. Kotiseudulla pysyneiden ryhmittäinen näkemys palveluiden kehittymisestä kotikunnassa seuraavan viiden vuoden aikana

vaativana asiana. Kaikkien kotiseudullaan pysyneiden vastaajien kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvoksi tuli 7,8.

Palvelutason uskottiin varsin yleisesti olevan turvattu seuraavan viiden vuoden aikana. Vain joka kymmenes arveli keskimääräisen tason heikkenevän. Valtaosa uskoi nykyisen tason säilyvän, mutta lähes kolmannes arveli niiden kehityvän parempaan suuntaan. Palvelutason merkittävään paranemiseen uskoi vain muutama prosentti kotiseudulla pysyneistä.

Kotiseudulla pysyneet ryhmittäin

Vaikka vanhempien luona asuvia voidaan vastausten pohjalta pitää melko tyytyväisinä oman kotikunnan keskimääräiseen palvelutasoon, oli ryhmässä keskimäärin vähiten niitä, jotka pitivät palvelutasoa melko tai erittäin hyvänä. Useimmin laadukkaana palveluna mainittiin liikuntapalvelut, joita lähes neljä viidestä ryhmään kuuluneesta piti erittäin tai melko hyvänä. Myös kaupan ja terveystalveluihin oltiin tyytyväisiä. Mainitut palvelut saivat vastaavassa järjestyksessä myös eniten mainintoja kotikunnan parhaimpana palveluna. Heikkotasoisina palveluita pidettiin kouluja ja kouluttautumismahdollisuuksia sekä julkista liikennettä, joita yli 40 prosenttia ryhmään kuuluneista piti melko tai erittäin huonoina. Ensin mainittua pidettiin myös useimmin kunnan heikoimpana palveluna. Julkisen liikenteen lisäksi toiseksi useimmin huonoimmaksi palveluksi vanhempien luona asuvat ilmoittivat nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet. Myös työllisyystilanne mainittiin useissa vastauksissa. Kotikuntansa arvosanaksi ryhmässä annettiin keskimäärin 7,4, mikä oli yhdessä työpaikkaa hakevien kanssa alhaisin eri ryhmistä.

Vastaajat toivoivat useimmin, että heidän kotikunnassaan parannettaisiin kouluja ja kouluttautumismahdollisuuksia. Toiseksi useimmin parannusta haluttiin nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksiin. Myös julkinen liikenne tarvitsi monen mielestä kehittämistä jatkossa. Kunnan palvelutasossa ei odoteta tapahtuvan suuria muutoksia seuraavan viiden vuoden aikana. Melkein kaksi kolmesta vastaajasta uskoi palvelutason säilyvän keskimäärin nykyisellä tasolla. Vähäiseen tason paranemiseen uskoi hieman yli neljännes. Niiden osuus, jotka uskoivat tason jatkossa nousevan, oli alhaisin kaikista ryhmistä. Useimmin parannusta uskottiin tulevan liikuntapalveluihin ja työllisyystilanteeseen, mutta myös nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksien sekä kaupan palveluiden paranemiseen uskoi moni. Jälkimmäisen kehityksestä tosin osalla vastaajista oli varsin pessimistinen näkemys. Korkein huononevaa kehitystä odottavien vastaajien osuus oli julkisen liikenteen kohdalla.

Kodista irtaantuneet opiskelijat pitivät kotikuntansa palvelutasoa enimmäkseen melko hyvänä. Siitä huolimatta palvelutasoa hyvänä pitävien osuus oli yhtä

alhainen kuin vanhempien luona asuvien keskuudessa. Liikunta- ja terveystalveta piti vähintäänkin melko hyvinä noin neljä viidesosaa vastaajista. Ne kolme palvelua, jotka ryhmässä useimmin nimettiin parhaimmin järjestetyiksi, olivat täsmälleen samat kuin vanhempien luona asuvillakin (liikuntapalvelut, kaupan palvelut ja terveystalvet). Melko tai erittäin huonoiksi palveluiksi vastaajat nimesivät useimmin julkisen liikenteen sekä koulut ja kouluttautumismahdollisuudet. Ensin mainittua piti huonotasoisena kaksi kolmasosaa ryhmäläisistä. Kaikkein heikoimmaksi palveluksi kodista irtaantuneet opiskelijat mainitsivat useimmin työllisyystilanteen. Kodista irtaantuneet opiskelijat antoivat keskimäärin kotikunnalleen arvosanan 7,6.

Nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet sekä julkinen liikenne ajoivat vastaajien mielestä työllisyyden edelle, kun kysyttiin, mitä asioita kotikunnassa pitäisi parantaa. Kodista irtaantuneiden opiskelijoiden näkemys keskimääräisessä palvelutasossa tapahtuvista muutoksista oli jotakuinkin keskitasoa. Noin kaksi kolmasosaa uskoi nykyisen tason säilyvän, ja joka kymmenes nousevan seuraavan viiden vuodena aikana. Useimmin parannusta uskottiin tulevan liikuntapalveluihin, joiden tason odotti yli puolet vastaajista paranevan. Suhteellisen moni uskoi myös työllisyystilanteen sekä nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksien paranemiseen. Näiden kahden osalta odotukset vastasivat niitä toiveita, joita ryhmässä oli kotikuntansa parantamisesta. Eniten pessimistisiä odotuksia ryhmässä oli julkisen liikenteen ja kaupan palveluista.

Yrittäjillä oli varsin positiivinen kuva heidän kotikuntansa palvelutasosta. Lähes 60 prosenttia oli sitä mieltä, että keskimääräinen palvelutaso oli joko erittäin tai melko hyvä. Vastakkainen mielipide oli noin viidesosalla ryhmäläisistä. Liikuntapalveluita pidettiin varsin laadukkaina, sillä lähes kolmasosa vastaajista piti niitä erittäin hyvinä kotikunnassaan. Muita usein erittäin tai melko hyviksi mainittuja palveluita olivat kaupan palvelut, muut yksityiset palvelut ja terveystalvet. Kotikunnan parhaana palveluna yrittäjät mainitsivat useimmin liikuntapalvelut. Vastaavasti heikoimmintä asiaa olivat työllisyyden osalta, sillä työllisyystilannetta piti melko tai erittäin huonona puolet vastaajista. Myös julkista liikennettä sekä nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksia pidettiin usein heikotatasoisina. Kotikunnan huonoimpina palveluina mainittiinkin useimmin työllisyystilanne sekä nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet. Yrittäjien melko korkea tyytyväisyys palveluihin näkyi myös heidän kotikunnalleen antamista arvosanoista, joiden keskiarvoksi muodostui 8,1, mikä oli toiseksi korkein eri ryhmistä.

Yrittäjien mielestä kotikunnassa oli eniten kehittämisen varaa työllisyydessä, nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksissa sekä kaupan palveluissa. Vaikka yrittäjät näkivät kuntansa palvelutason keskimäärin varsin hyvänä, oli heidän uskonsa heikko niiden kehittymisestä parempaan suuntaan. Yrittäjissä oli kaikista ryhmistä suhteellisesti laskien vähiten niitä, jotka uskoivat keskimää-

Taulukko 33. Ryhmittäin kolme parasta palvelua kotiseudulla pysyneiden mielestä (paras = 3, toiseksi paras = 2 ja kolmanneksi paras = 1)

	1	2	3	4	5	6	7	Keski-arvo
1. Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet				1		1		0,3
2. Liikuntapalvelut	3	3	3	2	3	3	3	2,9
3. Kulttuuripalvelut								0,0
4. Kaupan palvelut	2	2	2	3	2		2	1,9
5. Muut yksityiset palvelut								0,0
6. Terveyspalvelut	1	1				2	1	0,7
7. Päivähoitopalvelut								0,0
8. Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet				1				0,1
9. Julkinen liikenne								0,0
10. Vanhustenhuolto			1		1			0,3
11. Kunnalliset kodinhoitopalvelut								0,0
12. Työllisyystilanne								0,0

Taulukko 34. Ryhmittäin kolme huonointa palvelua kotiseudulla pysyneiden mielestä (heikoin = 3, toiseksi heikoin = 2 ja kolmanneksi heikoin = 1)

	1	2	3	4	5	6	7	Keski-arvo
1. Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	2	1	3	2	2	1		1,6
2. Liikuntapalvelut								0,0
3. Kulttuuripalvelut								0,0
4. Kaupan palvelut			1					0,1
5. Muut yksityiset palvelut								0,0
6. Terveyspalvelut								0,0
7. Päivähoitopalvelut								0,0
8. Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	1		1		2		1	0,7
9. Julkinen liikenne	2	3	2	1	1	2	2	1,9
10. Vanhustenhuolto								0,0
11. Kunnalliset kodinhoitopalvelut								0,0
12. Työllisyystilanne	3	2	3	3	3	3	3	2,9

Taulukko 35. Mitä kotikunnassa haluttaisiin parannettavan (3 = useimmin mainittu, 2 = toiseksi useimmin mainittu, 1 = kolmanneksi useimmin mainittu)

	1	2	3	4	5	6	7	Keski-arvo
Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	2	3	3	3	3	1		2,1
Liikuntapalvelut					1	1		0,3
Kulttuuripalvelut					1			0,1
Kauppan palvelut			2		1	2	2	1,0
Muut yksityiset palvelut					1			0,1
Terveyspalvelut								0,0
Päivähoitopalvelut								0,0
Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	1							0,1
Julkinen liikenne	3	2		1		1	1	1,1
Vanhustenhuolto								0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut								0,0
Työllisyystilanne		1	2	2	2	3	3	1,9
Korkeita asumiskustannuksia								0,0
Asuntotilannetta				1	1			0,3
Turvallisuutta								0,0
Siisteyttä/ympäristönsuojelua								0,0
Sivukyliä/lähiöitä			1					0,1
Kunnan keskustaa								0,0
Kunnallispolitiikkaa (pieni piiri pyörii/hitaita ja/tai huonoja päätöksiä)								0,0
Ihmisten tyylyttä/kyräälemistä/kateutta/ahdasmielisyyttä								0,0
Negatiivista yleisilmapiiriä								0,0
Jotain muuta			2	1			2	0,7

1. Vanhempien luona asuvat

2. Kodista irtaantuneet opiskelijat

3. Yrittäjät

4. Parannusta asumisen laatuun toivovat

5. Kotiseutuun kiintyneet

6. Työpaikkaa hakevat

7. Elämäntilanteeseensa tyytyväiset

räisen palvelutason nousevan, ja eniten niitä, jotka uskoivat sen laskevan. Selitys tälle lienee se, että ryhmään laskettiin kuuluviksi myös maatalouden harjoittajat, joiden tulevaisuuden näkymiä varjostivat vastaushetkellä monet uhkakuvat. Suurin yksittäinen huolen aiheuttaja oli varmastikin käynnissä olleet Agenda

2000 -neuvottelut, joiden tuloksista ei vielä ollut minkäänlaista varmuutta. Yksittäisistä palveluista useimmin uskottiin paranevan liikuntapalveluiden. Täsmälleen puolet vastaajista oletti niiden olevan viiden vuoden kuluttua vastaushetkeä korkeammalla tasolla. Käsitys työllisyyden kehityksestä jakoi mielipiteitä. Suhteellisen moni uskoi sen paranevan, mutta myös pessimistisiä näkemyksiä löytyi paljon. Useimmin palvelut nähtiin heikkenevän julkisen liikenteen osalta.

Parannusta asumisen laatuun toivovat olivat ryhmänä palvelutyytyväisyyden osalta keskimääräistä tasoa. Tasoa erittäin tai melko hyvänä pitävien osuus oli selkeästi yli puolet. Päinvastaista mieltä oli noin viidennes ryhmäläisistä. Useimmin hyvinä pidettiin liikuntapalveluita ja kaupan palveluita. Ensin mainittua piti hyvätasoisena lähes yhdeksän vastaajan kymmenestä. Parannusta asumisen laatuun toivovien mielestä parhaiten järjestetty palvelu oli useimmin kaupan palvelut. Liikuntapalvelut mainittiin parhaana palveluna toiseksi useimmin. Muita usein mainittuja olivat nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet sekä koulut ja kouluttautumismahdollisuudet. Vastaavasti melko tai erittäin huonoina palveluina pidettiin julkisen liikenteen järjestelyitä ja työllisyystilannetta. Kummankin tasoon oli tyytymättömiä lähes puolet vastaajista. Huonoimpana tilannetta pidettiin useimmin työllisyyden osalta. Julkinen liikenne mainittiin nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksien jälkeen kolmanneksi useimmin huonoimminkin hoidettuna palveluna. Parannusta asumisen laatuun toivovien keskimääräinen tyytyväisyys palvelutasoon heijastui myös keskimääräisenä kotikunnalle annettuna arvosanana. Arvosanojen keskiarvo oli 8,0.

Nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksiin sekä työllisyystilanteeseen pitäisi jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota. Ne mainittiin useimmin parannusta asumisen laatuun toivovien vastauksissa kysymykseen, mitä he haluaisivat kotikunnassaan parannettavan. Ryhmän mielestä palveluiden kehittämiseen on kunnilla eväät olemassa, sillä he suhtautuivat hyvin positiivisesti palvelutason kehittymiseen jatkossa. Tason nousua odottavia oli ryhmistä suhteellisesti eniten, lähes 40 prosenttia. Useimmin parannusta odotettiin kaupan palveluihin, nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksiin sekä työllisyystilanteeseen. Viimeksi mainitun parantamiseen suhtauduttiin kuitenkin epäillen, sillä se mainittiin julkisen liikenteen jälkeen toiseksi useimmin palveluna, jonka arveltiin heikkenevän seuraavan viiden vuoden aikana.

Kotiseutuun kiintyneet olivat keskimäärin tyytyväisimpiä kotikuntansa palveluihin. Noin 60 prosenttia vastaajista oli melko tai erittäin tyytyväisiä keskimääräiseen palvelutasoon. Kaikkein tyytyväisimpiä oltiin liikunta- ja terveystyöpalveluihin, joita yksikään vastaajista ei pitänyt huonoina. Liikuntapalveluiden jälkeen useimmin parhaana palveluna pidettiin kaupan palveluita ja vanhustenhuoltoa. Melko tai erittäin huonoina palveluina pidettiin useimmin nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksia sekä kouluja ja kouluttautumismahdollisuuksia. Molemmat saivat toiseksi eniten mainin-

Taulukko 36. Kotiseudulla pysyneiden kotikunnalleen antamien arvosanojen jakauma ja keskiarvo ryhmittäin (suluissa vastauksien määrä)

	1	2	3	4	5	6	7	Ka.
Vanhempien luona asuvat	3,3 (2)	1,6 (1)	14,8 (9)	23,0 (14)	47,5 (29)	9,8 (6)	0,0	7,4
Kodista irtaantuneet opiskelijat	0,0	2,3 (2)	10,2 (9)	23,9 (21)	50,0 (44)	13,6 (12)	0,0	7,6
Yrittäjät	0,0	2,6 (1)	5,3 (2)	10,5 (4)	39,5 (15)	42,1 (16)	0,0	8,1
Parannusta asumisen laatuun toivovat	0,0	0,0	4,4 (2)	24,4 (11)	42,2 (19)	28,9 (13)	0,0	8,0
Kotiseutuun kiintyneet	0,0	0,0	0,0	25,0 (3)	16,7 (2)	33,3 (4)	25,0 (3)	8,8
Työpaikkaa hakevat	0,0	0,0	25,0 (6)	20,8 (5)	45,8 (11)	8,3 (2)	0,0	7,4
Elämäntilanteeseen tyytyväiset	0,0	4,9 (2)	2,4 (1)	24,4 (10)	39,0 (16)	19,5 (8)	9,8 (4)	8,0
<i>Yhteensä</i>	<i>0,6 (2)</i>	<i>1,9 (6)</i>	<i>9,4 (29)</i>	<i>22,0 (68)</i>	<i>44,0 (136)</i>	<i>19,7 (61)</i>	<i>2,3 (7)</i>	<i>7,8</i>

toja kysymykseen, jossa pyydettiin ilmoittamaan kotikunnan huonoimmin järjestetty palvelu. Eniten mainintoja sai julkinen liikenne. Työllisyystilanne mainittiin myös useassa lomakkeessa. Nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet olivat lähellä vastaajien sydäntä, sillä niihin toivottiin useimmin parannusta. Toiseksi yleisimmin parannusta haluttiin työllisyystilanteeseen. Kotiseutuun kiintyneet olivat ryhmänä hyvin tyytyväisiä kotikuntaansa, sillä heidän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo oli selkeästi ryhmien korkein, eli 8,8.

Tyytyväisyydestä huolimatta ryhmäläiset löysivät jotain parannettavaa. Nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet ja työllisyystilanne olivat parannusta kaipaavien asioiden kärjessä. Usko palvelutason paranemiseen oli keskimääräistä tasoa. Noin 30 prosenttia uskoi keskimääräisen tason nousevan ja noin joka kymmenes laskevan seuraavan viiden vuoden aikana. Useimmin palveluiden arveltiin paranevan kaupan ja liikuntamahdollisuuksien sekä nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksien osalta. Pessimistisimpiä kotiseutuun kiintyneet olivat työllisyystilanteen paranemisen suhteen.

Työpaikkaa hakevista puolet piti kotikuntansa keskimääräistä palvelutasoa joko erittäin tai melko hyvänä. Tyytyväisten osuus oli ryhmien keskimääräistä tasoa. Sen sijaan niitä, joiden mielestä palvelutaso oli melko tai erittäin huono, oli suhteellisesti toiseksi eniten. Lähes joka neljännen vastaajan mielestä keskimääräistä palvelutasoa ei voinut pitää hyvänä. Työpaikkaa hakevat mainitsivat useimmin hyvätasoisina palveluna liikunta- ja terveyspalvelut. Niitä piti melko tai erittäin hyvinä noin 80 prosenttia vastaajista. Ne mainittiin useimmin myös kotikunnan parhaana palveluna. Myös nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuuksia pidettiin usein kunnan parhaimpana palveluna. Huonotasoisina palveluina pidettiin

useimmin työllisyystilannetta, julkista liikennettä sekä kouluja ja kouluttautumismahdollisuuksia. Kaksi ensin mainittua oli monien mielestä kotikunnan palveluista kaikkein heikoin. Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet jakoivat mielipiteet. Paitsi parhaana, ne mainittiin myös usein kunnan heikoimmin järjestetynä palveluna. Vain harva työpaikkaa hakevista arvosti kotikuntaansa niin, että olisi antanut sille kiitettävän arvosanan. Se näkyi myös arvosanojen keskiarvossa (7,4), joka oli yhdessä vanhempien luona asuvien kanssa alhaisin ryhmistä.

Kuten ryhmän nimestä voi päätellä, oli työllisyystilanne se, jota kotikunnassa toivottiin useimmin parannettavan. Myös kaupan palveluiden kehittäminen nähtiin monen vastaajan taholta tärkeänä asiana kunnan kehittämisessä. Usko palveluiden kehityssuuntaan oli ryhmässä keskimääräistä tasoa. Palvelutason kohenemiseen uskovien osuus oli ryhmistä hieman keskiarvon alapuolella, mutta vastaavasti huononevaan kehityssuuntaan uskovien osuus oli alhaisempi kuin useimmissa muissa ryhmässä. Useimmin parannusta uskottiin tulevan liikuntapalveluihin ja työllisyystilanteeseen. Työllisyyden kehitys jakoi tässäkin ryhmässä mielipiteitä, sillä myös vastakkaisia näkemyksiä esiintyi suhteellisen paljon. Pienessä ryhmässä tosin yksittäisillä mielipiteillä oli suuri painoarvo.

Elämäntilanteeseen tyytyväisissä oli kaikista ryhmistä toiseksi korkein osuus niitä, jotka pitivät kotikuntansa keskimääräistä palvelutaso vähintäänkin melko hyvänä. Niitä, joiden mielestä palvelutasossa oli moittimista, oli suhteellisesti vähemmän kuin missään muussa ryhmässä. Erityisen tyytyväisiä oltiin terveys- ja liikuntapalveluihin. Ensin mainittua piti hyvätasoisena yli 80 prosenttia vastaajista. Harvoin heikkotasoisina pidettiin, edellä mainittujen lisäksi, kulttuuri- ja päivähoitopalveluita sekä yksityisiä palveluita. Kotikunnan parhaana palveluna pidettiin useimmin terveyspalveluita. Toiseksi ja kolmanneksi useimmin mainittiin kaupan palvelut ja liikuntapalvelut. Selvästi yleisintä tyytymättömyys oli työllisyystilanteen suhteen, minkä lähes puolet katsoi olevan huonolla tolalla. Myös julkista liikennettä piti moni melko tai erittäin huonona. Edellä mainittujen jälkeen useimmin palvelutasoltaan heikoimpana pidettiin kouluja ja kouluttautumismahdollisuuksia. Kaikkiaan elämäntilanteeseen tyytyväiset suhtautuivat kotikuntaansa varsin positiivisesti. Heidän kotikunnalleen antamien arvosanojen keskiarvoksi tuli 8,0.

Työllisyystilanteeseen ryhmässä toivottiin parannusta. Myös julkisen liikenteen toivoi moni kohenevan jatkossa. Yli kolmasosa vastaajista uskoikin keskimääräisen palvelutason nousevan seuraavan viiden vuoden aikana. Osuus oli toiseksi korkein ryhmistä. Useimmin uskottiin nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuuksien sekä kaupan palveluiden paranemiseen. Niiden tason nousuun uskoi yli puolet vastaajista. Epäilevimmin suhtauduttiin julkisen liikenteen paranemiseen. Joka kolmas uskoi sen tason heikkenevän.

Kotiseudulla pysyneiden muuttohalukkuus

Tässä luvussa tarkastelemme muuton harkintaa ja sen syitä. Lisäksi perehdymme toivottuun muuton kohteeseen; mihin päin Suomea muuttoa harkitsevat haluaisivat muuttaa ja minkälaisilla ominaisuuksilla he kuvailivat muuttokohdettaan. Eri ryhmien kiinnostavimmille muuton kohteille antamat ominaisuudet olivat hyvin samankaltaiset. Sen vuoksi käsittelemme ominaisuuksia kokonaisuutena. Ryhmittäiset vastaukset on esitetty liitteessä 8. Tarkastelemme myös, mitä mieltä paikallaan pysyneet olivat kunnan mahdollisuuksista vaikuttaa heidän muuttopäätökseensä. Kunnan vaikutusmahdollisuuksia kysyttiin avoimella kysymyksellä. Vastaukset luokiteltiin erilaisiin ryhmiin kuten muuttajienkin kohdalla tehtiin. Ryhmittäisiä ominaisuuksia lukuunottamatta tässä luvussa käsitellyt asiat on esitetty taulukoissa 37–41.

Työsytyt vetävät seuduille, joilla on tarjota paljon mahdollisuuksia

Muuttopäätöksen toteuttamista edeltää usein ajatusprosessi, jossa enemmän tai vähemmän tietoisesti vertaillaan niitä hyötyjä ja haittoja, joita muutosta on. Sen vuoksi myös ne vastaajat, joilla muutto oli käynyt mielessä, mutta jotka eivät olleet sitä vakavasti pohtineet, voidaan katsoa kuuluvan ainakin lähivuosina varsin pysyvään kantaväestöön. Tämän pohjalta tasan kahden kolmasosan tämän kyselyn nuorista aikuisista voidaan katsoa olevan sellaisessa elämäntilanteessa, ettei muutto ole heillä ajankohtainen ainakaan lähitulevaisuudessa. Eräänlaisessa vaa'ankieliasemassa on reilu viidennes vastaajista. Selkeitä muuttajia ryhmässä on reilut kymmenen prosenttia.

Muuton harkinnan syyt olivat pääasiassa hyvin rationaalisia. Noin 2/3 vastaajista harkitsi muuttoa joko työn tai opintojen takia. Työpaikan takia muuttoa harkitsevien osuus oli suurempi kuin muuttajien ryhmässä työsyiden vuoksi muutaneet. Vastaavasti opiskelusyiden vuoksi oli muuttanut suhteellisesti suurempi osuus kuin sitä paikallaan pysyneissä harkitsi. Muut muuton harkinnan syyt ja kautuivat varsin tasan eri vaihtoehtojen väleille.

Muuttoa harkitsevien mielestä selkeästi eniten kiinnostavat muuton kohteet olivat muu Pohjanmaa ja Tampereen seutu. Näistä jälkimmäinen oli suositu-

pi. Pohjanmaa jakoi muuttoa harkitsevien mielipiteitä Tampereetta enemmän: kun joka kymmenes vastaaja ei muuttaisi Tampereelle missään tapauksessa, ei Pohjanmaalle haluaisi jäädä lähes joka viides muuttoa harkinneista. Kolmanneksi suosituin asuinympäristö oli muuttoa harkitsevien mielestä muu Etelä-Suomi. Sen jälkeen seurasivat Jyväskylän ja Turun seudut ennen ulkomaita ja pääkaupunkiseutua. Oulu, joka on asukaslukuun suhteutettuna yksi maamme eniten muuttovoihtoa saavia kaupunkeja, ei ollut muuttoa harkitsevien mielestä haluttava muuton kohde. Muutenkin halukkuus muuttaa Pohjois- tai Itä-Suomeen oli Etelä-Pohjanmaalla pientä. Kaikkein vähäisintä muuttohalukkuus oli kuitenkin Ahvenanmaalle. Muuttoa harkitsevien parhaiksi valitsemat asuinpaikat vastasivat varsin hyvin muuttaneiden esittämiä näkemyksiä. Muuttajien tavoin on tässäkin pidettävä mielessä, että vastaukset kuvastavat vain arvostuksia. Jos ja kun muutto tulisi ajankohtaiseksi, ei se välttämättä suuntaudu halutuimpaan kohteeseen.

Selkeästi yleisin ominaisuus, jonka muuttoa harkinneet liittivät kiinnostavimpaan muuton kohteeseen oli työ, opiskelu ja muiden mahdollisuuksien paljous. Se mainittiin täsmälleen kaksi kertaa useammin kuin hyvät palvelut, joka mainittiin toiseksi useimmin. Viisi yleisimmin mainittua ominaisuutta olivat edellä mainittujen lisäksi viihtyisä/mukava/kodikas, keskeinen sijainti/hyvät liikenneyhteydet sekä hyvät hui ja/tai harrastusmahdollisuudet. Eniten mainitut ominaisuudet olivat hyvin positiivisia. Negatiivisävytteiset luonnehdinnat kuten kiireinen, saasteinen tai meluisa saivat vain yksittäisiä mainintoja. Kotiseudulla pysyneiden toimomalleen muuttokohteelle antamat ominaisuudet vastasivat hyvin pitkälle niiden muuttajien vastauksia, joiden muutto oli suuntautunut suurille paikkakunnille.

Lähes kaksi kolmasosaa muuttoa harkinneista oli sitä mieltä, ettei heidän kotikuntansa voi vaikuttaa muuttopäätökseen. Kun kunnan vaikutusmahdollisuudet ristiintaulukoitiin muuton harkinnan kanssa, kävi ilmi, että kunnan vaikutusmahdollisuuksiin suhtaudutaan eri tavoin riippuen siitä, miten vakavasti muuttoa oli harkittu. Kaikkein harvimminkin kunnan vaikutusmahdollisuuksiin uskoivat ne, jotka eivät olleet muuttoa ajatelleet ollenkaan sekä ne, jotka muuttavat varmasti tai ovat jo muuttamassa. Yli puolet vastaajista, joilla asia oli käynyt mielessä, mutta jotka eivät olleet asiaa vakavasti pohtineet uskoivat, että kunnan toimilla voidaan vaikuttaa heidän muuttopäätökseensä. Myös todennäköisesti muuttavista lähes kolmasosa uskoi kunnan vaikutusmahdollisuuksiin. Voidaankin sanoa, että kaksi keskimmäistä ryhmää ovat kuntien näkökulmasta eräänlaisessa vaa'ankieliasemassa.

Niistä, joiden mielestä kunnalla oli vaikutusmahdollisuuksia, lähes puolet näki keinona työllisyystilanteen parantamisen. Toiseksi useimmin kunnan vaikutuskeinona nähtiin palveluiden kehittäminen. Toivotuista palveluista ei mikään yksittäinen palvelu noussut muiden yläpuolelle, vaan parannustoiveet jakautuivat

moottoriradan perustamisesta päivähoitopalveluiden tason nostamiseen. Kaksi yleisimmin mainittua vaikutusmahdollisuutta kattoi 2/3 vastauksista. Loput jakautuivat useille eri keinoille.

Kotiseudulla pysyneet ryhmittäin

Vanhempien luona asuvat vastaajat olivat vastauksien perusteella ryhmistä kaikkein muuttoaltteimpia. Yli neljä viidesosaa oli ainakin silloin tällöin pyöritellyt muuttoa mielessään. Varmoksi muuttajiksi ilmoittautui joka viides vastaaja. Ryhmään kuului paljon sellaisia, jotka eivät olleet vielä aloittaneet jatko-opintoja. Tämä näkyi myös muuton harkinnan syissä, sillä puolet muuttoa harkinneista ilmoitti harkintansa syyksi opiskelut. Kun vielä yli joka neljäs ryhmään kuulunut harkitsi muuttoa työn takia, ei muita syitä mainittu kovin usein.

Vanhempien luona asuvien muuttohalukkaiden mielestä mielenkiintoisimmat muuton kohteet olivat maamme kasvukeskukset, etunenässä Tampereen seutu. Tampereen lisäksi muuta Pohjanmaata houkuttelevampia muuttokohteita olivat pääkaupunkiseutu, muu Etelä-Suomi, Jyväskylän ja Turun seudut sekä ulkomaat. Ryhmään kuuluneet suhtautuivat keskimäärin kaikkein skeptisimmin kunnan mahdollisuuksiin vaikuttaa heidän muuttopäätökseen. Vain vajaa neljännes uskoi, että kunnalla on jotain tehtävissä. Keinoina nähtiin useimmin palveluiden tai työllisyystilanteen parantamisen.

Myös kodista irtaantuneita opiskelijoita voidaan vastausten perusteella pitää muuttoalttiina ryhmänä. Yli kaksi kolmasosaa vastaajista oli ainakin silloin tällöin pyöritellyt muuttoasiana mielessään. Joka kymmenes vastaaja olikin jo muuttamassa. Ryhmän jäsenet olivat jo varsin selkeästi suunnanneet ajatuksensa opintojen jälkeiseen elämään, sillä muuttoa oli harkittu pääasiassa työsyiden takia. Opiskeluiden takia asiaa pohti vain vajaat 17 prosenttia. Muita muuton harkinnan syitä mainittiin huomattavasti harvemmin.

Kiinnostavimpia muuton kohteita olivat, pienin eroin toisistaan, Tampereen ja Jyväskylän seudut sekä muu Pohjanmaa. Pääkaupunkiseutua pidettiin keskimäärin kuudenneksi kiinnostavampana muuton kohteena. Yli 38 prosenttia muuttoa harkinneista vastaajista uskoi kunnalla olevan mahdollisuuksia vaikuttaa muuttopäätökseen. Selkeästi yleisimmin esitettyä keinona oli työllisyystilanteen parantaminen.

Yrittäjien ryhmässä muuttohalukkuus oli vähäinen, eikä varmoja muuttajia ollut lainkaan. Muuton harkinnan syyt jäivät yksittäisiksi maininnoiksi. Kiinnostavimpina muuton kohteina pidettiin muuta Pohjanmaata ja Tampereen seutua, mutta vastaajien pienen määrän vuoksi luvut ovat lähinnä suuntaa-antavia. Myös yrittäjistä suurempi osa epäili kunnan mahdollisuuksia vaikuttaa heidän muut-

Taulukko 37. Onko harkinnut muuttoa lähitulevaisuudessa, % (suluissa vastaajien määrä)

	1	2	3	4	5	6	7	Yht.
Ei	18,5 (10)	30,0 (24)	80,0 (24)	52,4 (22)	90,0 (9)		96,7 (29)	43,4 (118)
Asia on käynyt mielessä, mutta ei ole sitä vakavasti pohtinut	22,2 (12)	27,5 (22)	16,7 (5)	23,8 (10)	10,0 (1)	50,0 (12)	3,3 (1)	23,2 (63)
On harkinnut sitä ja todennäköisesti muuttaa, kun sopiva tilaisuus ilmaantuu	38,9 (21)	25,0 (20)	3,3 (1)	16,7 (7)		37,5 (9)		21,3 (58)
Muuttaa varmasti heti, kun se vain on mahdollista	20,4 (11)	7,5 (6)		2,4 (1)		8,3 (2)		7,4 (20)
On jo muuttamassa		10,0 (8)		4,8 (2)		4,2 (1)		4,8 (13)
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i> <i>(54)</i>	<i>100</i> <i>(80)</i>	<i>100</i> <i>(30)</i>	<i>100</i> <i>(42)</i>	<i>100</i> <i>(10)</i>	<i>100</i> <i>(24)</i>	<i>100</i> <i>(30)</i>	<i>100</i> <i>(272)</i>

Taulukko 38. Muuton harkinnan syyt

	1	2	3	4	5	6	7	Yht.
Opiskeluiden takia	50,0 (21)	16,7 (9)	25,0 (1)	5,9 (1)				23,1 (33)
Työpaikan takia	28,6 (12)	57,4 (31)		11,8 (2)		69,6 (16)		42,7 (61)
Paremman asunnon takia				35,3 (6)				4,2 (6)
Asuinympäristö ei vastaa toiveita	9,5 (4)	3,7 (2)	25,0 (1)	11,8 (2)		4,3 (1)		7,0 (10)
Välimatka työ- tai opisk. paikkaan on pitkä	2,4 (1)	3,7 (2)		5,9 (1)	100,0 (1)	17,4 (4)		6,3 (9)
Halu palata kotiseudulle		5,6 (3)						2,1 (3)
Vaihtelunhalu	4,8 (2)		25,0 (1)	5,9 (1)			100,0 (1)	3,5 (5)
Perhesyiden takia	2,4 (1)	3,7 (2)		5,9 (1)				2,8 (4)
Jonkin muun syyn takia	2,4 (1)	9,3 (5)	25,0 (1)	17,6 (3)		8,7 (2)		8,4 (12)
<i>Yhteensä</i>	<i>100,0</i> <i>(42)</i>	<i>100,0</i> <i>(54)</i>	<i>100,0</i> <i>(4)</i>	<i>100,0</i> <i>(17)</i>	<i>100,0</i> <i>(1)</i>	<i>100,0</i> <i>(23)</i>	<i>100,0</i> <i>(1)</i>	<i>100,0</i> <i>(143)</i>

1. Vanhempien luona asuvat

2. Kodista irtaantuneet opiskelijat

3. Yrittäjät

4. Parannusta asumisen laatuun toivovat

5. Kotiseutuun kiintyneet

6. Työpaikkaa hakevat

7. Elämäntilanteeseensa tyytyväiset

Taulukko 39. Muuttoa harkitsevien mielestä kiinnostavimmat muuton kohteet¹

	1	2	3	4	5	6	7	Yht.
Muu Pohjanmaa	1,12	1,74	2,50	1,80	3,00	2,30	2,00	1,67
Pääkaupunkiseutu	1,81	1,34	1,00	0,42	0,00	0,96	0,00	1,26
Muu Etelä-Suomi	1,67	1,60	1,25	0,75	1,50	1,30	1,00	1,57
Tampereen seutu	2,14	1,84	2,20	2,11	0,00	1,55	0,00	1,83
Turun seutu	1,53	1,64	1,60	0,74	1,50	0,82	0,00	1,36
Jyväskylän seutu	1,64	1,79	0,75	1,00	0,00	1,19	0,00	1,46
Itä-Suomi	0,53	0,79	0,25	0,58	0,00	0,48	0,00	0,61
Kainuu	0,48	0,45	0,25	0,11	0,00	0,29	0,00	0,38
Oulun seutu	0,88	0,82	0,25	0,63	0,00	0,67	0,00	0,76
Muu Pohjois-Suomi	0,47	0,42	0,25	0,47	0,50	0,43	0,00	0,44
Ahvenanmaa	0,42	0,44	0,25	0,21	1,00	0,24	0,00	0,38
Ulkomat	1,53	1,33	0,75	1,20	1,50	0,59	0,00	1,32

¹ Vastauksista laskettiin keskiarvo sen jälkeen, kun jokainen eniten kiinnostava muuton kohde -vastaus oli kerrottu 3:lla, melko kiinnostavat 2:lla, vähän kiinnostavat 1:llä ja en muuttaisi -vastaukset 0:lla.

Taulukko 40. Voiko kotikunta vaikuttaa jotenkin muuttopäätökseen

	1	2	3	4	5	6	7	Yht.
Ei	76,7 (33)	61,4 (35)	60,0 (3)	66,7 (14)	75,0 (3)	50,0 (12)	50,0 (1)	65,0 (102)
Kyllä	23,3 (10)	38,6 (22)	40,0 (2)	33,3 (7)	25,0 (1)	50,0 (12)	50,0 (1)	35,0 (55)

topäätökseensä. Kunnan vaikutusmahdollisuuksiin uskoi vain kaksi vastaajaa. Heidän molempien mielestä keinona olisi palveluiden parantaminen.

Parannusta asumisen laatuun toivovista yli puolet ei ollut lainkaan pohtinut muuttoa. Osuus on selkeästi korkeampi kuin kotiseudulla pysyneissä keskimäärin. Vastavuoroisesti todennäköisesti ja varmasti muuttavien osuus on ryhmässä alhaisempi kuin kaikkien vastaajien keskiarvo. Ryhmää voidaankin pitää yllättävänkin stabiilina, koska asumiseen liittyvän tyytymättömyyden voisi olettaa heijastuvan muuttohalukkuuteen. Yli kolmannes muuttoa harkinneista oli pohtinut sitä paremman asunnon takia. Työpaikkaa tai parempaa asuinympäristöä tavoitteli kumpaakin yli kymmenesosa ryhmän muuttoaikeissa olevista.

Selkeästi kiinnostavimpina muuttokohteina pidettiin Tampereen seutua ja muuta Pohjanmaata. Pääkaupunkiseutu oli tämän ryhmän arvostuksissa erityisen alhaalla, sillä esimerkiksi Itä-Suomea pidettiin keskimäärin kiinnostavampana muuton

Taulukko 41. Miten kunta voisi vaikuttaa muuttopäätökseen

	1	2	3	4	5	6	7	Yht.
Parantamalla työllisyystilannetta/ tarjoamalla työpaikan	33,3 (4)	72,0 (18)		12,5 (1)		38,5 (5)		45,2 (28)
Parantamalla koulutusmahdollisuuksia	16,7 (2)	16,0 (4)		12,5 (1)		7,7 (1)		12,9 (8)
Parantamalla muita palveluita	41,7 (5)		100,0 (2)	37,5 (3)		15,4 (2)	100,0 (1)	21,0 (13)
Parantamalla asunto- tai tonttitilannetta	8,3 (1)			12,5 (1)	100,0 (1)	0,0		4,8 (3)
Parantamalla yleistä suhtautumista				0,0		7,7 (1)		1,6 (1)
Jollain muulla tavalla		12,0 (3)		25,0 (2)		30,8 (4)		14,5 (9)
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i> <i>(12)</i>	<i>100</i> <i>(25)</i>	<i>100</i> <i>(2)</i>	<i>100</i> <i>(8)</i>	<i>100</i> <i>(1)</i>	<i>100</i> <i>(13)</i>	<i>100</i> <i>(1)</i>	<i>100</i> <i>(62)</i>

1. Vanhempien luona asuvat

2. Kodista irtaantuneet opiskelijat

3. Yrittäjät

4. Parannusta asumisen laatuun toivovat

5. Kotiseutuun kiintyneet

6. Työpaikkaa hakevat

7. Elämäntilanteeseensa tyytyväiset

kohteena. Kolmasosa muuttoa harkinneista uskoi kotikuntansa voivan vaikuttaa heidän muuttopäätökseen. Keinoina palveluiden parantaminen mainittiin muita useammin, mutta myös tämän ryhmän osalta vastaajien pieni määrä estää tilastollisesti pätevien lukujen saamisen.

Kotiseutuun kiintyneiden varsin pieni ryhmä oli hyvin stabiili. Muuttohalukkuutta ei ryhmässä esiintynyt. Ryhmän yhden muuttohalukkaan vastauksia voi lukea taulukoista.

Työpaikkaa hakevien joukossa kaikki vastaajat olivat ainakin silloin tällöin miettineet muuttoa. Vastaajista puolella asia oli tosin vain käynyt mielessä, mutta vastavuoroisesti toinen puoli oli todennäköisiä muuttajia. Muuton syyt keskittyvät työhön, sillä yli 2/3 ilmoitti harkinneensa muuttoa nimenomaan sen takia. Lisäksi merkittävä osa oli harkinnut muuttoa pitkän työ- tai opiskelumatkan vuoksi. Työpaikkaa hakevien mielestä muu Pohjanmaa oli selkeästi kiinnostavin muuton kohde. Pääkaupunkiseutua kiinnostavampia kohteita olivat myös Tampereen seutu, muu Etelä-Suomi ja Jyväskylän seutu. Ryhmän vastaajista puolet uskoi

kotikuntansa voivan vaikuttaa muuttopäätökseen. Keinot jakautuivat yllättävän moniin eri toimenpiteisiin. Toki työllisyystilanteen parantaminen nähtiin useimmin kunnan mahdollisuutena vaikuttaa muuttoon, mutta pienehkössä vastaajien määrässä tuli esille myös monia muita keinoja, kuten esimerkiksi palveluiden tai koulutusmahdollisuuksien parantaminen.

Elämäntilanteeseensa tyytyväisillä ei vastauksiensa mukaan ole muuttohalukkuutta.

Johtopäätöksiä

Maakunnasta pois muuttaneisiin panostettava

Tutkimuksen keskeinen tavoite oli saada aiempaa syvällisempää tietoa Etelä-Pohjanmaan muuttoliikkeestä ja muuttajista. Pelkkien motiivien tutkimisella ei tähän olisi päästy, mikä tuli ilmi jo projektiin kuuluneilla koulutuspäivillä. Niiden aikana selvisi, että pääosalla kuntapäätäjistä oli selkeä ja tämän tutkimuksen mukaan myös oikean suuntainen kuva muuttomotiiveista. Osittain kuva lienee kuitenkin todellisuudesta huomattavasti yksinkertaistettu malli, jossa otetaan huomioon ainoastaan itse muutto. Työ-, opiskelu-, asumis- ja perhesyyt ovat usein tekijöitä, jotka mahdollistavat muuton. Niitä tuijottamalla jää kuitenkin huomaamatta koko muuttoon johtanut prosessi. Sen syytä voi etsiä niin yhteiskunnallisesta kehityksestä kuin muuttajan elämäntilanteesta, asenteista ja kokemuksista.

Voidaan olettaa, että yksilön on hyvin vaikea hahmottaa yhteiskunnallisen kehityksen merkitystä omaan muuttoprosessiinsa. Viime vuosien muuttoliikkeen vilkastumisen taustasyitä täytyykin hakea esimerkiksi poikkeuksellisen syvän laman jälkeisestä taloudellisesta noususuhdanteesta, maamme liittymisestä Euroopan Unioniin sekä jälleen maailmankaupassa tapahtuneesta käänteestä protektionismista kohti vapaata kauppaa. Lisäksi muuttoliike on vilkastunut lainsäädännön muututtua niin, että jokaisella on ensisijaisesti itse oikeus päättää pysyvistä asuinpaikasta. Vuonna 1994 voimaan tullut laki on lisännyt ennen kaikkea opiskelijoiden muuttoa.

Yksilötasolla muuttoon johtanut ajatusprosessi käynnistyy usein jo huomattavasti ennen muuton toteutumista. Monella muuttajalla prosessin käynnistymisen taustalla vaikuttavat yleisesti hyväksytyt ja toivottavat toimintamallit sekä tavat. Peruskoulutuksen jälkeen tarvitaan ammattikoulutusta, jonka jälkeen siirrytään työelämään. Yleensä jossain vaiheessa seuraa myös parisuhteen vakiintuminen ja lasten hankkiminen, mitkä monesti johtavat asumistarpeissa tapahtuviin muutoksiin. Myöhemmin lapset lähtevät seuraamaan vanhempiansa kulkemaa uraa, mikä jälleen vaikuttaa asumistarpeisiin. Samoin työura päättyy ennen pitkää. Näihin eri vaiheisiin moni ihminen valmistautuu mielessään jo paljon ennen niiden aktualisoitumista. Suunnitelma muutosta saattaa olla valmiina jo vuosia ennen sen toteutumista.

Aina muutto ei kuitenkaan liity elämänvaiheissa tapahtuviin ja ennakoitavissa oleviin muutoksiin. Muuttohalukkuuden syntymiseen vaikuttaa ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sitä on vaikea mitata millään erityisellä mittarilla, koska eri ihmiset arvottavat asioita eri tavoin. Kuntien keskeinen keino lisätä ihmisten hyvinvointia on palvelutaso. Ajatuksia herättävä tulos tutkimuksessa oli se, että tyytymättömyys palveluihin näyttää vaikuttaneen muuttopäätöksen muodostumiseen. Erityisesti tämä koski niitä, jotka olivat suunnitelleet muuttoaan jo kauan. Pelkkiä tärkeimpiä muuttomotiiveja tarkastelemalla tämä seikka jää huomioimatta. Tämä vahvistaa edelleen näkemystä, että muuttamisen problematiikkaa pitäisi kunnissakin lähestyä kokonaisvaltaisesti, ei ainostaan tärkeimmistä muuttomotiiveista käsin. Tyytyväisellä kuntalaisella kynnys muuttamiseen on korkeampi kuin tyytymättömällä.

Koska pelkkiin motiiveihin keskittymällä ei olisi antaa muuttamisesta juurikaan uutta tietoa, päätettiin tutkimuksessa lähestyä vastaajia ja koko heidän elämäntilannettaan syvällisemmin. Siihen pyrittiin luokittelemalla vastaajat erilaisiin ryhmiin. Valintaperusteina olivat sekä muuttajilla että seutukunnassa pysyneillä motiivien lisäksi monet heidän elämänvaiheistaan kertovat taustatiedot. Ryhmien kautta pystyttiin hahmottamaan muuttoliikkeen luonnetta ja ennen kaikkea muuttajia varsin monipuolisesti.

Muuttajaryhmät, joista maakunnan muuttotappio muodostuu, olivat tässä tutkimuksessa nimetty opiskelijoiksi, työelämään tulijoiksi, työttömiksi, työpaikan vaihtajiksi ja uramuuttajiksi. Näiden ryhmien lisäksi löytyi sellaisia muuttajaryhmiä, joista maakunnan kunnat kilpailevat keskenään. Tällaisia pääasiassa naapurikuntiin muuttavia ryhmiä olivat omistusasunnon hankkijat, muut asunnonvaihtajat ja asuinympäristömuuttajat. Kaikissa ryhmissä valtaosa vastaajista oli sitä mieltä, ettei edellinen kotikunta olisi voinut vaikuttaa heidän muuttoonsa. Eniten kunnan vaikutusmahdollisuuksiin uskoneita oli työpaikan vaihtajissa ja uramuuttajissa. Heistä melkein puolet olisi saattanut olla muuttamatta, jos työtilanne olisi ollut parempi. Kaikkein harvinaisinta kunnan vaikutusmahdollisuuksiin uskominen oli ryhmissä, joissa suurin osa muutti maakunnan sisällä.

Muuttajaryhmistä löytyi myös sellaisia, jotka olivat tietyin ehdoin valmiita palaamaan takaisin vanhaan kotikuntaansa. Kuntien ja maakunnan kannalta lohdullinen tulos oli se, että pääasiassa tällaiset vastaajat löytyivät ryhmistä, joiden päämuuttosuunta oli pois Etelä-Pohjanmaalta. Viime vuosina muuttaneista opiskelijoilla ja työelämään tulijoilla oli useimmin paluuhalukkuutta. Tärkein keino, jolla näitä pääasiassa nuoria muuttajia pystyttäisiin houkuttelemaan oli sopivan työpaikan löytyminen. Mainitut ryhmät olisivat maakunnan kannalta erityisen toivottavia, sillä heidän koulutustasonsa oli hyvin korkea. Sen sijaan omistusasunnon hankkijoista, asuntopakkomuuttajista ja asuinympäristömuuttajista vain harva piti paluumuuttoa mahdollisena millään ehdoilla.

Muuton seuraukset osoittautuivat useimmille muuttajille positiiviksi. Moni hyvinvointiin liittynyt asia, kuten tulotaso, työ ja harrastusmahdollisuudet olivat vastaushetkellä paremmat kuin ennen muuttoa. Vähiten hyvinvointi parani omistusasunnon hankkijoilla, asuntopakkomuuttajilla, muilla asunnonvaihtajilla, asuin- ympäristömuuttajilla ja yhteenmuuttajilla. Selkeimmin parannusta oli tapahtunut opiskelijoiden, työelämään tulijoiden ja työttömien mielestä.

Uuden kotikunnan palvelutasoa pidettiin yleisesti parempana kuin vanhan. Ryhmien välillä oli jälleen havaittavissa jako sen mukaan, minne muutto suuntautui. Niissä ryhmissä, joissa muutot suuntautuivat pääasiassa maakunnasta pois pidettiin uuden kotikunnan palvelutasoa huomattavasti parempana kuin vanhan kotikunnan. Vastaavasti ryhmissä, joissa muutot suuntautuivat pääosin omaan maakuntaan, palvelutaso nousi muuton myötä vähemmän.

Myös kotiseudulla pysyneistä muodostettiin ryhmiä. Niiden välillä oli muuttohalukkuudessa havaittavissa selkeitä eroja. Vanhempien luona asuvat ja kodista irtaantuneet opiskelijat olivat selkeästi muuttoaltteimmat ryhmät. Näissä keski-ikältään nuorimmissa ryhmissä suunniteltiin muuttoa pääasiassa maamme kasvukeskuksiin. Etenkin Tampereen seutu koettiin mielekkäänä asuin ympäristönä. Etelä-Pohjanmaan kunnilla ei ole vastausten mukaan juurikaan keinoja vaikuttaa näiden ryhmien muuttopäätökseen. Näistä ryhmistä moni vastaaja siirtyneekin lähivuosina muuttavien opiskelijoiden ja työelämään tulijoiden ryhmiin. Toisaalta kotiseudulla pysyneissä oli ryhmiä, jotka olivat tiukasti sitoutuneet asumaan kotiseudulla. Tällaisia ryhmiä, joissa muuttohalukkuutta oli vähän, olivat yrittäjät, parannusta asumisen laatuun toivovat, kotiseutuun kiintyneet ja elämäntilanteeseensa tyytyväiset. He muodostavat maakunnan pysyvän väestön.

Muuttajien tavoin myös kotiseudulla pysyneet olivat pääosin tyytyväisiä kotikuntansa palvelutason. Tyytyväisyys oli kuitenkin keskimäärin hieman alhaisempaa kuin muuttajilla. Kaikkein vähiten tyytyväisiä oli ryhmissä, joissa muuttohalukkuus oli suurin (vanhempien luona asuvat ja kodista irtaantuneet opiskelijat). Tyytyväisimmät löytyivät puolestaan ryhmistä, joissa muuttohalukkuus oli vähäisempää. Parhaimmin järjestetyksi palveluksi kotiseudulla pysyvät ilmoittivat liikuntapalvelut. Heikoin tilanne oli työllisyyden kohdalla.

Pohdintaa ja toimenpide-ehdotuksia

Etelä-Pohjanmaan väestö on varsin stabiilia. Tämä näkyy niin tilastoissa kuin ihmisten mielipiteissäkin. Tosiasia on, että Etelä-Pohjanmaalta poismuuttajia on väkilukuun suhteutettuna vähän. Sama ilmiö on havaittavissa myös Vaasan rannikkoseudulla ja Keski-Pohjanmaalla (Menestyksen eväät – raportti suomalaisten asenteista 1997, 19; Mähönen & Kauppinen 1995, 38-39). Ilmiö ei ole uusi vaan

tilanne on jatkunut samanlaisena jo vuosikymmeniä. Suhteellisen alhaisesta poismuutosta johtuen Etelä-Pohjanmaan tilanne on jossain määrin toinen kuin esimerkiksi Itä- tai Pohjois-Suomessa. Niissä on maakuntien rajat ylittäviä muuttajia suhteellisesti selvästi enemmän. Itse muuttotappio on suhteellisesti lasketuna osittain hieman Etelä-Pohjanmaata suurempaakin. Oleellista kuitenkin on, että tulomuuttajia niissä on suhteellisesti laskien Etelä-Pohjanmaata enemmän.

Muuttoliikkeestä puhuttaessa Etelä-Pohjanmaalla ollaankin turhan paljon keskitytty keskustelemaan lähtömuutosta. Osittain vilkastunutta poismuuttoa pitäisi pitää jopa tervetulleena ilmiönä. Moni lähtijöistä menee etsimään sellaista koulutusta, jota maakunnasta puuttuu. Se on toimintaa, joka on niin yksittäisen ihmisen kuin maakunnankin kannalta kannatettavaa. Voimat pitäisikin keskittää näiden ihmisten takaisin saamiseen, eli tulomuuton vilkastuttamiseen. Etelä-Pohjanmaalla palumuuttajat ovat siinä keskeisessä asemassa, koska syystä tai toisesta maakuntaa ei koeta houkuttelevana asuinympäristönä niiden ihmisten joukossa, joilla ei ole juuria maakunnassa.

Mitä tulomuutolle voisi tehdä? Ensimmäinen tehtävä lienee selvittää ne asiat, joille ei ainakaan mitään voida. Sellaisia ovat ainakin käynnissä oleva globalisoituminen, Euroopan Unionissa noudatettava politiikka sekä pitkälti myös valtakunnallisen aluepolitiikan linjaukset ja yleinen taloudellinen kehitys. Niitä vastaan pyristely on taistelua tuulimyllyjä vastaan. Oleellista on löytää maakunnassa piilevät vahvuudet sekä pyrkiä kehittämään niitä vastaamaan tämän ja huomisen päivän vaatimuksia. Tässä asiassa pitäisi pystyä huomattavasti nykyistä tiiviimpään yhteistyöhön kaikkien maakunnallisten toimijoiden kesken.

Pääkehittämisvastuu maakunnassa on Etelä-Pohjanmaan liitolla, joka laatii EU:n toimikausien mittaisia maakuntastrategioita. Väestö ja muuttoliike -näkökulmasta strategioihin pitäisi sisällyttää nykyistä monimuotoisempia toimia, joilla kehitykseen pyritään vaikuttamaan. Alueen teknillis-taloudellisten edellytysten parantaminen on toki keskeisessä asemassa, kun koko maakuntaa pyritään kehittämään. Niiden lisäksi on kuitenkin käytettävä muitakin keinoja, joilla voidaan lisätä pieniä puroja maakuntaan tulevien muodostamaan kapeaan jokeen.

Tällaisista keinoista voi ottaa mallia vaikkapa Itä-Suomesta, jossa muuttoliikeongelmaan on tartuttu Etelä-Pohjanmaata rivakammin. Siellä on esimerkiksi ollut käynnissä kaksikin projektia autiotilojen asuttamiseksi. Tulokset ovat olleet hyviä. Maaseutuasiamies Arvo Piipponen esitteli oman työnsä tuloksia 6.4.1999 Joensuussa pidetyssä muuttoliikeseminaarissa. Hän oli löytänyt useisiin kymmeneen autiotaloihin uusia asukkaita. Tulijoista joka viides oli muuttanut Etelä-Suomesta. ”Punainen tupa ja perunamaa” -projektin tulokset olivat samantyyppisiä. Projektin loppuraportissa kerrottiin kaupunkilaisilla olevan vaikeuksia löytää maaseudulta sopivaa asuntoa, vaikka tiloja on tyhjillään. Vakainaisia asukkaita vailla olevia asuntoja oli Etelä-Pohjanmaallakin vuoden 1996 lopussa 8,5 pro-

senttia koko asuntokannasta (Etelä-Pohjanmaan maakuntatilasto 1998, taulu Vakinaisia asukkaita olevat asunnot 31.12.1996, % asuntokannasta).

Toinen mielenkiintoinen Itä-Suomessa vasta käynnistynyt hanke on Pohjois-Karjalan liiton 25 000 poismuuttajalle lähettämä mainoskirje maakunnasta. Hankkeessa tähän mennessä saavutettuja tuloksia esiteltiin A-Studioissa 12.7, juuri tämän tutkimuksen viimeistelyvaiheessa. Kirjeiden kautta oli löytynyt 900 paluunmuutosta kiinnostunutta. Muutolla spekulointi on tietysti helpompaa kuin niiden toteuttaminen, eli hankkeen todelliset vaikutukset näkyvät vasta vuosien päästä. Joka tapauksessa Pohjois-Karjala sai projektin kautta halpaa mainostilaa, kun hanke ylitti valtakunnallisen median julkaisukynnyksen. Samalla se ilmaisi olevansa positiivisella tavalla kiinnostunut niistä ihmisistä, jotka ovat karistaneet maakunnan tomut niskoistaan.

Tällä hetkellä tilanne Etelä-Pohjanmaalla on se, että yksittäiset kunnat yrittävät esimerkiksi edellä mainituilla keinoilla saavuttaa yksin tuloksia. Tuloksista, toimintatavoista tai päämääristä ei ole käyty laajempaa keskustelua vaan jokainen toimiin ryhtynyt kunta on saanut itse löytää virheelliset ja onnistuneet toimintamallit. Liiton tulisikin olla nykyistä voimakkaammin organisoimassa tämänkin kaltaisia toimia, jottei kuntien voimavaroja tarvitse käyttää oikeiden toimintamallien etsimiseen. Esimerkiksi tämän tutkimuksen pohjalta näyttää selvältä, että viime vuosina muuttaneiden osalta on voimavarojen tuhlausta käyttää niitä lähikuntiin muuttaneiden takaisin saamiseksi. Kohteeksi tulisi selkeästi ottaa maakunnasta pois lähteneet. Sitä kautta koko hanke sopisi luontevasti liiton valvonnan alaiseksi.

Liiton uutta maakuntastrategiaa voi kritisoida sen koulutuspainotuksien osalta. Muuttoliike -näkökulmasta keskeistä olisi panostaminen jatkokoulutukseen. Ennen kaikkea pitäisi lisätä ammattikorkeakoulupaikkoja aloilla, joiden työvoimasta maakunnassa on kysyntää. Etelä-Pohjanmaalla näitä aloja ovat elintarvike-, metalli- ja puuteollisuus. Niiden kehittyminen jatkossa riippuu pitkälti saatavissa olevasta työvoimasta. Samalla pitäisi entistä pontevammin jatkaa yrityksiä korkeakoulu-toiminnan käyntiin saamiseksi. Tässä oleellista on aloituspaikkojen saaminen maakuntaan, ei niinkään sen toteuttamistapa. Ammattikorkea- ja korkeakoulutasoisen opiskelun kehittäminen on keskeistä sen vuoksi, että niissä opiskelevat muuttavat herkemmin kuin ammattikoulussa opiskelevat. Opiskeluaikana syntyneet kontaktit vaikuttavat työelämään sijoittautumisessa. Korkeatasoinen jatkokoulutus toimii myös houkuttimena yrityksille, joille osaava työvoima on entistä tärkeämpi kilpailutekijä. Samalla jo alueella toimivien yritysten toimintakulttuuri muuttuisi nykyistä nopeammin siihen suuntaan, että yritykset osaisivat hyödyntää koululaitosten tarjoamaa osaamista nykyistä paremmin.

Kuten jo aiemmin mainittiin, on osassa kuntia jo etsitty uusia toimintamalleja muuttajien saamiseksi. Kunnissa pitäisi kuitenkin keskittyä myös yhteistyön

kehittämiseen. Etenkin yhteisvoimin toteutetut palvelut olisivat tässä yksi keino. Palveluiden merkityksestä viihtyvyyden kannalta puhuimme jo aiemmin, mutta niitä voisi käyttää myös markkinointivalttina. Erikoispalvelut, kuten koulujen kielikylvyt yms. on mahdollista toteuttaa usean kunnan yhteistyönä. Palvelutason merkitystä nostaa nykyisin se, että vaikkapa työn perässä muuttaja voi valita asuinpaikkansa useasta eri kunnasta. Jos katsotaan Etelä-Suomessa työmatkoihin käytettyä aikaa, voidaan koko Etelä-Pohjanmaata pitää yhtenä suurena työ-säkäyntialueena. Toisaalta myös esimerkiksi Vaasaan töihin tullut voi valita kotikuntansa Härmänmaalta, Suupohjasta tai Pohjoisten Seinänaapurien alueilta, jos mainituilla paikkakunnilla on tarjota riittävän houkuttelevat puitteet. Vaikka palvelutason merkitystä kotikunnan valintaan ei ole tutkittu, voidaan palveluilla olettaa olevan vaikutusta nimenomaan muuton kohteen valinnassa.

Toisaalta kunnissa pitäisi jatkaa yhteistyön kehittämistä kaikkien kunnissa toimivien organisaatioiden kesken. Pitkässä juoksussa niin yritysten, oppilaitosten, kyläyhdistysten kuin muidenkin toimijoiden etu on se, että kunnan väestö voi hyvin ja että väestöpohja on turvattu. Tämä yhteistyö on lähtenyt EU:iin liittymisen jälkeen hyvin käyntiin. Jatkossa kunnat tulevat jakautumaan jyviiin ja akanoihin sen mukaan, kuinka hyvin ne pystyvät hyödyntämään kaikkien kunnassa toimivien tahojen voimavaroja.

Nykyisen aluepolitiikan linjojen pohjalta on odotettavissa, että valtion taholta toteutettavat kehittämistoimet tullaan Etelä-Pohjanmaalla suuntaamaan hyvin pitkälti Seinäjoelle. Maakuntakeskuksen suhde muuhun maakuntaan on varsin ongelmallinen. Keskeisin syy tähän lienee kaupungin koko. Se on tällä hetkellä liian pieni ollakseen selkeä maakunnan veturi, minkä takia kunnissa on vaikea nähdä Seinäjoen saaman hyödyn heijastuvan kovinkaan laajalle alueelle. Sivusta asiaa seuranneen tarkastelijan näkökulmasta keskuksen ja muun maakunnan välisen köyden vedon taustalla vaikuttavat valitettavan usein myös henkilöalliset syyt. Kuitenkin koko maakunnan kehittäminen edellyttää pääsemistä jatkuvasta kiistelystä kohti yhteisten päämäärien tavoittelua. Ainoa keino niiden löytämiseksi on se, ettei päämääriä ja keinoja aseteta kenenkään taholta yksipuolisesti. Seinäjoen päättävissä elimissä olisi ymmärrettävä se, että maakunnan pienten kuntien on omasta näkökulmasta vaikea nähdä mitään eroa siinä, suuntaako poismuuttaja maakuntakeskukseen vai maakunnan ulkopuolelle. Toisaalta maakunnassa olisi ymmärrettävä, että Seinäjoki painii kuntana aivan omassa sarjassaan kilpailemalla muiden maakuntakeskusten kanssa. Ajan myötä Seinäjoen menestyminen tässä kilpailussa heijastuu koko Etelä-Pohjanmaahan.

Yksi välillisesti Etelä-Pohjanmaan tulomuuttoon vaikuttava tekijä on maakunnan imago. Sitä ei ole varsinaisesti tutkittu, vaikka muutama tekijä viittaa siihen, että asiaan täytyisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Ensimmäinen huolta herättävä asia on se, että varsin harva suomalainen kokee Etelä-

Pohjanmaan houkuttelevaksi asuinympäristöksi. Vain ne, joilla on eteläpohjaiset juuret, muodostavat tässä asiassa poikkeuksen. Houkuttelevuudessa Itä- ja Pohjois-Suomi ajavat Etelä-Pohjanmaan ohi. Yrittäjiltä on myös kysytty, mihin he haluaisivat laajentaa toimintaansa, jos ja kun heillä laajennustarvetta tulee. Myös tässä kyselyssä Etelä-Pohjanmaa sijoittui hännille (Kaj Suomelan 3.12.1998 Kotipesäksi Pohjanmaa -koulutuspäivillä pitämä luento). Sitä, mistä nämä mielipiteet johtuvat, ei ole tutkittu. Jos asia johtuu Etelä-Pohjanmaan imagosta, pitäisi asialle pyrkiä jotain tekemään. Tässä asiassa vastuu kuuluu koko maakunnalle, lähtien maakunnallisista medioista ja päätyen Etelä-Pohjanmaan liittoon.

Maaseutumainen Etelä-Pohjanmaa ei toisaalta ole tällä hetkellä ainoa maakunta, joka kärsii heikosta imagosta. Kotipesäksi Pohjanmaa -koulutuspäivillä heräteltiinkin ajatusta esimerkiksi koko väli-Suomen yhteisestä imagon kohotuskampanjasta, jossa voitaisiin tuoda esille myös maaseudulla asumisen hyviä puolia ja mahdollisuuksia. Esimerkiksi monet palvelut ovat nykyisin helpommin saavutettavissa maaseudulla kuin kasvukeskuksissa, joissa palveluiden tarjonta uhkaa jatkuvasti jäädä jälkeen kysynnästä. Esimerkiksi päivähoitopaikkoja pystytään useimmissa maaseutukunnissa osoittamaan muutaman päivän varoitusajalla, kun jonot muuttovoitokunnissa voivat olla useiden kuukausien mittaiset.

Vaikka edellä mainitut keinot ja pyrkimykset ovat tärkeitä, on muuttoliikkeenäkökulmasta kuitenkin tärkein päämäärä uusien työpaikkojen luominen. Eri-tyistä huomiota tulisi kiinnittää pitkää koulutusta vaativien työpaikkojen synnyttämiseen. Ammattikorkea- tai korkeakoulutasoisen koulutuksen saaneiden työpaikkojen synnyttäminen on tärkeää, koska he ovat muuttoalttiimpia kuin alemman koulutuksen saaneet työelämässä olevat. Tällä hetkellä suuri osa maakunnan avoimista työpaikoista on sellaisia, joiden perässä ihmiset eivät muuta maakuntarajojen yli. Tämä lienee yksi merkittävä syy maakunnan alhaiseen tulomuuttoon. Korkeasti koulutetuille suunnattujen työpaikkojen luominen on Etelä-Pohjanmaalla vaikeaa. Syynä siihen on maakunnan pienyritysvaltaisuus. Pienille yrityksille ei synny tarvetta koulutetun väestön saamiseksi ellei yrityskoko kasva tai yrityksiä saada verkostoitumaan. Ensin mainittuun vaikuttavat huomattavasti yrittäjän omat tarpeet ja näkemykset. Mikäli yrityksen ainoa tarkoitus on tuottaa yrittäjälle tämän jokapäiväinen leipä, on laajentamisen tarvetta vaikea nähdä. Etelä-Pohjanmaalla tällaisia yrittäjiä on huomattavan paljon verrattuna muuhun Suomeen. Verkostoituminen saattaisi palvella kuitenkin tällaisiakin yrittäjiä. Sitä kautta markkina-alueetta olisi mahdollista laajentaa, jolloin itse toiminta olisi vanhemmalla pohjalla. Verkostoitumisen kautta yritykset voisivat lisätä osaamistaan perustamalla usean yrityksen yhteisiä työpaikkoja, joihin haettaisiin alan korkeinta osaamista.

Korkeasti koulutettujen lisäksi työpaikkoja tarvitsevat erityisesti naiset. Tällä hetkellä moni maakuntaan muutto kariutuu nk. naistyöpaikkojen vähäisyy-

teen. Niiden luomisen tulisi olla maakuntasstrategian keskeinen tavoite. Asian tärkeys on varmasti ymmärretty virkahenkilötasolla, eikä helppoja tai yksinkertaisia ratkaisumalleja ole olemassa. Yhden potentiaalisen ratkaisun voisi tarjota etätöyön kehittäminen, johon tähdätään erityisesti saaristoalueilla käynnistetyllä valtakunnallisella projektilla. Projektiin liittyminen ja sen kokemusten hyödyntäminen olisi tärkeää jokaisessa maakunnan kunnassa.

Muuttotappiokuntien palvelutarve pienenee

Tutkimuksen lopuksi tarkastelemme vielä lyhyesti niitä seurauksia, joita viime vuosina kiihtynyt muuttoliike eteläpohjalaisille kunnille aiheuttaa. Koska muuttovoittoa saavia kuntia on maakunnassa vain muutamia, lähestymme asioita nimenomaan muuttotappiokuntien tilanteesta käsin. Muuttovoitollisissa kunnissa seuraukset ovat jotakuinkin päinvastaiset nyt käsiteltävien asioiden osalta. Viime vuosien muuttotappio tulee vaikuttamaan moniin asioihin lähivuosina, vaikka muuttotaseen negatiivisuutta saataisiin nopeastikin pienennettyä. Seuraukset on kunnissa hyvä pitää mielessä, kun laaditaan suunnitelmia lähivuosisiksi.

Keskeisin ongelma lähivuosina tulee olemaan veronmaksajien määrän lasku. Se johtuu sekä kantaväestön vanhenemisestä että nuorten poismuutosta. Väestön vanheneminen kulminoituu suuriin ikäluokkiin, jotka ovat vuosituhanen vaihteessa 50–54 -vuotiaita. Tällä hetkellä jo 55-vuotiaista on joka neljäs eläkkeellä ja keskimääräinen eläkkeelle siirtymisen ikä on 58 vuotta (Karjalainen 1993, 48). Näin ollen eläkeläisten määrä alkaa kasvaa nopeasti ensi vuosituhaten alussa. Nuorison osalta muuttotappioalueet ovat viime vuosina, jos käytetään urheilutermiä, toimineet kasvattajaseuroina. Kuten usein urheilunkin saralla, myös väestön osalta kasvattajaseurat jäävät ilman kasvatuspalkkiota. Muuttotappiokuntien osalta kasvattajapalkkiolla tarkoitetaan tässä tietysti veroja ja valtionosuuksia. Tutkimusten mukaan esimerkiksi Helsinkiin muuttajan keskimääräiset tulot ovat muuttohetkellä alemmat kuin ns. kantaväestön. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että muuttajissa on paljon opiskelijoita ja työuran alussa olevia. Kuitenkin jo kahden vuoden kuluttua muuttaneiden tulotaso tavoittaa kantaväestön tulotason ja pidemmällä aikavälillä myös ohittaa sen (Laakso 1998b, 13–14). Näin muuttajat, joista on koitunut muuttoon saakka pääasiassa kuluja, eivät parhaassa veronmaksuikänsä hyödytä millään lailla vanhaa kotikuntaa.

Toinen keskeinen seuraus nuorten poismuutosta on syntyvyyden lasku lähivuosina. Koska muuttotappio on jatkunut jo useamman vuoden, tämäkin asia tulee tapahtumaan vaikka muuttoliike lähivuosina vaimenisi. Pidemmällä aikavälillä asia on hyvinkin huolestuttava, mutta muuttotappiokunnat saattavat asiasta lähivuosina jopa hyötyä, kun palvelutarve monen palvelun osalta vähenee.

Ensimmäiset keskeisistä palveluista, joiden tarve pienenee syntyvien lasten vähentyessä ovat lasten kotihoidontuki ja päivähoito. Jos muuttotappio jatkuu vielä muutaman vuoden, laskee syntyvien määrä jo niin pitkällä ajalla, että peruskoulujen tarve vähenee ensi vuosituhatosen ensimmäisen vuosikymmenen jälkipuoliskolla. Jos peruskoulujen määrä säilytetään tuolloin ennallaan, ei säästöjä kunnissa juurikaan synny, koska silloin jo käytössä olevia resursseja käytetään vajaalla teholla. Se johtaa oppilasta kohden laskettujen kustannusten nousemiseen. Jos kouluja sitä vastoin suljetaan, voidaan säilyttää nykyisen tasoinen tehokkuus, jolloin yksikkökustannukset oppilasta kohden pysyvät nykyisellä tasolla. Koulujen lisäksi palvelutarpeen väheneminen heijastuu myös nuorisotyöhön sekä lapsille ja nuorille suunnattuun sosiaalityöhön. Lisäksi on palveluita, joita ei ole niin selkeästi sidottu ikään, mutta joita kuitenkin lapsiperheet paljon käyttävät. Tällainen on esimerkiksi terveydenhuolto, jonka palveluita hyödyntävät eniten pienet lapset ja vanhusväestö.

Muutoksia tulee myös muiden palveluiden tarpeessa. Poismuuttaneet vähentävät asuntojen ja sosiaalisten tukien tarvetta. Toisaalta monissa muuttotappiokunnissa ei ole tarvetta vuokra-asuntojen rakentamiseen. Ongelma on ennemminkin päinvastainen: nuorten tarvitsemiin vuokra-asuntoihin ei enää riitä asujia. Nuoret aikuiset käyttävät lisäksi paljon kulttuuria ja liikuntapalveluita, joten vähenevä käyttäjien määrä koskee myös näitä palveluja.

Mikäli asiaa ajatellaan puhtaasti taloudelliselta kannalta, riippuu muuttotappiokuntien säästöjen suuruus siitä kuinka nopeasti syntyvää palveluiden ylitarjontaa pystytään purkamaan. Toisaalta kunnankin talous perustuu pitkälti rahan kiertämiseen. Palveluiden supistaminen merkitsee usein myös tekemättä jäänyttä työtä, maksamatta jääneitä palkkoja ja veroja sekä alentuneiden tulojen kautta laskevaa kysyntää ja kulutusta. Sitä myötä kunnan talous näivettyy. Vaikeinta kuntien näkökulmasta onkin jatkossa kultaisen keskitien löytäminen, jolloin palveluiden tuottamiseen käytettyä rahamäärää saadaan pienennettyä ilman, että se vaikuttaisi negatiivisesti talouden kiertokulkuun.

Taloudellinen lähestymistapa on se, joka on viime vuosina hyvin pitkälle saannut näkökulman, josta asioita on tarkasteltu. Kuntien valtionosuuksien pienentämisen ja verotulojen laskun seurauksena julkista sektoria alettiin kuntienkin puolelta ajaa alas jo lamavuosina. Jossain määrin siinä ehkä tapahtui yllälyöntejäkin, sillä samalla palveluiden määrä ja tarve ennemminkin nousi kuin laski. Viime aikoina kovasti puhuttuun työuupumukseen saattaa kunnallisella sektorilla tulla osittaista helpotusta, jos palvelusektoria ei supisteta kysynnän alenemisen tahdissa. Samalla olisi mahdollista parantaa palveluiden tasoa. Seikalla on tärkeä merkitys ainakin kunnassa pysyville ihmisille.

Lähteet

- Etelä-Pohjanmaan maakuntatilasto 1998.** Etelä-Pohjanmaan liitto, julkaisu C:15. **Hakala Juhani**; Migration as a geographical indicator of social Change in Etelä-Pohjanmaa, Finland. Fennia 100. Vammala 1971.
- Karjalainen Elli**, Väestön ikääntyminen Suomessa. University of Oulu. Research Institute of Northern Finland. Research Reports 111. Oulu 1993.
- Kauppinen Jarkko, Rissanen Elli, Rusanen Jarmo, Naukkarinen Arvo, Muilu Toivo & Colpaert Alfred**; Migration as a function of Population. Nordic Geographical Publications. NGP Yearbook 1997. Volume 26:1. Publications of Geography, University of Oulu and the Geographical Society of Northern Finland. Oulu 1997.
- Korkiasaari Jouni**; Ruotsista Suomeen vuosina 1980–81 palanneet. Siirtolaisuusinstituutti. Siirtolaisuustutkimuksia A 9. Turku 1983.
- Korkiasaari Jouni**; Liikkuvuus ja rakennemuutos. Maassamuutto ja työvoiman liikkuvuus osana yhteiskunnan rakennemuutosta. Työministeriön työpoliittinen tutkimus, nro 11. Helsinki 1991.
- Korkiasaari Jouni & Söderling Ismo**; Muuttoliike. Teoksessa Suomen väestö. Koskinen S. et al. (toim). Helsinki 1994.
- Kortteinen Matti**; Lähiö-tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Keuruu 1982.
- Kurikka Päivi**; Nuorten kunta-arviot. Nuorten Suomi 2001 -tutkimus 2. Helsinki 1996.
- Kytö Hannu**; Muuttujan muuttuvat motiivit eräissä suomalaisissa kaupungeissa 1980- ja 1990-luvuilla. Suomen Kuntaliitto 100/1998. Helsinki 1998.
- Laakso Seppo**; Alueiden välinen muutto Suomessa. Muuttajien sopeutuminen työ- ja asuntomarkkinoille vuosina 1993–96. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 1998:4. Helsinki 1998. (Laakso 1998a)
- Laakso Seppo**; Alueiden välinen muuttoliike Suomessa. Muuttajien sopeutuminen työ- ja asuntomarkkinoille vuosien 1993–96. Teoksessa Muuttoliike ja kunnat. Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 15. Vammala 1998. (Laakso 1998b)
- Lee Everett, S.**; A Theory of Migration. Demography 3/1966.
- Menestyksen eväät – Raportti suomalaisten asenteesta 1997.** Elinkeinoelämän valtuuskunnan julkaisuja. Helsinki 1997.
- Moisio Antti**; Muuttoliikkeen ennustamisesta. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita N:o 19. Helsinki 1999.
- Mähönen Harri & Kauppinen Jarkko**; Hyvinvoinnin vaikutuksia väestön pysyvyyteen – aluerakenteellisten hyvinvointitekijöiden vaikutus väestön stabiilisuteen. Ylä-Savon instituutti, monisteita 1/1995

- Okko Paavo, Miettälä Asko & Hyvärinen Jari;** Globalisaatio ja aluerakenteen muutos. Sitra 177. Helsinki 1998.
- Paunikallio Merja;** Kuka jää maaseudulle? Maaseudun nuorten näkemyksiä maaseudusta asuin-, työ- ja elinympäristönä. Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus Seinäjoki, sarja B:17. Seinäjoki 1997.
- Pulkkinen Pia;** Opiskelijat ja työttömät muuttavat keskuksiin. Teoksessa Kuntapuntari 2/98, Väestö ja muuttoliike. Tilastokeskus. Helsinki 1998
- Roos J. P.;** Elämäntavasta elämänkertaan. Jyväskylä 1988.
- Seppänen Susanna;** Helsinki ja Lissabon kasvavat EU-kaupungeista nopeimmin. Teoksessa Alueelliset menestystekijät. EU-raporttisarja 2/1996. Tilastokeskus. Helsinki 1996.
- Söderling Ismo;** Maassamuutto ja muuttovirrat. Vuosina 1977–78 kunnasta toiseen muuttaneiden elinolosuhdetutkimus. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuus-tutkimuksia A 11. Turku 1983
- Söderling Ismo;** Maassamuuton ulottuvuudet. Yksilö-, alue- ja yhteiskuntatason tarkastelu Suomessa vuosina 1977–78 maassamuuttaneista. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 65. Turku 1988.
- Tervo Hannu;** Muuttoliike ja työvoiman sopeutuminen. Teoksessa Kuntapuntari 2/98, Väestö ja muuttoliike. Tilastokeskus. Helsinki 1998
- Tilastokeskus.** Suomipalapeli. Suomen alueiden kansainvälistyminen. Toim. Essi Manni & Susanna Seppänen. Helsinki 1996.
- Tilastokeskus.** Väestö 1996: 1, Väestömuutokset 1994.
- Tilastokeskus.** Väestö 1998: 5, Väestörakenne 1997.
- Tilastokeskus.** Väestöennuste kunnittain 1998 – 2030. Väestö 1998:6.
- Vartiainen Perttu;** Suomalaisen aluepolitiikan kehitysvaiheita. Sisäasiainministeriön Aluekehitysosaston julkaisuja 6/1998. Helsinki 1998.
- Öberg Sture;** Theories on Inter-Regional Migration: An Overview. Teoksessa People, Jobs and Mobility in the new Europe. Ed. by Hans H. Blotevogel and Anthony J. Fielding. John Wiley & Sons Ltd. 1997.
- Österlund Timo;** Pohjanmaan alueen muuttoliike vuosina 1988 – 1996. Siirtolaisuus-instituutin Pohjanmaan aluekeskuksen tutkimuksia, nro 1. Turku 1997.

LIITE 1 a)

Pyydämme sinua vastaamaan **jokaiseen** kohtaan **ympyröimällä** oikea vaihtoehto tai **kirjoittamalla vastaus** siihen varattuun tilaan. Vastaa **viimeisen kunnasta toiseen suuntautuneen muutosi mukaan**. Mikäli tila loppuu kesken, voit jatkaa sivun reunaan

VASTAAJAN TAUSTATIEDOT**1. Mikä on syntymävuotesi?**

19....

2. Entä sukupuolesi?

1. Mies

2. Nainen

3. Siviilisäätysi?Ennen muuttoja

1. Naimaton

2. Naimisissa tai avoliitossa

3. Eronnut tai asumuserossa

4. Leski

Tällä hetkellä

1. Naimaton

2. Naimisissa tai avoliitossa

3. Eronnut tai asumuserossa

4. Leski

4. Millainen on ollut taloutesi muuton eri vaiheissa?

(merkitse myös lastesi lukumäärä ja se kuinka moni heistä on alle kouluikäisiä)

Ennen muuttoja

1. Yksin omassa taloudessa

2. Vanhempien luona

3. Pariskunta, ilman lapsia

4. Lapsiperhe, lasten lukumäärä: ....

joista alle kouluikäisiä: ....

5. Yksinhuoltaja, lasten lukum.: ....

joista alle kouluikäisiä: ....

6. Muunlainen talous, millainen: ....

Tällä hetkellä

1. Yksin omassa taloudessa

2. Vanhempien luona

3. Pariskunta, ilman lapsia

4. Lapsiperhe, lasten lukumäärä: ....

joista alle kouluikäisiä: ....

5. Yksinhuoltaja, lasten lukum.: ....

joista alle kouluikäisiä: ....

6. Muunlainen talous, millainen: ....

5 a) Mikä on ollut pääasiallinen toimintasi muuton eri vaiheissa?Ennen muuttoja

1. Palkansaajana toisen palveluksessa

2. Työssä omassa tai perheen yrityksessä

3. Työssä omalla tai perheen maatilalla

4. Työtön tai pakkolomalla

5. Opiskelemassa tai koulutuksessa

6. Äitiys- tai isyyslomalla

7. Omaa taloutta hoitamassa ("kotona")

8. Eläkkeellä

9. Jokin muu, mikä:

Tällä hetkellä

1. Palkansaajana toisen palveluksessa

2. Työssä omassa tai perheen yrityksessä

3. Työssä omalla tai perheen maatilalla

4. Työtön tai pakkolomalla

5. Opiskelemassa tai koulutuksessa

6. Äitiys- tai isyyslomalla

7. Omaa taloutta hoitamassa ("kotona")

8. Eläkkeellä

9. Jokin muu, mikä:

b) Entä puolisesi toiminta? (katso numero ylhäältä) Ennen muuttoja

Numero: ....

Tällä hetkellä

Numero: ....

6. Jos olet/olette töissä, niin missä kunnassa on työpaikkanne?

1. Vastaajan työpaikka omassa kotikunnassa, mikä kunta: ....
2. Vastaajan työpaikka jossain muussa kunnassa, missä: ....
3. Puolison työpaikka omassa kotikunnassa, mikä kunta: ....
4. Puolison työpaikka jossain muussa kunnassa, missä: ....
5. En/emme ole työssä

7. Millainen peruskoulutus sinulla on?

1. Kansa- tai kansalaiskoulu
2. Keski- tai peruskoulu
3. Lukio/ylioppilastutkinto

8. Entä millainen ammatillinen koulutus sinulla on? Suoritusvuosi?

1. Ei ammatillista koulutusta
2. Ammattikurssi tai vastaava, mikä: ....
3. Ammattikoulu, mikä linja: ....
4. Ammattikorkeakoulu tai -opisto, mikä tutkinto: ....
5. Korkeakoulu/yliopisto, mikä tutkinto: ....
6. Koulutus kesken: mikä koulu ja tutkinto (aloitus- ja arvioitu valmistumisvuosi) ....

9. Mikä on sinun ja puolisoasi ammatti?

(jos et ole nyt työssä niin kerro aiempi ammattisi tai työtehtäväsi)

1. Vastaaja: ....
2. Puoliso: ....

10. Mitkä ovat perheenjäsenenne yhteenlasketut tulot vuodessa? (veroja vähentämättä)

Ennen muuttoa

1. Alle 50 000 mk
2. 50 000–100 000 mk
3. 100 000–150 000 mk
4. 150 000–200 000 mk
5. 200 000–250 000 mk
6. 250 000–300 000 mk
7. yli 300 000 mk

Tällä hetkellä

1. Alle 50 000 mk
2. 50 000–100 000 mk
3. 100 000–150 000 mk
4. 150 000–200 000 mk
5. 200 000–250 000 mk
6. 250 000–300 000 mk
7. yli 300 000 mk

11 a) Millaisessa ympäristössä asuit ennen muuttoa, entä tällä hetkellä?

Ennen muuttoa

1. Kaupungin tai kunnan keskustassa
2. Lähiössä
3. Sivukylällä
4. Kaupungin rajalla
5. Haja-asutusalueella

Tällä hetkellä

1. Kaupungin tai kunnan keskustassa
2. Lähiössä
3. Sivukylällä
4. Kaupungin rajalla
5. Haja-asutusalueella

b) Oletko tyytyväinen nykyiseen asuinympäristöön? (Katso numero a-kohdan vaihtoehtoista)

1. Kyllä
2. En, numeron .... kaltainen houkuttaisi

12 a) Millainen oli asuntosi talotyyppi ennen muuttoa, entä tällä hetkellä?

Ennen muuttoa

1. Kerrostalo

Tällä hetkellä

1. Kerrostalo

2. Rivitalo
3. Omakotitalo
4. Muu, mikä: ....

2. Rivitalo
3. Omakotitalo
4. Muu, mikä: ....

b) Vastaako asuntosi tämän hetkinen talotyyppi toiveitasi? (katso numero a-kohdasta)

1. Kyllä
2. Ei, numeron .... kaltainen houkuttelee

13 a) Millainen oli asuntosi omistussuhde ennen muuttoja, entä tällä hetkellä?

Ennen muuttoja

1. Vanhempien tai muiden tuttujen omistama
2. Työsuhdeasunto
3. Vuokra-asunto
4. Omistusasunto
5. Muu, mikä: ....

Tällä hetkellä

1. Vanhempien tai muiden tuttujen omistama
2. Työsuhdeasunto
3. Vuokra-asunto
4. Omistusasunto
5. Muu, mikä: ....

b) Oletko tyytyväinen nykyisen asuntosi omistussuhteeseen?

(katso numero A kohdasta)

1. Kyllä
2. En, numeron .... kaltainen houkuttaisi

VASTAAJAN MUUTTAMISTA KOSKEVAT TIEDOT

14. Minkälainen on sinun "muuttohistoriasi" ? (Laske mukaan vain muutot, joissa kotikunta vaihtui. Ulkomailla vietettyjä alle kuuden kuukauden oleskeluja ei lasketa mukaan)

1. Nykyinen kotikuntani on: .... jonne muutin vuonna ....
2. Edellinen kotikuntani oli: .... jonne muutin vuonna .... tai jossa olin asunut koko ikäni ( ).
3. Kaikkiaan olen elämäni aikana vaihtanut kotikuntaani .... kertaa.

15. Onko sinulla jokin kunta, josta tunnet olevasi kotoisin? (Ei tarvitse välttämättä olla syntymäkuntasi, vaan voi olla esimerkiksi nuoruuden asuinkuntasi)

1. Ei
2. Kyllä, mikä: ....

16. Oliko sinulla muuttoja harkitessasi muita mahdollisia muuttokohteita?

(jos harkitsit muuttoja ulkomaille niin merkitse kohdamaa)

1. Ei
2. Oli, muita harkitsemiani kohteita olivat: ....
3. Jos sinulla oli muita mahdollisia kohteita niin mikä ratkaisi valintasi: ....

17. Mikä seuraavista kohdista kuvaa parhaiten muuttopäätöksesi tekoa?

1. Olin jo kauan ollut varma muutostani, kunhan vain oikea aika koittaa
2. Muutto oli silloin tällöin käynyt mielessä, mutta lopullinen sysäys oli aiemmin puuttunut
3. En ollut muuttoja suunnitellut, vaan äkillinen mieluisa asia sai minut muuttamaan
4. En ollut muuttoja suunnitellut, vaan äkillinen epämieluisa asia sai minut muuttamaan

18. Olisiko edellinen kotikuntasi voinut mielestäsi vaikuttaa päätökseesi muuttaa pois?

(esim. kehittämällä palvelujaan, helpottamalla sopivan asunnon saamista jne.)

1. Ei
2. Kyllä, miten: ....

19. Muutitko viimeisimmällä kerralla yksin vai jonkun/joidenkin muiden kanssa?

1. Muutin yksin
2. Muutin perheen kanssa (yhteensä .... henkilöä)
3. Muutin yhdessä jonkun/joidenkin muiden kuin perheen kanssa (yhteensä .... henkilöä)

20. Kuinka pitkä oli muuttomatiasi edellisestä kotipaikastasi nykyiseen?

(lyhimmän maantiereitin mukaan arvioituna)

1. Muuttomatkanani oli noin .... kilometriä

21. Seuraavassa on lueteltu muuttojen syitä. Missä määrin ne vaikuttivat muuttoosi?

(vastaa jokaiseen kohtaan)

	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ollenkaan
A) Työhön liittyvät syyt				
1) Työpaikan vaihto (työnantaja vaihtui)	1	2	3	4
2) Työpaikan siirtyminen eri kuntaan (työnantaja pysyi samana)	1	2	3	4
3) Työuralla eteneminen	1	2	3	4
4) Entisessä kotikunnassani ei ollut koulutustani vastaavaa työtä	1	2	3	4
5) Lyhyempi työmatka	1	2	3	4
6) Muutto puolison töiden vuoksi	1	2	3	4
7) Siirtyminen työelämään	1	2	3	4
8) Jääminen pois työelämästä	1	2	3	4
9) Ryhtyminen yrittäjäksi	1	2	3	4
10) Työttömäksi jääminen	1	2	3	4
11) Vanhassa asuinkunnassa oli työttömälle ahdistava ilmapiiri	1	2	3	4
12) Paremmat työnsaantimahdollisuudet	1	2	3	4
13) Muu työhön liittyvä syy, mikä:	1	2	3	4
B) Opiskeluun liittyvät syyt				
14) Opiskelun aloittaminen	1	2	3	4
15) Harjoittelu- tai kesätyöpaikan saaminen helpottui	1	2	3	4
16) Asunnon tai kunnan palveluiden saaminen helpompaa	1	2	3	4
17) Opiskelupaikkakunta alkoi tuntua kotipaikalta	1	2	3	4
18) Entisessä kotikunnassani ei ole opintoalaani vastaavia töitä	1	2	3	4
19) En halua opintojen jälkeen palata vanhaan asuinkuntaani	1	2	3	4
20) Muu opiskeluun liittyvä syy, mikä:	1	2	3	4
C) Asumiseen liittyvät syyt				
21) Entisen asunnon heikko kunto	1	2	3	4
22) Elämäntilanteeseen sopivan asunnon löytyminen	1	2	3	4
23) Minun oli pakko muuttaa edellisestä asunnostani	1	2	3	4
24) Sopivan tontin saaminen	1	2	3	4
25) Entisen asuinalueen epäviihtyisyys, rauhattomuus tms.	1	2	3	4
26) Puhdas luonto	1	2	3	4
27) Lapsille parempi asuinympäristö	1	2	3	4
28) Halu asua maaseudulla	1	2	3	4
29) Halu asua kaupungissa tai taajamassa	1	2	3	4

30) Halu palata kotiseudulle	1	2	3	4
31) Muu asumiseen liittyvä syy, mikä:	1	2	3	4

D) Perhesuhteiden muuttumiseen liittyvät syyt

32) Avio- tai avoliiton solmiminen	1	2	3	4
33) Parisuhteen purkautuminen/erilleen muutto	1	2	3	4
34) Perheenlisäys	1	2	3	4
35) Muutto pois vanhempien luota	1	2	3	4
36) Muu perhe- tai sukulaissuhteisiin liittyvä syy, mikä:	1	2	3	4

E) Muut syyt

37) Hyvät liikenneyhteydet	1	2	3	4
38) Uuden kotikunnan alhaiset asuin- ja elinkustannukset	1	2	3	4
39) Paremmat kaupalliset palvelut	1	2	3	4
40) Paremmat harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4
41) Entisen kotikunnan huono ilmapiiri	1	2	3	4
42) Vaihtelunhalu	1	2	3	4
43) En viihtynyt Etelä-Pohjanmaalla	1	2	3	4
44) Viihdyn Etelä-Pohjanmaalla	1	2	3	4
45) Jokin muu syy, mikä:	1	2	3	4

22. Mitkä olivat tärkeimmät muuttoon vaikuttaneet syyt? (kysymyksen 21 vaihtoehdoista)

1. Tärkein syy oli numero: ....
2. Toiseksi tärkein syy oli numero: ....
3. Kolmanneksi tärkein syy oli numero: ....

23 a) Koskivatko muuton syyt ensisijassa sinua itseäsi, puolisoasi vai koko perhettä?

1. Itseäni
2. Puolisoani
3. Koko perhettä

b) Vaikeuttiko muutto tai kokiko joku perheenjäsenistäsi muuton ikäväksi asiaksi?

1. Ei, muutto ei aiheuttanut vaikeuksia eikä kukaan perheessä kokenut sitä ikäväksi asiaksi
2. Kyllä, muutto aiheutti vaikeuksia tai joku perheenjäsenistä koki sen ikäväksi asiaksi.
Mitä vaikeuksia tai miksi muutto oli ikävä asia: ....

24 a) Oletko harkinnut muuttoa pois nykyisestä kotikunnastasi ?

1. En
2. Asia on joskus käynyt mielessä, mutta en ole sitä vakavasti pohtinut
3. Olen harkinnut sitä ja todennäköisesti muutan, kun sopiva tilaisuus tarjoutuu
4. Kyllä, muutan varmasti heti kun se vain on mahdollista

b) Jos vastasit edelliseen kohtaan myöntävästi niin miksi olet muuttoa harkinnut?**25. Oletko harkinnut palata takaisin edelliseen kotikuntaasi?**

1. En
2. Ehkä, jos: ....
3. Kyllä, koska: ....

26. Miten muutto vaikutti sinun (ja perheesi) elintason aineellisesti tai laadullisesti seuraavien asioiden suhteen?

	Parani paljon	Parani hieman	Ei muutosta	Heikkeni hieman	Heikkeni paljon
1) Toimeentulo	1	2	3	4	5
2) Työolot	1	2	3	4	5
3) Ammattiuran kehitys	1	2	3	4	5
4) Asumisen taso	1	2	3	4	5
5) Asuinympäristön laatu	1	2	3	4	5
6) Harrastukset/vapaa-ajanvietto	1	2	3	4	5
7) Perhe- ja ystävyyssuhteet	1	2	3	4	5

VASTAAJAN TYYTYVÄISYYS

27. Millainen on nykyisen kotikuntasi palvelutaso ja tilanne seuraavissa asioissa verrattuna edelliseen kotikuntaasi?

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
1) Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5
2) Liikuntapalvelut	1	2	3	4	5
3) Kulttuuripalvelut	1	2	3	4	5
4) Kaupan palvelut	1	2	3	4	5
5) Muut yksityiset palvelut	1	2	3	4	5
6) Terveyspalvelut	1	2	3	4	5
7) Päivähoitopalvelut	1	2	3	4	5
8) Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	1	2	3	4	5
9) Julkinen liikenne	1	2	3	4	5
10) Vanhustenhuolto	1	2	3	4	5
11) Kunnalliset kodinhoitopalvelut	1	2	3	4	5
12) Työllisyystilanne	1	2	3	4	5

28. Mikä edellisen kohdan seikoista on parhaiten ja mikä huonoiten järjestetty?

1. Parhaiten on järjestetty numero ....

2. Huonoiten on järjestetty numero ....

29. a) Minkälaisen arvosanan kotikuntasi saa sinulta? (Vastaa kouluarvosanoilla 4–10)

1. Kuntani saa minulta arvosanan: ....

b) Mitä asioita haluaisit kotikunnassasi parannettavan?

30. Millaisia edellinen ja nykyinen kotikuntasi ovat, mainitse kolme ensimmäiseksi mieleesi tulevaa ominaisuutta?

a) Edellinen kotikuntani on:

1. ....
2. ....
3. ....

b) Nykyinen kotikuntani on:

1. ....
2. ....
3. ....

31. Uskotko seuraavien asioiden paranevan vai heikkenevän kotikunnassasi seuraavan viiden vuoden aikana?

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
1) Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5
2) Liikuntapalvelut	1	2	3	4	5
3) Kulttuuripalvelut	1	2	3	4	5
4) Kaupan palvelut	1	2	3	4	5
5) Muut yksityiset palvelut	1	2	3	4	5
6) Terveyspalvelut	1	2	3	4	5
7) Päivähoitopalvelut	1	2	3	4	5
8) Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	1	2	3	4	5
9) Julkinen liikenne	1	2	3	4	5
10) Vanhusten huolto	1	2	3	4	5
11) Kunnalliset kodinhoitopalvelut	1	2	3	4	5
12) Työllisyystilanne	1	2	3	4	5

32. Missä päin asuisit jos saisit täysin vapaasti valita, entä missä et haluaisi asua?

	Asuisin mielelläni	Saattaisin asua	En haluaisi asua
1) Pohjanmaalla	1	2	3
2) Pääkaupunkiseudulla	1	2	3
3) Muualla Etelä-Suomessa	1	2	3
4) Tampereen seudulla	1	2	3
5) Turun seudulla	1	2	3
6) Jyväskylän seudulla..	1	2	3
7) Itä-Suomessa	1	2	3
8) Kainuussa	1	2	3
9) Oulun seudulla	1	2	3
10) Pohjois-Suomessa	1	2	3
11) Ahvenanmaall	1	2	3
12) Ulkomailla, missä maassa:	1	2	3

Kiitos vastauksistasi

LIITE 1 b)

Pyydämme sinua vastaamaan **jokaiseen** kohtaan **ympyröimällä** oikea vaihtoehto tai **kirjoittamalla vastaus** siihen varattuun tilaan. Mikäli tila loppuu kesken, voit jatkaa sivun reunaan

VASTAAJAN TAUSTATIEDOT

1. Mikä on syntymävuotesi?

19....

2. Entä sukupuolesi?

1. Mies

2. Nainen

3. Siviilisäätysi?

1. Naimaton

2. Naimisissa tai avoliitossa

3. Eronnut tai asumuserossa

4. Leski

4. Millainen on taloutesi?

(merkitse myös lastesi lukumäärä ja se kuinka moni heistä on alle kouluikäisiä)

1. Yksin omassa taloudessa

2. Vanhempien luona

3. Pariskunta, ilman lapsia

4. Lapsiperhe, lasten lukumäärä: .... joista alle kouluikäisiä: ....

5. Yksinhuoltaja, lasten lukumäärä: .... joista alle kouluikäisiä: ....

6. Muunlainen talous, millainen: ....

5 a) Mikä on pääasiallinen toimintasi?

1. Palkansaajana toisen palveluksessa

2. Työssä omassa tai perheen yrityksessä

3. Työssä omalla tai perheen maatilalla

4. Työtön tai pakkolomalla

5. Opiskelemassa tai koulutuksessa

6. Äitiys- tai isyyslomalla

7. Omaa taloutta hoitamassa ("kotona")

8. Eläkkeellä

9. Jokin muu, mikä: ....

b) Entä puolisosasi toiminta? (katso numero ylhäältä)

Numero: ....

6. Jos olet/ollette töissä, niin missä kunnassa on työpaikkanne

1. Vastaajan työpaikka on omassa asuinkunnassa, mikä kunta: ....

2. Vastaajan työpaikka jossain muussa kunnassa, missä: ....

3. Puolison työpaikka omassa asuinkunnassa, missä: ....

4. Puolison työpaikka jossain muussa kunnassa, missä: ....

5. En/emme ole töissä

7. Millainen peruskoulutus sinulla on?

1. Kansa- tai kansalaiskoulu	2. Keski- tai peruskoulu	3. Lukio/ylioppilastutkinto

8. Entä millainen ammatillinen koulutus sinulla on? Suoristusvuosi?

1. Ei ammatillista koulutusta
2. Ammattikurssi tai vastaava, mikä: ....
3. Ammattikoulu, mikä linja: ...
4. Ammattikorkeakoulu tai -opisto, mikä tutkinto: ....
5. Korkeakoulu/yliopisto, mikä tutkinto: ....
6. Koulutus kesken: mikä koulu ja tutkinto (aloitus- ja arvioitu valmistumisvuosi) ....

9. Mikä on sinun ja puolisosasi ammatti?

(jos et ole nyt töissä niin kerro aiempi ammattisi tai työtehtäväsi)

1. Vastaaja: ....
2. Puoliso: ....

10. Mitkä ovat perheenjäsentenne yhteenlasketut tulot vuodessa? (veroja vähentämättä)

1. Alle 50 000 mk
2. 50 000– 100 000 mk
3. 100 000–150 000 mk
4. 150 000–200 000 mk
5. 200 000–250 000 mk
6. 250 000–300 000 mk
7. Yli 300 000 mk

11 a) Millaisessa ympäristössä asut?

1. Kaupungin tai kunnan keskustassa
2. Lähiössä
3. Sivukylällä
4. Kaupungin rajalla
5. Haja-asutusalueella

b) Vastaako asuinympäristö toiveitasi? (katso numero kohdan a vaihtoehdoista)

1. Kyllä	2. Ei, numeron .... kaltainen houkuttaisi

12 a) Millainen on asuntosi talotyyppi?

1. Kerrostalo	2. Rivitalo
3. Omakotitalo	4. Muu, mikä: ....

b) Vastaako asuntosi talotyyppi toiveitasi? (katso numero kohdan a vaihtoehdoista)

1. Kyllä	2. Ei, numeron .... kaltainen houkuttelee

13 a) Millainen on asuntosi omistussuhde ?

1. Vanhempien tai muiden tuttujen omistama	2. Työsuhdeasunto
3. Vuokra-asunto	4. Omistusasunto
5. Muu, mikä:	

b) Vastaako asuntosi omistussuhde toiveitasi? (katso numero kohdan a vaihtoehtoista)

1. Kyllä

2. Ei, numeron .... kaltainen houkuttaisi

VASTAAJAN KOTIKUNTAAN SITOUTUMINEN

14. Mikä on kotikuntasi? (jos vietät pääosan ajastasi jossain muussa kunnassa esim. olet siellä opiskelemassa, niin vastaa kohtaan b)

a) Kotikuntani on: ....

b) Kotikuntani on: .... mutta vietän pääosan ajastani: ....

15. Kuinka paljon seuraavassa mainitut syyt ovat vaikuttaneet siihen, että et ole muuttanut kotikunnastasi? (vastaa jokaiseen kohtaan)

	Paljon	Melko paljon	Vähän	Ei ollenkaan
A) Työhön liittyvät syyt				
1) Hyvä työpaikka	1	2	3	4
2) Koulutustani vastaava työpaikka	1	2	3	4
3) Puolison hyvä työpaikka				
4) Oma tai perheen yritys	1	2	3	4
5) En ole työttömänä löytänyt töitä muualtakaan	1	2	3	4
6) Muuttaminen on työttömälle liian kallista	1	2	3	4
7) Saan lähiaikoina työpaikan kotikunnastani	1	2	3	4
8) Muu työhön liittyvä syy, mikä:	1	2	3	4
B) Opiskeluun liittyvä syy				
9) Opiskelupaikka löytyy/löytyi kotikunnasta	1	2	3	4
10) Odotan opiskelemaan pääsyä tai opintojen alkamista	1	2	3	4
11) Opiskelen muualla, mutta en halua vaihtaa kotikuntaa	1	2	3	4
12) Aion opintojeni jälkeen palata kotikuntaani	1	2	3	4
13) Koulunkäyntini on vielä kesken/juuri päättynyt	1	2	3	4
14) Muu opiskeluun liittyvä syy, mikä:	1	2	3	4
C) Asumiseen liittyvät syyt				
15) Hyväkuntoinen asunto	1	2	3	4
16) Elämäntilanteeseen sopiva asunto	1	2	3	4
17) Asuinalueen ja/tai elinympäristön viihtyisyys	1	2	3	4
18) Puhdas luonto	1	2	3	4
19) Lapsille hyvä asuinympäristö	1	2	3	4
20) Halu asua maaseudulla	1	2	3	4
21) Halu asua kaupungissa tai taajamassa	1	2	3	4
22) Kotiseuturakkaus	1	2	3	4
23) Muu asumiseen liittyvä syy, mikä:	1	2	3	4
D) Perhe- ja ystävyysuhteisiin liittyvät syyt				
24) Perhe ja/tai sukulaiset asuvat lähellä	1	2	3	4
25) Ystävät asuvat lähellä.	1	2	3	4
26) Kotiseudun mukavat ihmiset	1	2	3	4

27) Asun vielä vanhempieni luona.	1	2	3	4
28) Muu perhe- tai ystävyysuhteisiin liittyvä syy, mikä:	1	2	3	4

E) Muut syyt

29) Asuinkunnan sijainti ja/tai hyvät liikenneyhteydet	1	2	3	4
30) Asuinkunnan alhaiset asumis- ja elinkustannukset	1	2	3	4
31) Hyvät kaupalliset palvelut	1	2	3	4
32) Hyvät muut palvelut	1	2	3	4
33) Hyvät harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4
34) Asuinkuntani mukava ilmapiiri	1	2	3	4
35) Haluan asua Etelä-Pohjanmaalla	1	2	3	4
36) Muuttaminen on kallista	1	2	3	4
37) Jokin muu syy, mikä:	1	2	3	4

16. Mitkä ovat tärkeimmät syyt, joiden takia et ole kotikuntaasi vaihtanut?

(valitse numero kysymyksen 15 vaihtoehtoista)

1. Tärkein syy on numero: ....
2. Toiseksi tärkein syy on numero: ....
3. Kolmanneksi tärkein syy on numero: ....

17. Koskevatko nykyisessä kotikunnassasi pysymistä koskevat syyt ensisijassa sinua itseäsi, puolisoasi vai koko perhettä?

1. Itseäni
2. Puolisoani
3. Koko perhettä

18 a) Oletko harkinnut tai suunnitellut muuttavasi lähitulevaisuudessa johonkin toiseen kuntaan? (jos et ole muutttoa harkinnut, niin voit tämän kohdan jälkeen siirtyä seuraavalle sivulle kysymykseen 22)

1. En
2. Kyllä, asia on käynyt mielessä, mutta en ole sitä vakavasti pohtinut
3. Kyllä, olen suunnitellut sitä ja todennäköisesti muutan (muutamme), kun sopiva tilaisuus tarjoutuu
4. Kyllä, muutan (muutamme) varmasti heti, kun se vain on mahdollista
5. Kyllä, olen jo muuttamassa

Vain muutttoa harkinneet tai suunnitelleet vastaavat (edelliseen kyllä vastanneet)**b) Jos vastasit edelliseen kohtaan kyllä niin miksi muutat tai olet sitä harkinnut?****19. Jos olet muutttoa suunnitellut niin mihin päin seuraavista kohteista haluaisit muuttaa, entä mihin et muuttaisi?**

	Eniten kiinnostava kohde	Melko kiinnostava kohde	Vähän kiinnostava kohde	En muuttaisi
1) Muu Pohjanmaa	1	2	3	4
2) Pääkaupunkiseutu	1	2	3	4

3) Muu Etelä-Suomi	1	2	3	4
4) Tampereen seutu	1	2	3	4
5) Turun seutu	1	2	3	4
6) Jyväskylän seutu	1	2	3	4
7) Itä-Suomi	1	2	3	4
8) Kainuu	1	2	3	4
9) Oulun seutu	1	2	3	4
10) Muu Pohjois-Suomi	1	2	3	4
11) Ahvenanmaa	1	2	3	4
12) Ulkomaat, mikä maa:	1	2	3	4

20. Millainen on mielestäsi eniten kiinnostava muuton kohde, mainitse kolme ensimmäiseksi mieleesi tulevaa ominaisuutta?

1. ....
2. ....
3. ....

21. Uskotko, että nykyinen kotikuntasi voisi jotenkin vaikuttaa päätökseesi muuttaa muualle? (esim. parantamalla palvelujaan, helpottamalla asunnon saamista jne)

1. Ei
2. Kyllä, miten: ....

VASTAAJAN TYYTYVÄISYYS

22. Kuinka hyvä on kotikuntasi palvelutaso ja tilanne seuraavissa asioissa?

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	En osaa sanoa	Melko huono	Erittäin huono
1) Nuorten hubi- ja harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5
2) Liikuntapalvelut	1	2	3	4	5
3) Kulttuuripalvelut	1	2	3	4	5
4) Kaupan palvelut	1	2	3	4	5
5) Muut yksityiset palvelut	1	2	3	4	5
6) Terveyspalvelut	1	2	3	4	5
7) Päivähoitopalvelut	1	2	3	4	5
8) Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	1	2	3	4	5
9) Julkinen liikenne	1	2	3	4	5
10) Vanhustenhuolto	1	2	3	4	5
11) Kunnalliset kodinhoitopalvelut	1	2	3	4	5
12) Työllisyystilanne	1	2	3	4	5

23. Missä edellisessä kohdassa mainituista seikoista tilanne on mielestäsi paras ja missä huonoin?

1. Paras on numerossa: ....
2. Huonoin on numerossa: ....

24 a) Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen kotikuntaasi? (vastaa kouluasteikolla 4–10, jolloin 4 tarkoittaa erittäin tyytymätöntä ja 10 erittäin tyytyväistä)

Asuinkuntani saa minulta arvosanan: ....

b) Mitä asioita haluaisit kotikunnassasi parannettavan?

25. Millainen kotikuntasi mielestäsi on, mainitse kolme ensimmäiseksi mieleesi tulevaa ominaisuutta?

1. ....

2. ....

3. ....

26. Uskotko seuraavien asioiden paranevan vai heikkenevän kotikunnassasi seuraavan viiden vuoden aikana?

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei juuri-kaan muutu	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
1) Nuorten hubi- ja harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5
2) Liikuntapalvelut	1	2	3	4	5
3) Kulttuuripalvelut	1	2	3	4	5
4) Kaupan palvelut	1	2	3	4	5
5) Muut yksityiset palvelut	1	2	3	4	5
6) Terveyspalvelut	1	2	3	4	5
7) Päivähoitopalvelut	1	2	3	4	5
8) Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	1	2	3	4	5
9) Julkinen liikenne	1	2	3	4	5
10) Vanhustenhuolto	1	2	3	4	5
11) Kunnalliset kodinhoitopalvelut	1	2	3	4	5
12) Työllisyystilanne	1	2	3	4	5

27. Jos haluat niin voit vielä lopuksi kertoa terveisesi kotikuntasi edustajille

Kiitos vastauksistasi

LIITE 2.**Eri muuttajaryhmien tärkeimmät muuttosyyt**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Työpaikan vaihto (työnantaja vaihtui)				1	1	3	41	3					1
Työpaikan siirtymien eri kuntaan (sama työnantaja)	1						3						
Työuralla eteneminen			1	1	2	1	5	4					1
Entisessä kotikunnassa ei ollut koulusta vastaavaa työtä			1		8	1	4	1					1
Lyhyempi työmatka			1		1		4		3				
Muutto puolison töiden vuoksi				2	2	4	2	20	1		4		
Siirtyminen työelämään					17	10	1		1				
Jääminen pois työelämästä						1			2		1		1
Ryhtyminen yrittäjäksi							1	1					
Työttömäksi jääminen						7							
Vanhassa kotikunnassa oli työttömälle ahdistava ilmapiiri						2							
Paremmat työnsaanti- mahdollisuudet				1	1	2			1				
Muu työsyö			1	1				1					
Opiskelun aloittaminen			133		1				1	1			1
Harjoittelu- tai kesätyöpaikan saaminen helpottui				1									
Asunnon tai kunnan palveluiden saaminen helpompaa													
Opiskelupaikkakunta alkoi tuntua kotikunnalta				1									
Entisessä kotikunnassa ei ole koulutusta vastaavaa työtä													
En halua opintojen jälkeen palata vanhaan kotikuntaani													
Muu opiskelusyy				3					1				
Entisen asunnon heikko kunto													
Elämäntilanteeseen sopivan asunnon löytyminen	14		16						10		1	1	
Oli pakko muuttaa edellisestä asunnosta			10										1
Sopivan tontin saaminen	2								2				
Entisen asuinalueen epä- viihtyisyys, rauhattomuus tms.			1						2				
Puhdas luonto													
Lapsille parempi asuinympäristö									1				
Halu asua maaseudulla	1								4				
Halu asua kaupungissa tai taajamassa									1	1			

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Halu palata kotiseudulle									5				
Muu asumissy		1							2	1	1		1
Avio- tai avoliiton solmiminen						1					62		
Parisuhteen purkautuminen/ erilleen muutto										25			
Perheenlisäys	1		2						3		3		
Muutto pois vanhempien luota			1	4	1	2					1		
Muu perhe- tai sukulaissuhteisiin liittyvä syy			2	1						2	1	1	6
Hyvät liikenneyhteydet										4			
Uuden kotikunnan alhaiset asuin- ja elinkustannukset									1				
Paremmat kaupalliset palvelut													
Paremmat harrastusmahdoll.			1						3				
Entisen kotikunnan huono ilmapiiri									6	1			
Vaihtelunhalu			1	1	2						2		
En viihtynyt Etelä-Pohjanmaalla									3				
Viihdyn Etelä-Pohjanmaalla	1								2				
Jokin muu syy			1			2	1						
Ei mainittu tärkeintä syytä				3	1	4	2		1	1	1	1	
<i>Yhteensä</i>	<i>20</i>	<i>11</i>	<i>30</i>	<i>154</i>	<i>37</i>	<i>40</i>	<i>64</i>	<i>30</i>	<i>53</i>	<i>15</i>	<i>77</i>	<i>33</i>	<i>8</i>

1. Omistusasunnon hankkijat

4. Opiskelijat

7. Työpaikan vaihtajat

10. Palveluiden takia muuttanut.

13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttanut.

2. Asuntopakkomuuttajat

5. Työelämään tulijat

8. Uramuuttajat

11. Yhteenmuuttajat

3. Muut asunnonvaihtajat

6. Työttömät

9. Asuinympäristömuuttajat

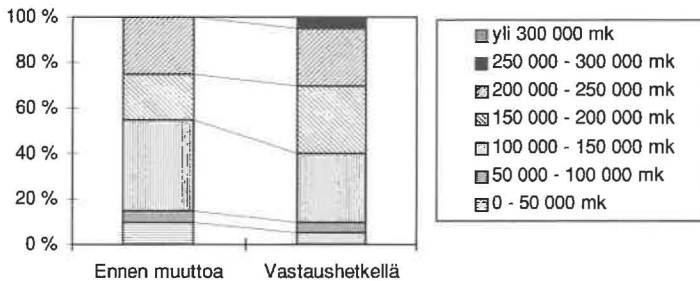
12. Erilleen muuttajat

LIITE 3.**Muuton seuraukset muuttajaryhmittäin**

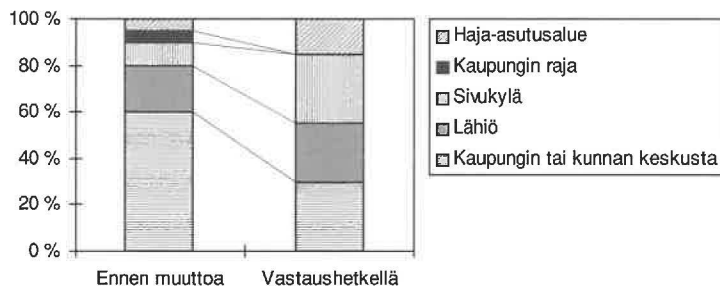
**Kokiko joku perheenjäsenistä muuton ikäväksi asiaksi, %
(suluissa vastaajien määrä)**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Ka.
Ei	80,0 (16)	81,8 (9)	82,8 (24)	82,9 (126)	81,8 (27)	78,9 (30)	76,3 (45)	63,3 (19)	85,4 (41)	84,6 (11)	89,0 (65)	39,4 (13)	100 (7)	79,3 (43,3)
Kyllä	20,0 (4)	18,2 (2)	17,2 (5)	17,1 (26)	18,2 (6)	21,1 (8)	23,7 (14)	36,7 (11)	14,6 (7)	15,4 (2)	11,0 (8)	60,6 (29)	0,0	20,7 (113)
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i> <i>(20)</i>	<i>100</i> <i>(11)</i>	<i>100</i> <i>(29)</i>	<i>100</i> <i>(152)</i>	<i>100</i> <i>(33)</i>	<i>100</i> <i>(38)</i>	<i>100</i> <i>(59)</i>	<i>100</i> <i>(30)</i>	<i>100</i> <i>(48)</i>	<i>100</i> <i>(13)</i>	<i>100</i> <i>(73)</i>	<i>100</i> <i>(33)</i>	<i>100</i> <i>(7)</i>	<i>100</i> <i>(546)</i>

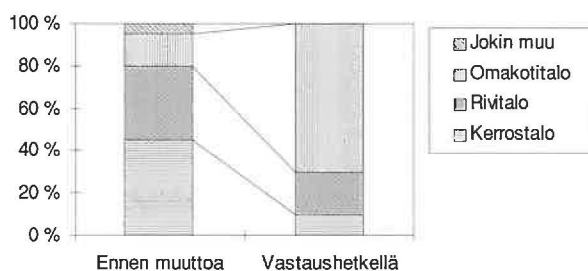
1. Omistusasunnon hankkijat	2. Asuntopakkomuuttajat	3. Muut asunnonvaihtajat
4. Opiskelijat	5. Työelämään tulijat	6. Työttömät
7. Työpaikan vaihtajat	8. Uramuuttajat	9. Asuinympäristömuuttajat
10. Palveluiden takia muuttanut.	11. Yhteenmuuttajat	12. Erilleen muuttajat
13. Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat		

Tuloissa ja hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset muuttajaryhmittäin**Omistusasunnon hankkijat****1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä**

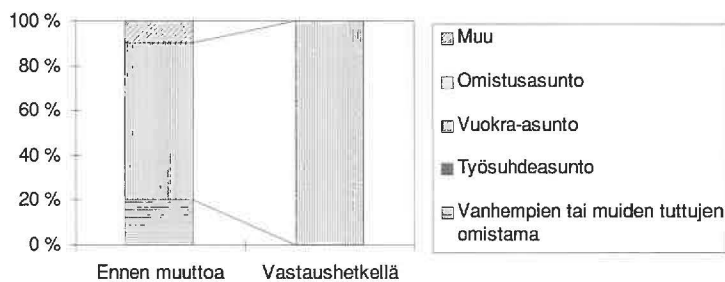
2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

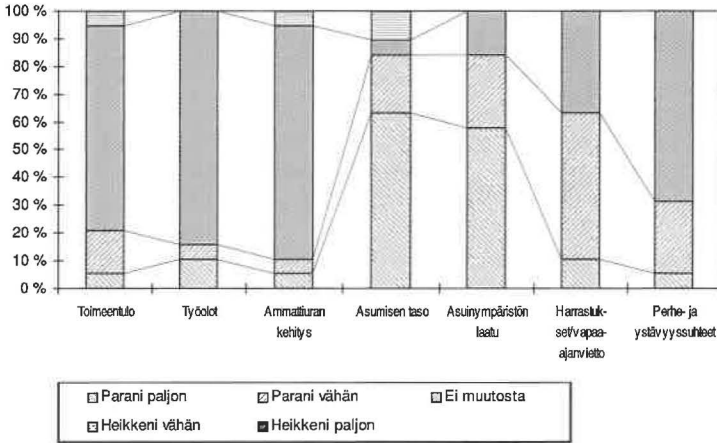
3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

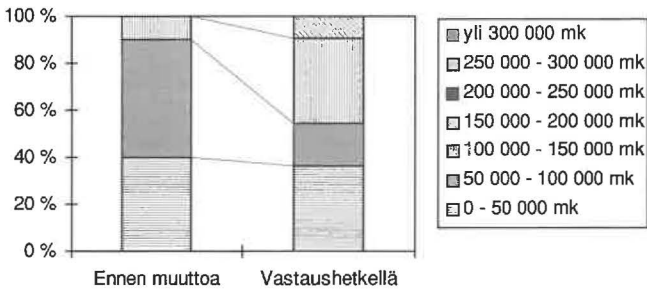

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

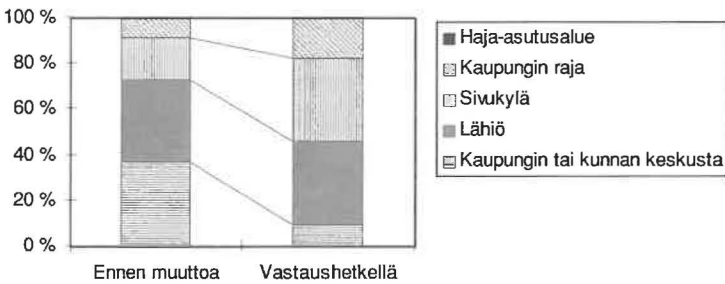

Asuntopakkomuuttajat

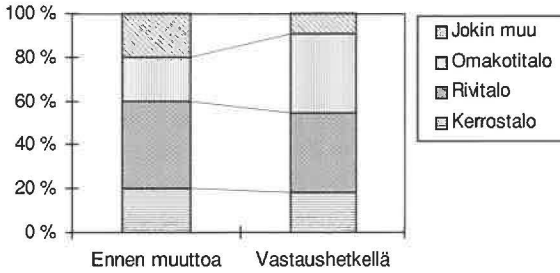
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

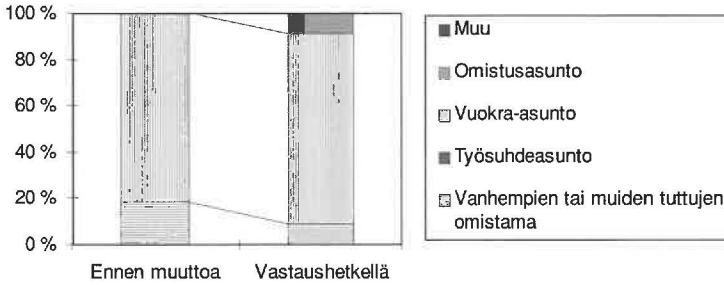
2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

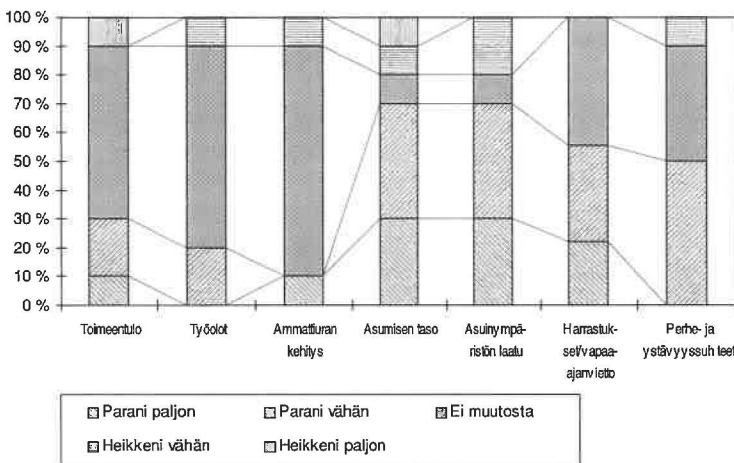
3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

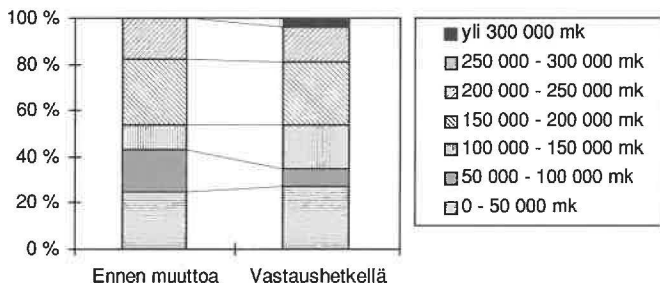

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

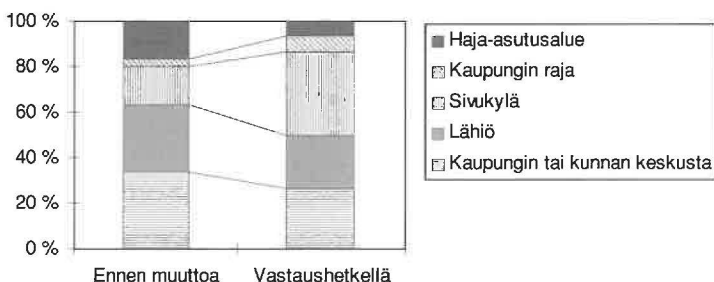

Muut asunnonvaihtajat

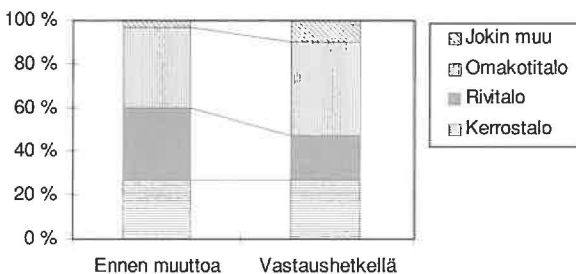
1. Tulotaso ennen muutttoa ja vastaushetkellä

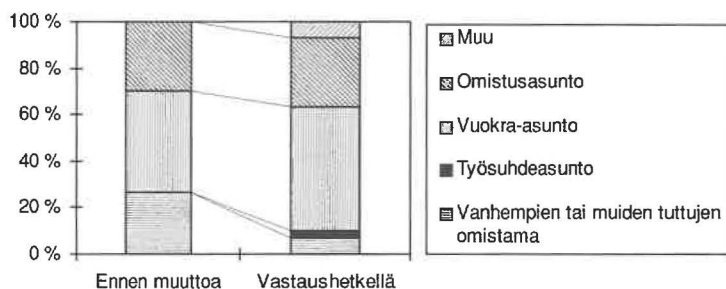
2. Asuinympäristö ennen muutttoa ja vastaushetkellä

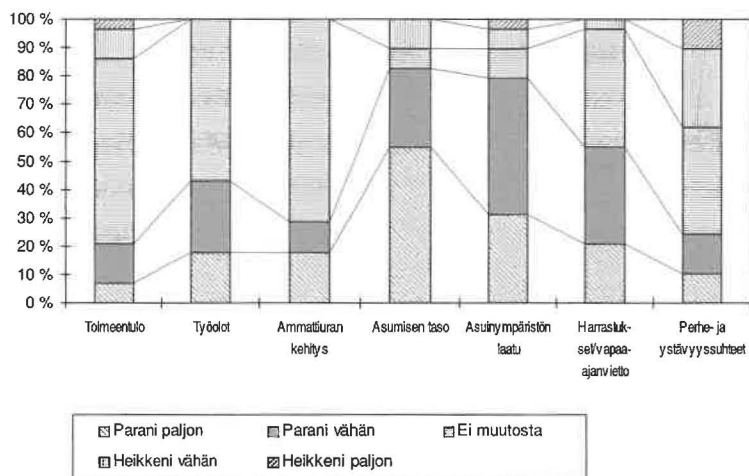
3. Asunnon talotyyppi ennen muutttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

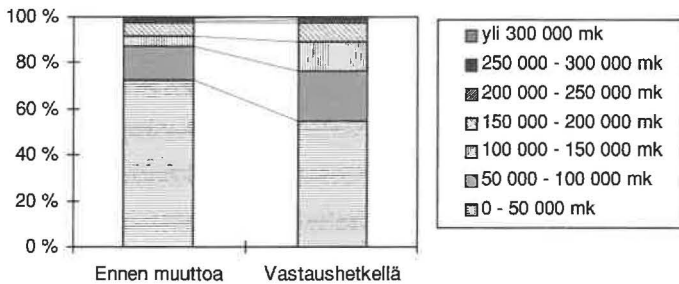

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

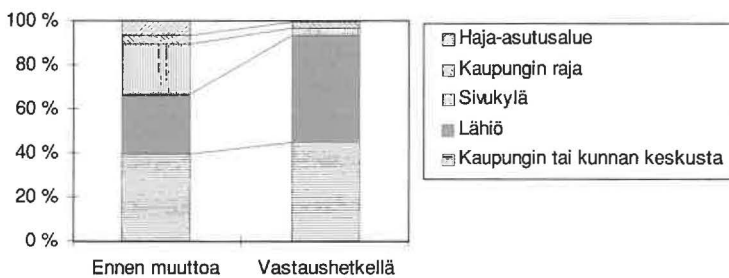

Opiskelijat

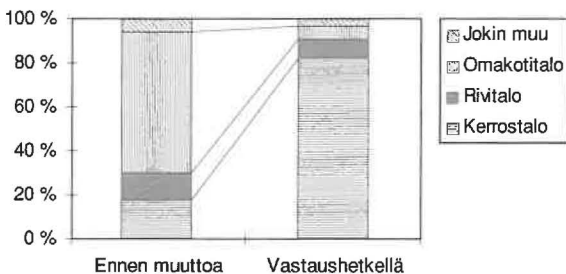
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

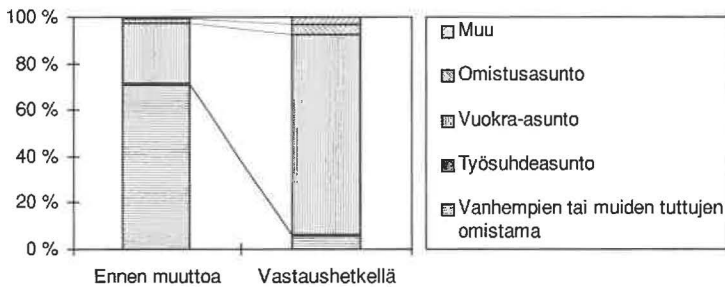

3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

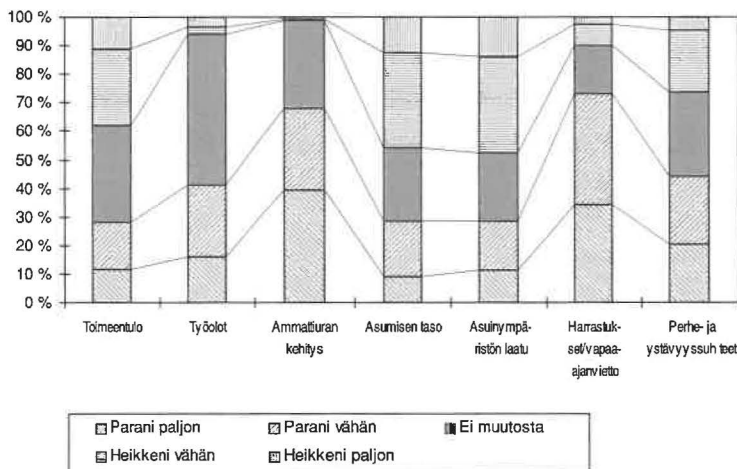

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

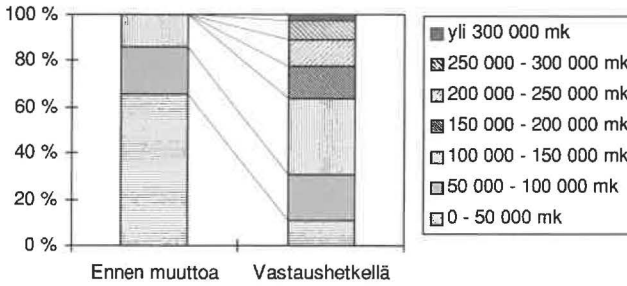

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

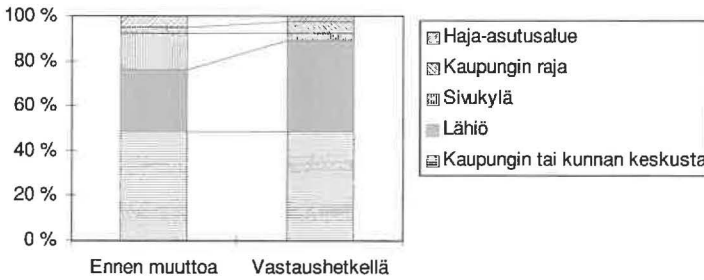

Työelämään tulijat

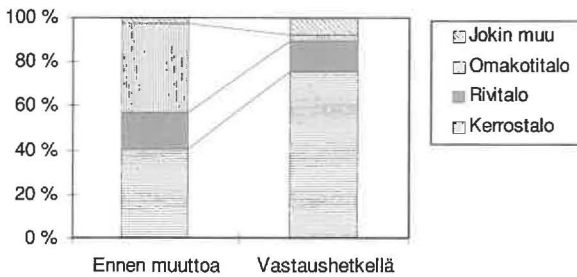
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

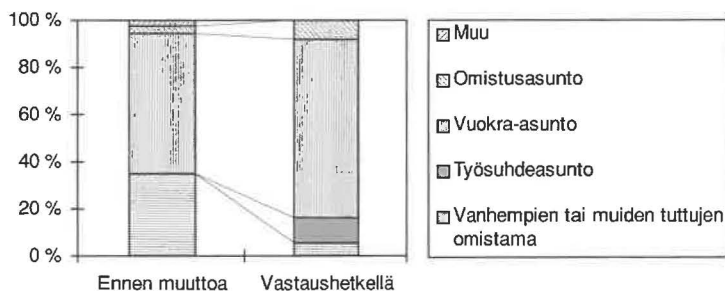
2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

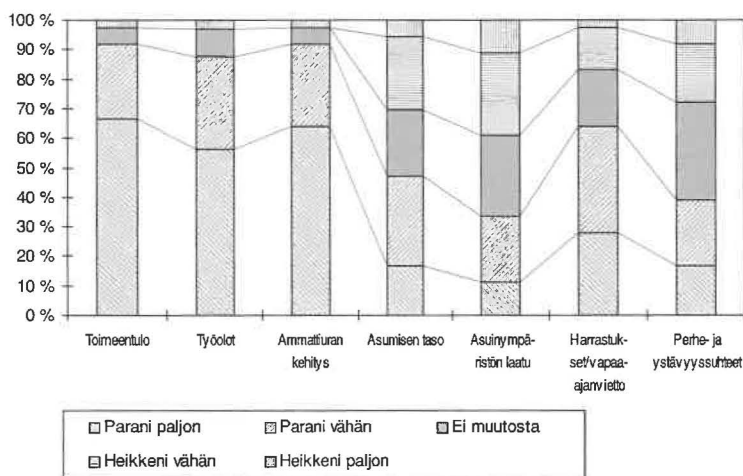
3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

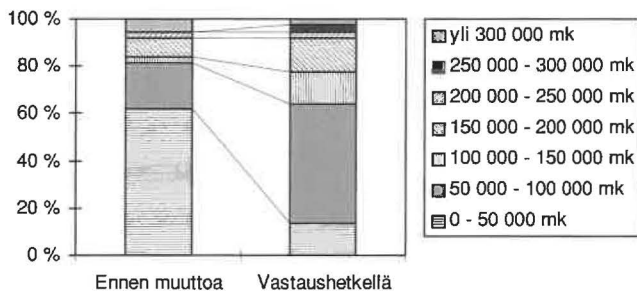

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

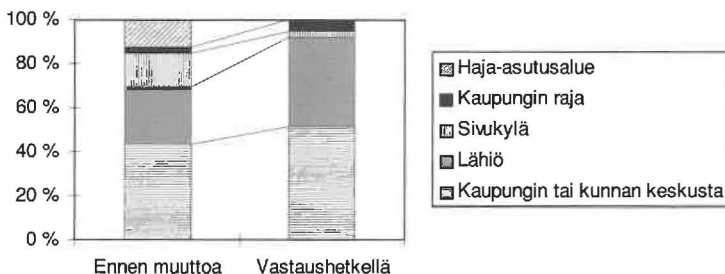

Työttömät

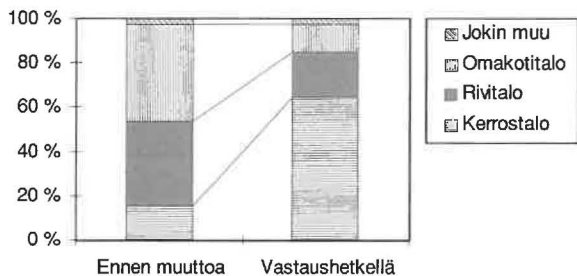
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

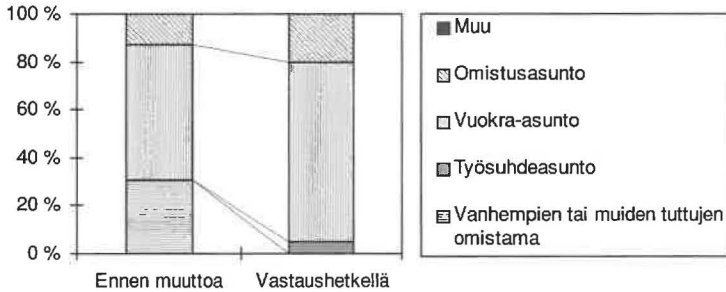
2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

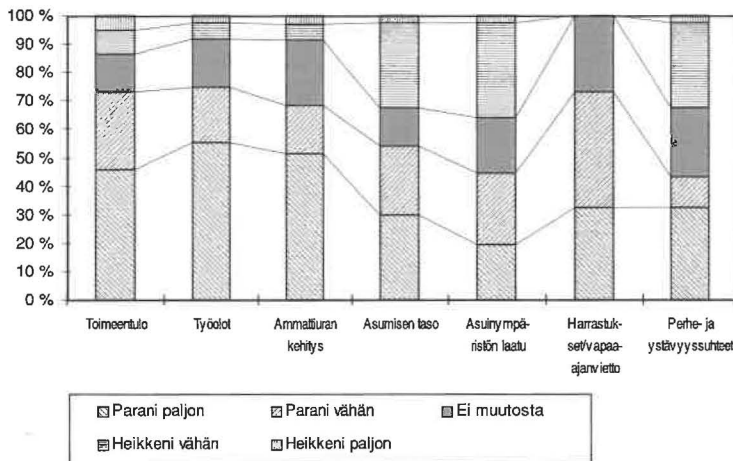
3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

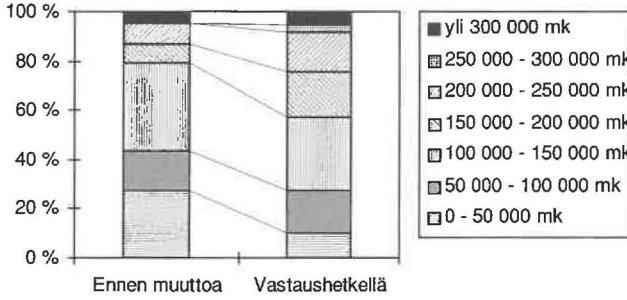

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

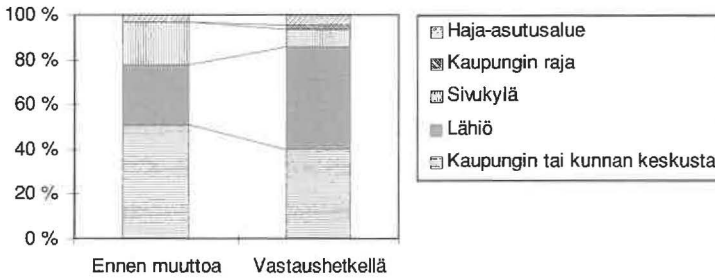

Työpaikan vaihtajat

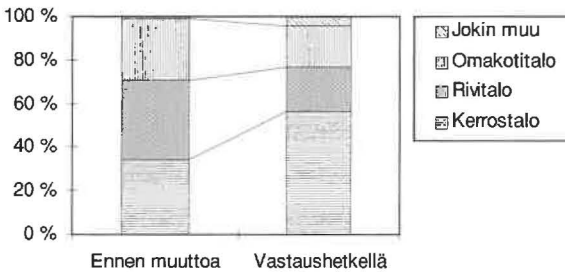
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

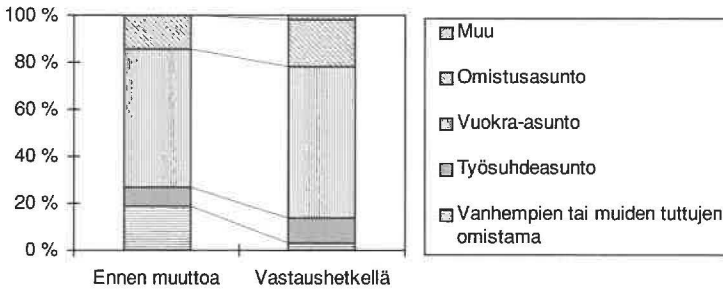
2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

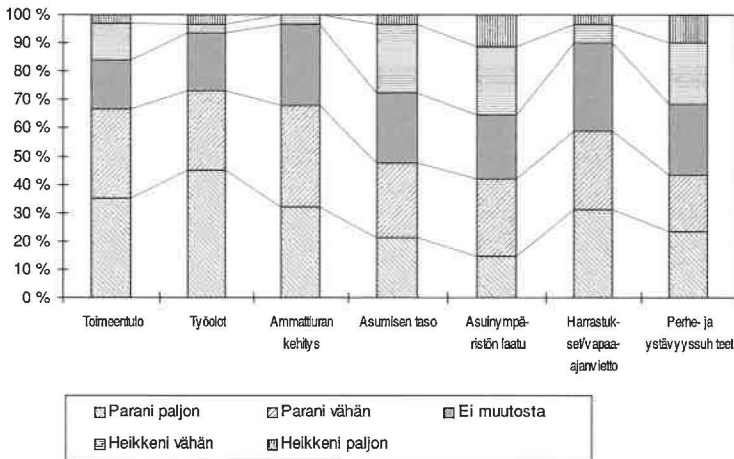
3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

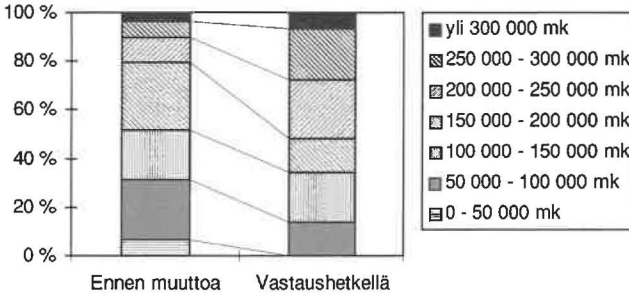

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

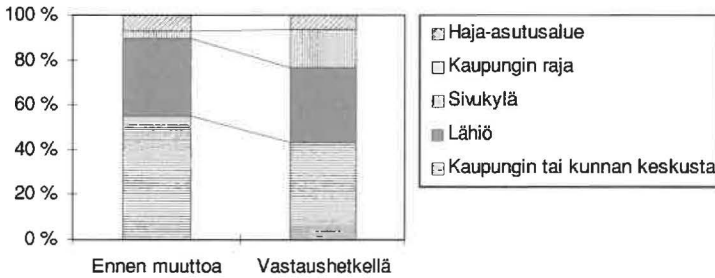

Uramuuttajat

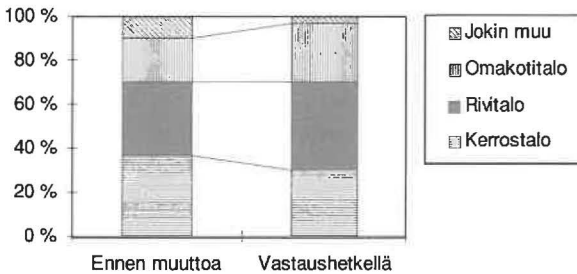
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

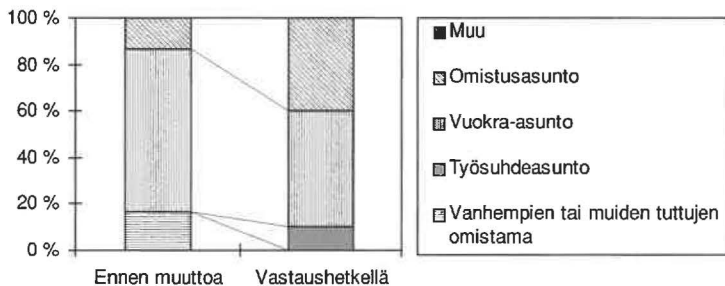

3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

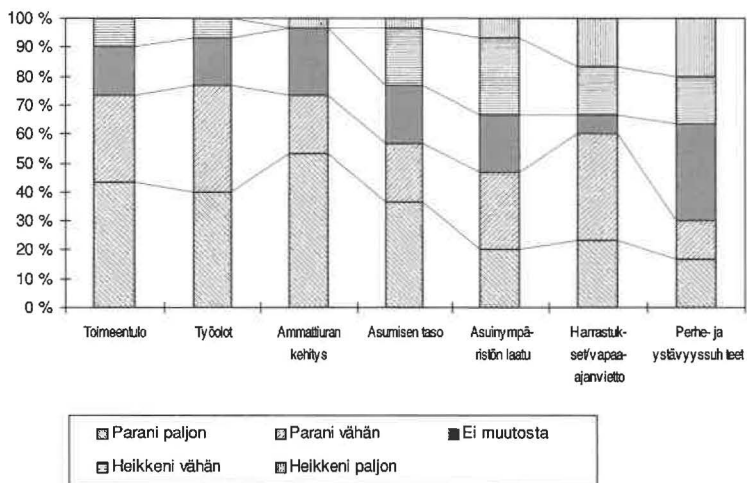

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

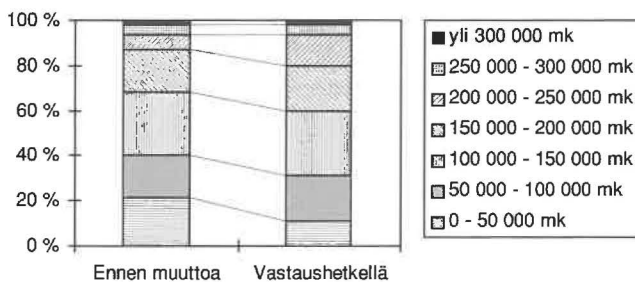

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

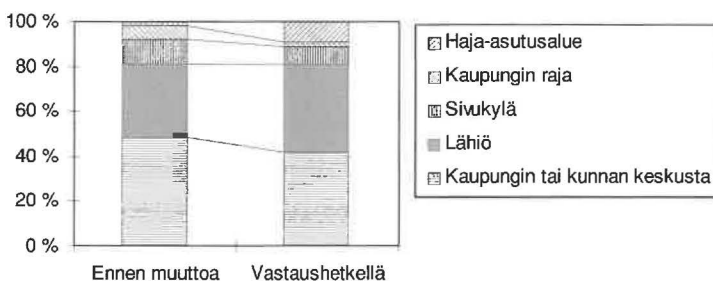

Asuinympäristömuuttajat

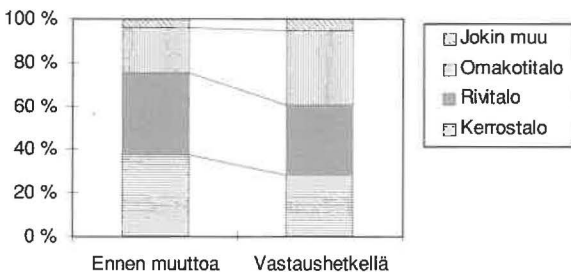
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

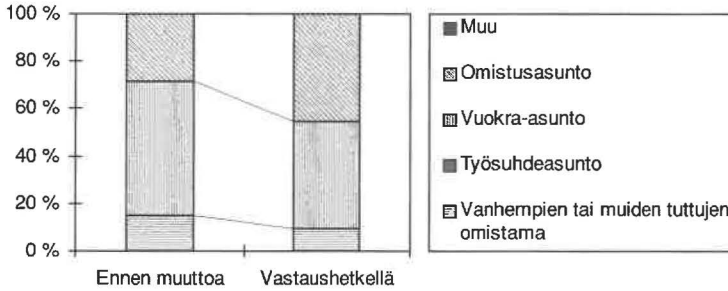
2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

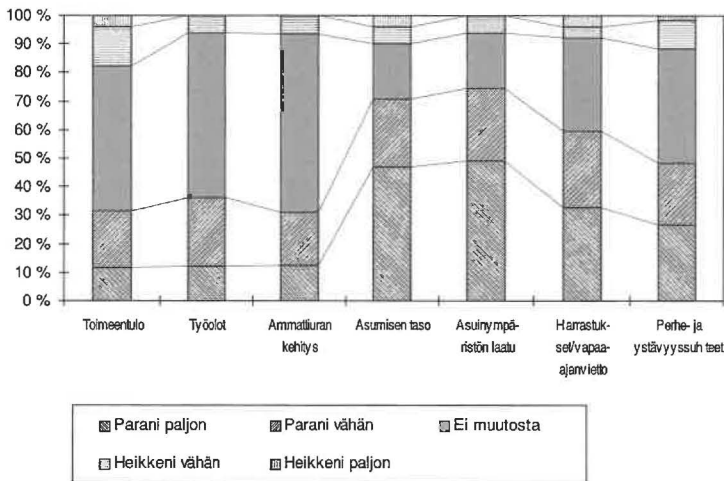
3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

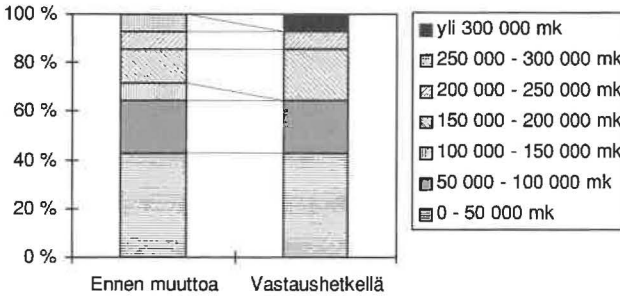

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

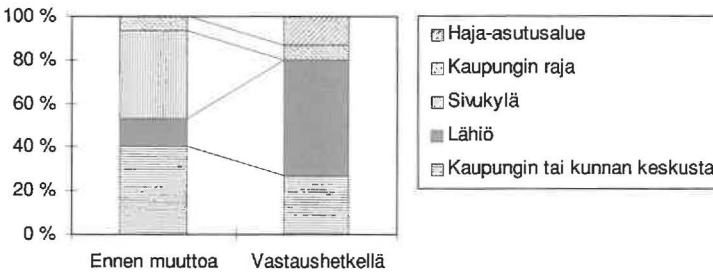

Palveluiden vuoksi muuttavat

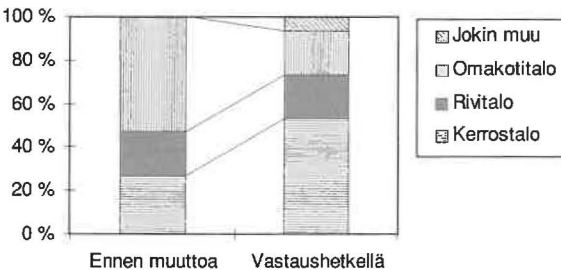
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

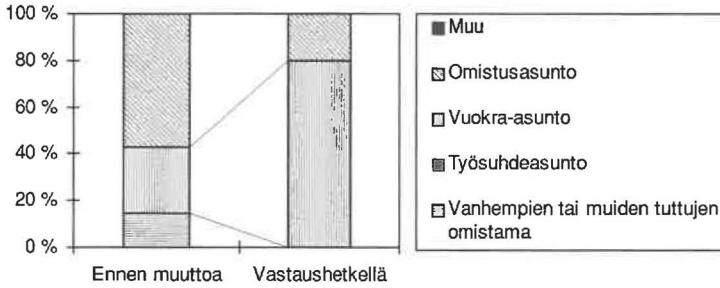
2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

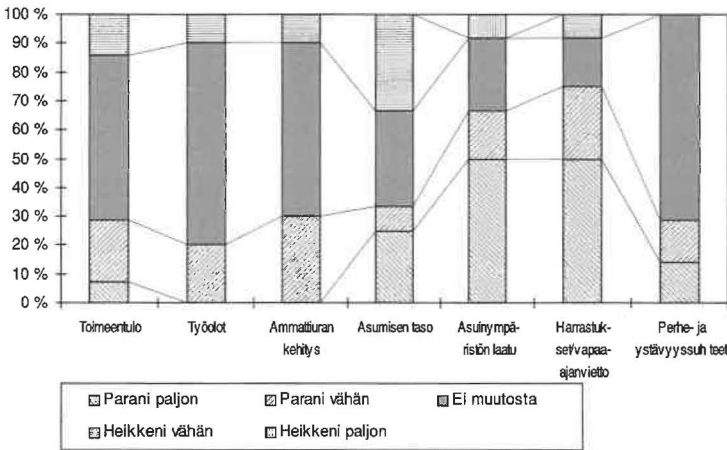
3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muutttoa ja vastaushetkellä

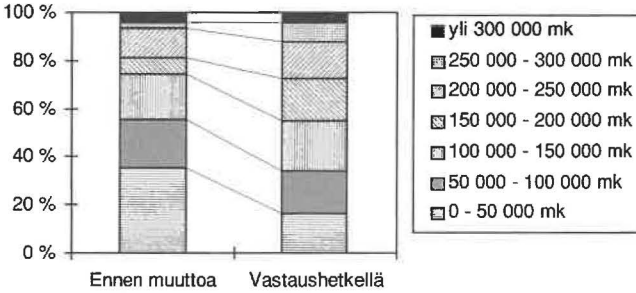

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

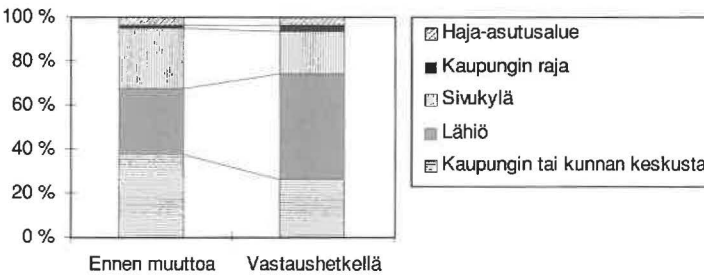

Yhteenmuuttajat

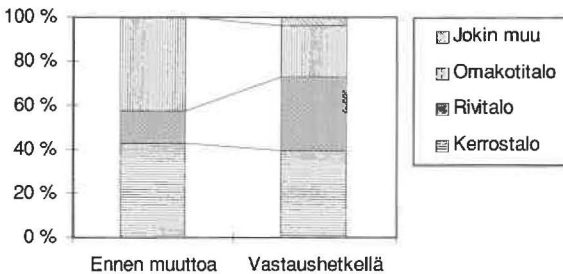
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

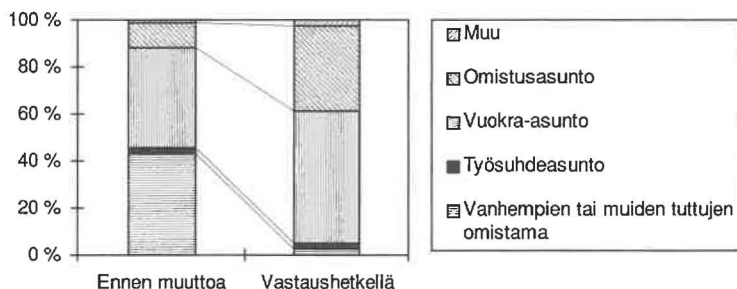
2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

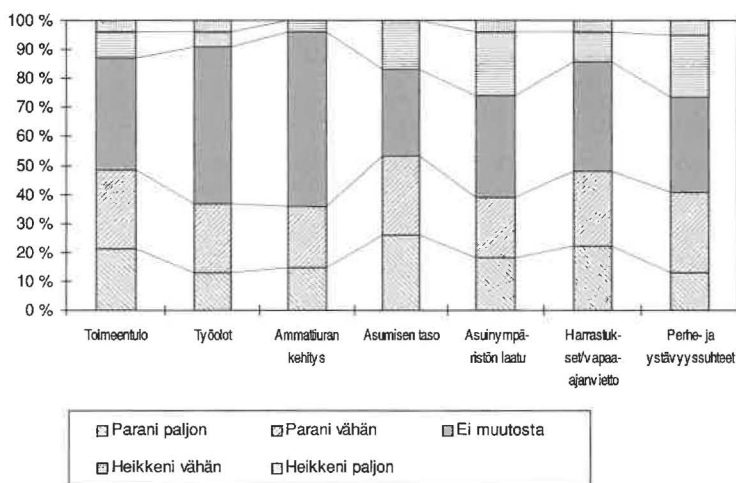
3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

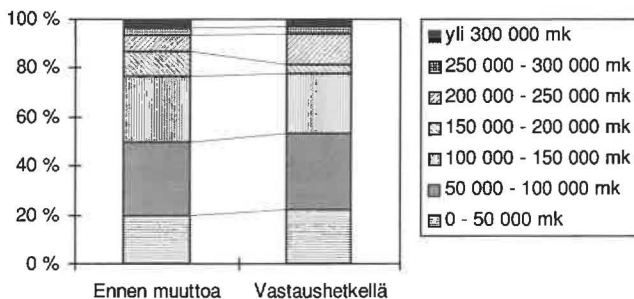

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

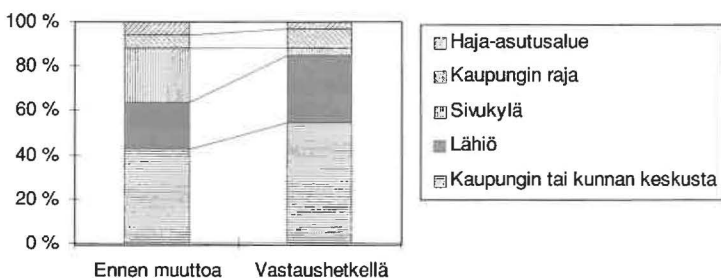

Erilleen muuttajat

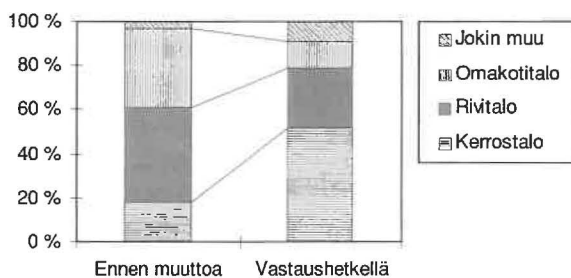
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

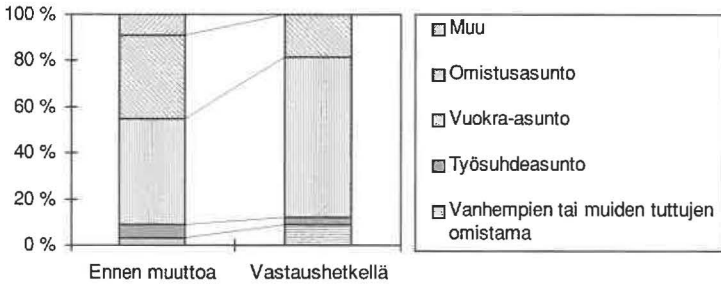

3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

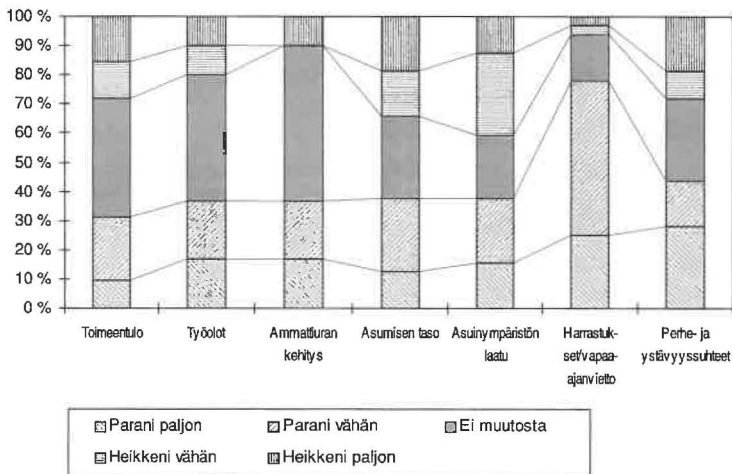

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

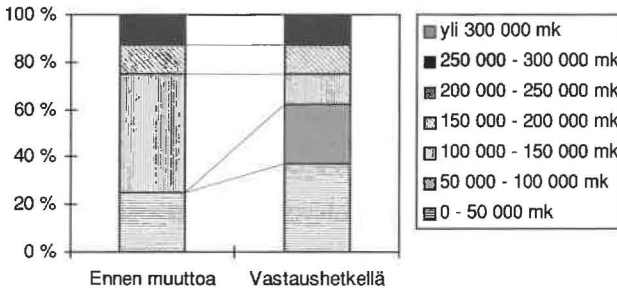

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

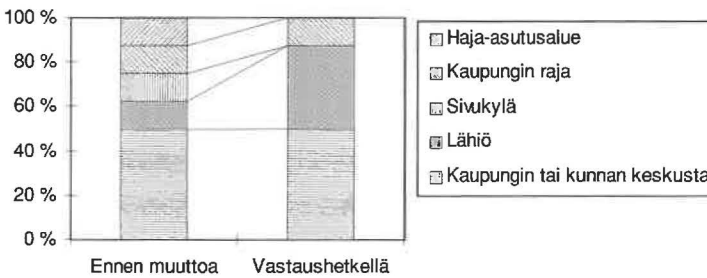

Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat

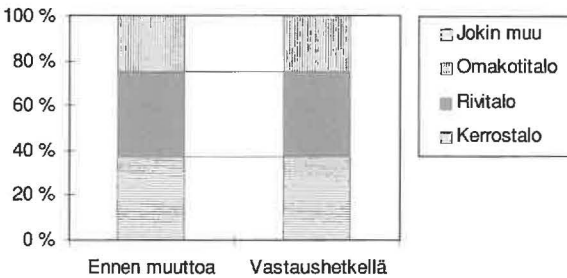
1. Tulotaso ennen muuttoa ja vastaushetkellä

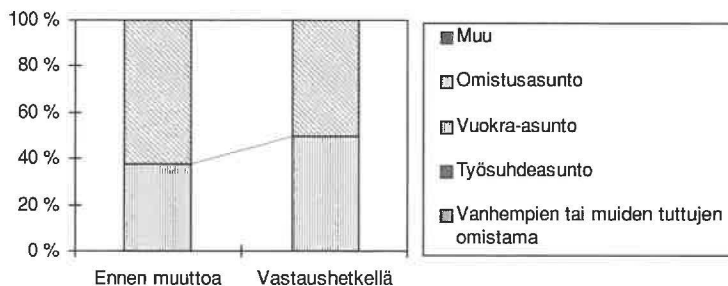
2. Asuinympäristö ennen muuttoa ja vastaushetkellä

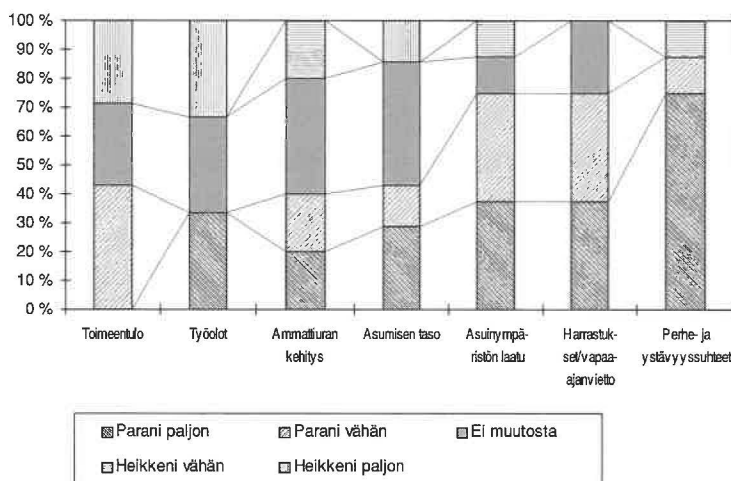
3. Asunnon talotyyppi ennen muuttoa ja vastaushetkellä

4. Asunnon omistussuhde ennen muuttoa ja vastaushetkellä

5. Muuton vaikutus aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin

LIITE 4.**Omistusasunnon hankkijat****1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan
(suluissa vastaajien määrä)**

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hui- ja harrastus- mahdollisuudet	20,0 (4)	15,0 (3)	30,0 (6)	30,0 (6)	5,0 (1)
Liikuntapalvelut	15,0 (3)	55,0 (11)	10,0 (2)	20,0 (4)	0,0
Kulttuuripalvelut	25,0 (5)	25,0 (5)	30,0 (6)	15,0 (3)	5,0 (1)
Kauppan palvelut	25,0 (5)	30,0 (6)	10,0 (2)	30,0 (6)	5,0 (1)
Muut yksityiset palvelut	10,0 (2)	25,0 (5)	35,0 (7)	20,0 (4)	10,0 (2)
Terveyspalvelut	10,0 (2)	35,0 (7)	25,0 (5)	30,0 (6)	0,0
Päivähoitopalvelut	5,0 (1)	20,0 (4)	70,0 (14)	0,0	5,0 (1)
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	20,0 (4)	20,0 (4)	35,0 (7)	20,0 (4)	5,0 (1)
Julkinen liikenne	30,0 (6)	10,0 (2)	25,0 (5)	15,0 (3)	20,0 (4)
Vanhustenhuolto	5,0 (1)	0,0	95,0 (19)	0,0	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	5,0 (1)	0,0	90,0 (18)	5,0 (1)	0,0
Työllisyystilanne	15,0 (3)	20,0 (4)	50,0 (10)	15,0 (3)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>15,4 (37)</i>	<i>21,3 (51)</i>	<i>42,1 (101)</i>	<i>16,7 (40)</i>	<i>4,6 (11)</i>

**2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana
(suluissa vastaajien määrä)**

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hui- ja harrastus- mahdollisuudet	0,0	52,6 (10)	47,4 (9)	0,0	0,0
Liikuntapalvelut	10,5 (2)	63,2 (12)	26,3 (5)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	0,0	31,6 (6)	68,4 (13)	0,0	0,0
Kauppan palvelut	0,0	47,4 (9)	42,1 (8)	10,5 (2)	0,0
Muut yksityiset palvelut	0,0	15,8 (3)	84,2 (16)	0,0	0,0
Terveyspalvelut	5,3 (1)	10,5 (2)	78,9 (15)	5,3 (1)	0,0
Päivähoitopalvelut	5,6 (1)	5,6 (1)	88,9 (16)	0,0	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	0,0	26,3 (5)	47,4 (9)	26,3 (5)	0,0
Julkinen liikenne	5,3 (1)	5,3 (1)	63,2 (12)	21,1 (4)	5,3 (1)
Vanhustenhuolto	0,0	0,0	78,9 (15)	21,1 (4)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	5,3 (1)	89,5 (17)	5,3 (1)	0,0
Työllisyystilanne	0,0	36,8 (7)	47,4 (9)	15,8 (3)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>2,2 (5)</i>	<i>25,1 (57)</i>	<i>63,4 (144)</i>	<i>8,8 (20)</i>	<i>0,4 (1)</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta:

1. Viihtyisä/mukava/kodikas
2. Hyvät palvelut
2. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
4. Kiireinen/rauhaton
5. Kaupunkimainen

Nykyinen kotikunta:

1. Maaseutumainen
2. Rauhallinen/hiljainen
2. Hyvät palvelut
4. Puhdas/luonnonläheinen
5. Viihtyisä/mukava/kodikas

Asuntopakkomuuttajat

1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan (suluissa vastaajien määrä)

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	0,0	20,0 (2)	60,0 (6)	10,0 (1)	10,0 (1)
Liikuntapalvelut	0,0	22,2 (2)	66,7 (6)	0,0	11,1 (1)
Kulttuuripalvelut	0,0	10,0 (1)	70,0 (7)	10,0 (1)	10,0 (1)
Kauppan palvelut	10,0 (1)	40,0 (4)	40,0 (4)	0,0	10,0 (1)
Muut yksityiset palvelut	11,1 (1)	22,2 (2)	33,3 (3)	11,1 (1)	22,2 (2)
Terveyspalvelut	0,0	10,0 (1)	50,0 (5)	40,0 (4)	0,0
Päivähoitopalvelut	0,0	0,0	90,0 (9)	0,0	10,0 (1)
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	0,0	10,0 (1)	50,0 (5)	30,0 (3)	10,0 (1)
Julkinen liikenne	0,0	30,0 (3)	20,0 (2)	40,0 (4)	10,0 (1)
Vanhustenhuolto	0,0	0,0	90,0 (9)	0,0	10,0 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	0,0	90,0 (9)	0,0	10,0 (1)
Työllisyystilanne	0,0	20,0 (2)	50,0 (5)	10,0 (1)	20,0 (2)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>1,7 (2)</i>	<i>15,3 (18)</i>	<i>59,3 (70)</i>	<i>12,7 (15)</i>	<i>11,0 (13)</i>

2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	0,0	40,0 (4)	60,0 (6)	0,0	0,0
Liikuntapalvelut	0,0	60,0 (6)	40,0 (4)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	0,0	36,4 (4)	54,5 (6)	9,1 (1)	0,0
Kaupan palvelut	0,0	45,5 (5)	54,5 (6)	0,0	0,0
Muut yksityiset palvelut	0,0	27,3 (3)	72,7 (8)	0,0	0,0
Terveyspalvelut	0,0	27,3 (3)	63,6 (7)	9,1 (1)	0,0
Päivähoitopalvelut	0,0	27,3 (3)	72,7 (8)	0,0	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	0,0	18,2 (2)	63,6 (7)	18,2 (2)	0,0
Julkinen liikenne	0,0	45,5 (5)	54,5 (6)	0,0	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	18,2 (2)	72,7 (8)	9,1 (1)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	18,2 (2)	63,6 (7)	18,2 (2)	0,0
Työllisyystilanne	0,0	45,5 (5)	18,2 (2)	27,3 (3)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>0,0</i>	<i>34,1 (44)</i>	<i>58,1 (75)</i>	<i>7,8 (10)</i>	<i>0,0</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta

1. Hyvät palvelut
2. Rauhallinen/hiljainen
2. Viihtyisä/mukava/kodikas
4. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
4. Sulkeutunut/sisäänpäinlämpiävä

Nykyinen kotikunta

1. Nuorekas/opiskelijakaupunki
2. Rauhallinen/hiljainen
3. Viihtyisä/mukava/kodikas
4. Kaunis
5. Kehittyvä

Muut asunnonvaihtajat**1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan
(suluissa vastaajien määrä)**

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	24,1 (7)	6,9 (2)	55,2 (16)	6,9 (2)	6,9 (2)
Liikuntapalvelut	24,1 (7)	17,2 (5)	34,5 (10)	20,7 (6)	3,4 (1)
Kulttuuripalvelut	31,0 (9)	6,9 (2)	27,6 (8)	31,0 (9)	3,4 (1)
Kaupan palvelut	40,0 (12)	13,3 (4)	3,3 (1)	26,7 (8)	16,7 (5)
Muut yksityiset palvelut	20,0 (6)	23,3 (7)	20,0 (6)	30,0 (9)	6,7 (2)
Terveyspalvelut	20,0 (6)	23,3 (7)	16,7 (5)	30,0 (9)	10,0 (3)
Päivähoitopalvelut	14,3 (4)	3,6 (1)	78,6 (22)	3,6 (1)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	28,6 (8)	7,1 (2)	35,7 (10)	25,0 (7)	3,6 (1)
Julkinen liikenne	27,6 (8)	10,3 (3)	27,6 (8)	20,7 (6)	13,8 (4)
Vanhustenhuolto	10,0 (3)	0,0	80,0 (24)	10,0 (3)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	10,0 (3)	3,3 (1)	83,3 (25)	3,3 (1)	0,0
Työllisyystilanne	10,3 (3)	24,1 (7)	44,8 (13)	10,3 (3)	10,3 (3)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>21,7 (76)</i>	<i>11,7 (41)</i>	<i>42,2 (148)</i>	<i>18,2 (64)</i>	<i>6,3 (22)</i>

**2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana
(suluissa vastaajien määrä)**

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	0,0	60,7 (17)	39,3 (11)	0,0	0,0
Liikuntapalvelut	0,0	53,6 (15)	46,4 (13)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	0,0	42,9 (12)	57,1 (16)	0,0	0,0
Kaupan palvelut	3,6 (1)	46,4 (13)	46,4 (13)	3,6 (1)	0,0
Muut yksityiset palvelut	3,7 (1)	37,0 (10)	55,6 (15)	3,7 (1)	0,0
Terveyspalvelut	0,0	25,0 (7)	60,7 (17)	14,3 (4)	0,0
Päivähoitopalvelut	0,0	28,6 (8)	64,3 (18)	7,1 (2)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	0,0	39,3 (11)	46,4 (13)	14,3 (4)	0,0
Julkinen liikenne	0,0	10,7 (3)	50,0 (14)	39,3 (11)	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	14,3 (4)	67,9 (19)	17,9 (5)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	14,3 (4)	64,3 (18)	21,4 (6)	0,0
Työllisyystilanne	3,6 (1)	35,7 (10)	50,0 (14)	10,7 (3)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>0,6 (3)</i>	<i>34,1 (114)</i>	<i>54,2 (181)</i>	<i>11,1 (37)</i>	<i>0,0</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta	Nykyinen kotikunta
1. Pieni (kooltaan tai asukasluvultaan)	1. Maaseutumainen
2. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen	2. Keskeinen sijainti/hyvät liikenneyhteydet
3. Rauhallinen/hiljainen	3. Hyvät palvelut
4. Sulkeutunut/sisäänpäinlämpiävä	4. Rauhallinen/hiljainen
5. Huonot palvelut	4. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen

Opiskelijat**1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan (suluissa vastaajien määrä)**

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	57,0 (86)	23,8 (36)	12,6 (19)	4,6 (7)	2,0 (3)
Liikuntapalvelut	51,0 (77)	34,4 (52)	9,9 (159)	4,0 (6)	0,7 (1)
Kulttuuripalvelut	58,6 (89)	22,4 (34)	11,2 (17)	2,6 (4)	5,3 (8)
Kaupan palvelut	57,2 (87)	22,4 (34)	8,6 (13)	8,6 (13)	3,3 (5)
Muut yksityiset palvelut	43,7 (66)	27,2 (41)	24,5 (37)	4,0 (6)	0,7 (1)
Terveyspalvelut	27,2 (41)	25,2 (38)	40,4 (61)	6,6 (10)	0,7 (1)
Päivähoitopalvelut	2,7 (4)	3,4 (5)	90,5 (134)	2,7 (4)	0,7 (1)
Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	84,0 (126)	8,7 (13)	3,3 (5)	2,0 (3)	2,0 (3)
Julkinen liikenne	65,8 (100)	14,5 (22)	11,8 (18)	3,3 (5)	4,6 (7)
Vanhustenhuolto	2,7 (4)	4,0 (6)	92,0 (138)	0,7 (1)	0,7 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	2,7 (4)	2,7 (4)	93,3 (140)	1,3 (2)	0,0
Työllisyystilanne	18,4 (28)	32,2 (49)	36,2 (55)	8,6 (13)	4,6 (7)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>39,3 (712)</i>	<i>18,5 (334)</i>	<i>36,0 (796)</i>	<i>4,1 (74)</i>	<i>2,1 (38)</i>

2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten huvi- ja harrastus- mahdollisuudet	4,7 (7)	41,6 (62)	49,7 (74)	3,4 (5)	0,7 (1)
Liikuntapalvelut	6,0 (9)	53,0 (79)	38,9 (58)	2,0 (3)	0,0
Kulttuuripalvelut	10,7 (16)	38,3 (57)	46,3 (69)	4,0 (6)	0,7 (1)
Kaupan palvelut	10,1 (15)	53,0 (79)	30,2 (45)	6,7 (10)	0,0
Muut yksityiset palvelut	9,6 (14)	43,2 (63)	42,5 (62)	4,8 (7)	0,0
Terveyspalvelut	3,4 (5)	14,8 (22)	62,4 (93)	18,8 (28)	0,7 (1)
Päivähoitopalvelut	2,1 (3)	15,8 (23)	65,8 (96)	15,8 (23)	0,7 (1)
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	13,3 (20)	38,0 (57)	45,3 (68)	2,7 (4)	0,7 (1)
Julkinen liikenne	4,7 (7)	26,8 (40)	53,0 (79)	14,8 (22)	0,7 (1)
Vanhustenhuolto	2,1 (3)	14,6 (21)	69,4 (100)	13,2 (19)	0,7 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	2,1 (3)	12,4 (18)	73,8 (107)	11,0 (16)	0,7 (1)
Työllisyystilanne	4,1 (6)	54,4 (80)	29,3 (43)	10,9 (16)	1,4 (2)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>6,1 (108)</i>	<i>33,9 (601)</i>	<i>50,5 (894)</i>	<i>9,0 (159)</i>	<i>0,6 (10)</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta

1. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
2. Rauhallinen/hiljainen
3. Viihtyisä/mukava/kodikas
4. Puhdas/luonnonläheinen
5. Turvallinen/tuttu/tavallinen

Nykyinen kotikunta

1. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
2. Suuri (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
2. Viihtyisä/mukava/kodikas
4. Sopivan kokoinen (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
5. Paljon työ, opiskelu tai muita mahdollisuuksia

Työelämään tulijat**1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan
(suluissa vastaajien määrä)**

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	58,3 (21)	13,9 (5)	11,1 (4)	8,3 (3)	8,3 (3)
Liikuntapalvelut	55,6 (20)	27,8 (10)	5,6 (2)	5,6 (2)	5,6 (2)
Kulttuuripalvelut	61,1 (22)	11,1 (4)	8,3 (3)	13,9 (5)	5,6 (2)
Kaupan palvelut	47,2 (17)	22,2 (8)	0,0	19,4 (7)	11,1 (4)
Muut yksityiset palvelut	40,0 (14)	17,1 (6)	28,6 (10)	8,6 (3)	5,7 (2)
Terveyspalvelut	36,1 (13)	22,2 (8)	30,6 (11)	5,6 (2)	5,6 (2)
Päivähoitopalvelut	16,7 (6)	5,6 (2)	77,8 (28)	0,0	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	62,9 (22)	11,4 (4)	5,7 (2)	11,4 (4)	8,6 (3)
Julkinen liikenne	66,7 (24)	5,6 (2)	8,3 (3)	5,6 (2)	13,9 (5)
Vanhustenhuolto	13,9 (5)	8,3 (3)	77,8 (28)	0,0	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	13,9 (5)	0,0	86,1 (31)	0,0	0,0
Työllisyystilanne	36,1 (13)	22,2 (8)	33,3 (12)	8,3 (3)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>42,3 (182)</i>	<i>14,0 (60)</i>	<i>32,8 (134)</i>	<i>6,5 (31)</i>	<i>4,4 (23)</i>

**2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana
(suluissa vastaajien määrä)**

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	5,4 (2)	45,9 (17)	48,6 (18)	0,0	0,0
Liikuntapalvelut	5,4 (2)	40,5 (15)	54,1 (20)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	10,8 (4)	43,2 (16)	45,9 (17)	0,0	0,0
Kaupan palvelut	16,2 (6)	48,6 (18)	32,4 (12)	2,7 (1)	0,0
Muut yksityiset palvelut	8,1 (3)	40,5 (15)	48,6 (18)	2,7 (1)	0,0
Terveyspalvelut	5,4 (2)	21,6 (8)	54,1 (20)	18,9 (7)	0,0
Päivähoitopalvelut	2,8 (1)	19,4 (7)	66,7 (24)	11,1 (4)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	8,1 (3)	29,7 (11)	59,5 (22)	2,7 (1)	0,0
Julkinen liikenne	5,4 (2)	40,5 (15)	43,2 (16)	10,8 (4)	0,0
Vanhustenhuolto	5,7 (2)	8,6 (3)	65,7 (23)	20,0 (7)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	5,7 (2)	8,6 (3)	71,4 (25)	14,3 (5)	0,0
Työllisyystilanne	8,1 (3)	43,2 (16)	37,8 (14)	8,1 (3)	2,7 (1)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>7,3 (32)</i>	<i>32,8 (144)</i>	<i>52,2 (229)</i>	<i>7,5 (33)</i>	<i>0,2 (1)</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta	Nykyinen kotikunta
1. Rauhallinen/hiljainen	1. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
2. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)	1. Paljon työ, opiskelu tai muita mahdollisuuksia
3. Puhdas/luonnonläheinen	3. Kiireinen/rauhaton
3. Pysähtynyt/taantuva	3. Suuri (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
5. Maaseutumainen	3. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)

Työttömät

1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan (suluissa vastaajien määrä)

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	54,1 (20)	16,2 (6)	24,3 (9)	0,0	5,4 (2)
Liikuntapalvelut	51,4 (19)	27,0 (10)	10,8 (4)	10,8 (4)	0,0
Kulttuuripalvelut	62,2 (23)	16,2 (6)	16,2 (6)	5,4 (2)	0,0
Kaupapalvelut	51,4 (19)	24,3 (9)	18,9 (7)	2,7 (1)	2,7 (1)
Muut yksityiset palvelut	44,4 (16)	16,7 (6)	36,1 (13)	0,0	2,8 (1)
Terveyspalvelut	24,3 (9)	27,0 (10)	40,5 (15)	5,4 (2)	2,7 (1)
Päivähoitopalvelut	10,8 (4)	5,4 (2)	81,1 (30)	0,0	2,7 (1)
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	56,8 (21)	21,6 (8)	10,8 (4)	5,4 (2)	5,4 (2)
Julkinen liikenne	59,5 (22)	27,0 (10)	13,5 (5)	0,0	0,0
Vanhustenhuolto	10,8 (4)	2,7 (1)	83,8 (31)	2,7 (1)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	10,8 (4)	2,7 (1)	86,5 (32)	0,0	0,0
Työllisyystilanne	37,8 (14)	32,4 (12)	18,9 (7)	10,8 (4)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>39,5 (175)</i>	<i>18,3 (81)</i>	<i>36,8 (163)</i>	<i>3,6 (16)</i>	<i>1,8 (8)</i>

2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	0,0	51,4 (19)	45,9 (17)	2,7 (1)	0,0
Liikuntapalvelut	5,4 (2)	59,5 (22)	35,1 (13)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	2,7 (1)	37,8 (14)	59,5 (22)	0,0	0,0
Kaupan palvelut	5,4 (2)	62,2 (23)	27,0 (10)	5,4 (2)	0,0
Muut yksityiset palvelut	5,4 (2)	35,1 (13)	48,6 (18)	10,8 (4)	0,0
Terveyspalvelut	2,7 (1)	29,7 (11)	43,2 (16)	18,9 (7)	5,4 (2)
Päivähoitopalvelut	2,7 (1)	18,9 (7)	62,2 (23)	13,5 (5)	2,7 (1)
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	2,7 (1)	45,9 (17)	48,6 (18)	2,7 (1)	0,0
Julkisen liikenne	0,0	35,1 (13)	48,6 (18)	16,2 (6)	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	21,6 (8)	59,5 (22)	18,9 (7)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	16,2 (6)	56,8 (21)	24,3 (9)	2,7 (1)
Työllisyystilanne	5,4 (2)	67,6 (25)	27,0 (10)	0,0	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>2,9 (12)</i>	<i>36,8 (178)</i>	<i>49,4 (208)</i>	<i>10,0 (42)</i>	<i>1,0 (4)</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta

1. Rauhallinen/hiljainen
1. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
3. Sulkeutunut/sisäänpäinlämpiävä
3. Kylmä/ikävä ilmapiiri
5. Maaseutumainen

Nykyinen kotikunta

1. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
1. Viihtyisä/mukava/kodikas
3. Suuri (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
4. Kiireinen/rauhaton
4. Hyvät palvelut

Työpaikan vaihtajat

1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan (suluissa vastaajien määrä)

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	37,7 (23)	21,3 (13)	29,5 (18)	6,6 (4)	4,9 (3)
Liikuntapalvelut	41,9 (26)	29,0 (18)	19,4 (12)	8,1 (5)	1,6 (1)
Kulttuuripalvelut	46,8 (29)	17,7 (11)	22,6 (14)	11,3 (7)	1,6 (1)
Kaupan palvelut	51,6 (32)	19,4 (12)	9,7 (6)	11,3 (7)	8,1 (5)
Muut yksityiset palvelut	32,3 (20)	25,8 (16)	25,8 (16)	8,1 (5)	8,1 (5)
Terveyspalvelut	24,2 (15)	35,5 (22)	24,2 (15)	11,3 (7)	4,8 (3)
Päivähoitopalvelut	6,6 (4)	11,5 (7)	78,7 (48)	3,3 (2)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	41,0 (25)	19,7 (12)	19,7 (12)	9,8 (6)	9,8 (6)
Julkinen liikenne	48,4 (30)	12,9 (8)	19,4 (12)	6,5 (4)	12,9 (8)
Vanhustenhuolto	3,3 (2)	3,3 (2)	85,2 (52)	4,9 (3)	3,3 (2)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	3,3 (2)	1,6 (1)	91,8 (56)	0,0	3,3 (2)
Työllisyystilanne	30,6 (19)	25,8 (16)	27,4 (17)	11,3 (7)	4,8 (3)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>30,7 (227)</i>	<i>18,7 (138)</i>	<i>37,6 (278)</i>	<i>7,4 (57)</i>	<i>5,5 (39)</i>

2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	3,3 (2)	46,7 (28)	45,0 (27)	5,0 (3)	0,0
Liikuntapalvelut	11,7 (7)	51,7 (31)	33,3 (20)	3,3 (2)	0,0
Kulttuuripalvelut	6,6 (4)	37,7 (23)	50,8 (30)	3,3 (2)	1,6 (1)
Kaupan palvelut	4,9 (3)	55,7 (34)	32,8 (19)	3,3 (2)	3,3 (2)
Muut yksityiset palvelut	4,9 (3)	37,7 (23)	50,8 (30)	3,3 (2)	3,3 (2)
Terveyspalvelut	0,0	24,6 (15)	59,0 (36)	13,1 (8)	3,3 (2)
Päivähoitopalvelut	1,7 (1)	15,0 (9)	71,7 (43)	10,0 (6)	1,7 (1)
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	1,6 (1)	39,3 (24)	47,5 (29)	9,8 (6)	1,6 (1)
Julkinen liikenne	0,0	19,7 (12)	57,4 (35)	21,3 (13)	1,6 (1)
Vanhustenhuolto	1,7 (1)	16,7 (10)	68,3 (41)	10,0 (6)	3,3 (2)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	16,7 (10)	71,7 (43)	6,7 (4)	5,0 (3)
Työllisyystilanne	4,9 (3)	55,7 (34)	27,9 (17)	6,6 (4)	4,9 (3)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>3,4 (25)</i>	<i>34,8 (253)</i>	<i>51,3 (370)</i>	<i>8,0 (58)</i>	<i>2,5 (18)</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta	Nykyinen kotikunta
1. Rauhallinen/hiljainen	1. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
2. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)	2. Paljon työ, opiskelu tai muita mahdollisuuksia
3. Viihtyisä/mukava/kodikas	3. Hyvät palvelut
4. Sulkeutunut/sisäänpäinlämpiävä	3. Suuri (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
5. Maaseutumainen	5. Viihtyisä/mukava/kodikas

Uramuuttajat

1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan (suluissa vastaajien määrä)

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	33,3 (10)	16,7 (5)	16,7 (5)	10,0 (3)	23,3 (7)
Liikuntapalvelut	36,7 (11)	20,0 (6)	10,0 (3)	13,3 (4)	20,0 (6)
Kulttuuripalvelut	40,0 (12)	10,0 (3)	13,3 (4)	16,7 (5)	20,0 (6)
Kaupan palvelut	33,3 (10)	20,0 (6)	3,3 (1)	16,7 (5)	26,7 (8)
Muut yksityiset palvelut	33,3 (10)	10,0 (3)	20,0 (6)	20,0 (6)	16,7 (5)
Terveyspalvelut	23,3 (7)	13,3 (4)	43,3 (13)	16,7 (5)	3,3 (1)
Päivähoitopalvelut	10,0 (3)	10,0 (3)	70,0 (21)	3,3 (1)	6,7 (2)
Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	46,7 (14)	13,3 (4)	3,3 (1)	13,3 (4)	23,3 (7)
Julkinen liikenne	50,0 (15)	16,7 (5)	10,0 (3)	3,3 (1)	20,0 (6)
Vanhustenhuolto	6,7 (2)	3,3 (1)	83,3 (25)	6,7 (2)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	6,7 (2)	6,7 (2)	80,0 (24)	3,3 (1)	3,3 (1)
Työllisyystilanne	10,0 (3)	33,3 (10)	30,0 (9)	10,0 (3)	16,7 (5)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>27,5 (99)</i>	<i>14,4 (52)</i>	<i>31,9 (115)</i>	<i>11,1 (40)</i>	<i>15,0 (54)</i>

2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten huvi- ja harrastus- mahdollisuudet	0,0	34,5 (10)	51,7 (15)	3,4 (1)	10,3 (3)
Liikuntapalvelut	0,0	55,2 (16)	41,4 (12)	3,4 (1)	0,0
Kulttuuripalvelut	0,0	34,5 (10)	51,7 (15)	10,3 (3)	3,4 (1)
Kaupan palvelut	6,9 (2)	55,2 (16)	24,1 (7)	6,9 (2)	6,9 (2)
Muut yksityiset palvelut	3,4 (1)	37,9 (11)	44,8 (13)	10,3 (3)	3,4 (1)
Terveyspalvelut	0,0	17,2 (5)	65,5 (19)	13,8 (4)	3,4 (1)
Päivähoitopalvelut	0,0	17,2 (5)	65,5 (19)	13,8 (4)	3,4 (1)
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	0,0	24,1 (7)	65,5 (19)	3,4 (1)	6,9 (2)
Julkinen liikenne	0,0	31,0 (9)	55,2 (16)	13,8 (4)	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	24,1 (7)	69,0 (20)	6,9 (2)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	13,8 (4)	79,3 (23)	6,9 (2)	0,0
Työllisyystilanne	6,9 (2)	48,3 (14)	34,5 (10)	6,9 (2)	3,4 (1)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>1,4 (5)</i>	<i>32,8 (114)</i>	<i>54,0 (188)</i>	<i>8,3 (29)</i>	<i>3,4 (12)</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta

1. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
2. Rauhallinen/hiljainen
3. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
4. Sulkeutunut/sisäänpäinlämpiävä
5. Kehittyvä

Nykyinen kotikunta

1. Paljon työ, opiskelu tai muita mahdollisuuksia
2. Rauhallinen/hiljainen
2. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
4. Sulkeutunut/sisäänpäinlämpiävä
5. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)

Asuinympäristömuuttajat

1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan (suluissa vastaajien määrä)

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hui- ja harrastus- mahdollisuudet	19,6 (10)	11,8 (6)	43,1 (22)	19,6 (10)	5,9 (3)
Liikuntapalvelut	25,5 (13)	23,5 (12)	27,5 (14)	21,6 (11)	2,0 (1)
Kulttuuripalvelut	23,5 (12)	7,8 (4)	35,3 (18)	27,5 (14)	5,9 (3)
Kaupan palvelut	34,6 (18)	13,5 (7)	21,2 (11)	21,2 (11)	9,6 (5)
Muut yksityiset palvelut	23,5 (12)	13,7 (7)	37,3 (19)	19,6 (10)	5,9 (3)
Terveyspalvelut	19,6 (10)	23,5 (12)	33,3 (17)	17,6 (9)	5,9 (3)
Päivähoitopalvelut	12,0 (6)	14,0 (7)	66,0 (33)	8,0 (4)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	28,0 (14)	10,0 (5)	32,0 (16)	24,0 (12)	6,0 (3)
Julkinen liikenne	25,0 (13)	5,8 (3)	36,5 (19)	28,8 (15)	3,8 (2)
Vanhustenhuolto	8,0 (4)	6,0 (3)	82,0 (41)	4,0 (2)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	8,2 (4)	10,2 (5)	79,6 (39)	2,0 (1)	0,0
Työllisyystilanne	14,0 (7)	14,0 (7)	48,0 (24)	22,0 (11)	2,0 (1)
<i>Yhteensä</i>	<i>20,2 (123)</i>	<i>12,8 (78)</i>	<i>44,9 (273)</i>	<i>18,1 (110)</i>	<i>3,9 (24)</i>

2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hui- ja harrastus- mahdollisuudet	12,2 (6)	55,1 (27)	28,6 (14)	2,0 (1)	2,0 (1)
Liikuntapalvelut	14,3 (7)	59,2 (29)	24,5 (12)	2,0 (1)	0,0
Kulttuuripalvelut	6,1 (3)	46,9 (23)	42,9 (21)	4,1 (2)	0,0
Kaupan palvelut	10,2 (5)	49,0 (24)	30,6 (15)	10,2 (5)	0,0
Muut yksityiset palvelut	8,2 (4)	46,9 (23)	30,6 (15)	14,3 (7)	0,0
Terveyspalvelut	4,2 (2)	25,0 (12)	52,1 (25)	18,8 (9)	0,0
Päivähoitopalvelut	6,3 (3)	29,2 (14)	52,1 (25)	12,5 (6)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	10,4 (5)	31,3 (15)	47,9 (23)	6,3 (3)	4,2 (2)
Julkinen liikenne	2,0 (1)	22,4 (11)	59,2 (29)	14,3 (7)	2,0 (1)
Vanhustenhuolto	4,2 (2)	14,6 (7)	62,5 (30)	18,8 (9)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	4,2 (2)	12,5 (6)	56,3 (27)	27,1 (13)	0,0
Työllisyystilanne	4,2 (2)	43,8 (21)	41,7 (20)	8,3 (4)	2,1 (1)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>7,2 (42)</i>	<i>36,4 (189)</i>	<i>44,0 (256)</i>	<i>11,5 (67)</i>	<i>0,9 (5)</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta	Nykyinen kotikunta
1. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen	1. Viihtyisä/mukava/kodikas
2. Sulkeutunut/sisäänpäinlämpiävä	2. Rauhallinen/hiljainen
2. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)	2. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
4. Hyvät palvelut	4. Sopivan kokoinen (kooltaan ja/tai asukasluvullaan)
4. Viihtyisä/mukava/kodikas	4. Keskeinen sijainti ja/tai hyvät liikenneyhteydet

Palveluiden vuoksi muuttavat

1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan (suluissa vastaajien määrä)

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	42,9 (6)	14,3 (2)	28,6 (4)	14,3 (2)	0,0
Liikuntapalvelut	57,1 (8)	14,3 (2)	21,4 (3)	0,0	7,1 (1)
Kulttuuripalvelut	60,0 (9)	14,3 (2)	21,4 (3)	7,1 (1)	0,0
Kaupan palvelut	66,7 (10)	14,3 (2)	0,0	14,3 (2)	7,1 (1)
Muut yksityiset palvelut	46,7 (7)	7,1 (1)	33,3 (5)	7,1 (1)	7,1 (1)
Terveyspalvelut	33,3 (5)	33,3 (5)	28,6 (4)	7,1 (1)	0,0
Päivähoitopalvelut	21,4 (3)	7,1 (1)	73,3 (11)	0,0	0,0
Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	66,7 (10)	0,0	21,4 (3)	7,1 (1)	0,0
Julkinen liikenne	60,0 (9)	14,3 (2)	7,1 (1)	7,1 (1)	14,3 (2)
Vanhustenhuolto	14,3 (2)	7,1 (1)	80,0 (12)	0,0	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	21,4 (3)	7,1 (1)	73,3 (11)	0,0	0,0
Työllisyystilanne	33,3 (5)	14,3 (2)	53,3 (8)	0,0	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>43,5 (77)</i>	<i>11,9 (21)</i>	<i>36,7 (65)</i>	<i>5,1 (9)</i>	<i>2,8 (5)</i>

2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	7,1 (1)	57,1 (8)	35,7 (5)	0,0	0,0
Liikuntapalvelut	7,1 (1)	78,6 (11)	14,3 (2)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	7,1 (1)	42,9 (6)	50,0 (7)	0,0	0,0
Kaupan palvelut	7,1 (1)	42,9 (6)	50,0 (7)	0,0	0,0
Muut yksityiset palvelut	14,3 (2)	14,3 (2)	71,4 (10)	0,0	0,0
Terveyspalvelut	21,4 (3)	64,3 (9)	14,3 (2)	0,0	0,0
Päivähoitopalvelut	21,4 (3)	64,3 (9)	14,3 (2)	0,0	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	0,0	57,1 (8)	42,9 (6)	0,0	0,0
Julkinen liikenne	0,0	14,3 (2)	85,7 (12)	0,0	0,0
Vanhustenhuolto	7,1 (1)	21,4 (3)	64,3 (9)	7,1 (1)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	7,1 (1)	21,4 (3)	71,4 (10)	0,0	0,0
Työllisyystilanne	7,1 (1)	42,9 (6)	42,9 (6)	7,1 (1)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>8,9 (15)</i>	<i>43,5 (73)</i>	<i>46,4 (78)</i>	<i>1,2 (2)</i>	<i>0,0</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta

1. Turvallinen/tuttu/tavallinen
2. Taantuva, pysähtynyt
3. Maaseutumainen
3. Huonot palvelut
3. Viihtyisä/mukava/kodikas

Nykyinen kotikunta

1. Kehittyvä
1. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
3. Kaunis
3. Hyvät palvelut
3. Lämminhenkinen

Yhteenmuuttavat

1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan (suluissa vastaajien määrä)

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	29,9 (23)	26,0 (20)	29,9 (23)	11,7 (9)	2,6 (2)
Liikuntapalvelut	26,3 (20)	25,0 (19)	30,3 (23)	11,8 (9)	6,6 (5)
Kulttuuripalvelut	31,2 (24)	14,3 (11)	32,5 (25)	15,6 (12)	6,5 (5)
Kaupan palvelut	36,4 (28)	13,0 (10)	13,0 (10)	27,3 (21)	10,4 (8)
Muut yksityiset palvelut	23,7 (18)	21,1 (16)	30,3 (23)	15,8 (12)	9,2 (7)
Terveyspalvelut	15,6 (12)	22,1 (17)	40,3 (31)	14,3 (11)	7,8 (6)
Päivähoitopalvelut	6,5 (5)	6,5 (5)	85,7 (65)	1,3 (1)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	42,1 (32)	7,9 (6)	21,1 (16)	17,1 (13)	11,8 (9)
Julkinen liikenne	40,3 (31)	7,8 (6)	22,1 (17)	15,6 (12)	14,3 (11)
Vanhustenhuolto	2,6 (2)	5,2 (4)	88,3 (68)	2,6 (2)	1,3 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	2,6 (2)	5,2 (4)	90,9 (70)	1,3 (1)	0,0
Työllisyystilanne	10,4 (8)	22,1 (17)	46,8 (36)	10,4 (8)	10,4 (8)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>18,5 (205)</i>	<i>15,4 (135)</i>	<i>46,5 (407)</i>	<i>12,6 (111)</i>	<i>7,1 (62)</i>

2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	3,9 (3)	50,6 (39)	40,3 (31)	5,2 (4)	0,0
Liikuntapalvelut	6,5 (5)	48,1 (37)	44,2 (34)	1,3 (1)	0,0
Kulttuuripalvelut	3,9 (3)	31,2 (24)	63,6 (49)	1,3 (1)	0,0
Kaupan palvelut	3,9 (3)	45,5 (35)	41,6 (32)	9,1 (7)	0,0
Muut yksityiset palvelut	2,6 (2)	41,6 (32)	53,2 (41)	2,6 (2)	0,0
Terveyspalvelut	1,3 (1)	25,3 (19)	60,0 (45)	12,0 (9)	1,3 (1)
Päivähoitopalvelut	0,0	22,1 (17)	70,1 (54)	6,5 (5)	1,3 (1)
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	2,6 (2)	37,7 (29)	50,6 (39)	9,1 (7)	0,0
Julkinen liikenne	0,0	18,4 (14)	64,5 (49)	17,1 (13)	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	19,5 (15)	68,8 (53)	10,4 (8)	1,3 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	16,9 (13)	74,0 (57)	9,1 (7)	0,0
Työllisyystilanne	2,6 (2)	45,5 (35)	40,3 (31)	11,7 (9)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>2,3 (21)</i>	<i>33,6 (309)</i>	<i>55,9 (515)</i>	<i>7,9 (73)</i>	<i>0,3 (3)</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta	Nykyinen kotikunta
1. Rauhallinen/hiljainen	1. Rauhallinen/hiljainen
2. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)	1. Hyvät palvelut
3. Puhdas/luonnonläheinen	3. Viihtyisä/mukava/kodikas
3. Viihtyisä/mukava/kodikas	4. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
4. Maaseutumainen	4. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)

Erilleen muuttajat**1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan (suluissa vastaajien määrä)**

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet	36,7 (11)	20,0 (6)	33,3 (10)	0,0	10,0 (3)
Liikuntapalvelut	50,0 (16)	21,9 (7)	18,8 (6)	6,3 (2)	3,1 (1)
Kulttuuripalvelut	43,8 (14)	18,8 (6)	25,0 (8)	9,4 (3)	3,1 (1)
Kaupan palvelut	56,3 (18)	21,9 (7)	6,3 (2)	9,4 (3)	6,3 (2)
Muut yksityiset palvelut	51,6 (16)	16,1 (5)	22,6 (7)	9,7 (3)	0,0
Terveyspalvelut	45,2 (14)	22,6 (7)	19,4 (6)	9,7 (3)	3,2 (1)
Päivähoitopalvelut	16,7 (5)	6,7 (2)	73,3 (22)	3,3 (1)	0,0
Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	46,7 (14)	23,3 (7)	16,7 (5)	10,0 (3)	3,3 (1)
Julkinen liikenne	32,3 (10)	35,5 (11)	19,4 (6)	6,5 (2)	6,5 (2)
Vanhustenhuolto	13,3 (5)	13,3 (5)	70,0 (21)	0,0	3,3 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	13,3 (5)	16,7 (6)	66,7 (20)	0,0	3,3 (1)
Työllisyystilanne	16,7 (6)	20,0 (7)	50,0 (16)	3,3 (1)	10,0 (3)
Yhteensä	35,5 (134)	19,8 (76)	34,7 (129)	5,7 (21)	4,3 (16)

2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	6,5 (2)	35,5 (11)	54,8 (17)	3,2 (1)	0,0
Liikuntapalvelut	6,3 (2)	50,0 (16)	43,8 (14)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	6,3 (2)	40,6 (13)	50,0 (16)	3,1 (1)	0,0
Kauppan palvelut	12,5 (4)	46,9 (15)	31,3 (10)	6,3 (2)	3,1 (1)
Muut yksityiset palvelut	0,0	38,7 (12)	51,6 (16)	9,7 (3)	0,0
Terveyspalvelut	3,1 (1)	18,8 (6)	53,1 (17)	18,8 (6)	6,3 (2)
Päivähoitopalvelut	0,0	26,7 (8)	50,0 (15)	20,0 (6)	3,3 (1)
Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	10,0 (3)	33,3 (10)	43,3 (14)	10,0 (3)	3,3 (1)
Julkinen liikenne	3,2 (1)	19,4 (6)	58,1 (18)	19,4 (6)	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	32,3 (10)	35,5 (11)	25,8 (8)	6,5 (2)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	22,6 (7)	51,6 (16)	22,6 (7)	3,2 (1)
Työllisyystilanne	6,9 (2)	37,9 (11)	44,8 (13)	6,9 (2)	3,4 (1)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>4,6 (17)</i>	<i>33,6 (125)</i>	<i>47,3 (177)</i>	<i>12,1 (45)</i>	<i>2,4 (9)</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

Edellinen kotikunta

1. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
2. Rauhallinen/hiljainen
2. Viihtyisä/mukava/kodikas
4. Sulkeutunut/sisäänpäinlämpiävä
4. Maaseutumainen

Nykyinen kotikunta

1. Elävä/vireä/virikkeellinen/monipuolinen
2. Hyvät palvelut
3. Kaunis
3. Hyvät harrastusmahdollisuudet
3. Sopivan kokoinen (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)

Lähemmäs perhettä tai sukua muuttavat**1. Kotikunnan palvelutaso verrattuna edelliseen kotikuntaan
(suluissa vastaajien määrä)**

	Nykyisessä paljon parempi	Nykyisessä vähän parempi	En osaa sanoa	Nykyisessä vähän huonompi	Nykyisessä paljon huonompi
Nuorten hui- ja harrastus- mahdollisuudet	0,0	16,7 (1)	66,7 (4)	16,7 (1)	0,0
Liikuntapalvelut	0,0	66,7 (4)	33,3 (2)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	33,3 (2)	33,3 (2)	16,7 (1)	0,0	16,7 (1)
Kaupapalvelut	37,5 (3)	12,5 (1)	12,5 (1)	37,3 (3)	0,0
Muut yksityiset palvelut	28,6 (2)	14,3 (1)	42,9 (3)	0,0	14,3 (1)
Terveyspalvelut	25,0 (2)	12,5 (1)	37,5 (3)	25,0 (2)	0,0
Päivähoitopalvelut	0,0	16,7 (1)	83,3 (5)	0,0	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	0,0	66,7 (4)	16,7 (1)	0,0	16,7 (1)
Julkinen liikenne	62,5 (5)	12,5 (1)	25,0 (2)	0,0	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	28,6 (2)	57,1 (4)	14,3 (1)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	0,0	83,3 (5)	16,7 (1)	0,0
Työllisyystilanne	0,0	0,0	85,7 (6)	14,3 (1)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>17,3 (14)</i>	<i>22,2 (18)</i>	<i>45,7 (37)</i>	<i>11,1 (9)</i>	<i>3,7 (3)</i>

**2. Palveluiden kehittyminen seuraavan viiden vuoden aikana
(suluissa vastaajien määrä)**

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hui- ja harrastus- mahdollisuudet	14,3 (1)	14,3 (1)	71,4 (5)	0,0	0,0
Liikuntapalvelut	25,0 (2)	12,5 (1)	50,0 (4)	12,5 (1)	0,0
Kulttuuripalvelut	25,0 (2)	12,5 (1)	62,5 (5)	0,0	0,0
Kaupapalvelut	25,0 (2)	12,5 (1)	50,0 (4)	12,5 (1)	0,0
Muut yksityiset palvelut	25,0 (2)	0,0	62,5 (5)	12,5 (1)	0,0
Terveyspalvelut	0,0	25,0 (2)	50,0 (4)	25,0 (2)	0,0
Päivähoitopalvelut	0,0	28,6 (2)	57,1 (4)	14,3 (1)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	12,5 (1)	37,5 (3)	25,0 (2)	25,0 (2)	0,0
Julkinen liikenne	0,0	37,5 (3)	62,5 (5)	0,0	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	25,0 (2)	50,0 (4)	25,0 (2)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	12,5 (1)	62,5 (5)	25,0 (2)	0,0
Työllisyystilanne	0,0	37,5 (3)	37,5 (3)	25,0 (2)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>10,6 (10)</i>	<i>21,3 (20)</i>	<i>53,2 (50)</i>	<i>14,9 (14)</i>	<i>0,0</i>

3. Viisi yleisintä entiseen ja nykyiseen kotikuntaan liitettyä ominaisuutta**Edellinen kotikunta**

1. Puhdas/luonnonläheinen
1. Kylmä/ikävä ilmapiiri
1. Syrjäinen/huonot liikenneyhteydet
4. Turvallinen/tuttu/tavallinen
4. Hyvät harrastusmahdollisuudet

Nykyinen kotikunta

1. Rauhallinen/hiljainen
2. Keskeinen sijainti/hyvät liikenneyhteydet
3. Kaunis
3. Puhdas/luonnonläheinen
3. Hyvät harrastusmahdollisuudet

LIITE 5.**Kotikuntaan paluuta harkinneiden osuus uudelleenmuuttoa harkinneista**

		Onko harkinnut palata takaisin edelliseen kotikuntaan			
		Ei	Ehkä, jos...	Kyllä, koska...	Yht.
Onko harkinnut uudelleenmuuttoa	Ei	177	45	2	224
	% uudelleenmuuttoa-harkinneista	79,0	20,1	0,9	100
	% paluumuuttoa harkinneista	55,7	23,9	4,5	40,7
	Asia on käynyt mielessä, mutta ei ole sitä vakavasti pohtinut	63	56	12	131
	% uudelleenmuuttoa harkinneista	48,1	42,7	9,2	100
	% paluumuuttoa harkinneista	19,8	29,8	27,3	23,8
	On harkinnut sitä ja todennäköisesti muuttaa, kun sopiva tilaisuus ilmaantuu	47	67	20	134
	% uudelleenmuuttoa harkinneista	35,1	50,0	14,9	100
	% paluumuuttoa harkinneista	14,8	35,6	45,5	24,4
	Kyllä, muuttaa heti kun se vain on mahdollista	31	20	10	61
	% uudelleenmuuttoa harkinneista	50,8	32,8	16,4	100
	% paluumuuttoa harkinneista	9,7	10,6	22,7	11,1
	Yhteensä	318	188	44	550
	% uudelleenmuuttoa harkinneista	57,8	34,2	8,0	100
	% paluumuuttoa harkinneista	100	100	100	100

LIITE 6.**Eri paikallaan pysyneiden ryhmien tärkeimmät syyt kotiseudulla pysymiseen**

	1	2	3	4	5	6	7
Hyvä työpaikka			2	10		5	11
Koulutusta vastaava työpaikka		1	1	2		1	4
Puolison hyvä työpaikka		1	2	2		1	2
Oma tai perheen yritys			18				
Ei ole työttömänä löytänyt töitä muualtakaan		1					
Muuttaminen on työttömälle liian kallista			1				
Saa lähiaikoina työpaikan omasta kunnasta							
Muu työsy	1		2				1
Opiskelupaikka löytyy/löytyi kotikunnasta	12	6		2			
Odottaa opiskelemaan pääsyä tai opintojen alkamista	1						
Opiskelen muualla, mutta en halua vaihtaa kotikuntaani	3	13					
Aikoo opintojen jälkeen palata kotikuntaansa	1						
Koulunkäynti on vielä kesken/juuri päättynyt	12	6					
Muu opiskelusyy		3				1	
Hyväkuntoinen asunto		2		2		1	5
Elämäntilanteeseen sopiva asunto	2	5		1			2
Asuinalueen ja/tai elinympäristön viihtyisyys	2	4	1	4			2
Puhdas luonto	3	1		1			2
Lapsille hyvä asuinympäristö			1	1	1	1	
Halu asua maaseudulla	1	3	4	4	1	1	5
Halu asua kaupungissa tai taajamassa							
Kotiseurakkaus	1	3		1	5	3	
Muu asumissy		1	2			1	
Perhe ja/tai sukulaiset asuvat lähellä	3	14		9	3	3	3
Ystävät asuvat lähellä	3			1	1	1	
Kotiseudun mukavat ihmiset							
Asuu vielä vanhempiensa luona	9	7		1			2
Muu perhe- tai ystävyys-suhteisiin liittyvä syy	1	3		3			
Kotikunnan sijainti ja/tai hyvät liikenneyhteydet		2			1	1	
Kotikunnan alhaiset asunis- ja elinkustannukset		1				1	
Hyvät kaupalliset palvelut							
Hyvät muut palvelut							
Hyvät harrastusmahdollisuudet		2		1		1	
Kotikunnan mukava ilmapiiri	1		1				1
Haluaa asua etelä-Pohjanmaalla	1	2	1	1		1	1
Muuttaminen on kallista	1			1	1	1	
Jokin muu syy	1	1	1	1		1	
Ei mainittu tärkeintä syytä	2	9	1		1		1
Yhteensä	61	91	38	48	14	25	42

1. Vanhempien luona asuvat

3. Yrittäjät

5. Kotiseutuun kiintyneet

7. Elämäntilanteeseensa tyytyväiset

2. Kodista irtaantuneet opiskelijat

4. Parempaa asuntoa tai elinympäristöä toivovat

6. Työpaikkaa hakevät

LIITE 7.**Vanhempien luona asuvat****1. Kotikunnan palvelutaso, % (suluissa vastaajien määrä)**

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	En osaa sanoa	Melko huono	Erittäin huono
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	5,1 (3)	40,7 (24)	13,6 (8)	28,8 (17)	11,9 (7)
Liikuntapalvelut	19,7 (12)	59,0 (36)	13,1 (8)	6,6 (4)	1,6 (1)
Kulttuuripalvelut	3,3 (2)	37,7 (23)	32,8 (20)	23,0 (14)	3,3 (2)
Kaupan palvelut	14,8 (9)	44,3 (27)	13,1 (8)	26,2 (16)	1,6 (1)
Muut yksityiset palvelut	6,6 (4)	37,7 (23)	37,7 (23)	14,8 (9)	3,3 (2)
Terveyspalvelut	8,2 (5)	55,7 (34)	18,0 (11)	16,4 (10)	1,6 (1)
Päivähoitopalvelut	6,6 (4)	34,4 (21)	57,4 (35)	1,6 (1)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	4,9 (3)	36,1 (22)	14,8 (9)	31,1 (19)	13,1 (8)
Julkinen liikenne	4,9 (3)	27,9 (17)	26,2 (16)	27,9 (17)	13,1 (8)
Vanhustenhuolto	6,6 (4)	29,5 (18)	57,4 (35)	4,9 (3)	1,6 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	3,3 (2)	18,3 (11)	70,0 (42)	8,3 (5)	0,0
Työllisyystilanne	5,0 (3)	15,0 (9)	43,3 (26)	23,3 (14)	13,3 (8)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>7,7 (54)</i>	<i>37,7 (265)</i>	<i>33,1 (233)</i>	<i>15,9 (112)</i>	<i>5,5 (39)</i>

2. Kotikunnan palveluiden kehitys seuraavan viiden vuoden aikana, % (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	3,3 (2)	34,4 (21)	50,8 (31)	9,8 (6)	1,6 (1)
Liikuntapalvelut	4,9 (3)	39,3 (24)	49,2 (30)	1,6 (1)	0,0
Kulttuuripalvelut	3,3 (2)	27,9 (17)	65,6 (40)	3,3 (2)	0,0
Kaupan palvelut	1,6 (1)	39,3 (24)	47,5 (29)	11,5 (7)	0,0
Muut yksityiset palvelut	5,0 (3)	25,0 (15)	63,3 (38)	6,7 (4)	0,0
Terveyspalvelut	3,3 (2)	11,5 (7)	77,0 (47)	8,2 (5)	0,0
Päivähoitopalvelut	1,6 (1)	18,0 (11)	75,4 (46)	4,9 (3)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	4,9 (3)	32,8 (20)	50,8 (31)	8,2 (5)	1,6 (1)
Julkinen liikenne	0,0	19,7 (12)	67,2 (41)	11,5 (7)	1,6 (1)
Vanhustenhuolto	1,6 (1)	21,3 (13)	75,4 (46)	1,6 (1)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	11,5 (7)	83,6 (51)	4,9 (3)	0,0
Työllisyystilanne	4,9 (3)	36,1 (22)	47,5 (29)	6,6 (4)	4,9 (3)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>2,9 (21)</i>	<i>26,4 (193)</i>	<i>62,8 (459)</i>	<i>7,0 (51)</i>	<i>1,0 (7)</i>

3. Viisi yleisimmin kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

1. Rauhallinen/hiljainen	2. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
3. Viihtyisä/mukava/kodikas	4. Keskeinen sijainti/hyvät liikenneyhteydet
5. Kaunis	

Kodista irtaantuneet opiskelijat

1. Kotikunnan palvelutaso, % (suluissa vastaajien määrä)

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	En osaa sanoa	Melko huono	Erittäin huono
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	3,3 (3)	33,3 (30)	18,9 (17)	36,7 (33)	7,8 (7)
Liikuntapalvelut	14,4 (13)	68,9 (62)	7,8 (7)	6,7 (6)	2,2 (2)
Kulttuuripalvelut	6,7 (6)	45,6 (41)	22,2 (20)	20,0 (18)	5,5 (5)
Kaupun palvelut	22,2 (20)	47,8 (43)	5,6 (5)	22,2 (20)	2,2 (2)
Muut yksityiset palvelut	11,1 (10)	38,9 (35)	28,9 (26)	20,0 (18)	1,1 (1)
Terveyspalvelut	15,6 (14)	61,1 (55)	11,1 (10)	11,1 (10)	1,1 (1)
Päivähoitopalvelut	3,3 (3)	32,2 (29)	62,2 (56)	1,1 (1)	1,1 (1)
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	10,0 (9)	32,2 (29)	8,9 (8)	38,9 (35)	10,0 (9)
Julkinen liikenne	2,2 (2)	16,7 (15)	14,4 (13)	46,7 (42)	20,0 (18)
Vanhustenhuolto	4,4 (4)	35,6 (32)	55,6 (50)	4,4 (4)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	18,9 (17)	75,6 (68)	4,4 (4)	1,1 (1)
Työllisyystilanne	0,0	18,9 (17)	38,9 (35)	28,9 (26)	13,3 (12)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>7,8 (84)</i>	<i>37,5 (405)</i>	<i>29,2 (315)</i>	<i>20,1 (217)</i>	<i>5,4 (58)</i>

**2. Kotikunnan palveluiden kehitys seuraavan viiden vuoden aikana, %
(suluissa vastaajien määrä)**

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hovi- ja harrastus- mahdollisuudet	2,3 (2)	38,6 (34)	50,0 (44)	8,0 (7)	1,1 (1)
Liikuntapalvelut	4,6 (4)	46,0 (40)	48,3 (42)	1,1 (1)	0,0
Kulttuuripalvelut	0,0	28,4 (25)	68,2 (60)	2,3 (2)	1,1 (1)
Kaupan palvelut	3,4 (3)	34,1 (30)	45,5 (40)	15,9 (14)	1,1 (1)
Muut yksityiset palvelut	1,1 (1)	27,3 (24)	63,6 (56)	6,8 (6)	1,1 (1)
Terveyspalvelut	1,1 (1)	11,4 (10)	76,1 (67)	9,1 (8)	2,3 (2)
Päivähoitopalvelut	1,1 (1)	18,2 (16)	75,0 (66)	5,7 (5)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	2,3 (2)	26,1 (23)	60,2 (53)	10,2 (9)	1,1 (1)
Julkinen liikenne	0,0	12,5 (11)	62,5 (55)	22,7 (20)	2,3 (2)
Vanhustenhuolto	1,1 (1)	21,6 (19)	63,6 (56)	12,5 (11)	1,1 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	14,8 (13)	71,6 (63)	12,5 (11)	1,1 (1)
Työllisyystilanne	2,3 (2)	41,4 (36)	42,5 (37)	12,6 (11)	1,1 (1)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>1,6 (17)</i>	<i>26,7 (281)</i>	<i>60,6 (639)</i>	<i>10,0 (105)</i>	<i>1,1 (12)</i>

3. Viisi yleisimmin kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

1. Rauhallinen/hiljainen	2. Viihtyisä/mukava/kodikas
3. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)	4. Puhdas/luonnonläheinen
5. Turvallinen/tuttu/tavallinen	

Yrittäjät

1. Kotikunnan palvelutaso, % (suluissa vastaajien määrä)

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	En osaa sanoa	Melko huono	Erittäin huono
Nuorten huvi- ja harrastus- mahdollisuudet	5,3 (2)	39,5 (15)	13,2 (5)	31,6 (12)	10,5 (4)
Liikuntapalvelut	31,6 (12)	55,3 (21)	2,6 (1)	10,5 (4)	0,0
Kulttuuripalvelut	5,3 (2)	36,8 (14)	44,7 (17)	13,2 (5)	0,0
Kaupan palvelut	13,5 (5)	64,9 (24)	0,0	21,6 (8)	0,0
Muut yksityiset palvelut	5,3 (2)	60,5 (23)	18,4 (7)	15,8 (6)	0,0
Terveyspalvelut	5,3 (2)	65,8 (25)	13,2 (5)	15,8 (6)	0,0
Päivähoitopalvelut	13,2 (5)	31,6 (12)	52,6 (20)	2,6 (1)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	13,2 (5)	39,5 (15)	10,5 (4)	26,3 (10)	10,5 (4)
Julkinen liikenne	7,9 (3)	31,6 (12)	15,8 (6)	34,2 (13)	10,5 (4)
Vanhustenhuolto	13,2 (5)	39,5 (15)	44,7 (17)	0,0	2,6 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	7,9 (3)	39,5 (15)	50,0 (19)	2,6 (1)	0,0
Työllisyystilanne	0,0	34,2 (13)	15,8 (6)	34,2 (13)	15,8 (6)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>10,1 (46)</i>	<i>44,8 (204)</i>	<i>23,5 (107)</i>	<i>17,4 (79)</i>	<i>4,2 (19)</i>

2. Kotikunnan palveluiden kehitys seuraavan viiden vuoden aikana, % (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten huvi- ja harrastus- mahdollisuudet	0,0	38,9 (14)	58,3 (21)	2,8 (1)	0,0
Liikuntapalvelut	11,1 (4)	38,9 (14)	50,0 (18)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	8,3 (3)	27,8 (10)	61,1 (22)	2,8 (1)	0,0
Kaupan palvelut	2,8 (1)	33,3 (12)	52,8 (19)	11,1 (4)	0,0
Muut yksityiset palvelut	0,0	33,3 (12)	47,2 (17)	16,7 (6)	2,8 (1)
Terveyspalvelut	0,0	27,8 (10)	58,3 (21)	13,9 (5)	0,0
Päivähoitopalvelut	0,0	19,4 (7)	69,4 (25)	11,1 (4)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	0,0	25,0 (9)	61,1 (22)	5,6 (2)	8,3 (3)
Julkinen liikenne	0,0	2,8 (1)	66,7 (24)	30,6 (11)	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	20,0 (7)	65,7 (23)	11,4 (4)	2,9 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	14,3 (5)	77,1 (27)	2,9 (1)	5,7 (2)
Työllisyystilanne	2,8 (1)	38,9 (14)	41,7 (15)	11,1 (4)	5,6 (2)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>2,1 (9)</i>	<i>25,1 (105)</i>	<i>60,6 (254)</i>	<i>10,0 (42)</i>	<i>2,1 (9)</i>

3. Viisi yleisimmin kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

1. Viihtyisä/mukava/kodikas	2. Rauhallinen/hiljainen
3. Puhdas/luonnonläheinen	4. Kehittyvä/dynaaminen
5. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)	

Parannusta asumisen laatuun toivovat

1. Kotikunnan palvelutaso, % (suluissa vastaajien määrä)

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	En osaa sanoa	Melko huono	Erittäin huono
Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	6,3 (3)	50,0 (24)	16,7 (8)	18,8 (9)	8,3 (4)
Liikuntapalvelut	31,3 (15)	56,3 (27)	6,3 (3)	6,3 (3)	0,0
Kulttuuripalvelut	6,3 (3)	35,4 (17)	39,6 (19)	18,8 (9)	0,0
Kauppan palvelut	37,5 (18)	43,8 (21)	2,1 (1)	16,7 (8)	0,0
Muut yksityiset palvelut	12,5 (6)	56,3 (27)	16,7 (8)	2,1 (1)	4,2 (2)
Terveyspalvelut	12,5 (6)	58,3 (28)	4,2 (2)	22,9 (11)	2,1 (1)
Päivähoitopalvelut	4,2 (2)	39,6 (19)	47,9 (23)	6,3 (3)	2,1 (1)
Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	10,4 (5)	39,6 (19)	16,7 (8)	29,2 (14)	4,2 (2)
Julkinen liikenne	0,0	39,6 (19)	12,5 (6)	39,6 (19)	8,3 (4)
Vanhustenhuolto	6,3 (3)	41,7 (20)	45,8 (22)	4,2 (2)	2,1 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	4,2 (2)	29,2 (14)	60,4 (29)	6,3 (3)	0,0
Työllisyystilanne	0,0	27,1 (13)	29,2 (14)	31,3 (15)	12,5 (6)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>10,9 (63)</i>	<i>43,1 (248)</i>	<i>24,8 (143)</i>	<i>17,5 (101)</i>	<i>3,6 (21)</i>

**2. Kotikunnan palveluiden kehitys seuraavan viiden vuoden aikana, %
(suluissa vastaajien määrä)**

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hivi- ja harrastusmahdollisuudet	4,3 (2)	47,8 (22)	41,3 (19)	4,3 (2)	2,2 (1)
Liikuntapalvelut	11,1 (5)	40,0 (18)	48,9 (22)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	0,0	37,8 (17)	60,0 (27)	2,2 (1)	0,0
Kauppan palvelut	6,5 (3)	52,2 (24)	32,6 (15)	8,7 (4)	0,0
Muut yksityiset palvelut	4,3 (2)	43,5 (20)	47,8 (22)	4,3 (2)	0,0
Terveyspalvelut	2,2 (1)	26,1 (12)	58,7 (27)	13,0 (6)	0,0
Päivähoitopalvelut	2,2 (1)	26,1 (12)	65,2 (30)	6,5 (3)	0,0
Koulut ja kouluttautumismahdollisuudet	0,0	45,7 (21)	43,5 (20)	8,7 (4)	2,2 (1)
Julkinen liikenne	0,0	10,9 (5)	58,7 (27)	28,3 (13)	2,2 (1)
Vanhustenhuolto	2,2 (1)	19,6 (9)	67,4 (31)	10,9 (5)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	2,2 (1)	13,0 (6)	69,9 (32)	15,2 (7)	0,0
Työllisyystilanne	0,0	52,2 (24)	28,3 (13)	8,7 (4)	10,9 (5)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>2,9 (16)</i>	<i>34,5 (190)</i>	<i>51,8 (285)</i>	<i>9,3 (51)</i>	<i>1,5 (8)</i>

3. Viisi yleisimmin kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

1. Rauhallinen/hiljainen	2. Viihtyisä/mukava/kodikas
3. Maaseutumainen	4. Puhdas/luonnonläheinen
5. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)	

Kotiseutuun kiintyneet**1. Kotikunnan palvelutaso, % (suluissa vastaajien määrä)**

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	En osaa sanoa	Melko huono	Erittäin huono
Nuorten huvi- ja harrastus- mahdollisuudet	8,3 (1)	33,3 (4)	8,3 (1)	50,0 (6)	0,0
Liikuntapalvelut	25,0 (3)	66,7 (8)	8,3 (1)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	16,7 (2)	41,7 (5)	33,3 (4)	8,3 (1)	0,0
Kaupan palvelut	25,0 (3)	58,3 (7)	8,3 (1)	8,3 (1)	0,0
Muut yksityiset palvelut	8,3 (1)	58,3 (7)	25,0 (3)	8,3 (1)	0,0
Terveyspalvelut	16,7 (2)	75,0 (9)	8,3 (1)	0,0	0,0
Päivähoitopalvelut	33,3 (4)	8,3 (1)	50,0 (6)	8,3 (1)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	16,7 (2)	33,3 (4)	8,3 (1)	25,0 (3)	16,7 (2)
Julkinen liikenne	8,3 (2)	58,3 (7)	8,3 (1)	8,3 (1)	16,7 (2)
Vanhustenhuolto	25,0 (3)	50,0 (6)	25,0 (3)	0,0	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	8,3 (1)	41,7 (5)	41,7 (5)	8,3 (1)	0,0
Työllisyystilanne	8,3 (1)	16,7 (2)	50,0 (6)	25,0 (3)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>16,0 (23)</i>	<i>44,4 (64)</i>	<i>19,4 (28)</i>	<i>12,5 (18)</i>	<i>7,6 (11)</i>

**2. Kotikunnan palveluiden kehitys seuraavan viiden vuoden aikana, %
(suluissa vastaajien määrä)**

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten huvi- ja harrastus- mahdollisuudet	7,1 (1)	42,9 (6)	42,9 (6)	7,1 (1)	0,0
Liikuntapalvelut	0,0	57,1 (8)	42,9 (6)	0,0	0,0
Kulttuuripalvelut	0,0	14,3 (2)	78,6 (11)	7,1 (1)	0,0
Kaupan palvelut	7,1 (1)	50,0 (7)	35,7 (5)	7,1 (1)	0,0
Muut yksityiset palvelut	0,0	28,4 (4)	71,4 (10)	0,0	0,0
Terveyspalvelut	0,0	14,3 (2)	64,3 (9)	14,3 (2)	7,1 (1)
Päivähoitopalvelut	7,1 (1)	14,3 (2)	78,6 (11)	7,1 (1)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	7,1 (1)	28,6 (4)	42,9 (6)	21,4 (3)	0,0
Julkinen liikenne	0,0	21,4 (3)	71,4 (10)	7,1 (1)	0,0
Vanhustenhuolto	7,1 (1)	14,3 (2)	64,3 (9)	14,3 (2)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	7,1 (1)	85,7 (12)	7,1 (1)	0,0
Työllisyystilanne	7,1 (1)	28,6 (4)	35,7 (5)	21,4 (3)	7,1 (1)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>3,6 (6)</i>	<i>26,2 (44)</i>	<i>59,5 (100)</i>	<i>9,5 (16)</i>	<i>1,2 (2)</i>

3. Viisi yleisimmin kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

1. Viihtyisä/mukava/kodikas	2. Rauhallinen/hiljainen
3. Puhdas/luonnonläheinen	4. Hyvät palvelut
5. Maaseutumainen	

Työpaikkaa hakevat

1. Kotikunnan palvelutaso, % (suluissa vastaajien määrä)

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	En osaa sanoa	Melko huono	Erittäin huono
Nuorten hivi- ja harrastus- mahdollisuudet	8,3 (2)	33,3 (8)	29,2 (7)	25,0 (6)	4,2 (1)
Liikuntapalvelut	16,7 (4)	66,7 (16)	4,2 (1)	12,5 (3)	0,0
Kulttuuripalvelut	12,5 (3)	37,5 (9)	37,5 (9)	8,3 (2)	4,2 (1)
Kauppan palvelut	16,7 (4)	41,7 (10)	8,3 (2)	33,3 (8)	0,0
Muut yksityiset palvelut	12,5 (3)	25,0 (6)	33,3 (8)	25,0 (6)	4,2 (1)
Terveyspalvelut	16,7 (4)	62,5 (15)	12,5 (3)	8,3 (2)	0,0
Päivähoitopalvelut	8,7 (2)	39,1 (9)	52,2 (12)	0,0	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	8,3 (2)	41,7 (10)	4,2 (1)	25,0 (6)	20,8 (5)
Julkinen liikenne	4,2 (1)	29,2 (7)	16,7 (4)	37,5 (9)	12,5 (3)
Vanhustenhuolto	4,2 (1)	58,3 (14)	37,5 (9)	0,0	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	4,2 (1)	29,2 (7)	58,3 (14)	8,3 (2)	0,0
Työllisyystilanne	0,0	16,7 (4)	25,0 (6)	37,5 (9)	20,8 (5)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>9,7 (28)</i>	<i>39,9 (115)</i>	<i>26,4 (76)</i>	<i>18,4 (53)</i>	<i>5,6 (16)</i>

**2. Kotikunnan palveluiden kehitys seuraavan viiden vuoden aikana, %
(suluissa vastaajien määrä)**

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten hubi- ja harrastus- mahdollisuudet	4,2 (1)	20,8 (5)	66,7 (16)	4,2 (1)	4,2 (1)
Liikuntapalvelut	12,5 (3)	37,5 (9)	45,8 (11)	0,0	4,2 (1)
Kulttuuripalvelut	4,2 (1)	16,7 (4)	75,0 (18)	4,2 (1)	0,0
Kaupan palvelut	0,0	36,0 (9)	48,0 (12)	16,0 (4)	0,0
Muut yksityiset palvelut	0,0	20,8 (5)	66,7 (16)	12,5 (3)	0,0
Terveyspalvelut	0,0	32,0 (8)	52,0 (13)	16,0 (4)	0,0
Päivähoitopalvelut	0,0	21,7 (5)	69,6 (16)	8,7 (2)	0,0
Koulut ja kouluttautumis- mahdollisuudet	0,0	28,0 (7)	68,0 (17)	4,0 (1)	0,0
Julkinen liikenne	0,0	8,0 (2)	76,0 (19)	16,0 (4)	0,0
Vanhustenhuolto	0,0	30,4 (7)	65,2 (15)	4,3 (1)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	0,0	37,5 (9)	62,5 (15)	0,0	0,0
Työllisyystilanne	4,0 (1)	40,0 (10)	44,0 (10)	8,0 (2)	8,0 (2)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>2,1 (6)</i>	<i>27,5 (80)</i>	<i>61,2 (178)</i>	<i>7,9 (23)</i>	<i>1,4 (4)</i>

3. Viisi yleisimmän kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

1. Rauhallinen/hiljainen	2. Puhdas/luonnonläheinen
3. Hyvät palvelut	4. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
5. Turvallinen/tuttu/tavallinen	

Elämäntilanteeseensa tyytyväiset

1. Kotikunnan palvelutaso, % (suluissa vastaajien määrä)

	Erittäin hyvä	Melko hyvä	En osaa sanoa	Melko huono	Erittäin huono
Nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet	14,3 (6)	40,5 (17)	28,6 (12)	14,3 (6)	2,4 (1)
Liikuntapalvelut	28,6 (12)	47,6 (20)	14,3 (6)	9,5 (4)	0,0
Kulttuuripalvelut	4,8 (2)	40,5 (17)	45,2 (19)	7,1 (3)	2,4 (1)
Kaupan palvelut	19,0 (8)	50,0 (21)	9,5 (4)	19,0 (8)	2,4 (1)
Muut yksityiset palvelut	9,5 (4)	64,3 (27)	21,4 (9)	4,8 (2)	0,0
Terveyspalvelut	16,7 (7)	64,3 (27)	11,9 (5)	4,8 (2)	2,4 (1)
Päivähoitopalvelut	14,6 (6)	34,1 (14)	48,8 (20)	2,4 (1)	0,0
Koulut ja kouluttautumis-					
mahdollisuudet	9,5 (4)	52,4 (22)	16,7 (7)	16,7 (7)	4,8 (2)
Julkinen liikenne	9,5 (4)	33,3 (14)	26,2 (11)	19,0 (8)	11,9 (5)
Vanhustenhuolto	16,7 (7)	35,7 (15)	40,5 (17)	4,8 (2)	2,4 (1)
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	16,7 (7)	28,6 (12)	54,8 (23)	0,0	0,0
Työllisyystilanne	2,4 (1)	26,2 (11)	23,8 (10)	35,7 (15)	11,9 (5)
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>13,5 (68)</i>	<i>43,1 (217)</i>	<i>28,4 (143)</i>	<i>11,5 (58)</i>	<i>3,4 (17)</i>

2. Kotikunnan palveluiden kehitys seuraavan viiden vuoden aikana, % (suluissa vastaajien määrä)

	Paranee paljon	Paranee vähän	Ei muutosta	Heikkenee vähän	Heikkenee paljon
Nuorten huvi- ja harrastusmahdollisuudet	4,8 (2)	47,6 (20)	45,2 (19)	2,4 (1)	0,0
Liikuntapalvelut	7,1 (3)	42,9 (18)	47,6 (20)	0,0	2,4 (1)
Kulttuuripalvelut	0,0	35,7 (15)	57,1 (24)	7,1 (3)	0,0
Kaupan palvelut	7,1 (3)	45,2 (19)	31,0 (13)	11,9 (5)	4,8 (2)
Muut yksityiset palvelut	4,9 (2)	39,0 (16)	46,3 (19)	9,8 (4)	0,0
Terveyspalvelut	4,8 (2)	21,4 (9)	57,1 (24)	16,7 (7)	0,0
Päivähoitopalvelut	2,4 (1)	19,5 (8)	68,3 (28)	9,8 (4)	0,0
Koulut ja kouluttautumis-					
mahdollisuudet	7,1 (3)	19,0 (8)	61,9 (26)	9,5 (4)	2,4 (1)
Julkinen liikenne	2,4 (1)	11,9 (5)	52,4 (22)	28,6 (12)	4,8 (2)
Vanhustenhuolto	2,4 (1)	28,6 (12)	57,1 (24)	11,9 (5)	0,0
Kunnalliset kodinhoitopalvelut	4,8 (2)	23,8 (10)	61,9 (26)	9,5 (4)	0,0
Työllisyystilanne	2,4 (1)	42,9 (18)	45,2 (19)	9,5 (4)	0,0
<i>Yhteensä ryhmästä</i>	<i>4,2 (21)</i>	<i>31,8 (158)</i>	<i>53,1 (264)</i>	<i>9,9 (49)</i>	<i>1,0 (5)</i>

3. Viisi yleisimmin kotikuntaan liitettyä ominaisuutta

1. Rauhallinen/hiljainen
2. Viihtyisä/mukava/kodikas
3. Puhdas/luonnonläheinen
4. Pieni (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
5. Sopivan kokoinen (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)

LIITE 8.***Viisi yleisintä ominaisuutta, joilla vanhempien luona asuvat muuttoa harkinneet kuvailivat muuton kohdettaan***

1. Paljon työ, opiskelu ym. mahdollisuuksia	2. Hyvät palvelut
3. Viihtyisä/mukava/kodikas	4. Suuri (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
5. Hyvät huvi- ja harrastusmahdollisuudet	

Viisi yleisintä ominaisuutta, joilla kodista irtaantuneet muuttoa harkinneet opiskelijat kuvailivat muuton kohdettaan

1. Paljon työ, opiskelu ym. mahdollisuuksia	2. Hyvät palvelut
3. Viihtyisä/mukava/kodikas	4. Keskeinen sijainti/hyvät liikenneyhteydet
5. Hyvät huvi- ja harrastusmahdollisuudet	

Viisi yleisintä ominaisuutta, joilla muuttoa harkinneet yrittäjät kuvailivat muuton kohdettaan

1. Paljon työ, opiskelu ym. mahdollisuuksia	2. Suuri (kooltaan ja/tai asukasluvultaan)
3. Elävä/virikkeellinen/vilkas/monipuolinen	4. Viihtyisä/mukava/kodikas
5. Moni eri ominaisuus sai saman määrän mainintoja	

Viisi yleisintä ominaisuutta, joilla muuttoa harkinneet parannusta asumisen laatuun toivovat kuvailivat muuton kohdetta

1. Hyvät palvelut	2. Paljon työ, opiskelu ym. mahdollisuuksia
3. Viihtyisä/mukava/kodikas	4. Keskeinen sijainti/hyvät liikenneyhteydet
5. Lämminhenkinen	

Kotiseutuun kiintyneiden muuttoa harkinneiden vastaajien määrä oli niin pieni, ettei yksikään ominaisuus saanut yhtä mainintaa enempää

Viisi yleisintä ominaisuutta, joilla muuttoa harkinneet työpaikkaa hakevat kuvailivat haluamaansa muuton kohdetta

1. Paljon työ, opiskelu ym. mahdollisuuksia	2. Rauhallinen/hiljainen
3. Keskeinen sijainti/hyvät liikenneyhteydet	4. Hyvät palvelut
5. Hyvät huvi- ja harrastusmahdollisuudet	

Elämäntilanteeseen tyytyväisiä muuttoa harkinneita oli vain yksi, minkä vuoksi edes ominaisuuksia ei ollut viittä kappaletta.

KOTIPESÄNÄ POHJANMAAN

**Etelä-Pohjanmaan
muuttajat ja
kotiseudulla pysyneet**

Muuttajien määrä on maassamme viime vuosina noussut lähelle uusia ennätyslukuja. Muuttoliikkeen kiihtymiseen vaikuttavat voimat ovat osin niin suuria, että kunnissa on ollut epätietoisuutta keinoista, joilla siihen voisi pyrkiä vaikuttamaan.

Ihmisten muuttopäätöksiin vaikuttavat yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset sekä yksilölliset arvot ja arvostukset. Tässä tutkimuksessa on selvitetty Etelä-Pohjanmaan muuttoliikkeen syitä ja luonnetta muodostamalla erilaisia ryhmiä, joiden kautta on tutkittu koko muuttoprosessia. Tutkimuksen tulokset ovat maakunnan kannalta rohkaisevia, mutta myös haastavia. Monella viime vuosina maakunnan tomut kantapäistään karistaneella on halu palata takaisin. Kuntien kannalta keskeistä on löytää nuo ihmiset ja kehittää uusia, paluun mahdollistavia keinoja.

Muuttajat ovat yhteiskunnassamme vähemmistönä, sillä selvästi suurempi osa ihmisistä ei muuta. Sen vuoksi tässä tutkimuksessa ovat tutkimuskohteena myös ihmiset, jotka eivät ole moneen vuoteen muuttaneet kotikunnastaan. Tulokset osoittavat, että noin kolmasosa näistäkin on pohtinut muuttoa. Jos lähtömuuttoa halutaan hillitä, olisi kuntien toiminnassaan otettava entistä paremmin huomioon myös nämä ihmisryhmät.

